THEODORI REINKINGK,

Hereditarii in Wellingsbüttel &c. Regiæ Majest. Daniæ nunc Consiliarii & Cancellarii in Ducatibus Sleswici & Holsatiæ &c.

RESPONSUM JURIS,

IN ARDUA ET GRAVI QUADAM CAUSA,

Concernente processum quendam, contra Sagam, nulliter institutum, & inde exortam diffamationem.

UBI QUÆSTIONES QUÆDAM, DE NOCTURNIS SAGARUM CONventiculis, saltationibus, usurpatione suppellectilium piorum in illis, transmutationibus personarum in alia animalia, confessionibus, assertionibus & denunciationibus, exactè examinantur, & requisita totius Processus Criminalis proponuntur,

Annexis aliis quibusdam, ad præsentem facti speciem, pertinentibus Quæstionibus, solidè enucleatis,

GISSÆ HASSORUM
Sumptibus JOHANNIS PETRI ZUBRODT.
Typis FRIDERICI KARGERI.

ANNO M. DC. LXX.

SVMMARIA.

1. Omnia quæ bene & dextrè geruntur divino Nomini ascribenda.
2. Ratio instituti Dominorum Consulentium.
3. Necessitas respondendi de jure.
4. Veritas & justitiæ favor, rebus omnibus antiquior & in nullius hominis gratiam negligendus.
5. Maximè ubi de Fama bonorum & præsertim Nobilium agitur.
6. Quod flores illibati in pratis, id Nobilium familia in repub.
7. I. Quæstionis Cap. I. de Nocturnis Lamiarum & Dæmonum saltationibus, &c. Et quare quæstio illa, ob Diaboli astutias difficilis.
8. Sententia affirmantium veros & personales conventus, ejusq; auctores recensentur.
9. I. Ratio ab innumeris ipsarum Lamiarum confessionibus.
10. Confessionis vis & efficacia.
11. Pluralitas & conformitas plurium unanimiter confitentium, rem facit certam & indubiam.
12. Concors depositio, non solùm in ipso facto, sed etiam in circumstantiis multum operatur.
13. Experientia rerum omnium Magistra
14. Exempla rem declarant & quasi digito ostendunt & tactui subjiciunt.
15. Legitimum quandoque ab exemplis sumitur argumentum.
16. Rei judicatæ quæ sit auctoritas, & n. 17 usque ad 23.
24. Diabolo possibile est, homines, maximè sibi addictos, de loco in locum transferre, idq; exemplis illustratur.
25. Diabolus ipsum salvatorem assumpsit, & supra templi pinnaculum statuit.
26. Dæmones in naturalibus nudis, non infirmiores bonis angelis.
27. Angeli boni possunt hominem portare & vehere per aëra.
28. Diabolus se adorari desiderat ut Deus.
29. Sagarum confessiones de adoratione Diaboli in forma hirci.
30 Argumentum à verisimili, quid in jure operetur, & n. 31. 32. 33.
34. Diabolus Simia Dei, non solum quoad affectum cultum, sed etiam quoad modum colendi.
35. In omni actu realitas & veritas potius quam fictio præsumitur.
36. Duæ fictiones circa eandem rem & personam non tolerantur.
37. Sagæ plerumque personaliter paciscuntur cum Dæmone, cum abjuratione SS. Trinitatis, certis quibusdam adhibitis solennibus.
38. Ex primordio negotii posterior formatur successus.
39. Personæ quæ in nocturnis saltationibus Lamiarum conspiciuntur cum verè adsint, consequens est eas quæ in tali conventu conspiciuntur, Sagas & Magicis artibus adductas esse.
40. Auctores corporalem Lamiarum evolationem regulariter statuentes recensentur.

41. *Sanior & verior sententia contraria.*
42. *In opinionum conflictu, securus navigat qui cum textu navigat.*
43. *Quorundam Theologorum & ICtorum distorta responsio ad cap. Episcopi 26.q.5.*
44. *Intellectus illius cap.*
45. *Diabolus multos & infinitos habet fallendi homines, modos.*
46. *Lamiæ Divinitatis aliquid tribuunt Satanæ.*
47. *Ratio legis eam extendit, & n. 48. 49*
50. *Et sicut genus complectitur omnes species, ita ratio in lege expressa, omnes casus, n. 51.*
52. *In claris standum textui, nec adhærendum glossis.*
53. *Interpretatio in claris redolet calumniam, n. 54. 55.*
56. *Bodinus & alii d. cap. Episcopi referunt inter paleas.*
57. *Impugnant Concilii Anquirensis auctoritatem.*
58. *Negatur hoc cap. referri inter Paleas.*
59. *Concilium Anquirense defenditur.*
60. *Pontificis Romani primatus quando cœperit?*
61. *Aliter impugnatur dictum Conciliũ.*
62. *Iuris Canon. Capitula auctoritatem habent à Pontifice, undecunq; desumpta sint.*
63. *Iuris Canonici auctoritas in terris Imperii recepta, maximè in causis concernentibus conscientiam & res spirituales.*
64. *n. 65. Ubi limitatur & declaratur.*
66. *Status Augustanæ Confessionis certo modo observant Ius Canonicum.*
67. *Improbatur eorum sententia, qui omnes Sagarum conventus & actiones imaginarias esse defendunt & propterea non adeò severè in eas animadvertendum.*
68. *Congregationes nocturnas Sagarum ut plurimum fieri illusoriè.*
69. *Defenditur hac sententia à ration[e] naturali.*
70. *Naturæ principiis non convenit, u[t] corpus penetret per spacium impro[]portionatum.*
71. *Experimenta verorum sermonu[m] debent concordare cum rebus sensati[]*
72. *Aptitudinis actus præsupponendu[] quolibet supposito, & termini habile[]*
73. *Sagarum confessiones, de transmuta[]tione corporũ in feles & alia animali[]*
74. *Essentia rerum immutabiles.*
75. *Virtutem transformandi unam crea[]turam in aliam unius & solius D[]* *virtus est.*
76. *Augustini ea de re sententia.*
77. *Verius est Sagas plerumque post in[] unctionem Satanicam, phantasti[] quàm verè transferri ad conventus.*
78 *Cardani de singulari unguento tra[]ditio.*
79. *Keckerm. de Phantastica Sagaru[m] illusione.*
80. *Exempla observata, mulierum co[n]spectarum in choreis, quæ tamen r[] vera domi & apud maritos fuerun[t]*
81. *Puella de qua in hoc responso agit[] ineptæ & stolidæ confessiones.*
82. *De mortui non verè comparent [] conventibus Sagarum, cum virtus r[] suscitandi mortuos soli Deo com[]petat. Hereticum est illud Diabolo tr[i]buere eod. num.*
83. *Exemplum Samuelis demortui app[a]rentis Sauli, adfertur.*

SUMMARIA.

84. *Non verum Samuelem, sed Diabolū in ejus forma Sauli apparuisse, defenditur ex Iure Canonico & aliis rationibus.*

85. *Augustini & Martyris ea de re sententia.*

86. *Diabolus quomodo Sauli verum prædixerit & quo fine quandoque verum prædicat.*

87. *De futuris plerumque Diabolus ambiguè respondit.*

88. *Opponitur locus Syrac.* 46. *v. fin.*

89. *Liber iste non est Canonicus.*

90. *Veritas modicis & paucis, solidis tamen rationibus contenta est. Ratio una fortior vincit plures, eod. num.*

91. *Auctores hujus posterioris sententiæ adferuntur.*

92. *Glossæ auctoritas alias antecellit.*

93. *A glossa, tanquam communi non facilè in Iudicando receditur, maximè si cum textu transit.*

94. *Augustini, Lutheri, Melanthonis & aliorum auctoritates adferuntur, & n.* 95. 96. 97.

98. *Res non accipit veritatem à Lamiarum & aliorum confessionibus.*

99. *Spontanea confessio in criminalibus non sufficit, nisi aliunde de delicto constet.*

100. *Sagarum confessiones proficiscuntur ab illusis à Diabolo.*

101. *Destructo consequenti, destruitur antecedens.*

102. *Sagarum actiones similes furiosis.*

103. *Error confessionis probatur, aliter se rem habere probando. Et in criminalibus etiam per præsumptiones & conjecturas, n.* 104.

105. *Confessiones quando rei judicatæ auctoritatem obtineant pro veritate habeantur.*

106. *Multitudo lamiarum confessionibus concordantium non multum attendenda.*

107. *Multitudo errantium non facit errori patrocinium.*

108. *Diabolus spiritus mendax in ore omnium Prophetarum Achab.*

109. *Experientia quæ fragili & fallaci exemplorum nititur inductione & contingentia, non præcisè attendenda.*

110. Data *vel una instantia corruit argumentum ab experientia.*

111. *Exempla ad Iuris constituti existentiam arguendam prosunt quidem, jus tamen non faciunt.*

112. *Ratio præsertim naturalis, lege deficiente pro ea concludit.*

113. *Ratio naturalis clypeus sub quo tegitur omne jus nostrum.*

114. *Iudici fas non est exempla sequendo contra jus statuere.*

115. *Sententia lata super juris & facti errore ipso jure nulla, uti & rationi manifestæ iniquitatis, num. eod.*

116. *Sententia nulliter lata, non transit in rem judicatam, & n.* 117. 118.

119. *Res Iudicata verum mutat in falsum non essentialiter sed quoad effectum.*

120. *Veritatis essentia immutabilis, est enim murus inexpugnabilis. Et ei tanquam matri Iustitiæ omnia cedunt, n.* 121.

122. *Plus uno verum esse non potest.*

123. *Post rem judicatam, licet non detur probatio, si tamen probata sit in contrarium veritas, retractanda est.*

124. *Res judicata non facit Jus inter omnes, sed tantùm inter illos, inter quos judicatum.*

125. *Rerum judicatarum auctoritas & exempla probant, non verò inducunt consuetudinem, & n.* 126.

127. *Diabolus Dei permissu potest homines, maximè sibi deditos, in altum tollere.*

128. *Non negatur Lamias quandoque corporaliter posse deferri à Diabolo ad loca chorearum.*

129. *Exemplum refertur ex Bodin.*

130. *Verum corpus disparere & evanescere nullo modo potest.*

131. *Diabolus à suis affectat cultum adorationis, sed eo quo potest & sibi commodum est, modo.*

132. *Diabolus simia Dei affectu, non effectu deceptor & mendax, n.* 133.

134. *Dispositioni & præsumptioni Juris, & de Jure, reliquas fasces submittere oportet.*

135. *Diabolus non semper personaliter, sed quandoque per internuncios paciscitur cum Sagis, unde nata distinctio in tacitam & expressam professionem, num.* 136.

137. *Ex præcedentibus infertur, nihil fidendum nudis Lamiarum assertionibus.*

II. Caput I. Quæstionis.

138. *Omnia quæ sub cœlo sunt, sua esse Diabolus jactat, & num.* 139. *Dicitur Princeps mundi, nu.* 140. *Privat S. Jobum omnibus fortunis, n.* 141. *Exemplum refertur Scyphorum aureorum à Diabolo sublatorum, n.* 142. *tribuit suis divitias, exemplum refertur memorabile, n.* 143.

144. *Diabolum sine singulari permissione divina, non posse res & suppellectilia fidelium pro lubitu auferre, & iis in choreis suis & conventibus abuti.*

145. *Deus cur distincta voluerit esse rerum dominia.*

146. *Distinguitur inter opera Diaboli, quæ ex generali, & quæ non nisi ex speciali Dei permissione facit.*

147. *Explicantur verba Jobi, cap.* 41.

148. *Terra & plenitudo ejus Domini est.*

149. *Satanas quo sensu Princeps mundi, n.* 150 *&* 151.

152. *Diabolus sine permissione Dei, ne quidem pediculos producere potest, & nec in porcos potestatem habet, n.* 153. *&* 154.

155. *Diabolus suis quandoque plerumque tamen falsas tribuit divitias, & unde eas accipiat, n.* 156. *&* 157.

SECUNDA QUÆSTIO.

158. *Fama quid, n.* 159. *Quomodo læditur, n.* 160 *&* 161.

162. *Saga & Venefica infamibus annumerantur, junct. n.* 163. *&* 164.

165. *Testis de auditu, licet non plenam probationem, præsumptionem tamen facit. Et in delictis occultis & exceptis velut veneficii plenam probationem, nu.* 166.

167. *Diabolus præteritorum optimè recordatur.*

168. *Plena notitia habetur per visum & auditum, & n.* 169.

170. *Lamiæ asserenti se vidisse aliquem in nocturnis conventibus, non solùm ad effectum inquirendi, sed etiam torquendi non creditur.*

171. *Diabolum non posse præsentare personas honestas in suis conventibus, nec famam*

famam nostram in ejus esse potestate, n.172. & 173.

174. Confessiones spontaneæ, mediante tortura repetitæ, probant contra tertium.

175. Confessiones per terrorem elicitæ illis æquiparantur.

176. Geminatio errorem excludit, magna ejus vis, n.177. Maximè in Lamiarum confessione, n.178.

179. Confessiones ad banchum juris factæ & morte confirmatæ, multum probant. Et n.180.

181. Probatio sufficiens quæ inducit Judicem ad credulitatem.

182. Diffamatio unde oriatur spectandũ.

183. Judex vir bonus.

184 Fama non ex rumore sed delicto læditur.

185. Delicta maximè gravia non præsumuntur, n.186.187.188.

189. Pro Nobilibus major præsumptio, & n.190.191.192.193.

194. Principi & majoris lucis dignitate præfulgenti magis creditur.

195. Vitæ integritas & honestas, sinistram famam expurgat, & Indicia tollunt, n.196.

197. Bona vita, bona mors, wol gelebet/ wol gestorben.

198. Timenti Dn. bene erit in extremis.

199. De nostra salute judicamus ex Canone fidei, de proximi, ex canone charitatis, tanquam ex fructibus de arbore.

200. Rarò in fine conversio seria.

201. Diffamatio quæ Judici viam inquisitionis aperit, non à levibus, sed fide dignis fieri debet.

202. Perditorum hominum vox bonorum famam non lædit.

203. Fœmineus sexus, fragilis, varius, fallax.

204. Fœmina de Jure Can. in criminalibus veri fidem non facit, maximè malè & perditè educata, n.205.

206. Minor 20. annis, in criminalibus non est testis. Et datur ei contra propriam confessionem sine curatore in criminali Judicio factum restitutio, n.207.

208. Testis inhabilis assertio, perinde habetur ac si facta non esset.

209. Obsessorum indicia, & n.210.

211. In dubio præsumptiones secundùm communiter accidentia formantur, n.212.

213. Argumentum à solitis validum & usitatum, num.214.215.

216. Facti quæ sunt, non præsumuntur. Neque mutatio velut accidens, num. 217.218.

219. De præteritis in præsens præsumitur.

220. Juris præsumptiones instar documenti.

221. In dubiis in benigniorem sententiam propendendum.

222. Benigniùs pro obsessa, quam pro Saga præsumere.

223. Obsessio etiam fidelibus actu accidere potest, in quos Magia non cadit.

224. Obsessio potest esse delicti in foro soli exclusiva: Magia verò non item.

225. Præsumptiones delicti exclusivæ præferuntur inclusivis. Et n.226. Et testibus pro exclusione delicti deponentibus magis creditur, n.227.

228. Conditionalis actus non nisi conditione deficiente perficitur, quæ nihil ponit in esse, n.229. Et si deficiat, actus habetur pro non facto, nu.230.231.232.233.

Et si ad præteritum referatur, non suspendit actum, per rerum naturam, n.234.

235. Fieri potest, ut obsessus etiam pactum cum Diabolo habeat.

236. Melancholicus quandoque quasi per traducem propagatur.

237. Cor Melancholicum paratissimum Diaboli balneum.

238. Falsitas detegitur, veritate in lucem emergente.

239. Notorium seipsum ostendit, & tergiversatione celari non potest.

240. Ex notorio indubitata rei certitudo oritur.

241. Tandem triumphat, nescia vinci, veritas.

242. Falsus in uno, falsus in omnibus, n. 243.

244. Testis deponens se cognovisse aliquem de nocte, non est integer. Non obstante quòd Luna luceret. n. 245. maximè in criminalibus, n.246.

247. Variatio & contradictio circa eandem facti narrationem, non est sine calumnia & mendacio. Et arguit suspicionem falsi, n.248.

249. Variantes se ipsos onerant suspicione, & non merentur fidem.

250. Testis varia & contraria circa idem deponens falsi tis convincitur.

251. Iudex debet recto tramite procedere ad indagandam veritatem, neq; reum specialibus suis interrogationibus inducere. Nec debet de hoc vel illo individuo interrogare, num.252.353.254. 255.

256 Diffamationi, quæ initium sumit ab inimicis eorumq; delatione, non est fidendum.

257. Inimici dictum non debet esse nocivum.

258. Eandem artem exercentes sibi invicem invident.

259. Inimicitia præsumpta sufficit, ad repellendum effectum diffamationis.

260. Dubiorum solutio, veritatis inquisitio.

261. Fama non diffamatione & falsa delatione, sed solo crimine læditur.

262. Propter calumniam solam nemo bonus esse desinit.

263. Salvator ipse non fuit immunis à calumniis.

264. Diabolus calumniator & homicida.

265. Testi ex relatione alterius deponenti non plus creditur, quàm ipsi referenti. Nec plus creditur copia quàm originali, n.266.267.

268. Testis unus non supplet defectum alterius, quando nullus eorum est integer.

269. Diabolus licet optimè recordetur præteritorum, verum tamen de illis rarò dicit.

270. In nocturnis Sagarum conventibus, ut plurimum spectra, non veras comparere personas.

171. Auctoritas sine juris fundamento non multum operatur.

272. Sigismundi Scacc. de Lamiarũ conventu & illusionibus memorabile dictũ

273. Assertiones Lamiarum in crimine veneficii contra honestos viros & fœminas parum attendendæ.

274. Ipse Bodin. & Binsfeld. non audent affirmare, omnes Lamiarum comparitiones veras & reales esse.

275. Non probat adesse quod contingit abesse.

276. *In criminalibus probationes debent concludere de necessario.*

277. *Diabolus bonos & fideles semper defert & accusat. Imo nec Salvatori, n. 278. Nec Patriarchis & Apostolis in hoc pepersit, n. 279.*

280. *Diabolum etiam in forma fidelium apparere posse ostenditur. Et in angelum lucis se transformare, n. 281.*

282. *Exemplum recensetur ex legenda B. Hieron.*

283. *Nostra tamen fama propterea non est in Diaboli potestate, à Deo tamen quandoque permittitur bonorum diffamatio, n. 284.*

285. *Fichardi JCti sententia de Lamiarũ assertionibus.*

286. *Auctoribus Mallei maleficorum quantum fidendum.*

287. *Diabolo non est difficile semel delusã sæpius eludere.*

288. *Reus neq; tormentis, neq; formidine eorum interrogandus in individuo de hac vel illa persona. Estq; species suggestionis, n. 289.*

290. *Processus factus per suggestionem sine indiciis nullus est, n. 291.*

292. *Infecta radice & causa primitiva subsequentia etiam inficiuntur.*

293. *Probata falsitate & deficiente probabilitate & verisimilitudine geminatæ assertionis vis nulla.*

294. *Assertio sola criminosi, dicentis* Er wölle darauff sterben/ *neminem onerat, etiamsi supplicii tempore repetatur, & n. 295. Et in terminis veneficii, n. 296. 297.*

298. *Nemo præsumitur velle decedere immemor salutis æternæ. Nec tamen quivis moriens præsumitur Johannes Baptista. n. 299. nec omnis moriens verax, n. 300. 301.*

302. *Experientia veritatis meridies.*

303. *Criminosis cum sit moriendum aliorum etiam perniciem satagunt.*

304. *Sagæ totius tragœdiæ Diabolum habent auctorem.*

305. *Experientia testatur multos innocentes à Sagis nominatos.*

306. *Judex in suscipiendis delationibus cautè procedere debet, nec facile suscipere vocem mendacii, nec insontem supprimere, n. 307.*

308 *Non solum is reus, qui falsum de alio profert, sed & qui cito criminibus aures præbet.*

309. *Probatio inducens judicem ad credulitatem qualis esse debeat. Et judicis arbitrium quomodo regulari & quale esse debeat, n. 310. 311.*

312. *Nec potest propter concessum sibi arbitrium iniqua æquis præferre, n. 313.*

314. *Judices hujus seculi non hominum sed Dei exercent judicium.*

315. *Qui de veritate judicant, non adversarios sed arbitros esse oportet. Et sine odio, n. 316. odium pervertit judicium, n. 317.*

318. *Judicium temerè contra juris ordinem institutum non gravat honestam Personam.*

319. *Rumor vanus quid sit, & si diffamationi causam præbeat, ea non attẽditur.*

320. *Diffamatio plerumque transmittitur ab his, qui desiderant de aliqua re esse famam, n. 321.*

322. *Suspecti judices recusari possunt.*

323. *Fama ortum habens à suspectis & ipsa suspecta est. Et ex causis judicamus de effectu, n. 324.*

325. Su-

TERTIA QUÆSTIO.
De Nullitatibus Processus illius.

370. R[...]

370. *Reo dandus defensor ex officio, si per ignorantiam non petat, etiam in processu Sagarum, n. 371. 372. Idque in tota Hassia ita servatur, n. 373.*

374. *Contra minorem inquisitio sine curatore dato, non est legitima.*

375. *Minor neque in criminalibus in Iudicio legitimè stat sine curatore, n. 376. Et tanquam de præjudiciali quæstione prius dispiciendum, an quis major vel minor sit, n. 377.*

378. *Confessio minoris in Judicio sine curatore non nocet.*

379. *Malè servari in quibusdam locis contrarium.*

380. *Consuetudo exorbitans de loco ad locum, non est extendenda.*

381. *Dd. de ea attestantibus, parum creditur. Ejus ratio, n. 382.*

383. *Facti quæstio incerta & plena circumstantiarum.*

384. *Multi credunt consuetudinem & aberrant. Et in ea asserenda ICtos facilè decipi, n. 385. 386. 387.*

388. *Reo etiam de delicto confesso, antequam condemnetur, dandus terminus, n. 389. Etiam in gravissimis criminibus, n. 390. Etsi non petatur. num. 391. 392. Ejus ratio, 393.*

394. *Festus Paul. noluit condemnare ante concessum defensionis terminum.*

395. *Confessiones erroneæ revocabiles, & aliæ revocationis causa, n. 396. & seqq. usque ad num. 400.*

401. *Terminus defensionis denegari non potest à judice, quodcunque liberum arbitrium habente. Nec contrarium statuto aut consuetudine induci posse, num. 402. 403.*

404. *Suggestio & interrogatio in individuis, non præcedente diffamatione & indiciis, prohibita.*

405. *Talis interrogandi modus leno suggestionis.*

406. *Agitato ad finem processu, submittendum, num. 407. 408. 409.*

410. *Sententia ex processu nullo publicata ipso jure nulla est. Et talis censetur si ex actis non justificetur, num. 411.*

412. *Saga quando ultimo supplicio afficienda, n. 413. usque ad 417.*

418. *Quoties ordinaria pœna judicis arbitrio mitiganda à lege permittitur, capitalis regulariter non imponenda, num. 419.*

420. *Dictio* Sonst / *quid importet.*

421. *Pater si offerat filium criminosum is mitius puniendus, etiam in atrocissimo crimine Majestatis, nu. 422. 423. 424.*

425. *Nullus affectus vincit paternum, etiam in liberis immorigeris, n. 426.*

427. *Pater & filius eadem persona. Eadem caro, num. 428. 429. Nec meliorem liberi habere possunt amicum, nu. 430.*

431. *Nemo carnem suam ita odit, ut eam laniena offerat.*

432. *Patri novercalibus delenimentis inducto & corrupto non consentiendum, n. 433. 434. & 435.*

436. *Noverca privignis inimica præsumitur, ejus notatio, n. 437. 438. Odiũ novercale. n. 439. 440.*

441. *Liberos apud novercas non educandos, Jura suadent.*

442. *Mitigationem pœnæ cæteris paribus suadere solet sexus qualitas.*

443. *Mulier unde dicta, ad lapsum proclivior esse, ex historia creationis refertur,*

b

fertur, n. 444. vas fragile, n. 445. ei pœna mitiganda, n. 446. & 447.

448. *Ætas minor etiam in pœnis mitigandis consideratur, n. 449. 450. 451. ubi ratio Tyraquelli.*

452. *Multi in prima ætate turpes, viri evadunt laudabiles.*

453. *Minori quidem in delictis non succurritur, quoad remissionem, sed quoad mitigationem pœnæ.*

454. *Educationis ratio habenda.*

455. *Ætas quinquennis doli expers, & n. 456.*

457. *Saga propter abjurationem in infantia quinquennali commissam, postea adultior facta ex hoc solum capitaliter puniri non potest.*

458. *In delictis vel maximè initium & occasio inspicienda.*

459. *Infans quinque annorum, cum efficaciter consentire non possit, nec pactum cum Diabolo ictum in ea ætate dici poterit, n. 460. nisi major factus renovet illam pactionem, n. seq.*

461. *Diabolus homines obsessos & in solitudine existentes maximè tentare nititur, & 462. referuntur exempla Lothi, n. 463. Filiorum Jacob. n. 464. salvatoris, n. 465.*

466. *Solitudo homini perniciosa.*

467. *Obsessorum calamitati condolendũ.*

468. *Sagæ non facilè illachrymantur.*

469. *Duæ abnegationis sive Apostasiæ recensentur species.*

470. *Illa quæ fit sine rebaptizatione & addictione in pœnitentibus corporales pœnas non subit.*

471. *Stellas & astra abjurans, non propriè dicitur Deum abjurare.*

472. *Milites & mercatores sæpè in una hora aliquoties Deum abjurant, nu[m]. 473.*

474. *De Cypriano refertur, ipsum pri[mis] mis annis fuisse magicis artibus ad[dictum].*

475. *Seipsum deferens mitius punitur, n. 476. & spes est in illis residuæ bonæ in[in]dolis, n. 477.*

478. *Pœnæ, interpretatione molliend[æ]. Quamvis earum non crudelitas [se]d pietas sit, n. 479.*

480. *Severitas cum temperamento acci[]pienda. Maximè suadentib, id cir[]cumstantiis, n. 481.*

482. *Iudex non debet affectare, severi[]tatis gloriam, sed cum lenitate puniri[] n. 483. & melius misericordiæ quam[] severitatis ratio redditur, num. 48[4] 485.*

486. *Imp. Rudolphi I. dictum de cle[]mentia.*

487. *Nero in primis Imperii annis à sen[]tentiis capitalibus abhorruit.*

488. *Indecens reorum custodia, nulli[]tem parit, n. 489.*

490. *Variationes & contrarietates qu[æ]dam ex actis referuntur.*

491. *Grave & indecens est super re in[]certa & dubia capitalem ferre senten[]tiam, n. 492. 493.*

494. *Variatio contraria certitudini, n[] 495. 496. 497.*

498. *Plus uno verum esse non potest.*

499. *Sagarum per aquam frigidam pro[]batio irrationalis. Cum peccato mor[]tali conjuncta, n. 500. Diabolo fabri[]cante introducta, n. 501. mutat judici[] in Scholam Magiæ. n. 502. est speci[] idololatriæ, n. 503. tentatio Dei, num[]*

504. *Doctore Satana ejusq́; ministr[] intr[]*

introducta, n. 505. abominatio in oculis Dei, n. 506. Furiosum probationis genus, n. 507. Nulla ne probabili ratione nitens, n. 508. Judex eam probationem decernens injuriarum tenetur, n. 509. Ethnica & tyrannica, n. 510. ex errore & superstitione introducta, n. 511. inhonesta & perniciosa, n. 512. Consuetudine veterata non excusatur, nu. 513.

514. Mala consuetudo tanquam perniciosa corruptela non attendenda, nu. 515 516 517. 518. 519.

520 In Carolinis Constitutionibus de probatione per frigidam aquam altum silentium.

521. Si qua sibi manus violentas in carcere inferat, non tamen exinde probatur venefica, n. 522.

523. Melancholici sibi ipsis quandoq; manus inferunt.

524. Sententia nulla non est executioni mandanda.

525. Propter nudam confessionem, nisi de corpore delicti constet, nemo condemnandus.

526. Provocationes in criminalibus quatenus sublatæ. Limitatur, n. 527.

528. Ubi agitur de vita hominis cunctatio nulla longa.

529. Satius est nocentem dimittere, quàm innocentem perdere.

530. Non solùm reo damnato, sed etiam cuivis pro eo provocandi facultatem jura concedunt. n. 531.

532. Appellationes in criminalibus in Germania non ubivis locorum sublatas evincitur, n. 533. 534. 535. 536.

537. Allegans de consuetudine loci appellationem in criminalibus sublatã eam probare tenetur. Et quid in ea probandum, n. 538.

539. Constitutiones appellationem in criminalibus denegant. n. 540.

541. Respondetur constitutiones illas pertinere propriè ad supremum Imperii tribunal.

542. Lex juris communis correctoria, restrictè accipienda maximè in tollendis appellationibus criminalium causarũ, n. 543.

544. Secunda responsio ad d. constitut. Imperii.

545. Verba Legis narrativa jus non faciunt, maximè in correctoriis, num. 546. Etsi dubitetur de præsupposito, n. 547.

548. Una instantia data nervus consequentiæ inciditur.

549. Lex se referens ad consuetudinem eatenus stringit, quatenus relatum sive ista consuetudo probatur.

550. Si aliud insit referenti quam reperitur expressum in relato, id erroneum præsumi.

551. Veritas quomodocunque apparens præfertur opinioni.

552. Per assertionem etiam summi Principis non probantur consuetudines speciales locorum, & num. 553. Secus in assertionibus juris. n. 554.

555. Quævis ferè ditio & locus habent suas peculiares consuetudines.

556. Nullitatis querela sine controversia in Camera admittitur.

557. Si ex actis constet de nullitate appellatio & querela aliàs prohibita admittuntur, & n. 558.

559. Specialis inquisitio contra certas & honoratas personas regulariter prohibita

tantùm ab æquitate receditur.

625. Judex contra aliquem procedens ante omnia debet certus esse de corpore delicti, præsertim ad effectum formādæ inquisitionis realis, n.626.

627. Refertur exemplum Josuæ add. nu. 628.

629. Reorum confessiones pro exploratis facinoribus non sunt habendæ.

630. Fama honestorum non debet pendere à calumnia criminosorum.

632. Inquisitio nulla totum vitiat processum. Et ejus nullitas etiam post sententiam opponi potest, n,633.

634. Quoad formandam inquisitionem contra certam & honoratam personā judici non solùm debet constare de delicto, sed & de circumstantiis, requiritur præterea diffamatio, n.635.

636. Iudici asserenti de justitia processus tantùm creditur, quantum apparet ex actis, n.637.638. maximè si constet ex actis, eum non jure processisse, n. 639. 640. 641. 642. quo casu vim facere, n.643. & spoliare censetur. n.644.

645. Præsumptio pro judice admittit probationem in contrarium. Adducitur exemplum Pilati, n.646. add. n.656. & aliquot seqq.

647. Præsumptiones per alias præsumptiones & maximè probationes eliduntur. Neq; generales tollunt speciales, n.648.

649. Antecessorum justitia successorum non excusat vitia. Et n.650.651.

652. Ira inimicitia & odium, corrumpunt Iudicium humanum.

653. In solum Deum cadit omnis perfectio, & n.654.

655. Præsumptio quantumvis magna veritati cedit, & cessat ejus allegatio, ubi habetur veritas, n.656.

656. Bremæ duæ fœminæ innocentes ob veneficii crimen imputatū combustæ.

557. Viduarum & orphanorum accurata habenda ratio.

658. Nobiles & ejusdem ordinis homines, imò domestici inter se quandoque odio exardescunt.

659. Querulantes contra processum factum vocati & auditi querelas justificare tenentur.

660. Res inter alios orta, aliis non præjudicant.

661. Ignorantia non excusat.

662. Responsa juris sunt intelligenda cæteris paribus & servatis servandis.

663. Collegia Iuridica addere solent clausulam in responsis suis si de delicto constet ex diligenti inquisitione.

664. Clausula adjici solita habetur pro adjecta, præsertim si leges & Iura idem requirant, n,665.

666. Cothmanni ad adductum Bodini locum responsio.

667. Veneficii crimen atrocius est, majorique pœnâ coercetur.

668 Facilior in veneficio est lapsus & error cum majori periculo conjunctus.

669 Constitut. Carolina processum in hoc crimine servari severè præcipit.

670. Ut cautè ejusdem criminis in cognitione agatur exhortatio Godelmāni.

671. Ignorantia judicis est calamitas innocentis.

672. Carolinæ constitutionis art. 83. inductio.

673. Confessiones reorum pro exploratis facinoribus non habentur.

674. In criminalibus confessus pro judicato non est,

675. *Ad damnationem ex confessione inferendam præter certitudinem delicti, etiam de confessione rei certò & concludenter constare debet.*

676. *Confessio unius alteri haut nocet.*

677. *Confessiones sine præviis indiciis haud validant processum nullum.*

678. *Nullum per se effectum non operatur.*

679. *Confessiones minorennis absque curatore factæ sunt nullæ.*

680. *Actus nullus & non factus parificantur.*

681 *Confessio invalida alteri non nocet, nec continetur sub statuto de cõfessione*

682. *Confessiones reorum in criminalibus ad liquidationem facti, nisi deo eo aliunde judici constet, haut sufficiunt.*

683. *Jura, quæ volunt, in notoriis relaxari juris ordinẽ quomodo intelligenda.*

684. *Differunt, delictum esse notorium, ac de eo constare notoriè, & in quâ parte?*

685. *Jura de notorio, procedunt in notorii substantiâ & qualitate.*

686. *Ordinem juris ad relaxandũ omnes facti qualitates notorias esse oportet, sic ut ex his palam sit, reo defensionem nullam competere.*

687. *Jura de notorio procedunt in notorio facti actu permanentis,*

688. *Confessio non est sufficiens ad notorietatem delicti, quando contra illam quid opponi potest, ut exemplif.*

689. *Farinacius sine juris ratione & textu haut sequendus.*

690. *Ponzinibium à Farinacio in contrarium allegatum magis pro autore facere ostenditur.*

691. *Regula, quoad de exceptione constet, statur.*

692. *Regulam habens per se, intentio fundatam habere dicitur.*

693. *Rei veneficii ex solâ confessione ha damnandi, sed regulari juris dispo tioni relinquendi.*

694. *Periculosum est, ultimo suppli affici Sagas ex sola confessione.*

695. *In criminalibus non sat est confi notitia, sed diligens omnium circu stantiarum requiritur inquisitio.*

696. *Facti de qualitate præter facti constare debet.*

697. *Intellectus l. quod Reipublicæ. 33 de injur.*

698. *Verborum secundum bonos mo quæ, & quotuplex significatio? & 6 n. 700.*

701. *Utilitatis publicæ & privatæ con xio ejusque servanda principalis tio & solertia.*

702. *Salus populi, suprema lex.*

703. *Justitia non est, propter nocentes nocentem supprimere & diffamare*

704. *Innocentes detrimentis affici debent.*

705. *Magistratui injuriam facere licet.*

706. *Iusticari impium, vel condemn justum, abominabile est coram Deo*

707. *Deus propter decem justos et multis injustorum parcit millibus.*

708. *Inducta ad salutem, in pernici non detorquenda.*

709. *Justum justè persequendum.*

710. *Mala non facienda, ut eveniãt bo*

711. *Bonum faciendum, si ex eo maju quatur malum.*

712. *Omnia, quæ licent, non expediunt.*

713. *Licitum ita coarctari debet, ut tetur illicitum.*

714

714. *Innocentem damnare majus malum quam absolvere nocentem.*

715. *Malum pati satius est quàm facere peccatum.*

716. *Injuriam quomodocunque facere omni & vel naturali jure vetitum.*

717. *Iudices cum Dei & legum timore tribunal conscendant.*

718. *Iudicum actus regulantur à justitia poli & fori, adhibitâ curâ, ne dilectione proximi offensa pro potestate tempestate utatur.*

719. *Princeps summus prætextu publicæ utilitatis subditos damnificare nequit, sed quicquid agit, sine injuria alterius esse debet.*

720. *Insaniat quis ex quam honestâ causa, nihil refert.*

721. *Utilitati publicæ & severitati cum innocentium oppressione studentes, quid agant.*

722. *Recessus Diœcesanus civiliter intelligendus.*

723. *Injuriæ occasio, unde jura oriuntur, nasci non debet.*

724. *Recesius Diœcesani crudè intellecti sequela.*

725. *Recessus istius senior intellectus.*

726. *Pacta contra jus civile, constitutiones, vel bonos mores inita.*

727. *Princeps ceu justitia plenus velle præsumitur quod jura volunt.*

728. *Principis intentio talis censetur, qualis est legum candor & juris naturalis integritas.*

729. *Statuta interpretationem sortiuntur ex jure communi.*

730. *Interpretatio capienda, quâ à jure communi minimè recedatur.*

731. *Etiam recedendo à verborum proprietate.*

732. *Statutum excludens interpretationẽ intelligitur de frivolâ.*

733. *Recessus diœcesanus ex jure divino, naturali communi ut intelligendus?*

734. *Rationis naturalis elogia.*

735. *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.*

736. *Dictum salvatoris: Omnia quæcũq; vultis, ut faciant vobis homines, &c.*

737. *Reipublicæ interest, cives & præsertim Nobiles integros sine infamia macula conservare.*

738. *Præsumptio mala oritur ex actu, qui nihil prodest facienti, alteri verò nocet*

739. *Responsum sine die & consule suspectum.*

740. *Consilium petendum ante factum.*

741. *Proverb.* zu geschehenen Dingen das beste reden.

742. *ICti solent respondere secundùm narrata.*

743. *Responsum Facultatis VVitebergensis oppositum quomodo intelligendum?*

QUARTA QUÆSTIO.

744. *Actionibus pluribus ejusdem rei nomine concurrentibus, unâ quis experiri debet.*

745. *Actori ex pluribus actionibus unã eligenti regressus ad aliam non datur.*

746. *Via, quam elegisti, tibi pateat.*

747. *Remedia duo ordinaria electivè non cumulativè concurrunt.*

748. *Actio tam injuriarum quàm ex l. diffamari ordinaria est, & quare?*

749. *Actionibus è pluribus ejusdem facti nomine ad vindictam comparatis una intentata aliam tollit.*

750. *Regressus ad jura renunciata non datur.*

751. Injuriarum actionem per intentatum remedium, l. diffamari non excludi verior & communior est sententia, & quam ob rationem.

752. L. diffamari remedium modis, quibus de jure injuriarum actio tollitur, non annumeratur.

753. Obligatio non quovis sed legibus constituto modo ut inducitur sic etiam tollitur.

754. Actionibus duab. alicui competentibus, judicis est, illi, quod in alterâ plus, est, adjudicare.

755. Reum conventum unius præstatio ab altero non liberat etiam in pœnalibus.

756. Iniquum est, propter minus auferri uberius.

757. Actio injuriarum pinguior est remedio, l. diffamari.

758. Remedium l. diffamari, extraordinarium esse plerique opinantur.

760. Remedia ordinaria cumulari possunt si alterum altero sit pinguius & se compatiantur.

761 L. diffamari actio ad quam finem instituatur.

762. Non sequitur: Titius petit sibi decerni processus ex l. diffamari: Ergò actioni renunciavit injuriarum.

763. Renunciatio non præsumitur sed evidenter probanda est.

764. Renunciatione quidem ex actu proximo inducenda.

765. Remissio juris sui non præsumitur, quando alia conjectura capi potest.

766. Remissio juris est quasi donatio.

767. Iactare suum nemo præsumitur.

768. L. diffamari, remedium quasi actionis injuriarum præparatorium est.

QUINTA QUÆSTIO.

769 Injuriam facere quocunque mod[o] & naturali & civili jure vetitum.

770. Magistratus etiam vel judex ab in[juria] juriâ non excusatur.

771. Etiamsi magistratus non esset singula[ris] persona, sed universitas, collegium capitulum, &c.

772. Dolus, delictum & sic etiam pœn[a] in Universitatem cadit.

773. Delictum gravius æstimatur ob d[i]gnitatem delinquentis.

774. Quanto quis est sublimior, tanto [...] & perfectior.

775. Vitium tantò conspectius, quan[to] major est, qui peccat.

776. Clerici vita integritate exemploq[ue] aliis prælucere debent.

777. Cominæi dictum.

778. Magistratus quando censeatur a[li]cui facere injuriam.

779. Injuriosum verbum vel factu[m] quodvis animo injuriandi fieri præs[u]mitur.

780. Injuriandi animo dicenti se non f[e]cisse incumbit probatio.

781. Occasione exprabitâ jure quis co[n]veniri & puniri potest.

782. Rei illicitæ operam danti imputat[ur] eventus.

783. Damni occasionem dans damnu[m] fecisse videtur.

784. Occidat quis an mortis causam p[ræ]beat, nihil refert.

785. Imperitia culpæ annumeratur.

786. Iudex qui damnavit innocentem [et]iam capite plecti potest, vel saltem [de]poni, si id per negligentiam faciat.

787. Injuriarum quis tenetur, etsi n[on] nominârit eum, quem infamat.

788.

788. *Injuriosa verba impersonaliter prolata obligant actione injuriarum.*

789. *Dicere: Non putaram, prudentis non est.*

790. *Judex providere debet, quod verisimiliter contingere potest.*

791. *Abortionis vel amatorio poculo occidens, de homicidio tenetur.*

792. *Vim inferens, de vi omnibus inde secutis damnis tenetur.*

793. *Judex non debet cum discrimine alienæ existimationis iniquè vagari.*

794. *Culpa non excusat, quæ casum præcessit.*

795. *Causa justa instituti ubi reddi nequit, calumnia præsumitur.*

796. *Ratificatio etiam in delictis mandato æquiparatur.*

798. *Ratificatio vel tacita sufficit.*

799. *Universitas per tacitam ratihabitionem delicti particeps redditur etsi communicato nullo consilio patratum sit.*

800. *Consensus capituli colligitur ex conjecturis, ad hoc ut omnes tentantur & puniantur.*

801. *Capitulum dicitur collegium parvum.*

802. *Omnes de capitulo præsumuntur habuisse notitiam actus, eumque ratificasse.*

803. *Universitas vel capitulum ut actione pœnali pulsetur, necesse est, communicato consilio & habito tractatu factum illicitum insecutum fuisse.*

804. *Bartholus dicitur Juris nostri speculum & lucerna, item pater juris.*

805. *Universitas ex delicto quorundam conveniri nequit.*

806. *Licet illi sint præcipui & primores capituli.*

807. *Universitati delictum particularium personarum haut nocet.*

808. *Universitas factum singulorum ut præstet, statuto effici nequit.*

809. *Capitulum diversum est à singulis in eo hominibus.*

810. *Judex ob processum injustum injuriarum non tenetur, nisi evidenter appareat de malitia & injuriandi animo.*

811. *Remedia ob inordinatum processum quæ competant.*

812. *Judex temerè & indebitè inquirens, tenetur in Syndicatu.*

813. *Eadem solennitas requiritur in ratificatione, quæ in perfectione actus.*

814. *Ratificatio actus præcedentis ex subsequenti, tunc demum præsumitur, quando factum tale est, ut fieri non possit absque ratificatione.*

815. *Qualibet ratio & causa sufficit ad exclusionem ratificationis.*

816. *Suspecti de injuria tenentur se purgare Juramento.*

817. *Injuria quid?*

818. *Deferens falsum crimen apud Judicem, injuriarum tenetur.*

819. *Delatores tenentur probare crimina delata.*

820. *Injustè deferentes fustigatione puniri possunt, & n.*827.

821. *Mendacia summam fraudẽ & dolũ deliberatum arguunt.*

822. *Injusta causa quando non excuset à dolo, juncto n.*825.826.

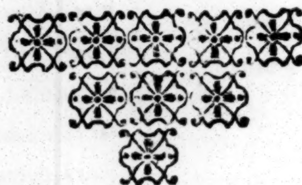
823. *Credens facilè hominibus levibus & maximè fœminis, non excusatur à dolo. Ubi nec rumor incertus & vagus, n.*824.

IN

INDEX QUÆSTIONUM.

IN-

DEC

DEO DIRIGENTE NIHIL EST QUOD ARCEAT.

IN cujus Sacrosancto nomine (cui omnia quæ bene & dextrè expedimus, meritò accepta ferimus, † *Esaia* 1
26. *v.*12.) propositam facti speciem eique annexas quæstiones considerando non desunt rationes, quæ nos in ardua hac & difficili causa ne responderemus, deterrere & retrahere possent, maximè verò quod Dn. Consulentes præcipuas quæstiones, concernentes quendam processum Criminalem in facti specie enarratum Reverendi Capituli N. proposuerint, in quibus necessariò de ejusdem Processus Nullitatibus dispiciendum, unde facilè malevolentia & odium conciliari posset. Verum cùm verò cùm tam ex proposita facti specie, quàm inserta eidem expressâ protestatione Dnn. Consulentium mens & intentio satis appareat, † quod hoc suo 2
instituto, neque prædictum Reverend. Capitulum, nec quemcunque alium immeritum cujuscunq; status & conditionis is sit, perstringere, diffamare, vel contra jus fasq; gravare velint, sed potius matris suæ nobilissimæ & honestissimæ quondam matronæ, jam prædefunctæ, & sororis virginis pudicissimæ adhuc viventis, injustè contra divina & humana jura occasione prædicti Processus diffamatarum innocentiam defendere, adeoq; toti familiæ Nobilissimæ quodammodò aspersam maculam abluere, & per legitimos juris tramites, calumniantium iniquitates expellere, sibimet impetrarint, impetrare à nobis non potuimus, quin hoc. quod & nostræ professionis officium, veritas, justitia, & proximi charitas à nobis postulat, Dnn. Consulentibus pro viribus & talento nobis concredito præstaremus, nostramq; sententiam ex fide & religione aperiremus, idq; in nullius hominis favorem vel odium, sed sine omni affectu: Etsi enim mallemus negotium hoc arduum & difficile peritiori & magis exercitato commissum fuisse ad deducendum; cum tamen non incognitum nobis sit, jurisperitos † qui ho- 3
nores ex jure adepti sint, eo ipso adstrictos esse, ut de jure consulti respondeant: *l.*1.*in princ.ff de Just.& jur.cap.ex tenore de for.compet.cap.nemo petitorium, in g.*3.*gl.in l.*2.*& ibi* Bart. *C.de proxim.sacror.scrin.* Felin.*cap.si pro debilitate ex-tra de offic.de leg.* Dn. Herman. Vult.*consil.Marp.*35.*n.*1.*vol.*3. Tum etiam quod

veritas

4 veritatis & justitiæ favor † rebus omnibus antiquior esse debeat. Syacidæ. 4. v. 33. *& seqq. l. cum ita legatum, ff. de condit. & demonstr. l. 1. in fin. C. de Lat. libert. toll.* Joh. Dilect. Durant. *de art. testand. tit.* 11. *caut. fin. n. fin.* Et præcipuum sit in rebus humanis de veritate testimonium reddere. Thom. de Aquin. *lib.* 1. *de regim. princip. ca.* 7. *quem ad hoc adducit*, Matth. de Afflict. *in præfat. ante Decis. Neapol. n.* 7. Proditor enim veritatis est, qui vel non pronunciat, vel non liberè defendit eam. Chrysost. *cap. nolite timere*, 11. *q.* 3. Quia is prodesse non vult. Augustin. *in cap. quisquis metu*, 11. *d. q.* 3. adeoq; pro aucupanda cujusdam hominis, etiam summi Principis gratia non est negligenda veritatis atq; justitiæ majestas, ut ait Alexand. Imol. *consil* 9. *lib.* 1. Nicol. Reusner. *consil.* 1. *proœm. lib.* 1. Fac. *text. in d. cap. quisquis metu.* Hæc enim vincit omnia & vivit in æternum. Roland à Vall. *consil.* 32. *n.* 41. *vol.* 4. Idq; vel maximè ubi agitur de redimenda hominum innocuorum

5 fama † & existimatione: cum cordati omnes in odore bonæ famæ delectari debemus, *cap. licet in beato Petro extra de accusat.* Ludolph. Schrad. *de feud. part.* 9. *c.* 4. *n.* 105. præsertim Nobilium, quorum familiâs vetustas, sine labe & macula conservari, reipub. interest, *l.* 1. § 13. *ff. de ventr. inspic. l.* 9. *C. de quæst.* Valent. Forst.

6 *de success. ab intestat. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 20. Quod enim flores illibati in pratis, † id nobilium familiæ splendidæ in republica, Obrecht. *in disput. de Regal. th.* 115. Ideoque meritò omnes boni Nobilitati favemus, *M. T. Cicerone teste.* Quamobrem sine ulteriori prologo, & circuitu, non conterendo tempus in mutiloquio quod prudentissimos stomachari solet, ut dicit Aretin. *consil.* 11. Hieron. Grachar. *consil. de Syndicat. n.* 1. propositas ordine quæstiones aggrediemur.

QUÆSTIO I.

De Nocturnis Lamiarum & Dæmonum Saltationibus, & num Personaliter semper conveniant? &c.

PRIMAM quod attinet quæstionem, illa duo continet capita. Prius est quid de nocturnis Lamiarum & Dæmonum saltationibus in genere, & in specie, de confessione istius dementatæ seu obsessæ, in facti specie denominatæ puellæ, assertione quoad istas Lamiarum seu Dæmonum saltationes sentien-

7 dum. † Difficilis sanè, intricata & propter varias Diaboli astutias, & difformes virorum Doctissimorum observationes, exempla, diversasque opiniones, hæc est quæstio. Et cum etiam veneranda Facultas Theologica almæ hujus Academiæ Giessensis desuper sit consulta, illorum sententia hac in re potissimum erit inspicienda. Interim & nostram brevibus explicabimus, salvo semper rectiori aliorum judicio.

Sunt & quidem non postremi Nominis Theologi, JCti, Politici, & Phy-

8 sici, † qui multis rationibus, ipsaque experientiâ teste, argutè defendere conantur,

nantur, mulieres istas cum Diabolo pactum habentes, & ab eo dementatas, quas Lamias seu Strigas vulgò Zauberin/ Hexen/ Unhold vocamus, certis & statis anni temporibus diebus & horis verè & corporaliter ad destinatum locum, à Diabolo, brevissimo temporis spatio deferri, furcâ, baculo, vel scopis vehi, & ita revera convenire, commessari, choreis & saltationibus, aliisq; jocis & ludis delectari, &c. idque I. probant ex inumeris ipsarum Lamiarum confessionibus, † tam sponte quam torturâ mediante factis. 9

Francisc. Spin. *de Strigib. c. 2. in fin.* Joh. Bodin. *de Magor. Dæmonom. lib. 2. c. 4.* Petr. Binsfeld. *de Confess. malef. membr. 2. conclus. 12. & alii.* quibus omninò standum videtur, cùm nullum certius dari possit testimonium, quàm proprii oris confessio, † *l. un. C. de confess. tot. tit. ff. eod.* Menoch. *præsumpt. 61. n. 8.* Wes. *cons. 72 n. 29.* illudq; de quo constat per confessionẽ, dicitur sciri pro certo *gl. in c si sacerdos extr. de offic. ordin.* & verè apparere. Immol. *in c. cum contingat extr. eod. tit.* Hyppolit. de Marsil. *ad rubr. n. 81. C. de probat.* Est enim confessio ad instar rei judicatæ, quæ habetur pro veritate, *l. 1. l. 3. l. 4. l. 6. ff. de confess.* Mascard. *de probat. concl. 334. & 349.* Joh. Gœdd *consil. Marp. 28. n. 60. vol. 2.* rem faciens notoriam & manifestam. Menoch. *remed. 1. recuper. possess. n. 218. & 222.* Wesenb. *consil. 2. n. 61. & seqq.* Johan. Meichsner. *Decis. Cameral. 9. fol. 187. tom. 3.* 10

Secundò non parùm juvat hanc opinionem & præcedentem rationem, quod hoc non una vel altera lamia, sed innumeræ, † diversis separatis ac remotissimè distantibus locis ita examinatæ, concorditer & quasi uno ore fassæ sint. Sicut autem difformitas & variatio confitentium rem facit dubiam & incertam, ita conformitas concorditer asserentium rem facit certam & indubiam. 11

l. qui sententiam, ibi: aut certè omnium, qui tormentis vel interrogationibus fuerint dediti, in unum conspirante concordanteq; confessione convictus fuerit, *C. de pœn.* Cui adstipulatur, quod non solum in principali negotio, sed etiam in enarratione circumstantiarum concordent, † in descriptione loci, in confessione unguenti, in unctione, & ex ea secuta avolatione præmissis quibusdam verbis: Oben auß und nirgend an/ per caminos & foramina fenestrarum & parietum Diaboli ope confestim facta, &c. Franc. Spin. *de Strig. d. c. 2 in fin.* 12

Tertiò adducunt experientiam, † quam rerum omnium magistram rectè dixit Aristot. *lib. 1. Metaph. Et notat. in cap. quàm sit de Election. fac. cap. cupientes od tit in 6. cap. statutum de rescript.* eamq; in cognoscendis criminibus non parum attendendam suadet Prosp. Farinac. *in practic. crimin. quæst. 52. n. 154.* Jam verò multis sic asserentibus: (quos infra suo loco nominabimus) ita fuit visum, & per exempla plurima cognitum, ideoque ita credendum & pro verò habendum, per tradita Francisc. Ponzin. *tract. de Lam. n. 39.* Exempla enim rem declarant, † *l. 1. §. quod vulgo, ff. de vi & vi arm. l. ut responsum, C de transact. l. damni, §. in. ff. de damn. infect.* & quasi digito ostendunt, ac tractui subjiciunt. Bald. *consil. 47. vol. 1.* Hyppolit. Riminald. *consil. 602 n. 27. per l. 1. ff. de prescript.* ideoq; legi- 13 14

15 timum ab iis sumitur argumentum † eorum, quæ in eodem genere & ad eundem effectum longo retro tempore acciderunt & observata sunt, *arg. cap. causam quæ* 1. *ubi* Felin. *extr. de Testib. l. acta, ff. de re judic. l. cum lite. ff. judicat. solv*. Bart. *ad l. nemo*. 13. *C. de sent. & interloc. omn. jud.*

Quartò accedit, non solùm ita fuisse à plurimis Judicibus habitâ diligenti inquisitione compertum, sed isti sententiæ inhærendo etiam judicatum. Quæ
16 autem sit rei judicatæ auctoritas, † omnibus constat, obtinet enim vim legis.
17 *l. nam Imperator. noster*. 38. *ff. ne legib. l*. 37. *eod*. Et pro veritate habetur. † *l. ingenuum, ff. de his qui sunt sui vel al. jur. l. res judicata de reg. jur*. imò tantæ est po-
18 tentiæ, ut falsum mutet in verum † *gl. in l. si non sortem*. §. *hereditatis, ff. de condict.*
19 *indeb* Johan. Vincent. Honded. *consil*. 61 *n*. 9. *vol*. 1. album in nigrum † Cravett. *consil*. 79. *n*. 1. Jas. *in l*. Julianus, 2 *ff. de condit. instit*. Johan. Meichsn. *decis. Camerar.*
20 22. *n*. 6. *tom*. 3. Faciatq; de non ente ens, & de indebito debitum † *l*. 1. *de condict. indebit*. Johan. Gœdd. *consil. Marp*. 26. *n*. 109. *vol*. 1. inducatq; notorium, & præ-
21 sumptionem juris & de jure, † quæ probationem in contrarium admittere nauseant, *c. vestra, c. fin. de cohab. cleric*. Wesenbec. Meichsn. *d. decis*. 22 *n*. 7. Andreas
22 Geil. *tract. de pignorat. c. ult. n*. 2. adeoq; altera esse natura censetur, † quæ det originem, perimat, tollat, augeat, extinguat, ut post *Bald*. & alios tradit Dn. Herman. Vult. *consil. Marp*. 30. *n*. 103. Hinc Imperator. Alexand. Præsidem provinciæ jubet ea, quæ in eodem controversiarum genere frequenter servata sunt, causa
23 cognita statuere. † *l*. 1. *C. quæ sit long. consuet. junct. l. fin. C. eod.*

Quintum argumentum desumunt à possibili, videlicet possibile esse Dæ-
24 moni, homines corporaliter de loco ad locum transferre, † idque satis constare ex aliis Magorum operationibus, qui palliis suis homines illæsos ad longinquos locos per aërem transvexerint, item campsionibus seu permutationibus puerorum vulgò Wechsel-Kinder/ idque quam plurimis exemplis specialibus adducti probant Auctores mallei malefic. *Jacob. Sprenger*. & Henric. *Institut. part*. 2. *q*.
25 1. *cap*. 3. imò Diabolus ipsum Dei filium creatorem suum assumpsit † & statuit eum suprà pinnaculum templi: & rursus super montem transvexit, *Matth*. 4. Ergò non debet ei, cui quod plus est licet, quod minus est non licere, *l. non debet ff. de reg. jur*. Accedit etiam, quod Dæmones in naturalibus non solùm pares bonis Angelis, † sed etiam quibusdam longè superiores existant, quæ naturalia per
26 lapsum non sunt imminuta, sed tantùm gratiosa, ideò adhuc in eis remanent, licet obtuscate & ligata, Auctor. mallei malefic. *part*. 2. *q*. 1. *c*. 3. *vers. nec & secundum* Francisc. Spin. *de strigib. cap*. 4. Paul. Girland. *de sortileg. q*. 6. *n*. 4. juxta illud Domini apud *Jobum cap*. 41. dicentis, non est potestas super terram, quæ ei valeat
27 comparari. Jam verò bonum Angelum † hominem posse per aërem transvehere corporaliter, habemus *Daniel*. 15. de Angelo, qui capillo capitis apprehensum Prophetam Abacuc ex Judæa duxit in Babylonem, modico temporis spatio, & itidem inde reduxit.

Sextum

Sextum desumunt à verisimilis: Cùm enim tanta sit malitia Diaboli, ut se
dorari velit ceu Deum, † sicut hac tentatione ipsum salvatorem aggressus est, 28
c.4.*Matth.* Ac sagæ seu mulieres istæ dementatæ, in hoc etiam confessione suâ
oncordant quod in ejusmodi ludis nocturnis Diabolum in forma hirci saltan- 29
m adorent, † verisimile est Dæmonem non imaginariâ adoratione conten-
m esse, sed eas ad ipsum ludum verè & realiter apportare, ut etiam verè & rea-
er adoretur, Argumentum autem à verisimili in jure bonum est. † 30

l. si extraneus, ff. de condict. ob caus. l. Lucius §. *Titio. de liber. & posthum. l.*
.*C. de hered. instit.* Quod enim verisimile est, probabile est, & speciem veri ha-
t, † sicut è converso quod non est verisimile, speciem habet falsi, ut dixit Bald. 31
l.1 C. de servit. fugitiv. Jas. *in l. si extraneus, n.8. C. de condict. ob turp. caus.* Ernest.
othman. *consil.* 15. *n.* 124. *vol.*1. ideoq; qui arguit à verisimili, † arguit à ratione 32
aturali, cùm verisimilitudo sit cognata naturæ, Bald. *consil.* 180. *nu.*3. *vol.*3. Vult.
nsil. Marp. 15. *n* 154. *vol.*1. Et in dubio † verisimile habetur pro verò, Ant. Fab. 33
*Consult. de Ducat. Montisferr. part.*1. *fol.*32. *in fin.* Cui adminiculatur, quòd Dia-
lus sit simia Dei, † & non solùm ipsum cultum divinum, sed & modum similem 34
lendi affectet, ut apparet ex *d.c.*4. *Matth.* ibi: hæc omnia tibi dabo, si prostra-
s adoraveris me, idque multis adductis exemplis ostendit & probat Wilhelm.
per *in l. Mosaic. lib* 4. *c.* 5.

Septimò facit, quod in omni actu realitas & veritas potius, quàm fictio
sumatur, † cùm illa sit secundùm, hæc præter naturam, *l.*3. § *hæc verba ff. de ne-* 35
gest. l. filium quem pater, ibi: ne imagine naturæ adumbretur veritas, ff. de liber.
posthum. junct. l. fideicommissum 76 *ff. de condit. & demonstr.* Valentin Forster.
success. ab intest. lib. 6. *c.* 24. Quin imò hoc casu duæ cócurrent fictiones, † una 36
imaginaria translatione, altera in imaginaria adoratione, cùm tamẽ juris ratio
n patiatur duas fictiones concurrere in eadem persona, & circa eandem rem,
*& Da. in l.*1. *C. de dot. promiss.* Zas. *ad l. singularia, n.*16 *ff. de reb. cred.*

Octavò facit, quod plerunque Sagæ personaliter paciscuntur cum Dæmo-
† & is verè adhibitis quibusdam sollennibus, istas abjurare facit venerandam 37
rinitatem, & sibi homagium præstari, prout ex Sagarum confessionibus & ex-
mplis apparet. Atqui rem quamcunq; suâ metimur origine.

l. qui id quod, ff. de donat. l. fin. ff. si ex noxal. caus. agat Regner. Sixtinus *consil.* 38
Marp. 18. *n.* 35. *vol.*2. & ex primordio † negocii posterior solet formari eventus.
potior, l. quia balneum. ff. qui potior, in pignor. l. un. in fin. Cod. de impon. lucr. de
ipt. Roland. à Valle *consil.* 76. *n.* 20. *vol.*3. Cravett. *consil.* 1000. *n.* 33. neque pro-
essus præsumitur degenerare à suo principio Petrin. Bellus *per emilit. part.* 10.
.2. *n.* 34. ideoque sicut pactum ipsum & homagium verè & realiter fit, ita etiam
rè & realiter effectum & continuationem illius, videlicet adorationem, quæ
i consequens est, fieri censendum est. Quale enim principium, tale prin-
piatum.

Nonò hac præsuppositâ opinione illud tanquam consequens & conse-
39 ctarium infertur, quod cum Sagæ seu lamiæ realiter & corporaliter † ad ejusmo-
di ludos & saltationes nocturnas conveniunt, eas, quæ in tali conventu conspi-
ciuntur, verè adesse, nec ullam ibi conspici, quæ non verè & realiter adsit, & ip-
Diabolo tanquam Præsidi & Magistro istarum Chorearum & ludorum, homa-
gium præstiterit, & Magicis artibus constricta sit, ideoque satis certum esse indi-
cium, personas ita realiter in ejusmodi ludis præsenter conspectas & indicatas,
Diabolo & magicis artibus addictas, & de iis non solùm suspectas, sed quodam-
modò convictas esse.

Uti refert Petr. Binsfeld. *de confession. malefic membr. 2 conclus. dubio* 2. aliàs
hoc sequeretur absurdum, non solùm ipsas lamias, sed etiam honestas & pias
fœminas ad istos ludos deferri, iisq; interesse posse. Argumentum autem à vitan-
do absurdo in jure nostro validum & frequens est, *l. nam absurdum, ff. de bon. li-
bert. l. observare, §. fin. ff. de offic. Pro. Cons. gloss. in l. ex filius, ff. de legat.* 3. Hartman-
nus Pistor. *lib.* 2. *q.* 29. *n.* 41. *& q* 13 *n.* 30. Bru km. *in §. venatio, c.* 4. *n.* 25.

40 Hanc sententiam de corporali, reali & vera Lamiarum avolatione, † &
præsentia in ludis, ex enumeratis modò & aliis fundamentis quam plurimi tuen-
tur Theologi, maximè inquisitores hereticæ pravitatis, nec non etiam JCti &
Politici non postremi nominis.

Jacob. Sprenger. & Henric. *Instit. in malleo malefic. part* 2. *q.* 1. *c.* 3, Barthol.
Spine. *de strigib. c.* 2. *& seqq.* Paul. Ghrilland. *de sortileg. quæst.* 7. *n.* 8. *& seq.* Petr.
Greg. Tholosan. *de republ. lib.* 13. *c.* 28. Joachim. Camerar. *in procem.* Plutarchu
de defect. Oracul. fol. 332. Johan. Bodin. *de magor. Dæmonomon. li.* 2. *c.* 4. ubi quam-
plurima suæ sententiæ adducit exempla, non per somnia, ut ipse ait, sed per judi-
cia contradictoria; confessiones, condemnationes, &c. observata, Petrus Bins-
feld. *de confession. malefic post prælud. conch.* 12. *& passim.*

Verùm quamvis hæc speciosè multisq; probabilibus argumentis, exemplis
& auctoritatibus prædicti auctores, & alii qui eos sequuntur, ita disputent & de-
fendere conentur: major tamen & sanior pars Theologorum, JCtorum, Poli-
ticorum, & Physicorum, firmioribus & solidioribus fundamentis in eam pro-
41 pendent sententiam, † istos Lamiarum conventus, ludos, choreas, comessatio-
nes, apparitiones plerumque esse illusiones & ludificationes Dæmonum, & ut
plurimùm præstigias & spectra tantùm fœminarum in ludis & choreis istiusmo-
di spectari, non autem vera corpora, quæ & nobis semper verior visa fuit.

Et quidem hæc sententia nititur auctoritate Concilii Anquirensis, vel ut
alii volunt, Ancirensis, cujus decretum canonizatur in *cap. Episcop.* 26. *quæst.* 5.
ubi ex Decreto prædicti concilii ita statuitur: Ipse Satanas qui transfigurat se
in Angelum lucis, ut scriptura 2. *ad Corinth c.* 11. cùm mentem cujuscunque mu-
lieres cœperit, & eam per infidelitatem sibi subjugaverit, illicò transformat se
in diversarum species personarum atque similitudines, & mentem quam capti-

vam-

am tenet, in somniis deludens, modò læta, modò tristia, modò cognitas modò incognitas personas ostendens, per devia quæque deducit, & cum solus spiritus hoc patitur, infidelis mens hoc non in animo, sed in corpore evenire opinatur, &c. Huic concordat *text. in c. nec mirum, d. caus. 26 q. eadem.* Joh. Kôpp. *obs.* 30. *n.* 7. ubi dicit ad prædictum canonem Episcopi solidum hactenus se non vidisse responsum. Eandemq; sententiam sequi Augustin. *in lib. de Spirit. & lit. c.* 8. *ibid. testat.* atque in dubio opinionum procellis † securus navigat, qui cum textu navigat, inquit Udalr. Zas. *ad l. properandum, §. & siquidem, n.* 8. *C. de judic.* habet enim ut pedem figat, *ut loquitur Bald.* 42

Et cum hic textus sectatoribus contrariæ opinionis oculorum aciem valde perstringat, prænominati supra auctores mallei malefic, aliique inquisitores, aliique eos propter auctoritatem vel gratiam sequuntur, allegatum c. Episcopi varie torquent, † & perspicuam illius dispositionis literam variis interpretationibus evertere conantur, communiter inferentes, in isto capit. non agi de hac secta modernarum Lamiarum, seu strigarum, sed aliâ longè diversa. 43

Barthol. Spin. *de Strig. cap.* 25. Alfons à Castr. *lib* 1. *de Just. hæret. punit. cap.* 3. Paul. Ghrilland. *de Sortileg. q.* 7. Idque multis persequitur Petr. Binsfeld. *de conf. malef. circ. fin. in resolut. argumentorum.*

Verùm isthac tergiversatione & similibus commentis, textus allegati auctoritatem non infringunt. Quamvis enim iste loquatur de ejusmodi secta larum seu à Diabolo deceptarum fœminarum, † quæ credebant, quod equitarent cum Diana Dea paganorum & Herodiade, & innumerâ multitudine mulierum super quasdam bestias, &c. Item quæ putarint aliquid Numinis & divinitatis esse præter Deum: quâ ignorantia modernæ lamiæ non laborant, cum similibus diversitatis circumstantiis: attamen certum est, in realitate & fundamento isthæc convenire, quamvis in modo & circumstantiis varient. Conveniunt enim I. in hoc, quod sicuti nostri temporis Sagæ & dementatæ mulierculæ, à Deo, ad Satanam se convertunt: ita & relatæ in illo capit. mulieres, sceleratæ & ad Satanam conversæ, & Dæmonum illusionibus seductæ, illius præstigiis credere dicuntur. II Sicuti relatæ in d. cap. mulieres putârunt se equitare super quasdam bestias, & multarum terrarum spatia intempestæ noctis silentio pertransire, & Diabolo, comparenti in forma Dianæ, velut Dominæ, obedire, eique servire: ita & modernæ Lamiæ confitentur ejusmodi delationes, conventicula, & quod in illis plurimum Diabolo in forma hirci apparenti serviant & obediant. 44

Habet enim multos & infinitos fallendi homines modos Diabolus, † qui tamen semper est sui similis, & per diversas fallacias, actus, & fraudes ad eandem metam collimat, ut artibus suis, & præstigiis, homines à veri Dei invocatione ad sui cultum perducat, & in æternæ damnationis barathrum præcipitet. Quod enim olim Diabolus in formâ Dianæ & Herodiadis [tunc temporis 45

enim

enim ita in commodum id fuit, propter recens desertum, & adhuc in memo
& opinione multorum ad Christi fidem conversorum, residentem Ethnicism
in quo Diana pro Dea colebatur) versutus hostis practicavit, comitando S
gas, & ad conventicula deducendo, id hodie in forma hirci vel equitis, vel ali
phantasmatis efficit. Nam ex ipsarum Lamiarum confessionibus, asserenti um
hircis, scopis & bestiis insidere & equitare, idem apparet: Quòd & modern
46 Lamiæ aliquid divinitatis Diabolo tribuant, † id ex eo satis apparet, quod div
nos honores eidem deferãt, cultu adorationis & venerationis Eandē itaq; & tu
egit, & hodie adhuc Diabolus agit fabulam, sive tragœdiam, & ad eundem eff
ctum, quamvis modo alio atque alio. Cùm itaq; ratio decisionis illius cap.
generalis (prout semper lege ipsâ generalior debet esse ratio) ita ut in fund
mento tam nostri temporis Lamiis, à Diabolo deceptis, quàm ibi, ab eodem d
mentatis convenire possit, ipsa etiam lex in nostri temporis Lamiis locum hab
47 bit. Ubi enim eadem ratio, † ibi idem jus dominetur oportet.

l. generali, ff. de fidejuss. Cravett. *consil.* 187. *n.* 2. idq; obtinet, etiamsi lex †
48 hypothesi certarum personarum vel circumstantiarum intuitu disponat special
ter, ratione tamen additâ generali, nihilominùs generaliter accipitur, *text. in*
regula, circ. fin. ibi: & licet municipium mentio fiat in hac epistola, tamen eti
in qualibet persona idem observabitur, *ff. de jur. & fact. ignor.* Bart. *ibid.* Hi
49 ronym. Schurff. *consil.* 18. *n.* 4 *cent.* 1. Casus enim similis † expresso, ex identita
rationis habetur pro expresso, *arg. l. fin. ubi* Bart. *C. de instit. & subst.* Bald. *in l.*
versas, n. 3. *C mand.* Paul. Paril. *consil.* 66. *n.* 59. Cravett. *consil.* 62. *n.* 14. *& cons.* 13
n. 7. Tiber. Decian. *respons.* 28. *n.* 23. *lib.* 2. ideoq; interpretatio quæ fit ex ration
50 in lege expressæ generalitate † non est extensiva, vel comprehensiva.

Surd. *consil.* 25. *n.* 38. *&* 38. *vol.* 1. Gylman. *in symphorem. supplic. tom.* 1. *part.*
tit. 3. *n.* 7. *in fin. fol.* 187 Prosp. Farinac. *consil.* 30. *n.* 77. *lib.* 1. Dauth. *in exposit. l. fin.*
87. *C. de pact.*

51 Sicut namq; genus † complectitur omnes species (inter se licet divers
& contrarias) ita ratio in lege expressa omnes casus expressis similes, Bald. *in*
de quibus. ff. de legib. Dec. *in l. demo,* 11. *n.* 5. *C. qui testam fac. poss.* Forster. *in tra*
de success. ab intest. lib. 7. *c.* 4. *n.* 14. Johan. Meichsn. *decis. Cameral.* 9. *n.* 206. *tom*
3. etiamsi in una atque altera circumstantia varient, cùm simile non sit idem
Quamobrem cùm dispositio & ratio dicti nostri textus sit clara & perspicua, lo
52 cum habet regula tradita à Verallo *Decis. Rom.* 28. *n.* 3. quod in claris † stare de
beamus textui expresso, *per text. in l. ille aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat.* 3. *l. con*
tinuus, §. cum ita ff. de verb. oblig. Decian. *consil.* 503 *n.* 3. nec adhærere glossis, Bald
53 *consil.* 342 *col.* 2 *vol.* 1. Nam interpretatio † in casu claro redolet calumniā, ut po
Curt. scribit Meichsn. *decis. Cam.* 30. *n.* 3. *tom.* 3. Herm. Vult. *consil. Marp.* 29. *n.*
vol. 2. *addens ex* Baldo *ad l. certo generi, ff. de servit. rust. &* Bursat. *consil.* 360. *n* 2
54 *vol.* 4. ubi dicit infirmitatē intellectus † esse, quærere conjecturas cùm habem
verb

rba clara: & eo casu nimiùm subtilizare † nihil aliud est, quam perniciosè er- 55
re, ut dixit Joseph. Ludovic. *decis. Lucens.* 48. *n.* 2. ideoq; aliâ viâ textus nostri
ctoritatem conantur evertere, Johann. Bodinus, *d. supr. loco.* & Petr. Gregori-
Tholosan. *de republ. d cap.* 28. *n.* 16. ubi refert hoc cap. inter paleas, † quæ non 56
bent juris auctoritatem.

Deinde dicit concilium illud Ancyrense, † ex cujus decretis hoc cap. legi- 57
r desumptum, esse suspectum, cùm nesciatur, quo anno, & sub quo Pontifice
ud sit celebratum.

Breviter respondemus negando, quod illud capit. referatur inter paleas, † 58
ia istis capitulis, quæ inter paleas referuntur, illud verbum, PALEA, expreslè
mper legimus super inscriptum, uti apparet ex inscriptione capit. Constanti-
s distinct. 96. & similium.

Præterea constat ex Historicis concilium illud Acyrense, † seu ut quidam 59
ud denominant, Acyranum, celebratum fuisse circa An. Christi 357.

Ut apparet ex Chronolog. D. Christophori Helvici, insignis Historici,
hronologi, ac Theologi quondam in Illustri Giess. Academ. Profess. sub rubr.
Conciliis. Et scribit Gabriel. Prateol. *in narrat. de Concil. Eccles. Christ. n.* 3. in
c verba: Concilium Ancyranum fuit quidem provinciale, ab Ancyra Galatiæ
itate dictum, sed tamen receptum in 6 Synodo generali Constantinopoli, ut
et ex Canone 6 Synod. Et expreslè canonizatur in *c. quoniam sanctę distinct.*
junct. c. prima adnotatio, distinct. ead. Et in c. de libell. distinct. 20.

Neque ad rem facit, quod non referatur, sub quo Pontifice illud conci-
m sit celebratum, quia circa id tempus generalis iste Pontificis Romani pri-
tus † nondum fuit in esse, quem primus Bonifac. 3. Papa à Phoca Imperatore 60
no circiter 607. sibi redemit.

Onurph. Panuin *in vit. Bonifac.* 3. Cario *in Chronolog. sub rubr. Imperatores*
nstantinopolitani de imper. Phoc. Alciat. *ad l. omni innovatione, C. de Sacrosanct.*
cles. C. Mentzer. *in disp. Anti-Pistor. ult. thes.* 18. Bronchorst. *in miscellan. as-*
t. 80. *cent.* 2.

Et cum hoc negare non possit Petr. Binsfeld. *alleg. supr. loc.* aliter respondet,
delicet † Consilium illud non fuisse generale, sed Provinciale, ideoq; nonpo-
isse statuere ita contra sacras literas. Verùm neque hoc elidit auctoritatemno-
i textus, cùm certum sit juris Canonici capitula auctoritatem habere à Pon-
fice, † undecunque illa & ex quibiscunque scriptis seu conciliis desumpta sint.
c capitula illa quæ ex Divi *Augustini, Hieronymi, Cypriani, Chrysostomi,* alio-
mque Patrum scriptis desumpta sunt, juris authoritatem obtinent, & ad cau-
rum decisionem allegantur, non quatenus sunt *Augustini, Hieron. &c.* sed qua-
nus à Pontifice, usurpante juris condendi potestatem, comprobata & inter
anones relata sunt. Thom. 12 *q.* 104. *artic.* 3. Imol. *in c. cum tanto, num.* 7. *&* 8 *de*
nsuet. Ravis. *consil.* 68. *num.* 106. *lib.* 4. *quos in simili allegat, & decidendo sequitur.*

Prosp. Farinac. *decis.* Rot. Rom. 74. *n.* 5. ubi refert, Dominos de Rota censui quod Pontifex ceu Legislator præceptum veteris testamenti judiciale mortuu possit vivificare illud, desuper disponendo. similiter & concilii cujuscunq; d creta pro jure assumere, & ejus auctoritatem tribuere poterit, quod tamen in d bium vocare videtur, Matt. Delr. *Disquisit. Magic. lib* 5. *sect.* 16. Qui tamen co futatur in tractatu *anonym.* de processu adversus crimen veneficii, *Colon. Agr pin. An.* 1629. *sumptibus Constantini Minch. edito, p.* 63. *& seq. ubi ita scribit.*

„ Existimo, huic decreto Ecclesiastici Canonis authoritatem derogari n „ posse: Quod his rationibus probatur.

„ I. Quia Canon hic corpori Juris Canonici, & jam olim ab antiquo & n „ vissimè à Gregorio XIII. recognito & approbato, ita insertus est, ut nullo v „ bo aut signo, quod in aliis suppositiis fieri solet, ei Canonis Ecclesiastici auth „ ritas abrogetur.

„ II. Quia Glossa aliisque Canonistis & interpretibus *ibidem* ita recep „ est, ut nec unus, quod sciam Canonista eum repudiet, quem ita etiam, ut di „ mus, recipiunt Burchardus, Navarrus locis citatis: Nec Theologi hactenus e „ repudiarunt; sed defendit recens etiam Suaretz *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de superst. c* „ *n.* 26. Nec dubitant Vasq. *ad* 1. *p.* 5. *Thom. disp.* 184. *c.* 2. & Valentia *disp.* 4. *q.* 2. *pu*

„ Durum est autem in materia propriè Canonica concernente, à comm „ Canonistarum omnium, cæterorumq; Doctorum sententia recedere.

„ III. Idem Canon prima etiam origine sua maximæ & vetustissimæ auc „ ritatis esse comprobatur: cum sit vel ipsius concilii Ancyrani I. Ut Gratian „ & communiter Canonistæ, & Doctores in decreto ibidem notarunt; non q „ dem unus ex ordinariis ejus concilii canonibus, sed ex quodã appendice seu „ nerali decreto ab eodem Concilio edito, ut referunt Binius *tom.* 1. *concilior* „ (ubi etiam concilium illud Ancyranum refertur approbatum à Concilio N „ no) & Caranza in summa concilior. Sub finem Concilii Ancyrani, ubi refer „ approbatum à Synodo Trullana cap. 2. Vel certè sit Damasi Papæ, è quo „ Concilio Romano, ut sentiunt Baronius, *An. Christi* 314. *&* Binius *loc. cit.*

„ Quandoquidem prorsus similia leguntur in vita Damasi Papæ, quæ e „ Romæ, *in pervetusto de vitis Sanctorum Codice S. Mariæ Majoris*; ubi postqu „ reliqua relata essent ex Synodo Romana, in quo Damasus Macedonium & „ pollinarem damnavit, adjungitur, *anathematizatos in ea synodo esse, maleficiis,* „ *perstitionibus & incantationibus servientes.* Ac simul, ne quis aliò hoc trahat, „ pressa fit mentio earum mulierum, quæ putabant, *se nocturno silentio, cum H* „ *diate & universa multitudine mulierum super bestias equitare, & multa terra* „ *spatia peragere,* ut refert recens quædã annotatio Gregorianæ editionis Decr

„ Et fieri etiam potest, ut Canon ille à Concilio Acyrano dudum editus, „ nuò quasi renovatus, & ad praxin revocatus fuerit Decreto Damasi, & b „ Suaretz *loc. citat.*

IV. Accedit, quod de mulieribus illis eadem habentur *tom.* 3. *Augustini* „
*de spirit.& lit.cap.*28. Qui etsi non sit Augustini, sed authoris non paulò re- „
tioris *est tamen liber doctus & pius*, ut recenset Bellarminus, *lib. de scriptoribus* „
lesiasticis in Augustino: Et multò verisimilius est, hunc auctorem ex illo de- „
o partem descripsisse, quàm contrà. „

V. Deniq; nullum est firmum argumentum, quo probetur, canonem il- „
suppositum esse, imò nullum ferè aliud, quam quòd à materiæ in eo decisæ „
ertæ inconvenientia noviter à nonnullis desumptum est; quod argumen- „
nis genus ad convellendam antiquorum scriptorum, & antiquitus rece- „
um authoritatem, & per se odiosum & sæpè fallax, & hoc loco importunum „
mumque est; cùm sine ullo absurdo illius doctrina rectè explicari & defen- „
ossit, ut mox dicetur. „

Neque admittere aut credere possumus, quod sine sufficienti probatione „
it, an suspicatur Delrius *lib* 5. *sect.*6. quædam, quæ scilicet minùs probantur, „
rchardo, vel aliis inserta; cùm ea dudum ante Burchardum, sive in decretis „
s consilii Ancyrani, sive in vita Damasi, legantur; ut taceam auctorem li- „
le spirit.& lit. cit. locis. Ex quibus omnibus concludimus, hunc canonem, se- „
ùm id, quod in eo per se & principaliter intentum ac definitum est, planè „
re vim Ecclesiasticæ regulæ. Et hoc est primum pronunciatum, quòd de hac „
atuimus. „

Quicquid itaq; sit de illo Concilio, satis est, quod hoc capit. à Pontifice in-
anones relatum, & juris indubitati auctoritate donatum sit. Verùm dices,
d Pontificis & juris ab eo constituti auctoritas ad nos, qui in terris Imperii
mus, cumq; superiorem non agnoscimus? Paucis respondemus, juris cano-
uctoritatem passim in terris receptam † maximè in causis concernentibus 63
scientiam & res spirituales.

Mynsing. *obs.*6. *cent.*4. Johan. Dauth. *de testam* *n.*8. Herman. Vult. *in pro-*
n. Iurisprud. Modestin. Pistor. *consil.*16. *num.*6. *vol.*1. non quidem in gratiam
tificiæ † auctoritatis, & velut ab eo profectum, sed tanquam jus nostrum, 64
taneo ac liberrimo Principum ac Procerum Imperii consensu receptum.

Regner. Sixtin. *de regalib. lib.*1. *c.*4. *n.*118. *in fin.* Johann. Gœdd *de contrah.*
*ap.*6. *conclus.*7. *nu.*109. neq; simpliciter & in totum, † sed quatenus res in iis 65
ositæ juris naturalis & divini vestigia imitantur, *juxta text. in c. fin. in notat.*
*ict.*9. Matth. Stephan. *de jurisdict. lib.*3. *part.*1. *c* 3. *n* 23.

Et quoad Augustanæ Confessionis addictos Status & cives Imperii ita ex-
sè consulendo determinavit, † post Modest. pist. *alleg. modo consil Celeberri-* 66
Germaniæ IC. Ernest. Cothm. *consil.*28. *n.*70. *vol* 1. ubi in hæc verba scribit:
ustanam Confessionem profitentes jura ista Canonica omninò obligare,
tenus nominatim non sunt abrogata neque etiam juri divino repugnant,
verò textus capituli nostri neque juri divino repugnat, neque abrogatus est

lege aliqua civili, tantò minus naturali rationi repugnat, ut ei magis quàm co
traria congrua sententia, ut ex seqq. apparebit.

67 Non tamen eorum comprobamus sententiam, † qui contra literam
sensum hujus capituli illud extruere volunt, omnes lamiarum cum Diabolo n
gotiationes, actiones, veneficiorum præparationes, & hominibus ac brutis pr
paratorum applicationes esse merè imaginarias, & nuda phantasmata, adeoq;
eas non ita severè animadvertendum, quod expressè pugnaret cum sacris lite
& legibus nostris, quæ illas occidere jubent, *Exod.* 22. *vers.* 18. quod præcip
Paul. Ghrilland. *de Sortil. q.* 3. *n* 9. & alii ex dissentientibus impugnant.

Neque hoc, quasi nunquam Diaboli potentiâ effici possit, ut Lamiæ co
poraliter ad locum conventiculi deferantur, contra quos potissimum allegati
pra auctores & inquisitores disputant, sed juxta verum sensum illius capituli,
68 plurimùm congregationes & saltationes istas nocturnas † fieri illusoriè & ph
tasticè. Ita etiam declarat Johann. Scultet. *in tract.* von Zauberey / vnd Zauber
c. 7. Confer etiam quæ novissimè scripsit Fridericus Balduinus, *de Casib. consci*
lib. 3. *c.* 5. *cas.* 7. ubi dedicat negari non posse Diabolum *interdum* corpora s
rum mancipiorum aliò transferre & ab hac sententia non alienus est Mart
Delr. *Disquis. Magicar. lib.* 2. *quæst.* 16 *fol.* 169 ubi dicitur illam se putare opin
nem verissimam: NONNUNQUAM verè Sagas transferri à Dæmone de lo
ad locum, hirco vel alteri animali, vel arundini veræ, scoparumvè baculo et
vero, sed acto & sub levato à Dæmone inequitantes, corporaliter conventui
fario interesse. *Hactenus ille.*

Uti juris auctoritate hæc nititur sententia, ita secundò rationi naturali
69 gis congruit; Siquidem ex plurimis Lamiarum confessionibus, † quæ ab utri
opinionis defensoribus adferuntur, constat, eas credere & asserere, quod p
quam se oleo Diaboli arte ad id confecto inunxerint, per caminum exiguas fe
strarum vel parietum rimas aliaq; angustiora loca, scopis insidētes evolare, &
aerem ad locum destinatum deferri possint. Hoc autē cum naturæ pugnat pr
70 cipiis, † ut corpus majus penetret per spacium improportionatum, per fo
mina videlicet fenestrarum & parietis, quod per Dæmonem non magis f
posset, quàm ut Camelus transiret per foramen acus, quod ab ipso Salvatore
betur pro impossibili, *Matth.* 19. *v.* 24. & eruditè deducit Johan. Wier. *de p*
stig. Dæmon lib. 3. *c.* 13. & post eum Johan Gœdelman, *in tract. suo de Lam. l.* 2.
n. 40. Ubi addit hanc rationem, quod Corpus, & quicquid in loco circumscri
tur, seu omne locatum debeat esse suo loco proportionatum, alioquin dand
esse corporum penetrationem, quod contra naturam & omne Physicū est pr
cipium. Ideq; & nostri dicunt, quod experimenta † verorum sermonum d
71 concordare cum rebus sensatis, *ut not.* Bald. *in tract. Schismat. quem posuit*
rubr. C. si quis aliquem test. prohib. Et. in l fin. C. de edict. Div. Hadr. *toll. & in l. t*
um C. de testib.

72 Et præsupponendus est † aptitudinis actus in quolibet corpore natu

est Philosophorum regula, quam nostri ita inferunt, semper in quovis actu supponendos esse terminos habiles, *l. adigere 6. §. quamvis. ff. de Iur. patro-* .Anton. Fab. *in C. rer. in* Sabaud. *judic. lib. 5. tit. 17. defin.* 1.

Accedit & hoc quod ex ipsarum Lamiarum plurimis confessionibus con- † quod putent & asserant, quasdam ex numero illarum, non rarò à Diabolo 73
è transmutari in feles, aliasq; bestias; quæ essentiarum in creaturis mutatio è & realiter fieri omninò non potest, † cum essentiæ rerum sint immutabiles, 74
lig. *lib. 2 de Caus. ling. lat. pag.* 202. *& p.* 131. ubi dicit, essentiam rerum mutari, dixerit, scuticâ castigandum esse.

Virtutem † istam transformandi unam creaturam in aliam, neq; Diabolo 75
priam esse, neq; à Deo ei permissam, sed soli suæ divinæ Potentiæ reserva- , æq; ac vim producendi creaturas ex nihilo, qua etiam à Dæmoniis genti- distinguitur, *Ierem.* 10 novissimè multis deducit Frider. Balduin. *de Casib. scient. lib. 3. c. 5. cas.* 8. ubi etiam adducit August. †. *lib. 18. de Civit. Dei, c* 17. in 76
verba scribentem: Nec sanè Dæmones naturas creant, sed specietenus, quæ à Deo sunt creata commutant, ut videantur esse, quod non sunt. Non itaque m animum, sed nec corpus quidem ulla ratione crediderim dæmonum arte potestate, in membra vel lineamenta bestialia veraciter posse converti: Sed ntasticum hominis qui etiam cogitando vel somniando per rerum innume- lia genera variatur, & cum corpus non sit, corporum tamen similes mira ritate formas capit, sopitis aut oppressis corporeis hominum sensibus, &c. nimò hæreticum esse istam vim transformandi Diabolo tribuere scribit ian. *in tract. Crimin. lib. 5. cap. 17. vers. 38. uti eum ad hoc allegat* Farinaci *de esi quæst.* 181. *n.* 18.

Ideoq; verius & naturali rationi ejusq; principiis convenientius est post nctionem Diabolicâ superstitione factam, Lamias plerumq; in profundum num incidere, & à Diabolo forti quadam imaginatione, phantasiis † & præ- 77
iis in apparentia variarum specierum occupari & sic illudi, maximè cum Medici unctionibus quibusdam quandoque naturaliter somnum vehentissi- m inducant, inunctis temporibus ægroti, ut experimento adducto Barthol. ne. *in tract suo de Strigib. cap. 2. probat*: vel etiam potionibus adhibitis, quas soporifera vocant, quæ ita profundum somnum inducunt, ut etiam exquisi- mis corpori illatis cruciatibus non expergiscantur, prout fieri audivimus in cissione membrorum infectorum.

De ejusmodi unguento † quod singularem efficaciam habet, ut per illud 78
æ conspiciantur rerum species scribit Cardan. *l.* 18. *Subtil.* differentem refert er. *d. lib. 3. c.* 17. & scribit Keckerm. *in disp. suis extraord. disp. de fulmin. prob.* 2.

In Lamiis multa à Satana effici phantastica † somniorum ludibria & men- 79
llusiones: cùm etiam naturaliter nonnullis sæpissimè tam expressa rerum lachra objiciantur in somniis, ex Physicis quibusdam mirabilibus constare

exemplis, ut non somniantes, sed vigilantes ea externis sensibus apprehendi[...] aut externo opere executos sese fuisse jurare ausint, ideoq; non difficile esse Di[...] bolo, cooperante spirituali & occultâ fascinatione, ita Lamiis illudere.

Nec desunt pro Tertiò exempla singulariter observata, quòd eo ip[...]
80 tempore, † quo Sagæ confessæ & conspectæ sunt fuisse in ludis & choreis, [...] pud maritos in lecto, vel alio loco revera fuerint. Hujus rei experimenta rece[...] set Alciatus, se à magnæ fidei hominibus cognovisse. Et refert notabile exe[...] plum Paul. Ghrilland. *de sortileg. c.* 10. Quod maritus quidam in oppido agri S[...] binensis uxorem de hoc crimine suspectam habens, decreverit, (cùm ex rum[...] re eam sæpiùs ejusmodi choreis interfuisse cognosceret) ipsam observare, c[...] peritq; plurimis noctibus diligenter vigilare, noctesq; circiter duodecim e[...] rit insomnes, studiosè attendens, num illa ad ludos istos nocturnos evagaret[...] Hic nihil unquam fraudis comperit, sed manibus eam semper in lecto cont[...] ctavit. Paulò post illa accusata & quæstionibus subjecta, confessa eo ipso te[...] pore & horâ, quâ martius eam in lecto manibus contrectatam tenuit interfu[...] se choreis, quòd & aliæ ejusdem criminis accusatæ fassæ sunt. Maritus verò conjugis patrocinium præstito juramento gravissimo affirmavit, istam illâ [...] ctè, maximè illâ horâ secum decubuisse in lecto.

Aliud exemplum non minùs notabile adducit Johann. Godelmanu. *d[...] supr. loc. n.* 29. quod in Ducatu Megapolitano acciderit, de famulâ quadam, D[...] mino suspecta, ex qua ipse confessionem extorserat, quod certo & design[...] tempore, ipsi migrandum sit in montem Bructerorum. Dominus ille adjun[...] sibi pastore & domesticis famulam diligenter in conclavi, custodit, & obser[...] quòd postquam illa unguentis corpus suum illevit, in profundum somnum [...] ciderit, ut excitari non potuerit. Altero autem mane interrogata respondit, [...] monte Bructerorum cum aliis mulierculis revera fuisse, nec aliud sibi persuad[...] passa est. Alia passim ab aliis observata recensentur exempla. Neque est, quod aliquis regerat, Diabolum potiùs assumptâ uxoris & famulæ dormientis f[...] mâ, marito & Domino illusisse; Nam ad hoc tersè respondet Alciaciatus *d. m[...] loc.* Cur non, inquit, potiùs Cacodæmonem cum suis Dæmonibus, uxor[...] verò cum suo marito fuisse præsumis? cur verum corpus in ficto lusu, phan[...] sticum in verò lecto fuisse potiùs credes?

Idque quartò tantò magis in præsenti facti specie, inspectâ puellæ ist[...]
81 stolidæ Margaretæ N. de qua in actis memoratur, confessione, † quæ circu[...] stantias & apparitiones tales enarravit, quas vel ipsi adversæ partis sectato[...] non nisi pro meris Diaboli illusionibus, imaginationibus, & phantasiis ha[...] rent, utpote quod Lamiæ ex poste vinum prompserint, wie in der alten [...] Hauß / etliche Hexen conventus und Gesabbath gehalten / hetten sie den W[...] auß dem Stender gezapffet / Item in dem Conventu zu Bremen / in der N. [...] Hausse / weren die frembden Zauberschen / so hernacher Nahmhafft gema[...]

n[...]

ch gehaltener Gasterey auß dem Fenster geflogen / und sich als Kräen ins nster gesetzet / *ut apparet ex Protocoll. de 23. & 24. Ianuar.* Item / daß sie sich im ngen können Unsichtbar machen sonsten nicht / ꝛc. *Protocoll. de 27. Ian. ad 13.* . Item / das ein angebene Hexe die N. sich in gestalt einer Fliegen / so dann ei Katzen verwandele / auch von J. F. Gn. deß Herrn Bischoffs zu N. Tische / und auß S F. G. Schüssel waß sie wol an Speise durch Zauberey erlangen nne. *Protocoll. de 13. Februar.*

Item reali & corporali Lamiarum præsentiæ in choreis maximè repu-t, quod nominata modò puella viros & fœminas jamdudum defunctas in gatis à se choreis præsentes quasi vidisse asserat, quod inevitabile argumen- est illusionum Dæmonicarum, excludendæ regularis & perpetuæ corpora-præsentiæ Lamiarum in nocturnis vel diurnis conventibus, † Certum enim 82 semel mortuos homines Diabolum non posse resuscitare & corporaliter si-e in istis conventiculis, cùm resuscitare mortuos solius divinæ sit opus po-tiæ, *per tradita* Farinac. *in Pract. crimin. q. 20. n. 79. ubi dicit:* hæreticum esse Diabolo tribuere, adeo ut is omnibus suis viribus ne pulicem mortuum susci- possit, ut scribit Petr. Gregor. Tholosan. *de Republ. lib. 13. c. 28. n. 10.*

Huic tamen obstare videtur, † quod mulier Pythonissa Diaboli, & magi- 83 artibus Samuelem ad petitionem Saulis à mortuis reduxerit, quem verum e Samuelem vel ex eo apparet, quod & futura, & vera prædixerit, quæ in bolum non cadunt, quia is neque futura prædicere potest, neque vera nar- solet, 1. *Samuel. cap. 28.*

Respondetur † *ex cap. nec mirum 26. quæst. 5.* Quod indignum sit secun- 84 verba historiæ commodare assensum. Fieri enim non potuit, ut arte magi- traheretur vir & nativitatate sanctus & vitæ operibus justus. Aut enim in-s adductus est, & nullum suffragium habet Dei gratia, & scriptura quæ te-ur, quod animæ justorum in manu Dei sint, & tormentum non tangat eos, 3 *v.* 1. neque ulla molestia, *Apoc. 14. v. 13.* Aut voluntarius, & amisit bonum ituale, quod positus in carne quæsierat, quod absurdum est, quia qui hinc ju- recedit, permanet justus, & coronam justitiæ sibi à salvatore applicatam *Apoc. c. 2. v. 10.*

Hoc enim est præstigium Satanæ, ut habet textus in d. c. nec mirum quo lurimos fallat, etiam honos in potestate se habere confingit, ideoque ut er-m faceret, in quo glorificaretur, in habitu viri justi se subornavit. Præterea toricè hæc ita in d. cap. 28. describuntur, mens videlicet Saulis, habitus Sa-elis, non expresso, vera an falsa sint. Quinimò si verus Samuel apparuisset, ue is ut vir justus non passus fuisset se adorari, qui prædicaverat solum Deum randum, sed potius restitisset ceu Angelus ille fecit, *Apocal. 19.* qui Johanni rationis cultum ipsi deferenti respondit; Noli hoc facere, conservus tuus , &c.

Cui

Cui accedit quod iste Samuel dixit ad Saul; Cras eris mecum. Jam v
Saul fuit reprobatus, Samuel verò justificatus, quomodo ergò potuit verus
esse Samuel? Cùm inter fidelium & infidelium animas Chaos magnum sit con
matum, ut nec hi ad illos neque illi ad hos venire possint: *Lucę* 16.*v*.26.

85 Eamque † sententiam sancti Patres tuentur. Augustin.*lib*.2.*de Mirab*
» *bus S. Script cap*. 11. *ita scribit*. Qualiter Samuel à Pythonissa suscitatus dicit
» dum illa dæmoniacis incantationibus& præstigiis uti videtur? Et quomodo S
» qui in viventibus Dei prophetis responsum non invenit resuscitatum m
» Prophetam audire meruit. Unde non hunc esse Samuelem illum prophet
» per factum facilius intelligitur: Sed Diabolus qui se transfert in Angelum
» cis, in Phantasia Samuelis consideretur. *Et in lib*.2. *ad Simplician*. *q*.3.*ita con*
» *dit*; Ut non verè spiritum Samuelis excitatum à requie sua credamus, sed aliq
» phantasma & imaginariam illusionem, Diaboli machinationibus factam, q
» propterea scriptura nomine Samuelis appellat, quia solent imagines, earum
rum nominibus appellari, quarum imagines sunt, idem etiam sentit, Just
Martyr. *Responsione ad quęst*.52.*uti eum allegat*. Osiand.*in glos*.*ad cap*.28. Sam
Chemnit.*in* 3.*parte Exam Concil. Trident*. Et testatur historia, sive parabo
Divite, & Lazaro quod ille, cum in tormentis esset, rogans Abraham, ut ex m
tuis aliquis ad convertendos fratres suos iret & ad pœnitentiam eos hor
tur, repulsam omninò tulerit, *Lucæ* 16.*v*.29 *& seqq* Et de hac quæstione re
vè agit Farinac.*in tract*.*de Hęres*.*q*.181.*n*.58.

86 Neque adversatur, quod ibi Sauli † instans ipsius exitium & mortem
dixerit, quia hoc non difficile fuit Diabolo ex apparatu hostium Saulis, ali
circumstantiis, signis & conjecturis, maximè cùm à Saule tunc Dei protec
gratia recesserat, & is extremis desperationis laqueis involutus erat, immi
tem prope mortem prædicere.

Neque obstat, quod vera dixerit, quia & hoc Diabolum sæpius fecisse
paret, modò finem suum consequatur. Quinimò singulari Dei permissione
bolum vera prædicere posse dubium non est. Et notat Paul. Ghrilland.*de S*
leg.*quæst*.6.*n*.7. quod Diabolus ut facilius hominem decipiat, de futuris i
87 rogatus respondeat † implicitè & verbis dubiis, quæ in utrumque eventu
ipso deinde torqueri possunt, juxta illud quod Græcis prænunciâsse legitur
versiculo: Ajo, te Ajacidem Romanos vincere posse. Simile illud Perusino
dam consulenti Diabolum datum responsum: Ibis, redibis, non morieris in
lo. Sic & hoc casu non explicitè & implicitè Sathanas respondit Sauli, dice
cras eris mecum, quæ utique verba, si alitet res cecidisset, satis artificiosè po
set in alium sensum vertere.

88 Sed adhuc unicum videtur adversari, † quod legitur *Syrac*. 46. *ver*
ubi iste Samuel tanquam verus Samuel & Propheta describitur: Huic t
89 *Resp*. I. librum istum † non esse Canonicum, sed Apocryphum, II. Syra

narrat tantum historiam, prout illa in libris Samuelis describitur, nihil autem per disponit aut asseverat de vero vel ficto Samuele, uti respondet Ludovi- Lavater *in tract.* von Gespensten *&c. part. 2. cap.* 8. Et in jure nostro habemus d verba narrativa nihil disponant, *l. verba ubi*, Bald. & Salycet. *C. de testam.* Bart. *in l. ex hac scriptura de donat.* Wesenbec. *consil.* 37. *n.* 7

His itaque fundamentis & rationibus licet numero paucioribus, pondere n multò solidioribus veritas posterioris sententiæ de nocturnis istis Lamia- conventiculis, videlicet plerumque illusiones & phantasmata & non vera pora in istiusmodi conventibus apparere, satis emergit. Nam veritas paucis odicis, † efficacibus tamen rationibus contenta est, *arg. l. ita vulneratus ff.* 90
Aquil. Udalr. Zasius *consil.* 13. *n.* 16. *in fin. vol.* 2. Anton. Quett. *consil.* 75. *n.* 1. & s verbis, ut dicit Besold. *in tract. de reformat. & pac. Religion. dissert.* 1. *n.* 8. & una fortior, vincit plures minùs fortes Zas. *consil.* 15. *n.* 42. *vol.* 1.

Sicuti unus Nestor apud Græcos olim pluris erat, quàm mille Thersites, nte Horatio: Thersites numerum, non vires auxit Achivis. Neq; hæc no- ententia, † quam hîc tuemur, singularis, sed à Patribus suprà citatis & pluri- 91
àm Theologis, quàm JCtis, Politicis, & Physicis communiter approbata Nam primò post textus allegatos eam approbat *glossa, ad d. c. Episcopi* 26. *q.* us auctoritas † alias antecellit, secundùm Bart. *in l. ut. vim ff. de just. & jur.* 92
in c. 1. *de constitut.* Zas. *consil.* 3. *n.* 63. *lib.* 2. Regner. Sixtin. *consil. Marp.* 11. *nu* *ol.* 3. Nevizan. *in sylv. Nupt. tit. quomodo judicandum*, *n.* 25. & in dubio ob arias Dd. opiniones glossæ opinio præfertur Johan. Vincent. Honded. *con-* *n.* 28. *vol.* 2. ideoq; ab ea † tanquam communi in judicando & consulen- 93
cedendum non esse scribit Bald. *in l. cum hereditas, C. deposit.* Salycet. *in l. tra- ibus, C. de pact.* Matth. de Afflict. *decis.* 384 *n.* 3. Guid Pap. *decis.* 277. *n.* 2. id- naximè quando cum textu navigat Henning Goden *consil.* 109. *n.* 13. Ernest. man. *consil.* 45. *n.* 34. *vol.* 5. Regner. Sixtin. *consil. Marp.* 11. *n.* 66. *vol.* 3. Idem e B. Augustinum, † suprà relatum est, *in lib. de spirit. & Anim. c.* 28. *habetur* 94
at. ad d. c. Episcopi. Et de Civit. Dei. lib. 18. *c.* 18.

In eam sententiam descendit † beatus Lutherus, ut testatur Johann. Go- 95
n. *de Lam. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 28. ubi refert, quod cùm aliquando ipsius conjux ei sset, à Diabolo puerperam sublatam fuisse respondit in hæc verba: Es hat rauen alsso gedaucht/ als führe sie der Teuffel in die Lufft/ dann er machet Leute send/ welches er auch leichtlich thun kan und machet Gauckelwerck ihnen vor lugen/ damit sie spielen/ so lang biß sie erwachen.

Philip. Melancht. *in libell. suo de anima*, ubi dicit, quartum genus † So- 96
rum esse Diabolicum, ut cum veneficia videntur sibi interesse conviviis ac , cum sæpè compertum sit eas nusquam abiisse, sed dormientes gustu & ore somnia conviviorum & saltationum significasse. Johannes Geyer / olog. D. & Pastor quondam Cathedr. Ecclesiæ Argentoratensis, eandem

sententiam in multis concionibus legitur comprobasse, ut apparet ex retra
quarundam concionum Wieri tractatui *de præstig.* annexo. Et inter alia, in c
cione quam habuit die Mercurii post reminiscere An. 1508. ita legitur effatu

97 Nun fragstu/ † was sagstu aber vns von den Weibern die zu Nacht fah
vnd so sie zu sammen kommen/ du fragest/ ob etwas daran sey/ wann sie fahre
Fraw Venus Berg/ fahren sie/ oder bleiben sie/ oder ist es ein Gespenst? Ich
die antwort zum ersten: daß sie hin und her fahren/ vnd bleiben doch an einer S
aber sie meynen daß sie fahren/ dann der Teuffel kan ihn einen Schein also in
Kopff machen/ und also eine Phantasey/ daß sie nicht anders meynen/ dann sie
ren allenthalben/ und meynen sie gehen beyeinander/ und bey andern Frauen/
tantzen/ und springen/ idq; rationibus, & exemplo notabili observatæ mulie
læ, quæ postquam se ad effectum evolationis inunxerat, deinceps in profu
somnum inciderit, & in somniis elusa ita gesticulata sit, ut scamno deciden
put læserit, firmat. Et ita etiam sentiunt,

Francisc. Ponzinib. JC. Placentin. *in tract. suo de Lam. n.* 44. *& seqq.* Al
lib. 8. *Parerg. c.* 22. *ubi dicit hanc esse communem nostrat. Interpret.* Godelma
Lamiis. d. c. 4. *n.* 15 ubi pariter testatur de communi Martin. Arles. *in tractat.*
perstit. Sigismund. Scacc. JCtus Romanus Celeberrimus *de Judic. l.* 1. *c.* 82. *n*
Joh. Fichard. *consil.* 111. *n.* 2. *& ibi*: daß ich aber so viel auff daß Nachtfahren
Tantzen nicht giebe/ darzu bewegt mich/ 2c. Ulric. Molitor. *in Dialog.* 11. *de Vene*
Vim. ubi notabile exemplum adducit, quem allegat & sequitur Ernest. Coth
consil. 12. *n.* 229 *vol.* 1. Henric. Bocer. JC. & Professor. Acad. Tübing. *in tract.*
quæstion. c. 3. *sub n* 98. *vers. verùm enim verò* Et Joh. Harprecht. ejusdem Aca
Tûbingens. Professor. *ad §. item lex Cornelia. num.* 258. *& seq. inst. de publ. j*
Matth. Stephani Professor Academ. Gripswaldensis *cent.* 4 *q.* 96. *lit b.* Jo
Köppen. *observ.* 130. *n.* 7. Joh. Schult. *in tractat.* von Zauberey oder Zaubere
c. 7. ubi post multas & solidas rationes hisce concludit verbis: Ist deroh
Fabelwerck/ alles was man saget von ihrem Schmierfahren in gemein: Ita
hanne Georgio Principe Comite Palatino Rheni consultus Francisc. Ja
Ziegler. Advocatus Cameræ Spirensis de jure respondit 27. Febr. Anno
in quo consilio dicit ita concludere, præjudiciis & superstitionibus non o
patos Theologos, JCtos & alios, quod consilium extat inter additiones ad
Wier. *tract. de Præstig.* ubi etiam alia ejusdem sententiæ Doctorum viro
responsa referuntur.

Augustin. Lerchheim in seinem Bedencken von Zauberey/ *sub rubr.* reiten
fahren die Hexen auff den Böcken/ Besem/ Gabeln/ 2c. zum Wolleben und T
ubi rationes, exempla, Lutheri aliorumq; auctoritatem pro hac citat sente
Wier. *de Præstig. Dæmon. li.* 3. *t.* 12. 13. *& seqq. & lib. de Lam. c.* 5. Keckerm. *in di*
extraordin. disp. de fulm. problem. 2. *Cardin. lib.* 18. *unguent. Lam. de subtilit. & li*
c. 8. *de variet. rer.*

Respondetur ad argumenta contraria.

Estat nunc ut ad argumenta pro contraria sententia adducta respondea-
mus. Et quidem ad I. Respondemus, † rem non accipere veritatem à con- 98
one Lamiarum, sed à propria entitate & existientia, *l. Publia in fin. ibiq;* Bart.
& not. ejus ff. deposit. l. in contractibus, §. 1. *C. de non numer. pecun. l. pecun. C. de*
Cravett. *consil.* 1. *pro gener. n.* 466.

Quid enim si aliquis confiteatur & affirmet se Chymeram esse, ideò tamen,
ignarus vel illusus id opinatur, Chymera non est. Hinc etiam est, † ut in cri- 99
libus spontanea delicti confessio non sufficiat, nisi aliter de ipso delicto cō-
1. §. *item illud & l. necessarios* §. *non alias, ubi* Bart *ff. ad SC. Syllejan. l.* 1. §. Divus
us, *junct.* §. 1. *ff. de quæst.* Ant. Fab. *in C. rer. in* Sabaud. *judicat. li.* 9. *tit.* 12. *definit.*
Mynf. 3 *obs.* 41 Geil. 1. *de Pac. publ. cap.* 15. *n.* 8. Clar. §. *fin.* 55. *n.* 10.

Deinde cùm istæ confessiones † proficiscantur à talibus personis, quæ sunt 100
ntatæ & illusæ à Diabolo, erroneæ sunt, ideoq; non admittendæ, *l. error. &*
post. C. de Jur. & fact. ignot, notat. in l. de ætate, §. *fin. ff. de interrog.*

Destructo enim consequenti, † in quo stat ratio antecedentis, destruitur 101
antecedens, *l. apud antiquos C. de furt. l. si partem. ff. de publ. jud.* Bald. *in l.*
nticula C. de episcop. & Cleric. Francisc. Ponzinib. *de Lam. n.* 52.

Sunt enim actiones † seu passiones Lamiarum similes furiosis, idem de il- 102
umq; confessionibus, quò ad hoc negotium, quod de furiosis eorumque
onibus statuendum est *per text. d. c. Episcopi.* Godelman. *d. cap.* 4. *n.* 24.

Error † autem confessionis probatur eo ipso, quo probatur se rem aliter 103
e, Angel. *de Malefic. in verb. comparuerunt. & in term. defens. produxerunt.*
aud. *in addition. ad* Berthazol. *consil.* 103, *lit. L.* Vincent. Honded. *consil.* 66.
& consil. 102. *n.* 44. *li.* 2. Prosp. Farin. *consil.* 106. *n.* 11. *in fin & nu.* 13. *& consil.*
12. *li.* 2. non solùm in totum, sed etiam pro parte. Alciat. *de Præsumpt. reg.* 3.
mpt. 21. Mascard. *de Probat. lib.* 1. *concl.* 384. *n.* 2. Imò in criminalibus † error 104
ur probatus etiam per præsumptiones & verisimiles conjecturas. Bald. *in*
. *C. de custod. reor.* Salycet. *ad l fin. n.* 2. *C. de probat.* Berthazol. *consil.* 162. *n.* 9.

Atqui ex supra relatis decidendi rationibus, experientia & exemplis non
præsumptivè, sed concludenter satis probatum est, ejusmodi Lamias
confitentes errare in jure & Diaboli præstigiis plerumque fascinari & il-
facto, ideoque ejusmodi confessionibus erroneis & fascinatis parum fi-
m. Et hinc est quod nostri dicunt contra errantem in jure ex hoc solùm
osse criminaliter procedi, Plot. *de in lit. jur.* §. 6, *n.* 32. *quem post alios ad hoc.*
rosp. Farinac. *d. consil.* 106, *n.* 3.

Quod itaque dictum est confessionem esse instar rei judicatæ, † haberi 105
ritate, & facere rem verè apparere & notoriam, procedit, si confessio
ependeat ex fundamento juris auctoritate ipsisque rerum documentis

pro erroneo, incerto, fluxo & fragili aliquoties comperto, sed sit verisimilis, f
digna, juri congrua, habens conformationem sive adæquationem rei & prin
piorum, in ordine ad intellectum, quod non est in confessionibus istis Lan
rum supra relatis.

Neque etiam secundum argumentum multùm stringit, quod videli
Lamiæ in circumstantiis conveniant, & quam plurimæ quasi uno ore rem g
106 confiteantur, † siquidem cum omnes Lamiæ eadem Diaboli arte captiva
neantur, & eodem ferè modo fascinentur & eludantur, nihil mirum si & e
dem cantent cantilenam: maximè cum constet Diabolum etiam studere,
semper sui similis existat Johan. Bodin. *de Magor Dæmonum. lr. 2. c. 4. pag.* 21
regnum ejus in se divisum desoletur, ut testatur Salvator noster. *Luc. c.* 11.

Ideoque etiamsi mille mulierculæ eundem errent errorem, nihil obest
107 ritati † cùm multitudo errantium non faciat errori patrocinium, per vulgata

Hinc ipse Jehova supremus Legislator, in judicio, inquit, plurimor
non acquiesces sententiæ, ut à vero devies, *Exod. c. 23. v. 2. 3.* Et constat q
108 Diabolus † spiritus sit mendax, non in uno vel altero tantùm, sed etiam q
plurimis, juxta illud: Egrediar & ero spiritus mendax, in ore *omnium* Proph
rum Achab. 3. *Reg.* 22.

Ad III. Respondetur cum à contrariæ opinionis sectatoribus alle
109 experientia † majori ex parte fragili confessionum Lamiarum fundamento n
tur, parùm ei fidendum. Neq; exemplis ita variis, singularibus, contrariis &
certis, certa resultare & oriri potest experientia. Nam datâ vel unâ instantia c
110 ruit † argumentum vel maximè ab experientia deductum. *arg. §. pavonum*
stit. de rer. divis. l. is qui §. ego & deniq; §. quæsitum. ff. quod vi aut clam. C
Mantica *de tacit. & ambig. convent. lib.* 13. *tit.* 6. *nu.* 34. Carol. Molin. *ad con*
Parisiens. *tit.* 1. *§.* 13. *gloss.* 7. *n.* 4. *ubi dicit*: Ad tollendam consequentiam suffic
unam dare instantiam. Atqui plurima ex historiis in dubiis observata sunt ex
pla, quod spectra tantùm fœminarum, dæmonis illusione & præstigiis in Sa
rum ludis sæpe divisa fuerint, ipsæ autem fœminæ eodem tempore corpor
suis Physicis vel maritorum suorum lateri junctæ, vel coram aliis viris hon
domi mensæ adsederint, uti ex auctoribus suprà allegatis passim videre est.
deoq; non exemplis sed legibus judicandum esse compertum habemus, *l. n*
& ibi Dd. C. de sentent. & interlocut. judic.

111 Et quamvis ad juris constituti † existentiam inferendam & arguend
exempla rectè adducantur, jus tamen non faciunt. Pro nostra autem sente
habemus juris constituti auctoritatem, exempla multò certiora & rationes
112 risimiliores naturæ magis congruentes, quo etiam casu quando deficit lex, †
tio concludit sine alia auctoritate. Sigismund. Scacc. *de Judic. lib. 2. cap. 2. n.* 7
maximè si ex naturæ desumpta sit principiis & sensu communi, cujus facu
omnem aliam cognitionem facile antecellit, teste Phil. Comin. *lib.* 3. *Comm*

N

Nam stultus est, qui quærit talem rationem, quàm naturam vel sensum, dicit
in l.1. C. de serv. fugitiv. allegans. ad hoc Averroem. ideoq; in jure nostro, ubi
cit lex, videmus allegari rationem naturalem, *l. scire oportet. §. suffi. ff. de excus.*
Et Bald. rationem † naturalem dicit clypeum sub quo tegatur jus nostrum, 113
t text. in l. un. C. de caduc. toll. fac. l. cum ratio ff. de bon. damnator. ubi JC. ratio-
naturalem, legem quandam tacitam, appellat. Jam verò, ut in decidendi ra-
ibus deduximus, verisimilius, & naturæ ac sensui com̃uni convenientius
stas Lamiarum evolationes per caminum, vel exiguam fenestram & parietis
m, equitationes super scopis, baculo &c. conventus, comessationes, saltatio-
illusoriè potius, quàm verè fieri, ne penetrationes quandoq; & essentiarum
tiones admittantur. Ideoq; meritò ei standum.

Pariter ad IV. Respondetur, non obstare nobis quod multi inhærendo
i sententiæ ita pronunciarint, quia, ut Poculus respondit, non tam spectan-
est quid Romæ factum, quàm quid fieri debeat, *text. in l. sed licet. 12. ff. de
Præsid.*

Non enim judici † fas est exempla sequendo contra jus constitutum pro- 114
re, *princip. Instit. de offic. judic. Novell. 82. c. 2. & 13. Novell. 18. c. 5. c. judic.* ibi:
s judex nihil ex arbitrio suo facit; sed juxta leges & jura pronunciat. *Ordin.
ral. part. 1. tit. 13.*

Et sententia † super expresso juris & facti errore lata ipso jure nulla est. 115
gl. & Bart. *C. quand. provoc. non est necess. l. 1. §. 1. ff. quæ sent. sine appellat. re-
cap. cum inter circ. fin. vers. quamvis & ibi gloss. de re judic.* Speculat. *tit. de
tia §. juxta. vers.* uti & ratione manifestæ iniquitatis, Anton. Gabriel. *tit. de
nt. libr. 2. concl. 7.* Sebastian. Vant. *de Nullitat. tit. ex defect. process. nu. 122. &
n.* Referens apud Meichs. *decis. Camer. 20. n. 42. tom 3.*

Sententia † autem nulliter & contra juris ordinem procedendo lata nun- 116
transit in rem judicatam, *l. 1. C. quand. provoc. non est necess. l. 4. §. condemna-
f. de re judic.* Bart. *in l. 1. C. sentent. rescind. non poss.* Innoc. *in cap. fraternitatis,
gid. & maleficiat.* Surd. *consil. 99. n. 20.* Berthazol. *consil. crim. 79. n. 2. & 3. li. 2.*

Nam paria sunt † non esse judicatam, vel nulliter esse judicatum, *d. l. 4. §.* 117
mnatum, ff. de re judic. Andr. de Isern. *in cap. 1. §. præterea quæ sit prim. caus.
amitt.* quod eleganter & pluribus rationibus firmat Matth. de Afflict. *Decis.
um. 4.* Hinc Papa in Clement. Pastoralis de re judic. inquit, sententia, quæ
caret effectu † auctoritate, & nomine careat rei judicatæ, ut nec in opinio- 118
m̃uni aut vulgi labiis nomen habere sententiæ mereatur; In jure autem &
errare contrariæ sententiæ assertores supra deduximus. Cessant itaque
e auctoritate rei judicatæ adducta sunt. Deinde quod dicitur rem † ju- 119
am mutare verum in falsum, & album in nigrum, non ita crudè, sed civi-
& cum grano Salis accipiendum est, videlicet quod falsum mutet in verum
ssentialiter, sed quoad effectum, ut rectè declarat Bald. *in c. præsentia de re-*

nunciat.Cravett.*consil*.79.*n*.1.Meichsner.*d.decis*.2:3.*n*.6 *tom*.3. Caroc.*de Rem*
contra sentent.iniqu.except.24.

120 Nam essentia † veritatis mutari non potest, est enim res solidissima & m
rus inexpugnabilis, Esdr. *cap*.4.*lib*.2. Bald. *in c.sicut de probat*. Matth.de Affli
decis.253 *n*.7. Hinc Ulpianus, veritas, inquit, rerum gestarum erroribus non v
tiatur; *l.illicitas,6.§.veritas,ff.de offic.præsid*. Neq; propter procedendi ineptitu
nem tollitur, *l.ait*. Prætor.§.2 *ff.de minor*. Zas.1.*consil*.6.*n* 9. Hæc enim vincit
mnia, & vivit in æternum, ut suprà monuimus *ex* Roland. à Valle, *consil*.32.*n*.
121 *vol*.4. ei enim † tanquam matri justitiæ omnia cedunt, Bald. *in l.Libertini.ff.*
stat.homin. Syrac.*c*.4.*v*.33.*& seq*. Et dixit Dominus, ego sum veritas. Quamo
122 rem † plus uno verum esse non potest, Nicol. Reusner. *consil*.1.*in princ.lib*.1.i
que per nostrum affirmare vel negare non immutatur, *l.cum falsa, Cod.de jur.*
fact.ignor. Herm. Vult.*consil. Marp*.30.*n*.74.*vol*.3 & licet res judicata quo ad
fectum juris inducat præsumptionem juris & de jure, quæ probationem in co
123 trarium admittere nauseat, attamen si quis etiam post rem judicatam † admiss
(quamvis de jure admittendus non esset) veritatem & sententiæ iniquitatem pr
bet, sententia retractanda est, ut scribit Innocent. *in c. cum* Bertold. *de re jud*
Jas.*in l patrē furioso, col*.3. *de his qui sunt sui vel al. jur*. Dec. *in l.edita, nu*.81.*C.*
edendo. Jacob. Menoch.*remed*.4.*adipiscend.possess.n*.608.

124 Secundò respondemus, † rem judicatam etiam plurimis in locis, non fac
jus universale, & inter omnes: sed tantùm in illis casibus, & inter illas persona
inter quas judicatum est in eorum persona & causa terminari, nec ad alios e
tendi tanquam rem inter alios actam, *l.si fundus*, 16.*§.si pluris, ff.de pignor. l.*1
pen.de Jurejur. Wesenb.*in Paratit.n*.3.*ff de Just.& Jur*. Zasius *in l.sapè n*.11 *ff.*
re jud. Anton. Fab.*in C.rer in Sabaud.Judic.lib* 2.*tit*.9.*defin.n*.8.*in notat*. Ma
de Afflict.*decis*.396.*n*.3.4.*Et decis*.402.*n*.5. Gach.*decis*.65.*n*.3. Et inter easdē ta
tùm personas notoriū inducit, *cap.fin.de cohabit. Cleric*. Geil. *de Pignor.c*.24.*n*

Neq: etiam adversatur *l*.1. *cum similibus, C.quæ sit long. consuetud.* quia i
jura non loquantur de exemplis, quasi secundum ea judicare debeat judex, qu
jure prohibitum, *d.l.nemo. C.de sentent.*

Sed de consuetudine concepta & introducta. Rerum autem judicataru
125 auctoritas † probat quidem aliquando, non tamen inducit consuetudinem,
eruditè more suo scribit Anton. Fab.*ad l*.35.*ff.de ll. arg.l*.38.*eod.tit*. ubi JC. co
suetudinem à rerum judicatarum auctoritate, per particulam disjunctivam *A*
separat. Nec minus tersè Jacob. Cujac.*lib*.20. *obs*.1. addens, quod non res ju
126 cata † consuetudinem faciat, sed tacitus illiteratusque populi consensus. Joha
Meichsner.*decis Camer*.14.178.*tom*.3.

Ad V. Respondetur, nos non negare Diabolum esse ejus potentiæ &
127 rium † ut possit Dei permissione homines sibi animo & corpore devotos
altum tollere, & per aëra ducere ad loca etiam remota, uti experientia & mul
exem

mpla docent, videlicet Simonis Magi, Fausti & aliorum ac plurimarum saga-
n, hoc enim non est in quæstione. Neq; enim statim à posse ad esse rectè &
nsequenter concluditur: maximè cùm & aliæ concurrant circumstantiæ, ex
ibus vel penetratio corporum naturalium, vel mutatio essentiarum, & alia et-
ipsi Diabolo impossibilia consequerentur, nihil itaq; ad rem exemplum à
vatoris assumptione adductum. Item de bonorum & malorum Angelorum
nparatione. Qua de re latè agit Joh. Scultet. *in tract.* von Zauberey/ *c.* 7.

Neque etiam negamus † aliquando, cæteris tamen paribus, Lamiam vel 128
m, qui superstitiosè Diabolicis præstigiis fidit, corporaliter deferri posse ad
um remotum, ubi Diabolus ejusmodi illusoria comitia, saltationes & festi-
tes celebrat, spectantiq; certarum personarum notas & ignotas species alia-
ludicra exhibere posse, quo pertinent exempla adducta à Bodin. *de Dæmo-
non. lib.* 2. *c.* 1. *pag.* 204. *& seqq.* ubi inter alia † de marito quodam narrat, qui ex 129
gestione uxoris suæ Lamiæ, simul cum ea se oleo inunxerat, quem Diabolus
nunciatis aliquot vocibus, Lochiis in arenarias Burdegallenses, quæ à Lo-
s minimum quindecim dierum itinere absint, exportavit. Hunc in ignota
multitudine dicere cœpisse Deus mi, ubi sumus? Et eo dicto statim cœtum
aruisse, illum verò nudum & solum mansisse & oberrâsse in agris. Et hoc qui-
exemplo illud apparet, maritum istum propter superstitionem unctionis,
Dei permissu localiter eo translatum fuisse: minimè tamen ipsius uxorem,
ias quas ibi visus sibi fuit cernere personas & Lamias, ibi revera & corpora-
adfuisse inde consequitur, quia tunc illæ disparere non potuissent. Nam † 130
m corpus nullo modo disparere & evanescere potest, licet à Diabolo loco
eri possit, Alciat. *d. c* 2. *lib.* 8. *Parerg.*

Ad VI. Respondemus Diabolum affectare † à suis fidelibus cultum ado- 131
onis, sed eo quo potest, & sibi magis commodum est, modo. Commodum
m non videtur ejusmodi conventus personales instituere, cùm ex tali con-
gatione facilius explorari possent Sagæ. Est enim princeps tenebrarum, &
lucem. Et satis est ei quod mentes & corda hominum captivas & ad sui ado-
onem & cultum promptas in obsequio teneat. Imò constat ex confessioni-
Sagarum, Diabolum privatim intra parietes domesticos ab illis adorari. Joh.
lin. *de Dæmonomon. d. lib.* 2. *c.* 4. *pag.* 211.

Dicitur quidem † & Diabolus Simia Dei, non tamen effectu, sed affectu. 132
n justus est Jehova Deus noster, & viæ ejus veritas & justitia, *Psalm.* 119.
Diabolus verò injustus deceptor & mendax ab initio. Conciduntitaque
umenta à verosimili adducta, cùm magis verisimilia pro hac sententia supe-
adducta meritò vincant minus verisimilia.

Ad VII. Respondetur, realitatem potius quàm fictionem præsumi, cæteris
en paribus. Nã Diabolũ fictionibus hominibus potius illudere, ex sacris no-
est, quàm ut ullâ probatione indigeat. Est enim † deceptor & mẽdax, qui mil- 133
le no-

le nocendi modos habet, *ut in cap. nec mirum, 26. quæst. 5. text. in cap. visus,* *quæst.* 2.

Sic illusit Sauli fictum Samuelem producens pro vero. Quid enim f quentiùs fictionibus diabolicis in personis Lamiarum? Multas ejus generis ceptiones & illusiones hæc nostra, de qua agimus, puella confessa est, quod delicet ipsi Diabolus dederit gemmas, aurum, pecunias, quæ tamen omnia steà evanuerint, vel instramenta, ossa & alias res nihili mutata sint, ut apparet
134 Actis. Prætereà † ubi habemus præsumptionem Juris & de Jure, hoc est, dis sitionem Legis sive Canonis, *ut hic in d. cap. Episcopi, 26. q. 5.* ei meritò fasces mittere, omnes alias conjecturas oportet. Menoch, *de Præsumpt. lib. 1. q. 3. 4.*

Neque obest, quod de duabus fictionibus circa eandem rem non conc rentibus allatum est; Quia id procedit in fictionibus Juris, ad evitandas plu specialitates circa eandem rem: Hic autem agimus de figmentis & illusioni Diaboli, qui est pater mendacii & fictiones fictionibus cumulat.

Ad VIII. Respondemus, illud argumentum desumi è separatis ideo
135 nihil certi concludere. Licet enim † Diabolus aliquando in spectro appare personaliter paciscatur, quod tamen rationibus, quibusdam adductis omni pernegare, contendit Wier *de Præstig. lib. 3. cap. 2. & 3.* & sibi homagium, ab rato Christo præstari faciat à Lamiis: illud tamen non semper fieri expedit
136 est, Unde orta distinctio † inter tacitam & expressam professionem Diabolo ctam. Hæc est quæ immediatè ipsi fit Diabolo: Illa verò, quam quis facit al Diaboli ministro, seu Lamiæ, nomine Dæmonis recipienti, cum promissio quod ei velit obsequi, Paul. Ghrilland. *de Sortileg. quæst. 3. n. 1. & seqq.* Prosp. Fa *in pract. Crimin. q. 20. n. 77. & seqq.* Damhouder. *in Prax. Crimin. c. 61. n.* 100 *seqq.* Itaq; non probat adesse, quod contingit abesse, *l. non hoc C. unde cogna natales C. de probat.*

Non itaque sequitur, aliquando Diabolus facit sibi præstari homagi realiter à sagis: Ergò eas etiam semper realiter transfert ad choreas, ut ibi adorent. Quamobrem neque pactum est uniforme, neque ea quæ sequun Ex hisce non difficile erit respondere ad IX. argumentum, quod tanquam c sectarium ex præcedentibus deductum fuit.

Nam collapsa ruunt subtractis columnis.

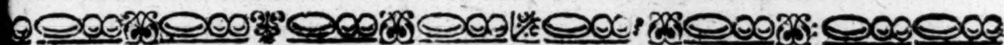
Et destructo præsupposito & radice infectâ, destruitur etiam id quod inde fertur. *l. fin. ff. de acquir. possess.* Tiber. Decian. *Resp.* 98. *n.* 16. Joh. Oldendorp. *sil. Marp. 5. n. 54. vol. 3.* Geil. 2. *obs.* 4. *n.* 10.

Cum itaque ex iis quæ pro contra deducta sunt, liqueat conventus ist & quæ in iis peraguntur, ut plurimum esse figmenta & illusiones diaboli, q bus mentes Lamiarum fascinat, illicò transformans se in diversarum perso rum species, atque similitudines, modò læta, modò tristia, modò cogni
137 modò incognitas personas ostendens: prono quasi fluit alveo, † nihil esse

den-

lum nudis Lamiarum assertionibus hoc fundamento nitentibus, quod tales ales personas conspexerint in choreis & saltationibus. Si enim Diabolus test transfigurare in Angelum lucis, 2. *Corinth.* 11. Et in Samuelis prophetæ ri Justi jam defuncti ficta forma Sauli regi apparere & se adorandum exhi- potuit. 1. *Samuel. cap.* 28. Quidni etiam in forma & specie honestæ matronæ dis & à se dementatis muliercul s illudere poterit, ut iis persuadeat, se etiam stas personas in sua potestate habere, ut eò magis istis suis artibus tribuant, *ec mirum*, 26 *quæst.* 5.

Et de hoc argumento & præsertim hujus nostræ puellæ confessione quo- rcumstantias particulares in 2. & 3 Quæstione pluribus agemus.

CAPUT II. QUÆSTIONIS I.

erest secundum Caput I. Quæstionis: *An videlicet Diabolus & Sagæ piorum & fidelium hominum suppellectilia, utpote cochlearia, cultellos, & similia per artem Magicam surrippere iisque in Diabolicus istis conventibus, commessationibus & choreis uti possint?*

quidem primâ fronte illud tam ex rationibus, quàm rerum documentis experiment s affirmandum videtur.

Constat enim I. Ex Scriptura S. † quod omnia quæ sub cælo sint, ejus 138
ob. 41. *vers.* 2. Unde Salvatorem nostrum tentans, ostendit ei omnia regna li & gloriam eorum dixit: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me, *th.* 4. *v.* 8. 9.

Neque in hoc legimus Salvatorem eidem contradixisse: Si itáque omnia sub cælo sunt, Diaboli sunt: Utique is erit rerum suarum moderator & ar- *l. in re mandat.* ⸿. *mandat.* hoc est, poterit eas pro libitu à quocunq; vel im- tè vel mediatè, per Lamias & suos fideles jure dominii auferre, & ad suos mque ludos & usus transferre.

Secundò, expressè Diabolus in Scripturis appellatur † princeps mundi, 139
. 12 *vers.* 31. *& cap.* 14. *v.* 30. *& cap.* 16. *v.* 11. Ergò & jure principis omnia sua , 1. *Samuel. cap.* 8.

Tertiò, apparet eum hoc jure usum esse † in Jobi viri sancti rebus & pos- 140
nibus *Job cap.* 1. ubi legimus, eum privatum à Sathana omnibus bonis suis; e & hodiè crescente adhuc cominus malitiâ in rebus & suppellectilibus m idem jus eum habere posse dubitandum non erit.

Quartò, in terminis & ad præsentem facti speciem facit exemplum † 141
refert Camerar. *in proœm. &c.* Plutarch. *de defect. oracul.* Johan. Godelman, . *Lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 12.

Compertum esse quendam Lanium nocte iter facientem per nem
quoddam, audiisse inter arbusta colloquia lasciviæ plena, cum risu & Jo
Ille constitit, deinde accessit propius atque introspexit, tandem etiam introi
Tum verò subitò evanuisse conspectas ab ipso humanas species virorum
mulierum, relictis mensis exstructis, cum poculis & cæteris vasis epulorum
vini, in quibus & Scyphi argentei viserentur, quorum duobus sublatis abiit, H
mane ad Magistratum rem omnem defert exhibitis Scyphis, quos Magist
tus ex signis impressis agnovit, & iis quorum signa ista erant accersitis, Scyph
ad agnoscendum exhibet: qui suos agnoscunt. Jubet Magistratus eos dom
ire, & videre nunquid suos fortè, apud se reperiunt. Eunt non inveniunt. U
de uxoribus ipsorum in suspicionem venientibus, comprehensæ illæ & indic
sodalitio mirificæ res detectæ & facinora cognita. Ex quo exemplo appa
Diabolum ejusmodi supellectilia surripere & in nocturnis suorum conventib
iisdem uti.

142 Præterea licet sola Dei benedictio ditet, constat tamen & † diabolum
quoque conjuratis pecunias & divitias tribuere, prout etiam constat ex hu
nostræ puellæ confessione (sive ratione) asserentis, Diabolum sibi pecunias
disse, quas Chyrurgo pro curatione brachii Hamburgi dederit. Ideoq; sine
143 bio illas aliis surripit & his confert. Notabile refert exemplum † Keckerman
System. suo Phys. lib. 6. cap 4. quod accidit *Anno* 1603. in loco quodam gur D
dicto non procul à Dantisco, ubi lodices, quæ dealbandi gratiâ soli erant
positæ post meridiem à Dracone, qui utique fuit Diabolus, qui vocatur Dr
magnus & Serpens antiquus *Apocal. cap.* 12. *v.* 3, sint sublatæ.

Verum hisce non obstantibus verius esse credimus, Dialobum regul
144 ter † res & facultates, maximè autem supellectilia piorum, quibus quotidie
pietate & vera Dei agnitione legitimè utuntur, reverâ surripere & in Diab
cis suis conventibus, comessationibus & choreis usurpare non posse, nisi ex
ciali & singulari Dei dispensatione, ex certa sibiq; soli nota causâ id permitte
145 Ideoque non nisi rarissima hujus rei extant exempla. Deus † enim ideo dis
cta voluit esse rerum dominia, ut cuique suum sartum tectumq; maneret, ide
que Diabolus hanc potestatem pro libitu piorum res eripiendi non habet,
ex speciali dispensatione, aliâs ille omnia turbaret & dominia rerum incert
ficeret, unde tandem Rerum publicarum & Politiarum destructio, aliaque
finita sequerentur inconvenientia.

Et si fortè quis regerat, Diabolum nihil sine Dei permissione effic
posse. Ergo hoc non esse singulare in rebus & supellectilibus piorum a
rendis? Fatemur quidem id verum esse, interim hanc putamus declaratio
146 addendam, & distinguendam † inter opera Diaboli, quæ ex generali pern
sione Dei efficit, utpote, quando obambulat inter homines velut Leo rugie
quærens quem devoret, 1. *Petr. c.* 5. *v.* 8. Item quando offert occasionem pecc
qua

ndo tentat homines, & præcipuè mulierculas, ut eas ad artem inducat ma-
am, inductas eludat: Et inter opera ejus, quæ non nisi ex speciali Dei per-
ssione facit, utpote quando in persona vel facultatibus piorum, quid facit, ut
ersona & rebus Jobi aliorumq; piorum aliquando accidit. Neque aliud ex
is scripturæ, & exemplis in contrarium adductis elicitur.

Nam ad I. Respondetur: † Verba illa *Jobi cap*.41. Quamvis à quibusdam 147
ptoribus referantur ad diabolum, Dei tamen esse, ex præcedentibus illis:
is ante dedit, &c. Colligitur, & pertinent ad omnisufficientiam Dei teste
c.35.v 7. Et Pauli *Rom.c.*11. *v.*34. Præterea quando diabolus ad salvatorem
it, se ei omnia daturum, palàm pro more suo, mentitus est: Quia scriptum
† Domini est terra & plenitudo ejus: orbis terrarum & universi, qui habi- 148
in eo, *Psal.*24.*v.*1. *Exodi* 19.*v.*5. 1. *Cor.*10.*v.*26. Idq; tam jure creationis, quia
omnia creavit, quàm jure conservationis, gubernationis & dispensationis.

Ad II. Respondetur: Quod † Satanas dicitur princeps mundi, non respe- 149
terræ & plenitudinis ejus, sed respectu impiorum in mundo accipiendum est.
enim potens in filiis infidelitatis, quorum ipse est caput justo Dei judicio.
rim Deus rerum mundanarum dominium Satanæ neutiquam cedit, tametsi
uantum ad impios, pro apparitore & ministro utatur, David Pareus *in Com-*
*.Epist.c.*10.*v.*26. Hinc *Cyrill. lib.*8. *in Joh.*16. *inquit*: Absit, ut Diabolum † 150
cipem mundi ita dictum existimemus, ut eum cœlo & terræ dominari posse
amus. Non enim ipse est author & gubernator mundi, quemadmodum
nulli falsò existimant; sed mundus sic sumitur pro pravis hominibus, qui
laria sectantur desideria, & suis indulgent cupiditatibus. Horum princeps
nas est; quia eis pro suo arbitratu principatur, præcipitesque ad nutum in
ia scelera impellit atq; detrudit.

Ad III. Respondemus, Singulari & expressa Dei permissione † Dia- 151
m illam facultatem consecutum fuisse in bona & facultates Jobi. Cùm
Diabolus pietatem & fidelitatem Jobi, ex rerum humanarum felicitate
naret & affluentia, quod videlicet non frustrà timeret Deum, sed quòd val-
it domum ejus, universamq; substantiam, quòd operibus manuum ejus be-
xerit, &c. Quibus si privaretur, in faciem benediceret Deo. Quamobrem
eroicum constantiæ & in rebus adversis patientiæ exemplar omnibus piis
beret, & Satanæ calumnias refelleret, dixit ad eum: ecce universa quæ ha-
in manu tua sunt. *Job.c.*1. *& seqq.* Cùm itaq; hoc ex singulari Dei permissio-
causa factum sit, non est extra eam extendendum. Aliâs enim constat,
citra *Dei* præmissionem, † *Diaboli* & *Sagæ* ne quidem pediculos educe- 152
eant, *Exod.*8.*v.*18. Et ne quidem in † porcos potestatem habeant, *Matth.*8. 153
31. Unde Tertull. *lib. de fug. in persecut. c.*2 *ait*: Nec in porcorum gregem dia-
legio potestatem habuit, nisi eam de *Deo* impretrasset: tantùm abest, ut in
Dei habeat. Possum dicere, porcorum quoq; setas tunc apud *Deum* fuisse

numeratas,nedum capillos Sanctorum, *Matth*.10.*v*.30, *Actor*.27.*v*.35.Et scri
Augustin.*in Psal*.86.Si posses aliquid Diabolus,nullus nostrum maneret: Ta
cùm facit,quantùm ei permittitur.

154 IV. Quantùm ad exempla † adducta attinet, & quidem primum R
spondemus,quòd scyphi isti procul dubio cum consensu istarum Lamiarum
nemus illud translati & deportati fuerint. Volenti autem & consentienti,ut n
stri dicunt,non fit injuria,*l*.1.*in fin.de injur.l.cum donationis*, 34. *Cod. de trans*
Ideoq; illud exemplum non quadrat ad præsentem facti speciem, ubi de hon
155 storum & piorum hominum, quæritur supellectilibus. Et licet † Diabolus s
aliquando conjuratis, divitias tribuat Dei permissu, vel falsas & dolosas, qu
fit plerumq; ,vel etiam veras quod fit rarissimè,[sunt enim divitiæ hominum
manu Dei,Genes.31.*v*.9. *Proverb*.22. *vers*.2.] Idq; etiam firmat Martin. De
Disquisit. Magic.lib.2.*q*.12.*sub n*.10. Ubi in eandem scribens sententiam dic
Diabolum posse quidem ditare suos,si Deus permitteret, & ille vellet. Ra
tamen id Deum permittere, & plerumq; Diabolum ludificari suos,& licet p
cis aliquod paucas & veras largiatur pecunias,tamen ut plurimùm decipere i
ni spe & specie:quod multis exemplis firmat Remig.*test.occulat.lib*.1. *dæmonol*
cap.4. Hactens Delr. non tamen inde sequitur,quòd illas piis surripiat, po
156 enim aliunde habere. † Sunt enim varii ab hominibus in terram defossi th
sauri,item ingens auri,argenti , gemmarumq; vis naufragiis in mare submer
quam Dei permissu usurpare potest,Kecherm. *d.lib*.5. *System.physic.c*.4. Ca
roquin Diabolus per se pauperrimus & avarissimus spiritus, falsis plerumq; di
tiarum speciebus,conjuratis suis deludit, quod multis exemplis probat Ge
gius Remigius *lib*.1.*Dæmonolatr.c*.4.

Et huc faciunt hujus nostræ puellæ confessæ illusiones, quibus Diabo
ei illusit sub specie gemmarum,&c. Ut suprà monuimus. Et apparet ex *Proto*
de 23 *&* 24.*die Januarii,ibi*: Ihr Buhl bring ihr Perlen und Gold/ wann sie es n
157 lege/ seye es ein Knoche oder Strohalm. Exemplum allatum à Keckermanno
singulare: † Sine dubio autem illud justo & nobis incognito Dei Judicio
permissum. Sunt enim Judicia Dei multa occulta, nulla tamen injusta. Et tant
de duobus primæ quæstionis capitibus.

QUÆSTIO II.

In secunda Quæstione quæritur : *Anne istius in actis nominata Diabolo delusæ puellæ minorennis assertiones, ejus sint ponderis momenti, ut Nobilissimæ & honestissimæ matronæ N. ejusque fi bonam famam, honorem & existimationem lædere & apud cor tos juris æquiq; amantes homines gravare possit?*

ET q

T quidem prima fronte ita statuendum videtur. Nam constat † famam 158
ive existimationem esse illæsæ dignitatis statum, moribus seu legibus comatum; Ut inquit Callistratus *in l. cognitionum*, § 1. *& ibi* Bart. *& Dd. ff. de cord. cognit.*

159 Q uando verò † status ille dignitatis læditur, tum fama alicujus gravatur itur infamia, quæ est macula existimationis, damnum famæ, seu diffamia b. Cujac. *in Paratul. C. ex quibus caus. alic. infam. irrog.*

160 Læditur autem vel saltem minuitur, † quoties quis inter malos connume-& bonus esse definit. Marquard. Freher. *de Existimat. lib.* 3. *cap.* 4 *n.* 1. Hug. ell. *lib.* 18. *Commentar. cap.* 6.

161 Tales maximè † censendi sunt, qui se lamiarum & maleficarum consortio nt, Deum creatorem suum abjurant, & humani generis inimici existunt, *ulli. C. de malefic. & Mathematic.*

162 Ideoque totum hoc † genus infame ipso jure & professione sua esse, du-dum non est, *l.* 5. *C. de malefic. cap. constituimus.* 3. *quæst.* 5. *cap. infames.* 6 *q.* 1. *er. de lib.* 3. *de existimat. cap,* 19. *n.* 3.

163 Si enim hi, qui artis † ludicræ causâ in scenam prodibant edicto perpetuo bantur, *l.* 1. *ff. de his qui not. infam.* Donell. *d. lib.* 18. *c.* 7. *& ibid.* Hill. *§. in notat.*
Quantò magis id obtinebit in illis hominibus, qui divini & humani fœde-lati cum diabolo paciscuntur, & statis ac certis temporibus in ludicram & dam ejus scenam prodeunt, & cum conjuratis pessimo exemplo congre-r: Ducto argumento à minori ad majus, quod in jure validum & firmum. *multò magis C de Sacrosanct. Eccles.*

164 Constat autem † ex puellæ istius memoratæ delatione & confessione, Diabolus & vetula quædam in actis nominata illi dixerint prædictam Do-m viduam N. ejusque filiam, malificorum consortio addictas esse. *Proto-* 31. *Januarii. sub tit. E. ibi:* Es hette der Teuffel und die N. auch andere sie be-/daß N. N N. und die N. und ihre Tochter auch in die compagnia gehöreten.

165 ; id non parum illarum existimationem & famam aggravat. Nam licet † de auditu alieno non faciat plenam probationem, facit præsumptionem: *consil.* 219. *incipit. testes & attestationes sub num.* 3. *vers. præterea saltem. lib.* 4. . Farinac. *tract. de Testib. quæst.* 69. *num.* 32. *per text. in cap. hoc videtur.* 22. *q.* 5. mè si nominet auctorem, à quo audiverit (prout hîc puella nostra Dia-m simul & vetulam auctores nominavit.) *cap. licet ex quadam extra de testib.* Meichsner. *decis. Camer.* 1. *n.* 35. *vers. quia respondetur Tom.* 3.

166 Quinimò † in delictis occultis & exceptis, quævè sunt difficilis probatio-uale est veneficii crimen, testimonium de auditu fidem facere scripserunt iens. *in cap. præterea col.* 3. *n.* 4. *in fin. Et ibid.* Joh. Andr. *post n.* 10. Ancharan. *& in delictis quæ occultò fiunt, extra de testib.*

167 Et licet † Diabolus futura exactè scire non possit, præteritorum tamen,

etiam hominibus occultorum, optimè recordatur, cum ratione eorum qu
cta sunt in ipsum nulla cadat oblivio, nec ignorantia, quia cuncta notissima
ante oculos Thom. de Aquin. *in tract. qq. quæst. 16. art. 6. Et* plus de occultis
cretis præteritorum est instructus solus quam omnes homines de mundo
Ut post D. de August. Thom. & alios scribit Paul. Ghrilland. *de Sortileg. q. 6. n.*
n. 5. Ubi dicit, quod Diabolus cognoscat & videat omnia furta, etiam late
ma, & alia hujusmodi crimina licet occultissima.

II. Prædicta puella non solum de auditu alieno sed etiam de visu pro
testatur, quod ipsa Dominam viduam viderit in nocturnis conventibus &
reis cum aliis denominatis Lamiis & strigibus, & quod auxiliata sit iisdem,
res quasdam Diabolica arte confectas straverint in via, per quam transitur
rat Reverendissimus, N. ex quo etiam magnum fuerit datum damnum Ce
dini suæ ejusdemque sorori, *Protocoll. de. 13. Februar. Anno* 1617.

168 Jam † verò plena notitia habetur per visum & auditum; quia sensus
decipitur circa proprium objectum, *l. solam & ibi* Bald. *in princ. C. de testib.*
Meichsner. *de Camer. 3 n. 8. tom. 3. idq; tit. quando aliquis dicit rem in conspect*
agitatam esse. Bart. *in l. jubemus n. 9 C. de reg. milit. annon. lib. 12.*

169 Quod enim † oculus videt, nemo sanus negat. Hieronym. Montan. *in*
de finib. reg. cap. 30. n. 3. Wes. *consil. 58. n. 14.* Hippol. Riminald. *consil. 415. n. 2.*

170 *E*t in specie ac nostris terminis, quod Lamiæ † asserenti se vidisse
vel illam fœminam in cursu & ludis diabolicis fides habenda sit non solum
effectum inquirendi, sed etiam torquendi, multis conatur defendere P
Binsfeld. *de Probat. malefic. post conclus. 6. dub. 2. pag. mihi. 333. & aliquot seqq.*
Bod. *de Magor. Dæmonom. lib. 4. c. 2.*

III. Huc pertinent, quæ scribunt auctores Mallei maleficorum *part.*
171 *c. 11.* † Dæmonem non posse per se honestas matronas infamare, apparen
earum effigie ad maleficandum, ut inde tanquam maleficæ reputarentur &
spectæ redderentur, adeoq; famam nostram non esse in Diaboli potestate.

172 IV. Facit, quod non semel † sed sæpius prædictam viduam in ejus
ludis viderit: Item quod arte Magica cochlear aureum Reverendiss.
Principissæ sustulerit, aliquoties illud in ludis usurpaverit, & postea unà
denominata quadam vetula 40. thaleris vendiderit: *Protocoll. d. 13. Febr. An.*
Cui etiam res ipsa respondit, cum aurum cochlear cum aliis rebus præd
Celsiss. Principissæ revera sublatum fuerit.

173 V. Non parum † præcedentibus adminiculatur, quod hæc puella
solùm metu proprio de Domina vidua sæpè memorata confessa sit, sed et
formidine torturæ & monstrato sibi carnifice cum instrumentis, eandem co
fessionem repetierit, & in ea perseveraverit.

174 Confessiones † autem spontaneæ contra tertium, si mediante tortura
petantur, vim habent probationis, *per ea quæ tradit* Clar. *li. 5. sentent. § fin. q. 25*

Illæ autem † confessiones quæ eliciuntur per terrorem tormentorum 175
nte carnifice & instrumentis, comparantur iis quæ torturâ insecutâ factæ
l.2. ibi Formidine tormentorum. *C. quos appell. non recip.* Henricus Bocerus
quæst. cap. 5, n. 27.
VI. Veritas istius assertionis & confessionis, non parum exinde etiam vi-
apparere, quòd puella ista sæpiùs istam confessionem reiteravit, ut apparet
otocoll. Atqui geminatio † errorem excludit, & magnam animi arguit firmi- 176
, Marsill. *in l. 1. §. quæstioni, ff. de quæstion. & consil.* 113. *n.* 2. Felin. *in c si cautio,*
de fide instrum n. 39. Dec. *consil.* 185. *n.* 10, Hippolyt Riminald. *consil.* 480. *n.*
& 13. Ubi addit, † quod geminatio multoq; magis triplicatio vel quadru- 177
io confessionis omninò inducat veritatis præsumptionem, Johan. Gœdd.
onf. Iur. de Baron. Vallend. n. 348. Idq; in † confessionibus Lamiarum maxi- 178
re attendendum scribit Petr, Binsfeld. *d. tract. de probat malefic. concl.* 6.
Cui VII. Accedit puellæ asseveratio, quod in ista confessione velit perseve-
n vita & morte: Sie wolle bey ihrer Aussage leben und sterben. *Protocoll. de*
bruar. Atq; etiam ita non solùm in judicio, seu ut oquuntur † ad banchum 179
eam iteraverit, sed in illa usq; ad extremum vitæ halitum perseveravit,
ich Halsgerichts-Ordnung/ *artic.* 31. *vers* zum fünfften/ Bocerus *de quæstion.*
n. 46. *in fin. vide ibid resp.* Confessiones autem reorum † morte confir- 180
non exiguam probandi fidem habent, cum nemo immemor æternæ salutis
ere velle præsumatur. *c. sancimus, vers. & licet.* 1. *q.* 7. *l. ult. vers. & licet, C. ad*
l. repetund. Bald. *consil.* 476. *li.* 5. *ubi dicit,* quòd nemo præsumatur, velle
eum mendacio & peccato, Cravett. *consil.* 287. *n.* 7. *vers. tertio respondeo.*
VIII. Non parum videtur gravare famam & existimationem prædictæ *Do-*
viduæ & ejus filiæ, quòd Judex loci hasce confessiones tanquam verosi-
probationes in Protocollū suum receperit, & posteà publice in loco judi-
minalis, tanquam res veras recitari fecerit, suppressis quidem, ab ipsa ta-
puella sæpiùs proclamatis nominibus. Censetur enim † probatio sufficiens, 181
nducit Judicem ad credulitatem, & ad judicandum, talem esse veritatem suo
io, cum ad aliud probatio non tentat. Socin. Jun. *consil* 90. *nu.* 18. Menoch.
trar. quæst cent. 1. *cas.* 90. *n.* 2. Andr. Geil 2. *observ.* 94. *num* 10. *per text. in l.*
m, ff. de testib. l. quinquaginta, in fin. ff. de probat. Meichsner. *decis. Cameral.*
82. *Tom.* 3.
Cùm itaque istæ denunciationes Judicem eò induxerint, ut eas veras cre-
[cum utique si falsas putasset, minimè in judicio publicè recitari, ne qui-
uppressis nominibus passus esset,] sequitur quod exinde orta diffamatio
inæ viduæ & ejus filiæ, famam & existimationem non parum denigret.
In † diffamatione plerunq; spectatur, unde illa ortum habeat, ut si à fide di- 182
alis etiam meritô habenda est, Bart. *in l. de minore, §. plurimum. n u.* 23 *ff. de*
Fulgos. *consil.* 77. *n.* 3. Decis. *consil.* 56. *n.* 4. Hippol. Riminald. *consil.* 88. *nu* 9.
Chilian.

Chilian. Johan. Vincent. Honded. 1. *consil.* 102. *n.* 73. König. *in process. c.* 2. *nu*
Paul. Matth. Wehner. *in pract. observat. verb.* Berüchtigung/ *pag.* 65. Marqu
Freher, *de fam. lib.* 3 *c.* 2. *n.* 10.

183 Judicem verò † virum bonum censeri leges & Jura nostra disponun
continuus, 137. §. 2. *ff. de verb. oblig.* Quamobrem diffamia isthæc orta à Ju
ejusq; processu & sententia honorem & existimationem si non juris, saltem
cti infamia gravabit, *per ea quæ tradit* Wesenbec. *in paratitl. n.* 2 *ff. de his qui*
infam. Et huc facit, quod propertius in Cynthiam scribit:

Crede mihi quamvis contemnas murmura famæ
Hic tibi rubori, Cynthia, versus erit.

Hisce IX. Accedit, quod Domini Judices 2. *&* 3. *die Julii, An.* 17. præs
tes tunc temporis testari rogati, quid de Domina vidua, ejusq; liberis sentir
& quid diffamationi isti tribuerent, directò respondere detractaverint, & te
monium honestatis & integræ vitæ non obscurè denegarint, uti ex actis tra
missis constat.

Verum enim verò, hæ quæ modò adductæ sunt rationes re penitiùs in
ctâ & ad juris & rectæ rationis trutinam suspensæ, non sunt ejus ponderis & m
menti, ut vel hilum prædictæ Nobiliss. Dominæ viduæ piè defunctæ ejusq; fi
virginis pudicissimæ existimationi ac bonæ famæ apud cordatos justi hon
que amantes viros & fæminas, detrahere & ullo modo gravare possint.

184 Idq; I. Quod non † ex falso rumore à quocunq; tandem sparso, sed solo
licto & crimine fama denigretur & amittatur. *l. cognitionum*, §. *existimatio, ff*
extraord. cognit. Ubi JC. Callistratus dicit, existimationis & dignitatis ill
statum ex delicto nostro autoritate legum minui, *l. qui accusare*, 8. *ibi, alii*
pter delictum proprium, ut infames, ff. de accusat. l. milites, 13 *ff. missionum, ibi:*
quis propter delictum, ff. de re milit. Causa itaq; infamiæ aliunde esse non po
quàm ex proprio cujusq; crimine, dolo & malitia: Per injurias verò calumn
contumelias ab alio quocunq; illatas, famam suam nemini auferri, summe
nendum est, *inquit* Marquard. Freher. *de existimat. li.* 2. *c.* 10. *n.* 6. Ubi addit q
si secus esset, infames forent tot Philosophi, tot boni & sapientes viri, qui inj
as flocci penderunt; & in deterrimi improbissimiq; cujusq; potestate esset
mam bonis eripere, quod minimè gentium est admittendum. Bocer. *ad l.* 1.
de famos. libell. c. 4. Hillger. *in Donell. enucleat. lib.* 18. *c.* 6. *lit. H.* Sed Domina vi
ejusq; filia de nullo crimine, cordatis unquam fuit suspecta tantò minùs co
cta ut ex sequentibus apparebit. Ergò.

185 II. Cum delicta † maximè atrociora ad contemptum Dei, & ad pe
ciem humani generis tendentia, quale hoc est veneficii, *l.* 6 *C. de malefic.* co
naturam sint, adeoq; de nomine præsumi debent; *l.* 2. *l.* 3. *ff. de Justit. & Jure, l.*
is, ff. de condition justit.

186 Sed potiùs quilibet integer † & bonus censendus, donec contrari
pro

bationibus luce meridiana clarioribus demonstretur, *l. fin. C. de probat. text.* *p. fin. de præsumpt. cap. estote de reg. jur. cap. 1. de scrutin. in ordin. faciend. cap.* *imus.* Zal 2. *consil. q. 5. p. 2. num. 19. fac. text. in l. cum frater §. rogo ff. de legat. 2.* vett. *consil* 60. *num.* 7. Menoch. 5. *Præsumpt.* 1.

Et hæc † integritatis præsumptio à natura est, *secund. consil. in l. fin. C. quod* 187 *caus.* Alciat. *de Præsumpt. reg. 3. præsumpt. 2. in princ.* Roland. à Valla *consil.* 69. *vol* 2. Hinc Divus Gregor. *in cap. in cunctis.* 11. *q* 3. *scribit.* Majora † mala 188 forsitan dicuntur, nisi probata, credi non debent. Natura enim hominis per bonum directa, & qualia sunt principia, talia præsumuntur principiata. *d.* *fin. & ibi gl. in verb. præsumatur.* Andr. Geil. 2. *obs.* 110. *n.* 6.

Idque tantò magis in personis Nobilibus vel honesta stirpe descendenti- †pro quibus major quàm pro plebejis militat præsumptio virtutis & hone- 189 s. *arg. l. si à bonæ fidei. ff. de rei vindic.* Joh. Cirier. *de Primogen. lib. 2. q. 4. art. 2.* Alciat. *de Præsumpt. reg. 1. præsumpt.* 48. *in princip.* Tiraquell. *de Nobilit. c.* 20. . 1. Prosper. Farinac. 2. *consil. crimin.* 151. *n.* 13. Herman. Vult. *consil. Marp.* 18. *o. vol.* 3.

Quia naturæ † consentaneum est ex melioribus ortos meliores esse, *in-* 190 Arist. *lib. 3. Politic. cap.* 8. Tiber. Decian. *Respons.* 18, *n.* 22. *vol.* 1. Unde Poëta:

Fortes creantur fortibus & bonis;
Est in juvencis est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilę columbam.

Hinc etiam fit ut Nobilibus † attestantibus major fides habeatur, quàm 191 ejis, *tradit.* Bald. *in l. testiũ col. fin. C. de testib.* Cravett. *consil.* 6 *n.* 28. *& fac.* l 3. *in de test. l. ob carmen. §. fin. ff. eod. l. majorẽ. §. ff. de pact. cap. multa extr. de prætẽd.* Meichsner. *decis. Camer* 9. *n.* 71. Ubi in præcedentibus dixit, quoad pro No- us † multum præsumatur; Indeque, ut procedatur contra Nobilem, fortio- 192 dicia haberi debent, quàm contra plebejum, *teste* Clar. § *fin. q.* 28. *sub n.* 2.

III. Id multo magis procedit in nostra facti specie cum Domina vidua, solum avorum suorum nobilitate, & mariti Referendi ac Nobilissimi ra- coruscarit, sed etiam singulari pietate & morum honestate aliis præluxerit, os suos in timore Dei ad virtutes & literarum studia quo decet & par est instrui fecerit.

Ejus rei I. † testimonium ei perhibente Reverendiss. ac Illustrissimo il- 193 loci Episcopo, tanquam superiore suo Magistratu, uti apparet ex instru- to publico, *de 3. Iulii Anno* 1617. *ibi*: Reverendiss. & Illustriss. **hielte die Frau dieser Bezüchtigung vor unschuldig / könte oder wolte derselbigen keinen uben beymessen / es sey ihr dann anders überwiesen / ꝛc** Principi † autem 194 periori Magistratui integritatis & honestatis testimonium alicui perhibenti magis creditur, quantò clariori ille lumine præfulget. *l. inter claras C. de summ.*

summ. Trinit. text. & gloss. in clement. un. de probat. Cacheran. *Decis.* 122. *n.* 4. Mascard. *de Probation. conclus.* 1227. Johan. Meichsner. *Decis.* 14. *num.* 6. Treutler. *consil.* 109. *num.* 2. *& seqq.*

Secundo. Reverendissimi & illustrissimi Episcopi testimonio accedit verendus Dn. Superintendens aliique Ecclesiæ & Scholæ illius loci ministri omnes & singuli per Notarium & testes requisiti, concorditer de Dominæ duæ honestate, integritate & pia liberorum educatione, uno quasi ore attestur, & quod etiam ab aliis honestis audiverint, eam pro tali haberi, uti inter ex prædicti Domini Superintendentis assertione in publicum Instrumen redacta constat: Es sey ihm diese diffamatio Hertzlich leid. Sey aber zu N. lang in Dienste gewesen / hette sonsten von allen seinen confratribus nicht all sondern auch von allen Ehrlichen Leuthen anders nicht gehöret / als daß die N. und ihre Kinder ein ehrliches Gottfürchtiges Leben geführet hetten / wolte darauff ihr und ihren Kindern / unter deß gantzen ministerii Pitschafft ein Gezeugnuß mittheilen / da man es begehren werde.

Ex quibus omnib. honesta Dominæ viduæ fama, pietas & vitæ incul
195 integritas, plenè & luculenter probatur, † quæ omnem aliam famam & sinist præsumptionem, si ulla appareret, qualis in præsenti facti specie nulla legi contra Dominam viduam existit, ut suo loco probabimus,) expurgant & lunt, *Ut dicit* Bald. *in C. fin. col.* 7. *ff. de fer. per text. in l. non omnis §. à barbaris. re milit. & in l. fin. colum. ult. C. de probat. cum aliis allegatis per* Felin. *in ca contingat, col.* 2. *de rescript.* Paul. Paris. *consil.* 163. *nu.* 16. *vol.* 4. Vinc. Honded. 100. *num.* 20. *vol.* 1. Nicol. Boër. *Decis.* 165. *in fin.* Berthazol. *consil. crimin.* lib. 7. *ubi dicit*: Quod merita præcedentis vitæ suspicionem mali excludant. A
196 Cravett. *consil.* 99. *n.* 11. *vol.* 1. adeò ut stante bona fama † indicia quantumvis gentia (quæ tamen in præsenti facti specie nulla, nedum urgentia, contra minam viduam ejusque filiam ex actis appareat (contra diffamatum vel in situm tollantur & expurgentur. Raph. Cuman. *consil.* 135. *col.* 2. *Paris. d. consil. n.* 17. ubi dicit, hanc esse communem omnium Dd. sententiam. Berthazol. 284. *n.* 7. *lib.* 2. Ubi pariter dicit, commune esse dictum. Nicol. Boer. *d. Decis. in fin.* ubi asserit per curiam Burdegalensem pluries sic fuisse judicatum. A Cravett. *consil.* 244. *n.* 6. ubi ex Jason. dicit, hoc singulariter esse notandum. Vincent. Honded. *consil.* 102. *n.* 53. *lib.* 1. ubi ex Laurent. occa. ittidem de comm attestatur.

Hisce accedit quod sæpè memorata vidua non solum quoad vitam ac pietatis & honestatis, [cum quibus crimen sortilegii, apostasiæ & veneficii nu modo consistere potest,] apud omnes cordatos, maximè verò apud suprem suum magistratum Reverendiss. & Illustrissimum loci Episcopum, atque Ecclesiæ ministros luculentum testimonium habuerit: Sed etiam in vera Dei & Salvatoris agnitione & professione, usque ad extremum vitæ halitum perseverave

at

e piè naturæ debitum persolverit, uti in concione funebri publicè habita
ois divulgata attestatur prædictus Dominus, Superintendens. N. ita, ut ipse
pietatem, ex verbo Dei consolationem & fidei constantiam admiratus
eferendo nos ad prædictam concionem. Quod utique impiis, sagis & vene-
raro contingere solet, sed in iis plerumque, ut dicit Poëta:

Vitaq; cum gemitu fugit indignata sub umbras.

Galli in proverbio:

Bien nourir, fait bien dormir,
Et bien viure, bien mourir,

Hoc est: lautum alimentum, bonus somnus: † probatam vitam, pia mors 197
quitur. Et nostri dicunt: Wol gelebt / wol gestorben / Juxta scripturam: † 198
enti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ benedice
*Syracid.cap.*1.*v.*13.*& Psalm.*41.*v.*3. *&* 4. Et quamvis † de nostra tantum sa- 199
ex canone fidei, de proximi tamen piè defuncti salute ex canone charitatis,
uam ex fructibus de arbore, rectè judicamus, *Matth.*12.*v.*33. Non enim de
s ficus, neque de rubo colligimus uvas, inquit salvator *Luca* 6.*v.*44. Bonus
o de bono cordis thesauro, profert bona, malus homo de malo thesauro
ert mala *Matth.cap.*12 *v.*35. Admodum rarò accidit, † ut qui in tota vita im- 200
ixit, maximè in crimine veneficii, in agone ut convertatur.

Unde Augustinus de Latrone in cruce: totam, inquit legi & perlegi scri-
m & nullum in extremis præter hunc unum conversum inveni. Et faciunt
radita ejusdem August. *in c. nullus expectet.*33.*q.*3. *de Pœnitent, distinct.*7. *ubi*
: Vix, vel rarò justam accidere in fine conversionem.

IV. Juris aperti & indubitati est, quod † diffamatio ad hoc, ut bonam ali- 201
s famam & existimationem apud honestos gravet, vel judici ad inquiren-
viam apperiat non ab hominibus levibus, malevolis, improbis & malevolis,
robis & maledicis, sed ab honestis, providis & fidei dignis ortum habere de-
ext. in cap. qualiter & quando, 24 *extr. de accusat. cap. cum oporteat, & ibi* In-
nt. Butz. *n.*18. *extr. eod.* P. H. O *Carol. V. art.*25. *§.* Erstlich *in fin. ibi:* doch soll
r Leumuth nicht von leichtfertigen Leuthen / rc. Ancharan. *consil.*263. Incipit in
stione presbyteri, *col* 2. *Deci. consil.*575. *col.*2. *Aym. Gravett. consil.*41. *nu* 1.
*consil.*6.*n.*18.*li.*2. Prosp. Farinac. *consil.*158. *in fin. li.*2 Hieronym. Schurff. *con-*
*.n.*1. *cent.*2. Ernest. Cothm. *consil.*12.*n.*174. *&* 182. *vol.*1. Anton. Fab. *in Cod.*
*n sabaud. Judic. lib.*9. *tit.*21. *defin.*20. *n.*2. *in nat.* Marquard. Freher. *de fam. &*
*m lib.*3. *c.*2. *n.*10. Ubi dicit, † perditorum atque infimæ classis hominum vo- 202
, qui plerumque bonos oderunt, bonorum famam non lædere, cui concor-
monita *Syracid. cap.*19. *v.*13. *& seqq.*

Atqui puella ista in actis nominata, à cujus assertione, ex Diaboli ut ipsa
avit ore procedente, hæc orta diffamatio.

Fuit l. puella adeoque fœmineæ complexionis, † hoc est fragilis, varia, 203

fallax, loquax, corruptibilis, uti tam antiqui quam moderni humanarum & l-
galium literarum interpretes undique exclamant, *Vt post* Tyraquell. *de ll. conn*
lib.9.nu.49. scribit Prosper. Farinac. *de Testib. quaest. 59. nu. 4.* Mascard. *de Prob*
conclus. 762. n. 3. & seqq. Nevitan *in sylv. nupt. lib. 4. sub n. 204.*

204 Quamobrem de Jure Canonico † in criminalibus foemina regulari-
veri fidem non facit, *text. in C. mulierem, ibi: nec testis esse, ubi & gl. 33. q. 5. c. for*
ibi: si viri non foemina, de V.S Vincent. Honded. *consil.* 100. *nu.* 24. *lib.* 1. Clar. §.
q. 24. vers. de Iure Canonico Villalob. *de comm. opinion. lit. M. n.* 143. Et hanc se-
tentiam communem, & jure expeditam esse multis confirmat. Farinac. *de qu*
59. *n.* 1. 3. *& seqq. & quibus concordat* Fürstl. Würtenb. Landtr. *part* 1. *p.* 96. §. *li*
die Frawen/ *quod adducit* Bocer. *tract. de Quaestion. c. 3. n.* 149.

205 II. Malè & perditè educata narratur: † Ideoque non nisi malum & p-
ditum fructum, ab eâ expectare licuit, *per ea. quae tradit* Bodin. *lib. 5. de Rep*
pag. mihi. 811.

III. Adhuc minorennis, 17. nimirum annorum, cujus aetatis inter om-
constat fragile & infirmum esse consilium, & multis captionibus suppositu-
multorumq; insidiis expositum *Inquit.* Ulpian. IC. *in l. 1. in pr. ff. de minor.* Ide-
206 que expressa juris auctoritate † minor viginti annis, in criminali & publico j-
dicio in testimonium citari non debet, nec in eo testis idoneus est. *inquit*
Vernulej *in l. in testimonium. 20. ff. de testibus gloss. in l. in viti ff eod.* Prosp. Farin
in tract. de Testibus, q. 58. n. 21. Ubi dicit id esse verissimum & magis communi-
receptum: Atq; ita annis praeteritis in facti specie Rostochio ad facultatem Ju-
dicam Academ. Giess eandem respondisse testatur Henricus Rebelkrā *de*
19. *per tot.* Et in nostris terminis ita consuluit Dn. Ernest. Cothmann. *consil.* 4
207 68. *vol.* 3. Indeque † minori etiam de proprio facto in criminali judicio f-
confessio sine curatore non ita praejudicat, quin contra eam in integrum re-
tui possit, *per ea quae tradit.* Matth. de Afflict. *Decis.* 208. Henricus Bocer.
Quaestionibus, d. cap. 3. *n.* 26.

208 IV. Cum itaque † assertio ejus, qui inhabilis est ad testificandum peri-
de habetur ac si facta non fuissent. *Nov. de testibus,* 90. *c.* 9 Bocer. *d. c.* 3. *sub. n.*
Et hujus nostrae puellae assertiones, & inde ortae diffamationes, juris auctorit-
perinde habendae, ac si nunquam factae fuissent, cnm illa multis modis ad testi-
candum inhabilis fuerit.

209 V. Non parum in praesenti facti specie attendendum, quòd † puella
pro corporaliter à Diabolo obsessa habita fuerit, & is saepissimè ex ea locutus
mirabilia & varia, uti pro notorio illius loci in facti specie praesupponitur, &
testatur haud obscurè Superintendens & Ministri Ecclesiae N. in documento p-
blico, adjecto Apologiae nomine Reverendi Capituli N. typis divulgatae, d-
nemblich dieß Mägdlein Margaretha N. genand/ zuvor mit Worten und G-
berden sich also angestellet/ als seye sie vom Teuffel leibhafftig besessen/ dahero
Pre

iger / zu etlichen underschiedenen Zeiten das besessene Mägdlein wie sie es
hls vermeinet / für den Altar gestellet / mit jhm in Gegenwart des Volcks
et / die Litaney und andere Psalmen gesungen / worauff es sich ansehen las,
ie auch das Mägdlein bekand / als wehre der Teuffel von jhr gewichen / rc.
ches auch sie / die Prediger verhoffet / rc. Es hatte aber doch kurz hernach der
stige Sathan sich wiederumb bey jhr finden lassen / viel wunderbahrliche
hen durch sie geredet / [quòd omninò notandum. Non enim Sagarum hoc
rium est, ut per os earum corporaliter loquatur Sathan, sed obsessorum]
u vernehmen geben / daß sie sich mit dem Teuffel hette verbunden / der sie ohn,
von dannen Leibhafftig in die Welt geführet / und für wenig Tagen wieder
n kommen lassen / rc. Da dann jhr Bekandnüß / so sie für der Obrigkeit depo-
(NB. conditionalem assertionem.) für Warhafftig befunden wird / hielten
Prediger / es nach jhrer Einfalt und Meynung vor ein Zauberwerck.

Et quamvis Dominus Superintendens & Ministri prædictæ Ecclesiæ N.
ntur in hoc ipsorum responso id asserere, quod antea istam puellam pro
ssa habuerint, tempore verò instituti processus eò inclinârint, si vera du-
processu narrârit, assertiones istas habendas pro negotiis magicis; tamen
robè notandum, primò, quòd venerandum ministerium N. puellam no-
, antequam corporaliter à Diabolo illuc transferretur, ex verbis & gesti-
liisq; signis apparentibus habuerit pro obsessa. Et narratur in facti specie,
ie ein Ehrwürdig ministerium zu N. sich bemühet / das Mägdlein vom
ubern Geist zu liberiren / derselbe auß jhr geredet / und unter andern begeh-
hm zu erlauben / in einen damals gegenwertig gewesenen Hund zu fahren /
ann wolte er weichen / quod obsessorum esse indicium † vel Evangelica passim 210
tur historia, *Matth.* 8 *v.*31. Secundò obsessio Diabolica non obscurè etiam
apparet. quod postquam Ecclesiæ ministri putârant, & ipsa etiam puella
crat, se liberatam ab obsessione. Diabolus denuò eam invaserit, & corpo-
r aliò transtulerit, quod utiq; regulariter in personis Sagarum & Venefica-
accidere non solet, ùt à Diabolo ita palàm per aërem, & quidem per lon-
tempus vehantur, lacerentur & concutiantur. Ideoq; magis in dubietate
ro obsessione (cum obsessos homines eo modo divexare soleat Satan)
n pro magia, (cum in personis illi addictis, rarissimè id accidat) præsu-
dum est. Nam in dubio † præsumptiones secundùm communiter acciden- 211
rmandæ sunt, & inde arguendum, *gloss. in l. neq;. natales, Cod de probat* Bal.
onsil. 70. *col.* 2. *lib.* 1. *& consil.* 351. *circ. fin. lib.* 1. *ubi dicit*, quòd † ex frequentia 212
neralitate præsumatur veritas, hoc est, pro vero haberi id, quod frequenter
mmuniter accidit, Agm. Cravet. *consil.* 40. *n.* 1.

Indeque † argumentum à solitis ductum in jure validum & usitatum est, 213
si quis donaturus, & ibid. gl. ff de usufr. Bart. *in l. cert. condictio*, §. *nummos. ff.*
credend. l. quòd. si nolit, §. *quod assidua & ibi* Baldus *ff. de ædilit. edict.* Prosper

 Fari-

Farinacius *consil.*172.*n.*5.*lib.*2 Nicol.Everh.*in loco à solit.& consuet.* 41.*n.*35.
dicit, hoc argumentum esse validissimum, Herman. Vult. *consil, Marp.*15.*n.*2
& seqq. Ubi dicit, hoc argumentum necessariò & concludenter à communi
accidentibus probare. Hinc JCtus Paulus in obscuris, inquit, inspici solet q
verisimilius est, aut quod plerunq; fieri solet. *in l. obscuris,* 114.*ff.de reg. juris.*
214 Tertiò, quod † obsessio ista puellæ, eo tempore, quò absens fuit, dura
rit, apparet ex variis circumstantiis, ut videre est ex *Protocoll. d.* 23. *Ianuar. A*
1617. ubi narravit puella, daß sie der böse Feind zu N. auffgenommen / durch
Lufft hinweg geführet / etc. Item / der Teuffel hette sie über die Elbe und über
See in Spanien geführet / da sie Pomerantzen-Äpffel von den Bäumen gessen
sie der Teuffel einsmahls vom Baum heruncer gestossen / daß ihr der Arm auß
Glied kommen. Gleicher gestallt hette er sie zu Hamburg tractiret / da ihr der B
den Arm wieder geheilet / etc. Item der Teuffel hette ihr alle Haar auß dem Kopf
rissen. Maximè verò ex verbis Dantisci post sumptam ibidem S. Cœnam co
Sacerdote effusis, wie sie zu Dantzig zum Tisch deß Herrn gangen / und doch n
zur Beicht gewesen / welches deß Orths nicht Bräuchlich / were der Pastor ge
worden / daß sie ein frembde Person / hette sie hernacher zu Rede gestellet / und
er ihre Beschaffenheit (verstehe / daß sie besessen: aliàs enim eam non secum
ædes suas adduxisset, & cibum præbuisset) erfahren / mit in sein Hauß ge
men / und gefragt / wie sie dazu kommen / daß sie zu Gottes Tisch gangen / weil es
215 ihr also bewand / hette sie auff deß Teuffels angeben geantwortet. NB. Ob nich
Böser köme unter der Brücken sitzen / und lassen einen frommen Mann über
reiten oder gehen / etc. Hanc autem loquelam, obsessam, non veneficam arg
re, testantur Auctores mallei maleficarum, Jacob. Spreng. & Henric. *in*
*part.*2.*q.*1. *cap.* 10. Ubi referunt historiam de obsesso quodam sacerdote:
quo Diabolus interrogatus, ubinam fuerit, quando Sacerdos iste Sacramen
sumpsisset: respondit sub lingua. Ulterius requisitus, qua temeritate ad præ
tiam creatoris non aufugerit? Tunc Dæmon: nunquid sub ponte se unqu
quis occultare potest, donec desuper sanctus vel bonus vir pertranseat. I
iisdem fere formalibus de obsessis recenset, Johan. Bodin. *de Magor. Dæm*
*ma. lib.*3.*c.*6.

Cùm itaque isthæc verba obsessis magis conveniant, & per eos hisce
malibus Diabolum longo retrò tempore locutum esse constet, utique & ta
puellam nostram fuisse, videlicet obsessam censendum est, cùm ita per os
Dantisci locutus fuit Diabolus. Sicut per os aliorum obsessorum: Cui adst
latur actus ille, qui accedit, cum in reditu hæc puella apud Pastoris cujusda
pago Neukirchen ancillam pernoctasset, da hette sie sich in der Nacht also ve
ten / daß die Magd bey ihr auff dem Bette nit hette bleiben können / wehre der
stor auffgestanden / mit den Kindern gebettet / da were es besser worden / quæ om
puellam magis obsessam, quàm Sagam fuisse arguunt.

Cùm itaque ex hisce tanquam certis & indubitatis indiciis constet, puel-fuisse à Dæmone obsessam, eumq; testibus prædictis ministris N. in suo do-ento per os puellæ fuisse varia & mirabilia locutum, neq; quicquam certi beratione & ex actis apparet, illa utique non præsumitur; Quia facti est: Quæ m † facti sunt, non præsumuntur; nisi probentur, *l. adversatio, C. de non num, l. sive, C. de probat. l. in bello, §. facta, ff. de capion. & postlim. revers. c. quoniam con-e probat. ca. tenor de re jud.* Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 4. n. 18. cum* Menoch. 3. *præsumpt.* 10. *n.* 10. Wes. *consil.* 7. *sub n.* 7. Tantò minus † mutatio teratio qualitatis, affectus & status præsumitur, *l. sancimus, C. de testam.* Alciat. *æsumpt. reg. 2. præsumpt. & præsumpt.* 20. *&* 25. Wes. *consil.* 34. *nu.* 41. Nam † atio est accidens, & accidentia non præsumuntur, *gl. in l. si verò. §. qui pro re itate & ibi Jus, ff. qui satisd. cog.* Jaob Menoch. *consil.* 1. *n.* 121.

216

217

218

Indeque de † præteritis in præsens jura nostra præsumunt, hoc est, talem nquam hodiè videri, qualis fuit tempore præterito, *l. sive possidetis, & ibi Dd. probat.* Bald. *in l. in persona, in 2. not. C. eoa.* Johan. Sichard. *ad l.* 4. *n.* 2. *C. de re-minor.* Everh. *in loc. legatib. loc. à tempore ad tempus, n.* 4. Quæ juris præsum-nes instar probationis & documenti † sunt, donec contrarium evidentissi-robetur, *l. licet imperator,* 74. *de legat.* 1. *l.* 1. *C. de apoch. l. fin. in princ. quod met.* Andreas Geil 2. *observ* 97. *sub n.* 6. Matth. de Afflict. *decis.* 13. *n.* 24. Wesenb. *ratitl. sub n.* 19. *ff. de probat. & præsumpt.* 219 220

Quin imò etiam † in dubiis & ambiguis, qualia tamen obsessionis diabo-supra adducta indicia dici vix possunt, perpetuam habemus regulam: Beni-ra semper præferenda esse, teste JCto Gajo, *in l. semper in dubiis de reg. juris:* imè in pœnalibus, teste JCto Paulo, *in l. factum,* 155. *§. fin. & in l. rapienda, ff. eod.* Quibus adstipulatur JC. Marcellus, *in l. ea quæ §.* 1. *d. tit. ubi dicit* in re a benigniorem interpretationem sequi, non minùs justiùs est, quàm tutiùs, ui illa interpretatio, quæ suadet præsumere, † puellam istam fuisse obsessam pter adducta urgentia illa obsessionis indicia & attestationem ministerii, gnior & favorabilior est, quàm altera sortilegii magiæ seu veneficii: Ideo-am justiùs arripimus & tutiùs sequimur: tum quia magis favet animæ saluti. † obsessio tàm his qui fideles & in gratia, quàm extra gratiam constituti justo Dei Judicio accidere potest, *ut notant auctores mallei maleficar. part. cap.* 10. *vers. potest etiam*, ubi scribunt: Ideò & in gratia extra gratiam exi-tes, secundùm altitudinem incomprehensibilium judiciorum Dei inhabi-ubstantialiter possunt, idque magis pertinere ad malum pœnæ, quàm cul-ctita etiam novissimè pluribus ostendit Frider. Balduin. *de casib. conscient. ap.* 3. *cas.* 4. addens ibid. pios, fidem & bonam conscientiam, etiam tempore ssionis retinere, *junct. cas.* 7. Magia autem & sortilegium non potest cade-actu credentes, & in gratia constitutos, cum sit plerumque conjuncta cum tasia & abjuratione Salvatoris, implicando pactum cum Diabolo: Tùm 221 222 223

etiam

224 etiam quia † obsessio potest esse delicti, in foro soli, exclusiva: Hæc autem se per delicti, & quidem publice & criminalis est inclusiva. Certa autem est Ju
225 Maxima, quod † præsumptiones delicti exclusivæ, ex eodem facto desenden præponderent & prævaleant præsumptionibus delictum includentibus, Bart *l.non solum, §. sed si eum posset. ff. de nov. oper. nunc* Felin. *in cap. cum ex officii, n. vers. dixit etiam, extr. de præscript.* Udalric. Zas. 2. *consil.* 2. *num.* 21. Ernest. Co mannus 2. *consil.* 70. *nu.* 22 Godd. 2. *consil. Marp.* 28. *sub nu.* 108. Petr. Anchar *libr.* 3. *quæst.* 72. *n* 26. Johan. Harprecht. *ad §. injuria autem, n.* 195. *Instit. de inj*
226 Ideoque † quando capi potest conjectura delicti & non delicti, semper c pere debemus eum sensum, per quem quis non cadit in delictum, Alciat. *de p sumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 1. *n.* 1. *& seqq.* Bursat. *consil.* 271. *n.* 1. *& seqq.* Grammat. *de* 18. *n.* 5. Gilhaus *in arbor. crimin. cap.* 6. § 32. *n.* 29. *&* 30. Prosper. Farinac. 2. *con* 138. *n.* 26. *& in practic. crimin. q* 4. 7. *num.* 248. Unde
227 † & testibus delictum exc dentibus magis creditur, quàm pro delicto deponentibus, per tradita Hond 1. *consil.* 102. *n.* 39. *& seqq.* Farinac. 2. *consil.* 138. *n.* 2.

Et quamvis prædicti ministri Ecclesiæ N. tempore instituti processus rias istius puellæ assertiones pro negociis magicis habuerint: Tamen I. co stat ex eorum attestatione, ipsos hæsitanter respondisse, tanquam super casum ita certo. II. Non expresse attestatos esse, quòd puella ista fuerit Lamia Venefica ein Zäuberin; sed quòd ipsius assertiones habuerint pro negociis m gicis hieltens für ein Zauberwerck. Idq; III. Non purè, sed conditionalite si videlicet veræ essent istius puellæ assertiones, da das Bekandnüß jetzgeda ten Mägdleins/so sie vor der Oberkeit deponirt/für Warhafftig befunden w achten wirs/ꝛc. Sed luce meridiana clarius jam constat, multa ficta & falsissim nec non varia & contraria, cum quibus veritas stare non potest, Diabolum p illam puellam locutum fuisse, neq; Magistrum loci in facti inquisitione, e quam debebat vigore Jurium & Carolinarum constitutionum criminaliu diligentiam & curam adhibuisse, uti in subsequenti quæstione ex Protocollo aliis actis nobis transmissis, hæc omnia ad oculum demonstrabimus. Ideoq; bia ista, & conditionalis attestatio ministerii N. parum opitulatur Apolog Dominorum Capitulariorum; maximè deficiente conditione, veritate videlic in plurimis ab ista puella assertis articulis. Certi autem & indubitati Juris e
228 conditionalem † actum vel attestationem non nisi existente conditione perf *l. hæc venditio, 7. in princ. ff. de contrah. empt. l. cedere diem, vers. ubi sub conditio ff. de V. S. l. proinde, ff. de reb. cred.*
229 Quia † conditio nihil ponit in esse, *l. si quis conditione, ff. si quis omiss. caus. testam. cum similibus*, Bart. *& alii, in l.* 1. *ff. de con & demonstr.* Valent. Forst. *consil. Marpurg.* 8 *n.* 13. *vol* 1.

230 Ideoque cum hæc conditio † si videlicet veræ essent assertiones puellæ multis notoriè defecerit, in plurimis propter varietatem & contrarietate assertionum subsistere non potuit, perinde habenda est ista attestatio prædi

nisterii, ac si facta nunquam fuisset, *l. Mavius, l. qui heredem, ff. de condit. & de-* *str. l. pecuniam, ubi* Alex. *n. 4. ff. si cert. pet.* Paris. *consil. 31. n. 7. vol. 4.* Cacheran. *cons. pedemont. 50. n. 12.* Rol. à Vall. *consil. 59. n. 7. vol. 3.* Vincent. Honded. *consil. n. 102.* Herman. Vult. *consil. Marp. 15. n. 282. vol. 1.*

Siquidem † assentiens vel attestans sub conditione expressâ, vel præsum-si ea deficiat, assensus etiam seu attestatio isthæc planè evanescit, per ea, quæ lit Ferdinand. Vasq. *de success. creat. lib. 2. § 18. n. 69.* Anton. Fab. *in Cod. rer. in aud. judicat. lib. 2. tit. 3. defin. 1. n. 11. in notat.* Nam conditio † attestationi adje-habetur pro causa & fundamento, Tyraquell *in tractat. cessante caus. part. 1.* *it. 1. n. 56. 60. 61.* Wesenbec. *consil. 16. n. 9.* Matth. de Afflict. *decis. 355. n. 5.* 251 252

Deficiente igitur conditione † deficit causa fundamentalis, & per conse-ns, effectus & id, quod superstructum est, corruet *per tradita* Andr. Geil. *observ. 132. n. 4. & passim per tot. junct. observ. 136.* Quin imò † conditio relata actum præteritum, secundùm certitudinem naturæ, non dicitur suspendere um, sed in effectu est pura prout factum, quod respicit, per rerum naturam se habet, vel non habet, quamvis quoad nostram notitiam vel ignorantiam endat, donec de facto præsupposito & conditione constet, *l. cum ad præsens, cum seqq. ff. de reb. cred.* Joan. Sichard. *ad l. captatorias. 11. n. 14. C. de testam. milit.* 253 254

Attestatio autem ministerii N. innititur conditioni respicienti præteri-, facti narrati videlicet veritatem, quæ cum emergente posteà rerum qua-dam evidentia, item stante assertionum puellæ varietate & contrarietate, il-per processum non legitimè discussis defecerit, perinde habenda est, ac si pliciter & purè dixissent, se istas puellæ assertiones, tanquam ex parte fal-mas, & à Diabolo patre mendacii ejusq; asseclis adornatas, itemq; varias & trarias sibi invicem fidem detrahentes, pro negociis magicis non habere: procul dubio, ita resolvenda est: Dieweil das Bekandnüß jetzt gedachten igdleins nicht für Warhafft / sondern guten theyls vom läidigen Teuffel seinen Werckzeugen erlogen / falsch und unrichtig auch wiederwertig be-den / kan es jhrer der Herrn Prediger Meinung nach / für kein Zauberwerck alten werden. Deinde non sunt contraria, † unam eandemque fæminam e & esse obsessam, & per Diabolum eò inductam (maximè cùm hanc puel ita solam diu circumduxerit & quasi in potestate habuerit) ut pactum cum habeat: Cum ut suprà monuimus, obsessio tàm his, qui extra gratiam, quàm in gratia existunt, contingere possit, Quibus omnibus accedit puellæ no-matrem & avunculum tàm gravi Melancholiâ occupatos fuisse, ut illis ntis planè induxerit exilium, ita ut necesse fuerit eos custodire, ne sibi ipsis nus inferrent. Hujus autem semina † solent ipso materno sanguine & la-non rarò quasi per traducem transmitti. Quæ autem sit vis Melancholiæ in ntasmatibus & confingendis rebus falsis pro veris, passim testantur Medici hysici, maximè Wier. *in tract. suo de præstig. Dæmon.* & alii quos suprà allega- 255 256

 vimus

vinus in primæ quæstionis resolutione. Frideric. Balduin *de Casib. Conscient.* *cap. 4. cas. 1. & seqq. per tot. ubi in proœm. ad cap. 4.* eos obsessis comparans ita s bit: Quanquam obsessi à melancholicis multum differunt: illorum enim co ra, horum animos malignus spiritus affligit: cum obsessis tamen magnum numerò cognationem habent Melancholici. Nam humor melancholicus Diabolo convenientissimus, & Dæmoniaci à maligno spiritu liberati, pleru in melancholiam incidunt. Ideoque semper magis insidiatur Diabolus hom bus ad melancholiam inclinantibus, tanquam subjectis ad illudendum magi
237 ptis, Unde illud Cor melancholicum, † paratissimum esse Diaboli balneum.

Quintò, Etiamsi omnia hæc removerentur obstacula, & nullus deside posset defectus in persona istius puellæ, à qua orta est hæc diffamatio, tamen hoc unicum pro innocentia Dominæ defunctæ viduæ, ejusque superstitis fi præsidium est inexpugnabile, murus aheneus & clypeus, inconcussus, quod
238 sitas † istius diffamationis singulari Dei beneficio ita in lucem emerseri omnibus innotuerit, ut nulla tergiversatione celari possit. Constat enim ex *tocollo de 13. Februar. An.* 1617. quòd hæc puella, ejusq; pater & noverca, Do nam viduam detulerint & malitiosè diffamârint, quòd aureum cochlear cum quadam in actis nominata vetula Reverendiss. Episcopi N. sorori per ficium Magicum sufturatæ sint, & posteà 40. vel 50. thaleris vendiderint. verò ex actis nobis transmissis **den mit Ruten außgestreichenen Löffel Die treffend**/ liquet, & N. ubi formato processu facta executio, & passim notor est, quòd cochlear illud neq; à Domina Vidua, neque ulla arte magica, sed à verè & naturaliter surreptum fuerit, qui fur sponte confessus & convictus, sententiam de Consilio Facultatis Iuridicæ Marpurgensis, virgis cæsus & r
239 gatus fuit. Quod cum tàm ex actis, quàm ipsa facti specie † notorium sit, teriori deductione non eget, quia se ipsum ostendit, & nullâ tergiversatione lari potest, Ferdinand. Vasq. *in præfat. illustr. controvers. n. 25. & l. 1. controv. c*
240 Indeque ex notorio † indubitata rei certitudo oritur, quæ ita se vulg hibet ut negari non possit. Bald. *in l. ea. quidem n.* 18. *C. de accusat.* Matth. Wese *consil.* 13. *n.* 62. Prosper. Farinac. 1. *consil.* 30. *sub n.* 90. Hic itaq; Dei beneficio, p
241 fundato mendacii Diabolici & falsissimæ diffamationis fumo, † triumpha *nescia vinci veritas*, non minùs quàm fulgentissimi Solis radii, in medio neb meridionalis: Et per hoc Dominæ viduæ ejusque filiæ famam non minùs qu Susannæ olim fæminæ castissimæ injustè diffamatæ, & temerè contaminatæ tàm manifesta veritate, Jehova Justus Judex sartam tectamque conservavit legimus in Historia Susannæ, Dan. 13. Quare revivificat vir secundùm Cor D 1. Sam. 13. *v.* 14. 1. Reg 14. *v.* 8. Act. 13. *v.* 22. & increpet mendaces: Obstruatu loquentium iniqua, quod Lutherus ita vertit: **die Lügenmäuler sollen verstop werden**/ Psalm. 63. *v. fin.* Audiamus & Isidorum de sum. bono ita exclamant
„ **O quàm magna est vis veritatis, quæ omnia ingenia, astutias & calliditates**

pe

t, ac contrà ficta simulataque figmenta se ipsam defendit, refert Nevizan. *in* „
*nupt.lib.5. n.*114. Matth. de Afflict. *decis.*253. *n.*7. „

Præterea ex *Protocollo eodem* 13. *Februar.* die conscripto apparet, puellam Dominam viduam N. detulisse, quòd unà cum nominatis quibusdam fæ-is, in nocturno quodam conventu res venenatas Diaboli arte confectas, in per quam transeundum fuit Reverendissimo Episcopo N. sparserit, exin-ie Reverendissimæ suæ Celsitudini, damnum magnum, uti & Celsissimæ ori ejusdem contractum esse, Quod ipsum purum putum Diaboli fuisse entum, & ipsa rei evidentia, & Reverendiss. sua Celsitudo, cui in isto itine-eque ejusdem Sorori Celsissimæ, ullum damnum contigit, satis superque tur. Ex quibus apparet puellam istam, facta pro veris, Diaboli & malo- hominum suggestione excogitasse, & Judici ad interrogationem nulliter ntrà Jus factum enarrasse, & cùm non solum in uno atq; altero falsitas ista cta sit, sed in plurimis omnes ejus tales habendæ & æstimandæ sunt asser-es. † Nam falsus in uno, falsus censetur in omnibus, Bald. *in l.fin. n.* 18. *C.de* 242
Div.toll. Salycet. *in l si.ex falsis, num.*14. *in princ. junct. vers.* Sed veritas est in rarium, *C.de transact.* Innocent. & Canonistæ communiter *in c.fraternis, de* . Prosper Farinac. 2. *consil.*172. *n.*9. Paris. *consil.*88. *n* 82. *lib.*3. Clar. *lib.*5. *sent.* *q.*53 *nu.*8. Ubi multis hanc firmat conclusionem, & communem esse testa-amque locum habere, sive capitula de quibus quis deposuit, sint connexa separata, nihilominus data falsitate in uno, præsumi in omnibus, quam de-tionem pariter communi Dd. calculo comprobari ibidem testatur. Et dax in uno, mendax in omnibus, Prosper. Farinac. *consil.* 166. *n.* 18.

Notorium autem est, ex ipsa emergente rei evidentia, non solùm in uno, in plurimis hanc puellam mentitam esse. Ideoq; omnes ejus assertiones cor- 243
t & in nullo fides adhibenda, Bald. *in l.conventicula. nu.*7. *Cod.de Episcop. &* Ruin. *consil.*158 *n.*15. *l.*5. Bursat. *consil.*70. *n.*28. *l.*1. Vincent. Hond. 1. *consil.* *n* 22. Berthazol. *consil.crimin* 71. *n.*28.

Et huic falsissimæ puellæ istius assertioni tantò minùs fidei tribuere de et Judex prudens (cui etiam ante omnia apud Reverendiss. de damno isto enso inquirendum fuisset) quòd præter falsitatem deposuerit se de nocte ovisse Dominam viduam, unà cum aliis, conficta illa venena in perniciem erendissimi præparantem & in via spargentem. Testis † autem deponens 244
quem cognovisse de nocte, non solùm se ipsum naturaliter repellit, sed et-x hoc ipso de falso suspectum redditur Jas. *in l si non speciali, n.*10. *C.de testib.* at. *consil.*34. *n.*7. *lib.*1. Prosper Farinac. 2. *consil* 142. *n.*21.

Non obstante, † quod Luna luceret; quia testes deponentes, se vidisse ad 245
n Lunæ, non sunt integræ fidei, Felin. *in c.sicut n.*5. *exter. de re Iudic.* Boss. *in* *Iudic. n.*173. *vers. & eodem modo.* Ubi dicit, quòd quicquid sit in civilibus, in minalibus tamen talem probationem nihil concludere, & hoc post alios à se 246

 adductos

adductos consulendo secutus est, Prosper. Farinac. *in practic. crimin. merito,* [...] *mas, Consil.* 166. *num.* 14.

Sextò, Assertiones puellæ istius, à qua orta hæc est diffamatio, co[...] Dominam viduam ejusque filiam, majori ex parte, non solum evidenter f[...] & fictæ repertæ sunt, sed etiam propter variationes & contrarietates. ita sei[...] destruunt, ut apud cordatos & verum ac justum amantes, nihil planè fidei me[...] possint, quas variationes & contrarietates in sequenti quæstione ad oculu[...] ipso Protocollo demonstrabimus.

247 Variatio † autem & multo magis contradictio circa ejusdem facti na[...] tionem non potest esse sine calumnia & evidenti mendacio, *inquit* Anton. F[...] *in C. rer. in Sabaud. Iudic. lib.* 9. *tit.* 21. *defin.* 5. *n.* 2. *in notat.*

248 Ideoque † arguit suspicionem falsi & incerti, *arg. l. ejus qui. Vbi* Bart. [...] *L. Cornel. de fals.* Tiber. Decian. *Respons.* 91. *numero.* 19. *vol* 3. Iohan Gœdd. [...] *num.* 284. *vol.* 3.

249 Et variantes † & sibi contrarii fortissima se juris præsumptione one[...] & non merentur, ut audiantur, vel ut ipsis aliqua fides adhibeatur, *l. qui fal[...] de testib.* Paris. *consil.* 77. *n.* 3. Aym. Cravett. *consil.* 178. *n.* 4. Jas. *in l fin. C. de fidei[...]* Herman. Vult. *consil. Marp:* 15. *n.* 100. *vol.* 1. Meichsner. *Decis. cam.* 18. *n.* 43. [...]

250 Quare nullum evidentius signum est falsitatis arguendæ, quod testis [...] rum non dicat, quàm si circa idem factum varia & contraria deponat. Bald[...] *sedet si possessori, §. sedet si verum. ff. de jure jur.* Aretin. *consil.* 71. *col. pen.* Follet[...] *Pract. crim. in verb. Item quod commisit. falsitatem.* 72. *quos ad hoc adducit* [...] *quitur* Prosp Farinac. 2. *consil.* 138. *n.* 11.

Septimò. In præsenti facti specie non parum perpendendum quod p[...] ista proprio motu nunquam Dominam viduam ejusque filiam apud Magi[...] tum detulerit, vel ullam ejus mentionem fecerit, sed quod pater ejus, in [...] ædibus ista catenis constricta detenta fuit, (qui narratur inimicus fuisse Do[...] næ viduæ propterea quod ejus operas in construendo Epitaphio præ defu[...] mariti, non conduxerit,) una cum uxore Noverca puellæ, primi delatores [...] magistrum exstiterint, & quod Iudex posteà contra juris ordinem de[...] interrogaverit puellam, quæ patris & novercæ delationem & diffamatione[...] tiq; ex composito, ut ex multis verisimilibus colligitur circumstantiis, rati[...] vit; Et ita istę assertiones potius sunt malevolorum suggestiones, quàm co[...] siones, Siquidem ex Protocollo apparet, quod puella ista ad delationem patr[...] novercę 23. die Ianuarii An. 1617. ad deputatos & Sindicum Capituli vo[...] & in genere examinata, & quæ proprio motu confessa est Protocollo in[...] sunt, ubi multa & varia narravit, quo pacto & à quibus magicas artes didic[...] item quas personas in conventibus Lamiarum conspexerit, vel tales esse pu[...] rit, easque nominatim recensuit, nullam tamen in tota illa narratione pro[...] motu & non ad suggestionem patris vel judicis, factâ depositione, ullo ve[...]

Dom

minæ viduæ vel ejus filiæ meminerit. Idem videre est ex *Protocollo de 24. & die Ianuarii.* Ubi pariter puella nullam Dominæ viduæ vel ejus filiæ mentio- fecit. Sed postquam pater ejus 31. die Januarii Dominam viduam apud Ju- m detulisset, quasi à filia sua audiverit: prædictam viduam unà cum filia N. in illa societate, puella deinde ad delationem patris à judice per suggestio- quasi desuper interrogata. id affirmavit, ratione dicti adjectâ, Es hatte der ffel vnd die N. auch andere sie berichtet / die N. vnd jhr Dochter wehr auch r compagni: Pariter *ex Protocollo die 13. Febr.* apparet, quod non puella ista u proprio apud Judicem fassa est, Dominam viduam Reverendissimo suæ- celsitudinis sorori confictum istud damnum attraxisse, & aureum cochlear, s supra meminimus arte magica surripuisse, ac postea 40. vel 50. thaleris didisse, sed pater inimico Dominæ viduæ & noverca prius falsissimè ita rem rentibus, & procul dubio odii virulentiâ suggerentibus, ita contra notori- ei veritatem, eorum delationes mendaces comprobârit: Siquidem ex dicto *tocollo die 13. Febr.* abunde patet, ad generalem judicis inquisitionem præmis- ,nihil horum puellam istam de Domina vidua ejusq; filia falsissimè diffamatis u proprio, sed ad interrogationem judicis ex delatione patris & novercæ minisse, in quo Judex examinator terminos inquisitionis transgressus esse tur. Siquidem Judex † recto tramite in faciendis examinibus procedere 251
et ad finem indagandæ veritatis non autem reum specialibus interrogatio- s suis involvere & inducere ad confitendum: cum id suggerentis potius m interrogantis esse videatur, *inquit* Jul. Clar. *lib. 5. Sentent.* §. *fin. q.* 45. *nu.* 11. *concord. text. in constitut. crim.* Carol. V. *art.* 31. *vers.* Zum Ersten / etc. Ubi præ- bitur judicibus, † quod non debeant reos interrogare super hoc vel illo in- 252
duo de Cajo vel Sempronio, sed generaliter, quia illa interrogatio in indivi- est quædam suggestio, *ut dictum est* Anton. Gomez. *Variar. resolut. tom.* 3. 11. *n.* 17. Sigismund Scacc. *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 86, *n.* 7. Ubi dicit, † quod reus 253
sit interrogandus de sociis in specie, quando non præcederet judicium: quia t suggestio & Judex perderet propriam animam, & processus esset ipso jure lus, Prosp. Farinac. *consil. crimin.* 83. *n.* 6. *& ibid. in addit. tit. 6. lib.* 1.

Atque ita etiam respondit Juridica Facultas Coloniensis, asserentes quod interrogare † in individuo, sit potius incitare & suggerere, vel quærere, 254
odque ad talem nominationem facta inculpatio suggestionis vitio inficiatur, agis propter suggestionem, & ad placendum & satisfaciendum judici inter- anti, quàm quod res ita se habeat, emissa censeatur, aliter quam in generali rrogatione, in quam hæc suspicio non cadit: quod consilium exstat inter nsil. Ernst. Cothman. *post consil.* 29. *nu.* 307. *vol* 3. Ubi id aliis adductis fir- nt. Ideoque etiam † in veneficii processu observandum monet Godelman. 255
Mag. & Venefic. lib. 3. *cap.* 9. *n.* 16.

Quamobrem verisimile est, stolidam hanc puellam à judice ex delatione

patris suggerente, super Domina vidua interrogatam, putasse, se rem grat facturam patri & examinatoribus, si ita ut ipsi interrogarent, & de Domi vidua ejusque filia responsum cuperent, responderet: maxime cum antea g neraliter ex minata puella ista nihil unquam, de Domina vidua ejusque f motu proprio fassa sit sed tantum patris inimici & novercæ delationes fals mas ad judicis suggestionem affirmârit, quilibet videt, quid ejusmodi delat nibus ab inimico factis & per suggestionem inordinatam extortis confessio
256 bus, indeque exortæ diffamationi, tribuendum sit. Diffamationi † enim q initium sumpsit ab inimicis eorumque delatione, cujus postea falsitas noto detecta, planè nihil tribuendum esse tam recta ratio, quàm juris suadet aucto tas: *cap. cum oporteat, cap. qualiter & quando extra de accusat. l. 3. in pr. ff. de test* P. H. Ordn. Caroli. V *art.* 25. *vers.* Erstlich *ibi:* doch sol solcher böser Leum nicht von feinden oder leichtfertigen Leuten kommen/ rc. *cum similibus* Gramm *consil.* 38. *n.* 13 Berthazol. 2. *consil.* 284. *n. ult.* ubi dicit admittere † inimici dict
257 non esse nocivum: Maximè cum in præsenti facti specie narretur causu prob bilis & verisimilis inimicitiæ, quod videlicet Domina vidua in conficiendo E taphio prædefuncti Domini mariti non hujus sed alterius operas conduxer Quia verum est, quod dicitur: Figulus figulo invidet. Ideoque † eandem
258 tem exercentes præsumuntur inimici, *per tradita* Ias. *consil.* 167. *n.* 7. *in fin. vol* Mant. *consil.* 122. *n.* 12. *vol.* 1. Tiber. Decian. *in tract. Crim. lib.* 3 *c.* 26. 18. Et co sequenter etiam eos odio habere censentur, qui horum potiùs quam illor
259 operas conducunt. Sufficit † autem ad effectum repellendæ diffamationis et præsumpta inimicitia, Innoc. *cum* 1. *& ff. in fin. de re judic.* Bald. *in l. præscriptio col. pen. C. si contra jus vel util. publ.* Menoch. 1. *arbitrar. cas* 28. *num.* 6. *&* 7. Vi Honded. 1. *consil.* 100. *n.* 27. *&* 28.

Hisce accedit, quod in facti specie narrantur, præter hæc allia multa part tes hujus puellæ illi de innocentibus quos odio habuerant in ædibus suis, ubi tenis constricta fuit, suggessisse, quæ tamen falsissima fuerint. Ideoque prob bilis est conjectura idem fecisse de Domina vidua.

Quæ omnia ex abundanti hîc adducimus, cùm satis sit falsitatem, ju Dei judicio & emergente veritate, detectam esse, circa surreptum per fur cochlear, eoque detecto & publicè virgis propterea cæsum, adeoque ips Dominæ viduæ ejusque filiæ contra jus fasque diffamatarum innocentiam, terra clamasse in cœlum usque.

Restat, ut ad argumenta in contrarium adducta respondeamus, siquid
260 † dubiorum solutio est veritatis inquisitio, Nicol Reusn. *cons.* 1. *in fin. princ.* quamvis ista dubia ex hisce quæ pro ratione decidendi adducta sunt, sua spon corruant, brevibus tamen singula percurremus.

261 Ad I. itaque progrediendo respondemus, † Famam sive existimation aljcujus non falsa delatione & malevolorum diffamatione, sed solo crimine delic

ctominui; lædi, vel tolli, per ea quæ superius in prima decidendi ratione ad-
ta sunt Non enim ideo quis † bonus esse desinit & inter malos connumera- 262
, quod à levissimis, à Diabolo delusis vel etiam corporaliter obsessis malus
pronunciatur, aliâs nec ipse † Salvator noster bonus mansisset, qui aliquo- 263
seditionis aliorumque criminum fuit accusatus, & inculpatus. Tantò minus
ustificandam diffamationem satis est, quod puella apud judicem, confessa sit,
Diabolo & velut à quadam audivisse, Dominam viduam ejusq; filiam esse in
npagnia seu consortio sagarum: Quia Diabolus, † ut vel ipsa nominis nota- 264
rgnit calumniator, falsus delator, & homicida ab initio est qui in veritate
stetit; sed mendacium loquitur; Quia mendax est & pater ejus, teste ipso
atore *Iohan. cap.* 8. *v.* 44. cum similibus.

Deinde apud juris interpretes recepta est Brocadica, testi † vel delatori 265
renti se audivisse aliquid ab alio plus non credi, quam crederetur ei, à quo se
t audivisse, ne plus credatur † copiæ quam originali. Oldrat. *consil.* 69. Cra- 266
. *consil.* 6. *n.* 67. Vinc. Honded. *consil.* 102. *n.* 58. *vol.* 1.

Non enim creditur testibus, † quorum repelluntur auctores *cap. fraterni-* 267
de hæretic. cap. nullus. 3. *q.* 4. Bart. *in l. admonendi. ff. de Iurejur.* Cravet. *cons.* 112
. Qualis autem sit auctor & testis veritatis Diabolus ex modò adducto scri-
æ loco patet, Neque hoc Diaboli testimonium juvatur prætensâ vetulæ no-
atæ in contestem assertione, quia hoc falsum etiam est, cum ex actis non ap-
at, vetulam istam nominatam hoc dixisse & dictum comprobasse. Deinde
nsi id vetula ista unâ cum Diabolo puellæ isti dixissent, ex hoc tamen Dia-
testimonium & suggestio non valida redderetur: Cum & vetula ista testis
nea non fuisset.

Quamobrem † testis unus non potest supplere defectum alterius, quando 268
um nullus est integer & omni exceptione major, Corn. *consil.* 172. *num.* 20.
r. *lib.* 7. *Conclus. comm concl.* 5. *n.* 7. & 8. *tit. de. Testibus.* Becc. *consil.* 85. *nu.* 20.
sper. Farinac. *Consil. crim.* 166. *n.* 25. *lib.* 2.

Præterea licet † præteritorum optimè recordetur Diabolus, verum ta- 269
de illis dicere non solet, sed omnes suas actiones dirigit ad decipiendos &
ndos homines, ut subvertat veritatem & justitiam, *Genes.* 3. *v.* 1. *Zach.* 2. 3. *v.*
Actor. 13. *vers.* 10.

Non majoris ponderis & efficaciæ est secundum argumentum. Siquidem
s, quæ in prima quæstione latè deduximus, constat, † ut plurimum spectra 270
inarum per illusiones Diabolicas in istis nocturnis conventibus, non veras
inas apparere, ipsumque Diabolum in varias species & figuras se transfor-
e & sagis illudere, oculos sensumque fascinare. Ideoque nihil tali assertioni
rum, quarum oculi fascinantur à Diabolo, & sensus decipitur credendum
Cum talia dicta procedant à Dæmone, qui per deceptos homines alios deci-
gestit quotidie. *cap. qui sine Salvatore,* 26. *quæstione* 2. & *quæ præterea allegat*

Francisc.

Francisc. Ponticin *de Cam. n.* 65. Et pro majori huius dubii resolutione refe-
mus nos ad resolutionem *primæ. Quæstionis supra n.* 38. *& mult. seqq.* ne bis idem
odiosè dicamus.

Quantum verò adductam *petri Binsfeld. Ioan. Bodin.* & aliorum qui idem
271 asserunt, auctoritatem attinet, † quia sine fundamento juris & rationis loquun-
tur, parum attendenda est: *Et illis text. in d. cap.. Episcopi & in cap. neque mirũ*
quæst. 5. aliasque solidissimas rationes & auctoritates multò augustiores *sup.*
in resolutione d. 1. *Quæstionis* adductas opponimus. *Quibus accedunt ea, quæ scri-*
bit Sigism. Scacc. J Ctus Roman. Celeberrimus, *lib.* 1. *de Iudic. cap.* 82. *n.* 10.

272 Quod videlicet † Lamiæ seu striges cum reperiuntur in illis choreis, Dæ-
monum illusionibus deceptæ, multa eorum ludificatione & arte videant, quæ
falsa & ficta sunt, & ipsę vera existimant: addens ibidem, malè facere judices
Crabrones appellat, & adducit exemplum de quodam ignaro commissario, qui
ex tali depositione de veneficio diffamatam quæstionibus subjecerat, eundem
ex decreto supremi inquisitionis Senatus, debitas dedisse pœnas. Et faciunt quæ
273 consulendo scripsit Ernestus Cothmannus, † quod ejusmodi assertiones in gra-
vissimo veneficii crimine contra viros bonos & honestas matronas per se sola
nihil suspicionis sinistræ excitare, aut earum bonam famam & existimationem
denigrare possint, *per multa Iura ad hoc adducta Consil. n.* 59. *& n.* 61. *vol.* 3. *&*
Consil. 12. *n.* 229. *vol.* 1. *Idq; pluribus deducit.* Joh. Godelm. *de Venefic. li.* 3. *c.* 9. *per to-*

274 Et mirum est, quâ ratione *Binsfeld. Bodin.* & alii ex hoc, quod Lamiæ di-
cant, se vidisse aliquam in choreis solidi quid inferre possint, cum † ipsi scribant
non semper corporaliter transferri Lamias, sed quandoque illusione & imagi-
natione & phantasiâ. vide Binsfeld. *in tract. de Confess. malefic. memb.* 1. *concl.*

Quod itaque se habet ad fieri & non fieri, ex eo non potest certò & infal-
275 libiliter concludi, † cum non probat adesse, quod contingit abesse, *l. neque natu-*
276 *les, C. de probat.* Wes. *consil.* 38. *n.* 29. Maximè in † criminalibus, in quibus proba-
tiones debent de necessario concludere, & non de contingenti, *per ea quæ tra-*
dit Hieron. de Cævall. *Pract. qq.* 302. *n.* 5. Deinde hæc puellæ confessio, quod vi-
derit Dominam viduam in choreis sagarum, collata cum priori, se hoc audivisse
à Diabolo implicat variationem quæ sine evidenti falsitatis & mendacii suspi-
cione subsistere vix potest, per ea quæ supra deduximus.

Tertia dubitandi ratio desumpta ex auctoribus mallei malefic. Divini &
277 humani Juris fundamento caret. Nam licet † Diabolus honestos viros &
matronas, Deo id permittere nolente, infamare non possit, neque in earum spe-
cie apparere, nihil tamen magis tentare eum videmus, quam ut bonos & fide-
les accuset, deferat, diffamet, Deo id ita permittente, Apocalyps. 12. *vers.* 10.
278 Job. *c.* 1. *& seqq.* Annon ipsum † Christum creatorem suum calumniis per or-
gana sua laceravit, & diffamavit, quod Samaritanus esset, & haberet Dæmo-

nium

n? Johan.*cap*.8.*v*.48 Quod blasphemaret Deum, Matth *cap*.9.*v*.3. Et *cap*.
6.*cap*.26.*v*.64. *& seqq.* Si itaque ipsum patremfamil. Beelzebub vocavit:
ntò magis fideles & domesticos ejus? ut ipse arguit Salvator, † Matth.10. 279
25. Et Matth.*cap*.5.*v* 11, ad discipulos suos dicit: Beati estis, cum maledixe-
vobis & dixerint omne malum adversum vos *mentientes* propter me. Jacob.
iarcha incusatur furti. Genes.*cap*.31.*v*.31 Joseph filius ejus reus agitur adul-
& carceri includitur, Genes.*cap*.39 *v*.14. idem accidit castissimæ Susannæ à
bus senibus nequam, Daniel.*cap*.13 *v*.6. in historia Susannæ. Amos Pro-
a seditionis accusatur, Amos *cap*.7.*v*.10. S. Stephanus falsis oneratur testi-
iis, quod dixerit verba blasphemiæ in Mosen & Deum, Actor. *cap*.6.*v*.11.
lus & Silas turbarum & motus incusantur, Actor.*cap*.16.*v*.20. Jason rebel-
is, actor. *cap*.17. *v*.7. *&* 8. Ejusque rei infinita alia exempla adduci possent.
et enim hoc proprium, inquit *Gregor*. antiqui hostis invidia, ut quando in
orum actuum perpetrationem dejicere non valet, opiniones eorum, falsa
ræsens simulando, dejiciat, *cap. habet hoc* 2. *q* 4 *& cap. omnibus vobis ibid.*
od etiam Diabolus † in specie justificatorum & fidelium apparere & varias 280
nas assumere possit, *suprà num*.28. *& aliquot seqq*. exemplo Samuelis viri justi
ophetæ, in cujus jam defuncti forma ficta Diabolus Sauli comparuit, pro-
m est, 1. Samuel.*cap*.28 *text. in cap. nec mirum*, 26 *q*.5. Unde Apostolus, † 281
Satanas, inquit, transfigurat se in Angelum lucis, I. Corinth.*cap*.11. Si itaque
permissu & in habitu viri justi eum quandoque comparuisse, & in Angelum
se transfigurare posse sacris edocemur literis, fundamento planè caret au-
um modò adductorum traditio. Quinimò ipsi recensent † exemplum ex 282
nda B. Hieronymi, quod Diabolus se transformârit in formam S. Silvani
scopi in Nazareth, amatoris Hieronymi, & fœminam nobilem nocte in le-
ad luxuriam primò verbis, deinde factis sollicitarit: illa clamante Dæmo-
sub specie prædicti Episcopi sancti sub lecto se abscondisse, & mentitum
e, se esse Episcopum Silvanum. Indeque illum Episcopum posteà diffama-
esse gravissimè. Quod exemplum post alios recenset Martin. Delri. *Disquis.*
gic. lib 3. *quæst*.12.*n*.5. Zepper *in Leg. Mosaic. lib*.5.*c*.10.*n*.7. Et fatetur Delri:
modo loco, negandum non esse, absolutè posse Dæmonem innocentem
ibere formas, si Deus sinat. Neque enim propterea inferendum, † famam 283
ram esse in Diaboli potestate, cum ne capillum capitis nostri lædere possit
voluntate Dei.

Quod tamen † Deus aliquando permittat, ut bonorum vitæ, corpori, 284
æ & bonis jacturam inferat, exemplum ipsius Salvatoris, Jobi & aliorum
rum, notius est, quam ut ulla probatione indigeat. Hinc valde prudenter re-
ndit in tali casu consultus, Johan. Fichard. JCtus Celeberrimus, *Consil. Ger-*
.111. *sub num*.4. Ubi ita scribit: † Zum Andern weiß man/daß der böse Feind 285
mmen Leuthen sonderlich gehässig / und derwegen dieselbe / wie er kan anfech-

tet/welches ihm dann gegen einer jeden Ehrlichen Frauen/ (welche er solchen W
bern im Schlaff leichtlich vorbilden/ *Secundùm text. in d. cap. Episcopi*) zu i
leicht seyn würde/ wann auff solche betriegliche und ungewisse Besagung solt
286 gangen werden. *Et in eodem Consil. sub num.* 2. monet, ut parum auctoribus
mallei maleficarum tribuamus, cum proprii commodi causa, & ut ipsis ali
ejus farinæ inquisitoribus pravitates hæreticæ latior via inquirendi pat
multa contra veritatem scripsisse.

287 Ad *Quartum* respondemus, non difficilè esse † Diabolo semel del
sæpius deludere: semel enim sibi addictos in laqueis suis quasi captivos t
Quantum verò ad cochlear illud aureum arte magica per Dominam vid
ut falsò asseruit ista puella, prætensè sublatum attinet, vel ex hoc solo Di
calumniæ, appertissima mendacia & falsitas eorum, quæ ex narratione ilti
ellæ in protocollum judicii N. hac de re redacta, & posteà non sine injuria
minę viduæ ejusque filiæ falsissimè diffamatarum, inconsulta facilitate, & o
diligenti maximè temporis, loci, aliarumque circumstantiarum inquisiti
licet suppressis nominibus, tanquam vera in loco judicii criminalis, publ
sunt, satisque superque liquent, cum de vero fure surreptore istius cochle
ejusque processu, condemnatione & pœna tàm Dominis Capitularibus,
aliis notoriè constet.

Quæ in *Quinta* dubitandi ratione adducta sunt, magis arguunt N
tem processus illius, quàm ut Dominæ viduæ existimationi & famæ vel mi
jacturam adferant. Siquidem quantum ad Dominam viduam attinet, certu
288 † quod reus neque tormentis neque formidine tormentorum interrog
sit in specie de hac vel illa persona in individuo, P. H. O. Carol. V *art.* 31. §.
ersten/ *ibi*: Daß dem Sager die beklagte Person/ in der Marter mit Namen
fürgehalten/ und also auff dieselbig Person sonderlich nicht gefragt worden
Maximè honesta, contra quam non exstant indicia urgentia & de jure c
rata, *Criminal. Const.* Carol. V. *d. art.* 31. § Zum IV.

289 Ideoque interrogatio † facta vel tormentis vel formidine tormento
de sociis nominatis in individuo non præcedentibus indiciis, per ea quæ
290 deducta sunt, suggestio est. Processus autem † per suggestionem factus si
diciis legitimis ipso jure nullus. *Ut tradunt* Bato *consil.* 167. *n* 15. *l* 3. Sigism.
de judic. lib. 1. *cap.* 85. *sub n.* 37. *& cap.* 87. *sub n.* 7. *per text. in l.* 1. §. *qui quæstione*
291 *de quæstion. cujus verba hæc sunt*: Qui † quæstionem habiturus est, non
specialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, sed genera
quis illud fecerit: alterum enim magis suggerentis quam requirentis, vid
uti Divus Trajanus rescripsit. Jul. Clar. *lib.* 5. *Sentent.* §. *fin. quæst.* 21. *num.* 4.
Ubi refert à supremo Senatu graviter reprehensum quendam prætorem
gatum, qui delinquentem ita suggerendo interrogaverat. Constat aute
actis, quod puella ista, ea tantùm, quæ 13. *die Februarii Anno* 1617. & præc

ex delatione patris & novercæ ad judicis specialem interrogationem, non edentibus indiciis legitimis per suggestionem quasi de Domina vidua asse- t, sequenti videlicet 14. die Febr. comminatione torturæ & monstrato fice cum suis instrumentis repetiisse & eandem cantilenam cecinisse. Quæ is dispositionis ad suggestionem factæ metu tormentorum extorta repeti- odem quo ipsa antecedens interrogatio nullitatis vitio laborat, quia † radi- fecti inficiuntur omnia exinde descendentia, Bald. *in l. ult. col.* 1. *C. de liber.* r. Tiber. Decian. *Respons.* 98. *n.* 16. *vol.* 3. Zas. 2. *consil.* 10. *n.* 19. Et infectâ cau- mitiva inficitur & derivata, Matth. de Afflict. *Decis. Neapolit.* 96. *n.* 3. 292

Atqui ex iis quæ suprà deducta sunt patet Dominam viduam ejusque fi- non fuisse tales personas, in quas suspicio gravissimi illius criminis cadere it, neque ullum legitimũ indicium contra eas, (præter delationem puellæ patris inimici & levissimi hominis, quæ inter legitima indicia referri non t) exstitisse. Ideoque nec judicem decuit, specialiter & in individuo am de illis interrogare & assertiones istas quasi suggerere & diffamationi occasionem præbere.

Quæ *Sextò* de vi & effectu geminatæ & iteratæ confessionis adducta sunt, esi suum quidem habent effectum: Sed in hypothesi nostra nihil planè gunt, † probatâ videlicet falsitate & deficiente probabilitate sæpius iteratæ ssionis, tum etiam variatione & contradictione in unius ejusdemque facti nstantiis. 293

Ad *Septimum* respondemus, istam asseverationem puellæ propter ratio- prà adductas parùm attendendam esse, maximè cum jure aperto constitu- egimus, † asseverationem rei criminosi, dicentis, Er will darbey leben und n/ etiamsi supplicii tempore repetat, neminem onerare, *text. in l.* 3. §. 1. *ff. ad n Syll. ubi* JCtus Ulpian. *dicit*: Si quis moriens dixisset, à servo vim mortis n esse sibi: dicendum est, non esse credendum Domino, si moriens hoc nisi potuerit & probari. Raph. Cuman. *ad d. l.* 3. §. 1. Prosp. Farinac. *in Pract. in. de indic. & tort. quæst.* 42. *n.* 28. 29. 30. Alciat. *de Præsumpt. reg.* 3. *præsumpt. vers. adverte tamen.* Ubi dicit quod † assertio morientis, in præjudicium præsumptionem nullam faciat. *Quem allegat & sequitur.* Henric. Bocer. *æstion. cap.* 3. *sub n.* 45 *vers. sed argumentum hoc.* Et in terminis † veneficii, n die Zauberin auff die Besagung stirbt/ *ita tenet.* Joh. Godelman. *de Mag. nefic. lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 25. *& seqq.* Et in iisdem veneficii terminis ita respondit t. Cothman. *consil.* 4. *n.* 65 *vol.* 3 *ubi dicit.* Certi juris esse, † quod crimino- infamis, etsi confessionem suam sacerdoti constanter edat, corde appareat ito, & sacræ Cœnæ sumptione testimonium repetat; nihil tamen in de ionis sinistræ contra homines bonos & honestos excitari & oriri. Simili- principe imperii consultus respondit Francisc. Jacob. Ziegler. *quondam r. Imper. advocat.* 27. *Febr. Anno* 158. *quod consilium habetur in adition. ad* 294 295 296 297

Wier. *de Præstig. fol.* 569. Amand. Rudenscheid. *in consil. quod in iisdem additi* *exstat adducens ad hoc* Emman. Svar. Thesaur. *recept. sentent. n.* 224. Neq; obs
298 quod dicitur, † neminem præsumi immemorem æternæ salutis decedere ve
209 *ad hoc enim respondet gloss. & Bald. in tit. de pac. constant.* Non † quemlibet m rientem præsumi Johannem Baptistam Grammatt. *Decis.* 42. *n.* 9. & *Decis.* 56 16. *quem ad hoc allegat.* Menoch. *de Arbitr. lib.* 2. *cas.* 89. *n.* 30. Oldrad. *consil.*
300 *col.* 1. *vers. nec enim, Ubi dicit,* Quod † non omnis moriens dicat veritatem,
301 *eum ad hoc alleg.* Menoch. *consil.* 39. *n.* 70. Imo † sæpe etiam moribundos esse me daces. *testatur* Sichard. *in Auth. sed novo Jure. n.* 15. *C. de serv. fugit. n.* 25.
302 Et testis est † veritatis meridies, experientia, sagas, illustres sæpè & inn centes personas, spe impunitatis, aut ex mero saltem odio (etiam quandoq prævia conjuratione, ut novissima exstant exempla) indicasse, Godelman. *d cap.* 9. *n.* 1. Juxta id, quod dici solet:

Solatium est miseris socios habuisse malorum.

303 Cum enim † ipsis moriendum, etiam aliorum perniciem quærunt: S sehen gern / wann sie brennen müssen / daß auch die gantze Welt brennet / Joha Fichard. *consil German.* 111. *sub n.* 4. *vers.* Dieweil man auß Erfahrung hat / daß s che böse Weiber / rc. Ideoque si verum esset, puellam istam Sagam fuisse, idem ea erit judicium.

304 Præsertim † cum Sagæ eum, totius tragediæ auctorem & directorem h beant qui unico malo non satiatus, mille alia ex eodem elicere quotidiè satag cum sit homicida & mendax ab initio, Amand. Rudenscheid. *dict. consil. add*
305 *ibid.* Daß die tägliche † Erfahrung mit bringe / daß all solche Weiber zu mehr mal andere mit Unwarheit besaget / und sie tanquam complices suæ factionis ange ben / die dannoch unschuldig befunden / und von solcher Handlung frey durch Ri terlichen Außspruch erkandt.

Deinde constat ex actis puellam istam, quamvis ita asseverando dixe Sie wolte bey ihrer Aussage leben und sterben / postea tamen sententia public pœnituisse, & dilationem ad se defendendum petiisse quo ipso omnia antea co fessa tacitè revocavit, neque in iis constanter ad mortem usque perseveravit.

Insuper etiamsi huic asseverationi aliquid tribuendum esset, & etiam pu in ea constanter perseverasset, tamen falsitatem ejus assertionum, veritate po in lucem emergente satis detractam constat.

Octavum argumentum aliquid ponderis habere videtur. Sed ad hoc
306 spondetur, judicem † loci (salvo tamen semper ejus honore) non tam facil esse debuisse in suspiciendo & postea nulliter publicando, contra Domin viduam tanquam generis Nobilitate, morum pietate & honestate conspicu matronam, ejusque filiam virginem Nobilissimam, non verisimiles & à D bolo confictas delationes levissimorum hominum, & assertionem puell Diabolo delusæ, vel obsessæ; Sed cautiùs debuisse agere & diligentiùs in ve

tat

m inquirere. Dixit enim Jehova judicibus: Non suscipies † vocem menda- 307
ne opprimatur insons & justus, Exodi *cap.23.v.1.& 7.* Quia sæpe fit com-
sio, ut monet Syracid. *cap.19.v.15.* Quod Lutherus ita vertit: Dann mann
t gern auff die Leuthe: darumb gläube nicht alles was du hörest. Indeque cano-
statuunt, non solum illum † reum esse, qui falsum de alio profert, sed etiam 308
n qui aurem citò criminibus præbet, *text. in cap. non solùm* 11.q.3.

Atqui constat notoriè, ex veritate detecta & ipsa rei evidentia, judicem
non solum facilem fuisse, & per præposteras interrogationes crimen falsum
gerendo puellæ, sed etiam falsa pro veris contra Dominam viduam ejusque
m inauditas & non defensas, cum summo earum gravamine, licet suppres-
d factum nominibus, publicasse, & ita nulliter publicando diffamationi oc-
onem præbuisse.

Quod itaq; adductum est, probationem sufficientem censeri, quæ † Ju- 309
em inducit ad credulitatem, non de quavis credulitate facili, & inconsulta,
legali, & certis & indubitatis rerum argumentis & jure comprobatis indiciis
rmata, accipiendum est; Quia † Judicis arbitrium regulari debet, secundùm 310
ninos & tramites juris æquitatis, *l.1. ibi: ut legem non offendat, ff. de usur. cap.
icet,3.q.7.gl. in l. eas causas, ff. de condit. & demonstr. Ordinat. Camer. part.3.tit.
n verb.* Nicht auß eigenem gesuchten / sondern den rechten informirten Gewissen
ch / richten und urtheilen / Bald. *in l. fin. in 4. notab. Cod. de fideicom.* Berthazol.
sil. crimin.432.n.7. Cacheran. *decis. Pedemont.79.n.57.& seqq.*

Ubi dicit, quod † Judicis arbitrium non debet regulari ex cervice propria, 311
an. Sichard. *ad l. captatorias, n.5. C. de testam. milit.* dicens, † & arbitrium Judi- 312
ntelligi tantùm de eo, quod est viri boni & æqui. Et hanc declarationem latè
sequitur Prosp. Farinacius *adduct. multis Juribus & auctoritatib. in practic.
nin. quæst.37.n.193. & consil.59.n.27.lib.1.*

Ideoq; non † potest nec debet Judex propter concessum sibi arbitrium 313
qua æquis præferre, per ea quæ tradit Menoch. *arbitrar. cas.65.n.1.& seqq.*

Hinc Josaphat ad Judices, † & videte, inquit, quid faciatis; non enim homi- 314
exercetis Judicium, sed Domini, 2. Chronic.19.*v.6.*

Quod autem iste processus inquisitionis & publicationis maximè quan
n Dominam viduam attinet, non fuerit juri conformatus, ex iis, quæ passim
rà & in sequentis quæstionis resolutione deducentur, patebit.

Prætereà narratur in facti specie, quosdam ex Judicibus præsentibus, qui
maximè hujus processus, ex cujus evidenti nullitate, isthæc orta diffamatio,
ectorium habuerant, adversarios & inimicos fuisse Dominæ viduæ ejusque
niliæ, & jam antea eandem contra æquitatem jus fasq; gravasse, ideoq; eo-
n arbitrium parum attendendum; quia, ut inquit Aristoteles, † eos qui de ve- 315
te judicare volunt, non adversarios, sed arbitros esse debere, *lib.1. de cæl. c.10.*
i congruit *text. in d. c. judicet, ibi:* Judicet † ille, qui ad pronunciandum nullo 316

 odio

317 odio, nullâ offensione, nulla levitate ducitur, 3. *quæst* 7. *E*st enim † odium un ex illis quatuor, quæ pervertunt humanum Judicium, & fructum ejus in ama tudinem, *text. in cap. quatuor, junct. c. seqq* 11. *q*. 3.

Quamobrem nihil gravat *D*ominam viduam ejusque filiam, quòd occ
318 sione illius processus nulliter & inordinatè instituti, diffamatio emerserit: q temerarium Judicium nihil nocet ei, de quo temerè judicatur, *text. in c. temer rium*, 11. *q*. 3. Et ex iis, quæ deducta sunt & deducentur. I. Luce meridiana cla
319 apparet, † istam diffamationem nihil aliud esse, quàm rumorem vanum, cui i tium dedit Diaboli & hominum levissimorum malignitas: incrementum ve credulitas, uti ex Quintiliano *lib. 5. orator. Instit. c. 3. in his nostris terminis con lendo tradit*. Ernest. Cothman. *resp*. 12. *n*. 155. *vol* I.

320 *E*t quia ejusmodi † diffamatio plerumque transmittitur ab his, qui desid rant, de aliqua re esse famam, ideoque parum ei fidendum, optimi juris nos opinantur interpretes, per tradita Vincent. Honded. 1. *consil*. 102. *n*. 68.

321 Quare † famam ejusmodi esse ut plurimum rem falsam, fallacem, fragil per malignantium aures artificiosè transmissam, pluribus persequitur Erne Cothman *de consil*. 12. *n*. 157. *& aliquot seqq. vol* I. Quin imò quidam ex dirig tibus processum *D*ominæ viduæ & ejus familiæ in facto narrantur fuisse adv
322 sarii, & consequenter tales, † qui tanquam suspecti propter inimicitias & pr cedentia gravamina, si *D*omina vidua desuper audita, & ad defensionem adm fuisset, de jure recusari potuissent, per ea quæ tradit Marant. *in specul. part.* 6 *& quandoq; appellatur, n*. 27. *& mult. seqq*. Mynsing 3. *obs*. 36.

323 Fama † autem à suspectis ortum habens, & ipsa non immeritò suspe est, per tradita Bart. *in l. de minore, & plurimum, n*. 15. *ff. de quæstion*. Brun. *inter min. divers. consil*. 115. *n* 45. *& seq. tom.* 2. quos allegat & sequitur Vincent. He ded. *d. consil*. 112 *sub n*. 73. *fac. const Carolin art*. 25. § erstlich/ *& artic*. 31. § zũ drit

324 Siquidem † ex causis judicamus de effectu, *l*. 2. § *fin. & l. seq. ff. de dol. l. luntas, C. de fideicom*. Vult. *consil. Marp*. 30. *n*. 76.

325 Et augentur † suspicionis hujus & inimicitiæ conjecturæ ex his quæ in cti specie subiiciuntur circumstantiæ, quod licet ad suggestionem parentu puella ista alias quasdam personas nominârit & calumniis prosciderit, earum men nomina neque Protocollo inserta, tanto minùs, ea, quæ de iis narraverat Judicio publicè, sicut de Domina vidua ejusq; filia factum, prælecta fuisse. At
326 † non levis est suspicio, si Judex unum magis gravet quàm alterum, con quem eadem militat ratio *per ea quæ tradit* Marant. *allegat. loco*.

Quibus accedit, quòd pariter in facto narratur, præsentes Dominos N requisitos à *D*omina vidua, re cognitâ demum post puellæ supplicium, viam defendendi & innocentiam suam deducendi aperire noluisse: Copiam Pro colli ac assertionum istarum, à prædicta puella, ejusq; parentibus confictaru in prima requisitione simpliciter denegasse, prætereaque Notarios, quor

op

erâ ad effectum præparandæ defensionis usa fuerat, ab officio removisse, & c ipso odii & inimicitiæ significationem non obscuram dedisse: cum tamen iùs Dominæ viduæ favore & privilegiis prædefuncti Domini mariti, ipso-n & Collegii quondam Decani & Directoris gaudenti, omnem honestam pediendæ defensionis legitimæ rationem, ordinis & charitatis ratione id po-lante, suppeditate, & eandem, tanquam ordinis sui Collegio addictam ab in-iis & mendaciis vindicare debuissent.

Restat nunc nona & ultima dubitandi ratio, à denegatione directa testi-nii Dominorum Judicum N.N. desumpta. Et sanè videre non possumus, omodo præsentes tunc temporis Domini N. N. honestâ & legali ratione, minæ viduæ ejusque filiæ honestatis & integritatis testimonium, quod apud nes cordatos, maximè universos Ecclesiæ illius loci Ministros omnium suf-gio obtinuerunt, & adhuc dum laudabiliter obtinent, denegare potuerint, vel odio, quod in facti narratione præsupponitur, vel etiam inconsultâ cre-itate, falsissimarum delationum ducti id fecerint. Sed tunc rectè respondetur is, quæ Gregor. Papa Constantio Mediolanensi Episcopo *lib. 6. Epist. 14. re-posit.* † Majora mala cum forsitan dicuntur, nisi probata, credi non debere. 327 c igitur dixi, inquit ille, ut nimiæ esse levitatis ostenderem, si quis mala gravia dere studeat, quæ probari non possunt. Quæ Epistola Canonizatur *in cap. in ctus*, 11. *q.* 3. Et quòd tàm reus sit, qui aurem citò criminibus præbet, quàm qui um profert, *supra ex cap. non solum ead. caus. quæst. adduximus.* Sed tantùm t, falsissimas istas delationes probari potuisse, ut potiùs contrarium eviden-n lucem emerserit. Quod cum ita sit, ut ipsos non latere potuit directoris is processus, major meritò ipsius veritatis, singulari Dei beneficio cunctis factæ, esse debet auctoritas, quàm injustæ illius denegationis, & inde quid tri opinantium.

QUÆSTIO III

ccedit jam tertia Quæstio: *An videlicet Domini Capitulares, qui tempore ordinati processus præsentes fuêre, & processum dire-xêre, tàm in instituto isto processu Sagarum,* bey dem Hexen-Proceß / *Ius Commune, Canonicum & Civile, ac S. Imperii Romani Constitutiones, maximè verò Caroli V. Imperator. criminales ordi-nationes, præ oculis habuerint, & ex earum præscripto egerint, ita ut Deo & Cæsari, Suæq; Majestatis supremo Iudicio Camerali exactam rationem de eo agere possint.*

T quidem ita asserunt Domini Judices N. N. in Apologia quadam typis divulgata, in Anno 1618. §. Nun bezeugen es aber die Acta, quæ inducunt notorium,

notorium, daß Wir (intellige Dominos Judices) so wol gegen die justifici
Margrethen N. als die andere/ zu dero Zeit mit verstrickte Weiber/ mit beh
samer Sorgfältig: vnd Bedachtsamkeit verfahren / und der Peinlichen Ha
gerichts-Ordnung steiff und feste nachgangen/ ꝛc. Quod ipsum passim in di
Apologia repetitur, quod videlicet jura communia, & maximè dictas crimin
328 ordinationes Caroli exactè observârint. Cui etiam accedit Juris præsumpti
quæ pro Judice & Magistratu militat, quod justè, ritè & rectè processerit, &
ficio suo functus sit, *l. 2. C. de offic. Civ. Jud* Bald. *in l. jubemus, §. sanè, C. de SS. E*
329 *cles.* Alciat. *de præsumpt. reg. 9. præsumpt. n. 1.* Etiamsi Judex † ipse certo quod
modo sustinere videatur personam partis, ut quando inquirit de delicto,
tradita Bald *in l. unic. C. ne quis in sua causa judic.* Menoch. *2. præsumpt. 67. num*
Et præter hæc adducunt Domini N. N. *text. in l. filius, 15. ff. de condit. instit.* U
JCtus Papinianus, quæ facta inquit, lædunt pietatem, existimationem & ve
cundiam nostram, & generaliter, quæ contra bonos mores fiunt, nec facere n
posse, credendum est. Ideoque tantò minùs Dominos N. N. tanquam loci M
gistratum ordinarium actum jurisdictionalem exercentem, contra leges & b
nos mores quicquam fecisse præsumendum erit. Præsumptionum autem † j
330 ris ille est effectus, ut non solùm transferant onus probandi in adversarium,
etiam contrarium probare volens duriore gravetur probatione, *gloss. & D*
in l. transactione. C. de transact. Aym. Cravetta, *consil. 75. nu. 12.* Johan. Petr. Su
consil. 151. n. 25.

Secundò adducitur factum in *d. Apologia*, quod Reverendum Collegi
N. hactenus Jus & Justitiam laudabiliter, uti par est, & decet tale Collegium N
331 bile administrarit. Ideoq; & in hoc casu idem fecisse præsumendum esse: Cu
de præterito præsumatur in præsens, *arg. l. sive possidetis, C. de prob.* Sichard. *ad*
n. 2. C. de restit. min. cum similibus, Cardin. Tusch. *PP. conclus. 623. lit. I.*

Tertiò, hisce accedit, quòd tantò minùs præsumendum sit, Dominos C
pitulares voluisse hoc suo processu Dominam viduam ejusq; filiam gravare,
quia maritus ejus & respectivè pater, prædefunctus ejusdem ordinis & insu
332 Decanus & Caput fuit Collegii, † cujus favore & privilegiis coruscavit me
relicta vidua & filia, *l. fæmina, & seqq. ff. de Senator. l. mulieres, C. de dignit.*

333 Nemo autem præsumitur † persecutor sui ordinis, cum ordinata ch
tas incipiat à se ipsa, & lupus dicitur proprias carnes lambere, alienas mord
per doctrinam, Bald. *ad l. 7. C. de servit. gloss. in c. inter de sponsal.* maximè cu
generis ratione idem favor præsumendus sit. Æqualitas namque & similit
334 tàm ordinis, † quàm generis, benevolentiæ mater & favoris est conciliat
per ea quæ habet Erasm. *in adag. Chilid. 1. cent. 2. adag. 20.* Unde & illud Th
335 cryti † Formicæ grata est formica, cicada cicadæ, Accipiter placet accipitri
336 dicunt nostri: † Es muß ein harter Winter seyn/ daß der eine Fuchs den and
fresse:

Quartò adducitur, quòd † querulantes contra processum antea factum, 337
eantur justificare suas querelas ex antiquis, non ex novis actis & probatio-
us, per tradita Grammat, *consil.crimin*, 54.*n*.16. Atqui Domini consulentes,
relas suas magna ex parte deducunt ex novis, & postea emergentibus actis:
oq; non videntur esse audiendi.

Quintò. Adducunt Domini N.N. in sua Apologia, quòd in hoc processu
l temerè aut inconsideratè egerint, & non solùm præcellentem istius loci
dicum, sed & ministerium desuper consuluerint, an istam puellam pro ob-
vel Melancholica haberent, & an confessioni ejus de pacto cum Diabolo
o fidendum? Hos respondisse, uti ex subjecto sub *tit.ff.* signato documento
aret Nihil itaque † potest imputari his, qui peritiores consuluerunt. Præ- 338
a asserunt Domini N.N. quòd à nemine audiverint, ipsius puellæ matrem
vunculum tam gravi melancholia fuisse affectos, ut necesse fuerit eos custo-
, ne sibi ipsis violentas manus inferrent. Facti autem alieni † ignorantia 339
rabilis & justa esse potest, cum ejus interpretatio etiam prudentissimos
sq; plerumque fallat, *text. in l.* 2. *in fin. ff. de jur. fact ignor.* Tiber. Decian.
*onsf.*14.*n*.75.*vol*.3. Et in dubiis facti † etiam summum principem errare pos- 340
*xt. est in cap.*1.*de constit.in* 6.

Indeq; † de facti quæstionibus interrogati, nec JCti, nec Magistratus, 341
Princeps olim respondebat, *l. scia.* 20. § *fin. de instit. vel. instrum. legat. non*
m, in pr. ff. ad L. Fab. de plag. quem. 79. §.1. *de Iudic. text.*1. *de constit: in* 6.

Sextò, Apparet ex actis Dominos N. N. insuper Facultatem Iuridicam in-
e † Academiæ Helmstadianæ consuluisse, & ab ea petiisse, ut communicato 342
Theologis & Medicis consilio, quid juris, in illa facti specie responderent,
in se Carolin, Constitutiones ad ipsum jubentes adprimè observarunt. Id-
non semel, sed iteratò, per ea quæ deducuntur *in dict. Apologia, pag*, 14. &

ptimo facit, † quod in crimine Veneficii ordinarius processus non usq; adeò 343
ssarius sit, *per ea quæ tradit* Ioh. Bodin. *in tr. de Mag. Dæmonoman. lib.*4. *c.*3

Octavò, non multum in hac facti specie de ordine processus † laborandum 344
puella ista, ultrò & sponte proprio aliorumq; delictis confessa est, cum
ola confessio ad condemnandum sufficit, & in confessum nullæ sunt aliæ ju-
partes quam condemnare, *l.*1. *l.*3. *l.*4. *l*, 5 & *l.*6. & *quæ ibi not.* Dd. *ff. de confes-*
. proinde, §. *notandum, ff. ad L. Aquil.* Geil 1. *de pact. publ. c.*15. *n.*8. Hinc Poëta:

Non est confessi causa tuenda rei

Nonò facit, quod † confessio rei purget omne vitium processus ita ut non 345
ecta Nullitate, possit reus condemnari super contentis in libello, *per tradita*
in l. si confessus, ff. de custod. rerum. Bald. *in l.*1. *in pr. & l. properandum, Cod. de*
c. Et ita à Cameralibus Iudicibus aliquoties servatum *testatur* Minsing. *obs.*
*ent.*5. Prosper. Farinac. 1. *consil.* 8. *n.*7. *in fin. ubi dicit.* Data † propria rei con- 346
fessione

fessionem frustra disputari de validitate processus. Cacheran. *decis.* 109. *sub n.*
ubi, quod tali casu nec juris nec mundi curetur ordo. Estq; ratio: Quia ideò jud
347 † ordinarii vigor inventus est, ut eò meliùs & certiùs perveniri possit ad veri
348 tem *arg. l. Iudices ubi,* Sichard. *&* Dd. *Cod. de Iudic.* Atqui per † confessionem
habetur veritas, *Publia. §. fin. ff. l. fin. C. arbitr. tut.* Hartman. Hart. *practic. for*
349 *lib.* 2. *tit.* 11. *obs. n. n.* 4. Sigismund. Scacc. *de Iudic. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 48. † Præsente
tem fine cessant media ad finem ducentia, ut est Logicorum canon. Præt
350 confessio † rem facit notoriam *text. in c. vestra. & in c. tua, & in c. fin. extr. de co*
Cleric. Bald. *in l. à procedente, C. de ditat.* Matth. de Afflict. *decis.* 178. *n.* 3. Meno
351 *in* 1. *resp. caus. Finar. n.* 139. Et confessatum † delictũ notorium esse *post.* Gramm
decis. 13. *n.* 8. *& decis.* 36. *n.* 30. *& alios à se allegatos scribit* Prosp. Farinac. *q.* 21. *n*
352 Atqui in notoriis relaxatur ordo juris, *cap. pervenitur, extr. de testibus, cap. c*
sulus ne appellat. c. manifesta, 2. *q.* 1. Rip. *in l. naturaliter.* §. *nihil. commune. n.*
in fin. Dec. *consil.* 506. *n.* 4. Iohan. Meichsner. *decis. Camer.* 13. *n.* 55. *Tom.* 3. Pr
Farinac. *consil. crimin.* 85. *nu.* 115. *lib.* 1.

353 *Decimò* accedit, † quod licèt aliàs in criminalibus sola rei confessio n
sufficiat, nisi constet de corpore delicti, *per text. in l.* 1. *§.* Divus Severus, *& § si*
ultrò, ff. de quæstion. cum similibus: attamen in Sortilegii materia sufficere con
sionem Lamiarum asserentium se processisse ad ludos, ad ipsas condemnand
etiamsi non constet de corpore delicti, *per tradit.* Prosp. Farinac. *in pract. cri*
q. 2. *n.* 26. Quinimò in hac facti specie, quantum confessionem de Dominaw
factam attinet, constitit etiam de corpore delicti, videlicet cochlear illud a
um Reverendiss. Sorori surreptum fuisse, quod in prædicta Apologia hisce
bis exprimitur: So ist auch der Güldene Löffel / zur Zeit Verübten Proces
weg gewesen / vnd damahls niemand wissen / viel weniger Wir (Dnn. Judi
nach fragen können / wohin derselbe gekommen / etc.

354 *Vndecimò,* cum ex hisce, quæ deducta sunt, appareat Dominos N. N. † l
galiter & servato Iuris ordine, Maximè autem *Constitutionibus Criminal. C*
V. processisse, nihil iis imputandum esse videtur, si occasione illius processu
Reipubl. utilitatem instituti, aliquid sinistri contra Dominam viduam ejusq
liam emerserit, *per text. in l. Quod reipub.* 33. *ff. de injur. ubi.* JCtus Paulus *resp*
355 *dit:* Quod † Reipublicæ venerandæ causa secundùm bonos mores fit, etiamsi
contumeliam alicujus pertinet: quia tamen non ea mente Magistratus facit, ut
juriam, sed ad vindictam Majestatis publicæ respiciat, actione injuriarum n
teneatur, *Cui congruit respons.* Ulpian. *in l.* 13. §. 1. *ff. eod. ubi dicit:* Is qui Iure pub
co utitur, non videtur injuriæ faciendæ causâ hoc facere. Iuris enim execu
non habet injuriam.

Duodecimò facit, quod licet Dnn. N. N. vigore recessus Diœcesani c
Reverendissimo Episcopo initi, jure potuerint omnes istius puellæ confessio
& assertiones, omnium nominatarum ab illa personarum nominibus expre

cujusquam justo gravimine, ad publicandum præfecto Iudicii criminalis ere, id tamen in honorem Dominæ viduæ non fecerint, & humanitatem juri ſto prætulerint, per ea quæ deducuntur *in prædicta Apolog. p* 19. *& seqq.*

Notum autem eſt, † ſtatutum patriæ & ſtylum curiæ pro lege ſervandum 356
ext. in receſſ. Imper. de Anno 1570. §. Wie wol auch in allen wolgeordenten ichten nicht weniger nach eines jeden löblich betrachten ſtylo, &c. *junct.* §. *ſeq.* enſelben ſo wohl in decernendis Proceſſibus, als decisionibus cauſarum zu n / *l. ult. in fin. C. de injur. l. generaliter. C. de reb. cred* Geil. 1. *obſ. n.* 1. Matth. de ict. *deciſ.* 79. *n* 4. Eſtq; † ſtylus curiæ nihil aliud, quàm lex & legis imperium, 357
a quæ tradit Erneſt Cothman, *conſil.* 4. *n.* 396. *vol.* 5. *per l. ſed ea, ff. de legib. l. per in ſtipulat. ff. de reg. jur. l.* 2. *C. quemadmodum teſtam. aper.* Jac. Cujac. *in pen extr. de confirm. util. & inutil.* Non ſolùm † in civilibus, ſed etiam crimi- 358
bus, Proſp. Farinac 1. *conſil.* 85. *n.* 108 Menoch. 2 *præſumpt.* 8. *n.* 14. *& ſeq.* Quod m lege permittente fit, culpa caret. *l. legis virtus. cum ſimilib. ff. de legib.* Quod ue puella iſta in Judicio, Dominæ viduæ ſuppreſſa nomina exclamârit † id 359
er intentionem Dominorum N. N. accidit, ideoque id fato potiùs quàm æ eorum imputandum erit, *arg. l.* 52 § 3. *ff. pro ſoc. l.* 1. *C. ad L. Cornel. de Sicar.*

Hiſce *Decimo tertiò & ultimò* accedit Reſponſum † Facultatis Juridicæ tenbergenſis, eò tendens, proceſſum iſtum, contra puellam ſepè memora- aliasq; ab ea nominatas fæminas ritè inſtitutum. Et propterea perſonarum ina ſuppreſſa in Judicio expreſſerit, injuriarum convenire Dominos N. N. poſſe, ut apparet *ex eod. reſp. ſub lit. I.*

Veruntamen, quamvis hæc & alia ejus generis, pro juſtificando iſto pro- 360
, ſubtiliter & ſpecioſè excogitata, & in medium producta, deciſionem hujus ſtionis ſatis implicent, ac dubiam primâ fronte reddere poſſint: Omnibus en & ſingulis penitiùs inſpectis, & ad veritatis amuſſim in præſenti facti ſpe- edactis, proceſſum iſtum contrà ſæpe memoratam puellam, & alias ab ea nominatas perſonas, inſtitutum maximè autem, quod Dominam viduam q; filiam per inconſultam publicationem falſarum ſuggeſtionum & delatio- , contra jus faſq; ejus occaſione diffamatas, non uno nullitatis vitio labora- & quantum ex actis nobis tranſmiſſis apparet contra Ius Divinum, naturale mmune & criminales conſtitutiones Caroli V impingere, certiſſimum eſt. n autem ipſi Domini N. N. qui Apologiam memoratam typis divulgari fe- nt, ad Ius Commune, & maximè conſtitutiones Criminales, die P. H. O. vocent, illudq; & has ad unguem à ſe obſervatas aſſerant, de difformitate e- em meliùs non apparebit, quàm ſi acta nobis traſmiſſa cum jure commu- & maximè conſtitutionibus criminalibus contulerimus.

Pro majori hujus quæſtionis decidendæ evidentia præmittendum, Do- os Conſulentes proceſſum iſtum, contra modò dictam puellam Margare- n N. aliasque ab ea nominatas fœminas, quarum 4. in carcere habitâ quæ-

 ſtione

stione, mortuæ repertæ sunt, principaliter non impugnare, sed isthæc om
ipsorum Directorum hujus processus conscientiæ relinquere: Interim tam
cum ipsorum respectivè mater & soror, propter nullitates & neglectum in
processu juris ordinem, falsissimè diffamatæ, & contra divina, naturalia, genti
& civilia jura, ipsasq; Carolinas constitutiones, præter omnem culpam suam g
vatæ sunt, incidenter de isto processu in genere, principaliter autem & in spe
quatenus Dominam viduam ejusq; filiam concernit, despiciendum erit.

Etquidem I. percurrendo processum in genere, contra puellam no
361 natam, † certum est etiam in criminalibus, sive ad instantiam alicujus per vi
accusationis, sive ex officio per viam inquisitionis procedatur, formandum
contra reum libellum criminalem, eiq; intimandum cum termino compar
& respondendi *per ea quæ tradit* Jul. Clar. *lib.* 5. *sentent.* § *fin. n.* 2. *& quæst.* 31.
Robert. Marant. *in specul. Iudic. part.* 6. *rubric. Et. pervenitur aliquando per vi
inquisit. n.* 35. Ernst. Cothman. *consil.* 12. *n.* 26. *vol.* I.

362 Solet enim Judex, † quando ex officio procedit, primò reum extrajudi
liter examinare, & deinde, quæ ex ipsius depositionibus & instituto process
formativo aliunde rescirscere potest per Fiscalem in libellum criminalem red
363 re, eumq; reo cum termino respondendi tradere. Et debet talis † libellus in
sitorius, æq; ut ille, qui ab accusatore exhibetur, continere locum, tempus, di
aliasq; commissi delicti circumstantias, ut reus inde suas formare possit de
siones, Bart. *in l.* 1. §. *editiones, ff. de edend. & in l. libellorum ff. de accusat*, Ab
cap. accepimus. 16. *col fin. de purgat, canon.* Marant. *d. suprà loco. num.* 37. *ad*
364 Quod † in inquisitione requirantur omnes solennitates, quæ requiruntur i
cusatione Farinac. 1. *consil.* 86. *n.* 15. *&* 58. Ernst. Cothmann. *d. consil.* 12. *num*
& seqq. junct. n. 47. *&* 48.

365 Hinc itaq; est legalis † & juridicus procedendi modus, *cui respondet co
tutio criminalis* Caroli V. *sub. rub.* **Von fürsprechen** / *art.* 88. §. **Item in dem n
nachgesetzten Artickl der Klag** / *etc. ibi*: **und ist nemblich zu mercken / so die K
von Amptswegen beschehen** / (uti in præsenti facti specie factum) **das alle
in einer jden solchen Klage zusampt den Nahmen des Anklägers** / (videlic
officio, qui passim Fiscalis appellatur,) **soll alsso gesetz werden: Klag von
Oberkeit vnd Amptswegen.** Ex qua constitutione satis apparet, in omni proc
criminali libellum in scriptis faciendum & exhibendum esse: Jam verò ex A
nobis transmissis constat, in processu nostro, nullum intervenisse libellum ac
satorium sed puellam istam tantùm extrajudicialiter & in processu informa
examinatam, confessiones ejus in tali informatione factas transmissas ad sen
tiam concipiendam, eaq; concepta, puellam istam minorennem non accusa
neque à quopiam defensam, in Judicium criminale vocatam, confessiones p
lectas, & iis ratificatis, statim sententiam condemnatoriam in eam publica
& non obstante, quod dilationem ad inferendas defensiones petierit una

p

e, executioni mandatam. Et hæc est prima nullitas, quæ impingit in ipsam inationem criminalem.

Secundò, Vigore Constitutionis Criminalis CAROLI V. Reus † publicè 366
dicio criminali accusandus, uti apparet *ex artic. Constit. Crimin. 89. & passim.* ex actis nobis transmissis constat, puellam nostram nunquam fuisse crimiter in judicio accusatam.

Tertiò, accusatione † sive à patre sive à Fiscalis Procuratore propositâ fieri 367
t litis cõtestatio, quæ est lapis angularis judicii, Bald. *in c. 1. de lit. contest.* Jason
br. nu. 2. C. de in jus voc. Adeoq; † etiam in Criminalibus nullo modo omitti 368
est, *l. adultera verb. Crimin. contra eam inchoatum C. ad l. Iul. de adult. l. inter, cognitione suscepta de publ. jud. Concordat Constitut. Crimin.* Caroli V. *artic. 90.* Clar. §. *fin. quæst. 45. n. 2.* Ubi proponit, quatenus per responsionem rei ad sationem inquisitionem judicis lis contestata censeatur.

Quartò, † præmissâ plerumq; litis contestatione & prælectâ sibi accusatio- 369
eus in judicio criminali ad singulos articulos respondere debet, uti pariter ex stit. criminalib. Carolini & notissimo judiciorum more compertum est. Et ipsæ responsiones ad libellum criminalem aliquando implicant litis contestionem, *per tradita* Clar. *alleg. modò loc.* Sed & de his nihil ex actis apparet. amvis enim puella examinata sit ad denunciationem patris & novercæ, tamen omnia facta sunt sine strepitu judicii & in processu informativo.

Quintò, ne reus simplicitate vel alia inconsultâ facilitate defensiones † suas 370
ligat, & per imprudentiam labatur, liberum est ei petere, ut sibi adjungatur ensor, vel informator qui in Constitutionibus Carolinis Ein Fürsprech oder dener vocatur, *art.* 88. Et si reus hoc sibi jus competere ignoret, Iudex crimis de eo reum informare & monere debet, *arg. artic. Criminal.* 47 *Iunct. artic. ibi* Diese unser Ordnung Unterrichtung geben/ sich darnach wissen zu halte/ so darmit sie durch Unwissenheit nicht verkürzt oder gefahrt werden. Et si rei n petant sibi dari defensorem vel advocatum, Iudices justi ex officio eis dare ent, ut ex Blanc. *in Pract. crimin. fol. 39. n. 102. meminit.* Iul. Clar. § *fin. q. 49 sub*
. Ernst. Coth. *consil. 29. n. 83. vol. 1.* Et quod † in processu Sagarum id observan- 371
m est, monent Iacob. Sprenger. & Henric. Institor *Rigidissimi alias censores*
garũ in Malleo malefic. part. 3, q. 10. Ubi dicunt, † primam defensionis reorum 372
nsistere in hoc, ut iis deputetur Advocatus *faciũt tradita* Tiber. Decian *tract.*
imin. l. 5. c. 37. n. 37. & 51. Francisc. Ponzin. *de Lam. n.* 78. Atq; ita † in tota Has- 373
& aliis Germaniæ locis reis criminosis etiam non petentibus ex officio adjunolet defensor. Patet autem ex actis puellam nostram à patre & noverca delan, nullo planè defensore vel informatore instructam condemnatam fuisse.

Sextò, accedit quod puella ista fuerit minorennis, videlicet 17. annorum. qui juris est aperti, † contra minorem sine curatore dato inquiri non posse *larum, & ibi gl.* Cyn. Alberic. Bald. & Salicet. *C. de auctor. præstand.* Et post eos

ita consideratum & vocatum in Rato Romano *testatur* Prosper Farinac. *De*
*Rot.*61.*n.*28.*lib.*2. Berthazol.*consil.Crimin.*380,*n.*3. Ubi dicit minorem non p
375 se condemnari non dato curatore & non servatis servandis. Siquidem † m
nor tàm in Criminalibus quàm Civilibus non habet legitimam personam st
di in Judicio, *d. l. clarum cum similib. & hoc ita præclarè firmat.* Rol à Valle *con*
31.*n.*8.*vol.*1. Et dicit hanc esse communem opinionem, Boss. *in tit.si. advers.*
376 *Iudic.n.* 22. Adeò † processus criminalis contra minorem agitatus non dato
curatore ad litem nullus sit *per tradita* Tiber. Decian. *in tract. Crimin.lib.*5.*c.*
*n.*56.*in fin.* Cornel.*consil.* 198. *n.* 4. Menoch. 2. *arbitrar.cas.* 268. *n.* 2.
377 Ideoque an reus inquisitus, † minor vel major sit, tanquam quid præju
ciale, ante omnia summaria cognitione debet prius terminari *per l. si putas, C.*
petit. heredit. & l. quoniam, Alexandrum *C. de adulter.* Bald *consil.* 310. *col.*1.*ve*
378 *tertio casu &c. quem ad hoc.allegat. & sequitur* Menoch. *d.cas.* 268. *n.*10. indeq
confessionem minoris spontaneam in judicio criminali sine curatore facta
eidem non nocere *tenet.* Cyn. *in d. clarum, C. de auctor. præstand* Bart. *ad l.fin.*
pupillus ff. de verb.obligat. Alberic de Rosat. *ad d.l. clarum*, dicens, se sæpe imp
gnasse confessiones minorum etiam in tormentis factas & obtinuisse. *per d. cl*
rum, &c. ita etiam in terminis decidit Angel. *in tract. Malefic. in verb. compar*
runt inquisiti. vers. nec. non si cantus, &c. Quem ad hoc allegat Rol à Vall. *consil.*
*vol.*1 *n.*8. & hæc ejus refert verba formalia: Bene sis cautus Judex, quando h
bes minorem 25. annis in fortiam tuam, pro aliquo delicto, quod nunquam ej
responsionem recipias, nisi eidem dato & processus curatore per te Judice
Et ita secundùm hanc doctrinam in supremo judicio Neapolitano per tot
consilium fuisse votatum & conclusum, *testatur* Matth. de Afflict. *Decis.*708.
379 *facit text. in l.*6. §. 5. *de confess.* Et quamvis † Clar. *in* § *fin. quæst.*50.*n.* 2. in quib
dam locis aliud de facto & quidem malè observari, de jure tamen, præcedente
380 sententiam esse verissimam testatur, tamen cum ista consuetudo † sit exorbita
à jure communi & consequenter odiosa de loco ad locum, contra jura aperti
ma & æquissima non est extendenda Felin. *in cap. auditis, col.*6.*de præscript.*
ad l. de quibus, n 12.*ff. de legib.* Paul. Paris. *consil.*25,*n.*26.*vol.*1. Robet. Maran. *D*
381 8.*nu.*31. Quinimò Dd. † attestantibus de consuetudine parum creditur Jason
*d.l. de quibus, n.*89 Mynsing 6. *obs.*68 Ludolph. Schrader. *tract. Feud. part.*1.*q*
nu. 5. Et hanc esse communem opinionem, *post.* Curt. *& alios testatur* Coler
*Process. executiv. part.*3. *cap.*11.*n.* 72. Berthazol *consil.*432.*nu.*2. *ubi. pariter di*
communem hanc esse sententiam. Et communiorem dicit Mynsing. *alleg. sup*
loc. & magis communiter approbatam, *scribit* Vincent. Honded. *consil.*110.*n.*
lib 1 Et *in* Rot Roman. *ita fuisse decisum testatur* Bursat. *consil.*16.*n.*37.*li.*1 E
382 ratio, † tum quia consuetudo est varia & modo alba modo nigra: Hostiens.
Summ. de consuetud. Roman. sing. 369 Paul Paris. *consil.*31.*n.*14. & 15.*vol.*1.
383 Tum † etiam quia consuetudo facti est. *c.* 1. *de constitut. in* 6. *l.*1. *C. quæ sit lon*
consu

suet. Quæ autem facti sunt, prudentissimos quosque fallere possunt. *l.2.ff. de* *. & facti ignor.* Nam facti quæstio incerta est & plena circumstantiarum *uti* *at.* Dionys. Gothofred. *ad l. idem erit ff de stat. hom.* Ideoq; † multi aliquando 384
edunt consuetudinem & aberrant, *inquit* Cyn. *ad l. 2. C quæ sit long. consuet. quẽ* *gat* Meichsner. *Decis. Camer. 14. n. 43. Tom. 3.* Et in ea † asserenda JCtos quan- 385
nvis exercitatissimos facilè decipi, *post.* Bartholom. Socin *consil. 87. n. 3.* Carol. in. *consil. 86. n. 10. vol. 4. ita respondit* Ernst. Cothman. *Respons 1. n. 449. vol.* *ddens. ibidem doctrinam,* Quod Judex religiosè † sapiens ad unius vel alterius 386
ti testimonium de consuetudine sine magno & pernicioso justitiæ periculo onunciare non possit. Idque vel maximè procedit, si Iudex imprudens unius plurium Dd. qui extra istam provinciam & forum vixerunt de consuetudine us fori in quo vixerunt attestantes statim ad suum forum, cujus illi planè fue- nt ignari applicare vellet, *per ea quæ tradit* Ioh. Dilect. Duran. *de Art. testand.* *tit. de substit. cautel. caut. 35. n. 3.* Bursat. *consil. 43. num. 54. lib. 1* Vinc. Honded. *d* *fil. 110 n. 20.* Addens, † respectu loci in quo Doctor non fuit versatus, ejus 387
estatio nullam præsumptionem nedum probationem facere; maximè si teste- de consuetudine juri adversa, *per ea quæ consulendo tradit* Iohan Goedd. *consil.* *arp. 32. n. 187. 188. vol. 3.*

Neq; putamus probari posse in Diœcesi N. talem contra jus apertum vigere nsuetudinem, neq; etiam de ea hic curandum, cum Dnn. N. N. in sua Apolo- passim prætendunt, processum istum secundùm tenorem juris communis larei. Nach verordnung der Rechte/Reichs Constitutionen vnd P. H. O. rc. itutum & absolutum, & tamen salvo eorum honore, in hoc etiam puncto glectum esse ipsa loquuntur acta & protocolla collata cum jure communi.

Septimò Iuris ratio & æquitatis suadet benignitas ut † reo etiam de delicto 388
nvicto & sponte confesso antequam condemnetur detur terminus formandi s, si quas habere potest, defensiones, contra probationes & proprias confes- nes, cur scilicet ex iis non debeat condemnari, *arg. l. desertionem. 3. ff. de re mi-* *& per illum text. ita concludit* Prosper. Farinac. *in Practic crimin. quæst. 39. n. 3.* *ducens.* Salicet *in l. 2 post. n. 7. C. de custod. reorum. dicentem* Quod † reus sponte 389
nfessus carceribus mancipetur, assignato sibi termino ad allegandum, quare ex nfessione sua ita condemnari non debeat, ubi asserit hanc esse totius mundi cticam. Et hanc esse certam juris conclusionem *testatur* Iul. Clar. *lib. 5. Sent.* *n. quæst. 49. n. 13. addens ex* Marian. *in cap qualiter & quando n. 232. de accusat.* *servari ex communi observantia & q 55. n. 9. & seqq.* Grammatic. *consil. 69. n.* *fin. & seqq.* Gomez *de Delict. cap. 13. n. 3.* Etiam † in gravissimis criminibus ut 390
e Majestatis divinæ & humanæ Gig. *de Crimin. læs. Majest. lib. 1. tit. qualiter in* *n læs. Majest proced.* Decian. *in tract. crimin. lib. 7. c. n. 11.* Cacher. *decis. Pede-* *d. 79 n. 11. & seqq.* Boss. *in tit. de Hæretic. n. 9.* Roland. à Vall. *consil. 12. n. 61. vol.* ul. Paris. *consil. 2. n. 159. & seqq lib. 4.* Et iste † terminus defensionis reo dan- 391

dus

dus, etiam si ab eo non petatur, Clar. *d. quæst.* 49. *nu.* 13. *in fin.* & *dicit. commun.* Bosf. *in tit. de Confess. nu.* 10. Foller. *in Practic. crim. in verb.* & *si confitebuntur* *part* 1 & *part.* 3 *nu.* 64. *quem.* & *alios adhoc allegat.* & *sequitur.* Prosp. Farinac.
392 *quæst.* 39. *n.* 35. *ubi ex* Angel. *dicit*, Practicam † esse omnium Criminalistarum quod terminus prædictus reo confesso detur, sive petatur sive non. Estq; ratio
393 quia † reus contra propriam confessionem multa allegare potest, errorem videlicet, ætatem, furorem, &c. cum similibus, ex quibus suadentibus ita facti circumstantiis, vel à pœna absolvendus vel etiam mitius puniendus veniret, Gramm. *cons.* 16. & *Consil.* 69. *n.* 1. *in fin.* Clar. § *fin. quæst.* 55. & *quæst.* 65. *in princ.* & *ita multorum auctoritate consuluit.* Prosp. Farinac, 1. *consil.* 16. *n.* 15. & 16. *ubi dicit*, Sponte confessum revocare posse confessionem contrarium probando: quia ad probandam innocentiam defensiones semper admittuntur, ne fortè contingat innocentem damnari, *per allegat ibi* & *Consil.* 103 *n.* 2. & *seqq.* Iam verò ex actis transmissis non apparet, ullum puellæ nostræ terminum datum, deducendi suas defensiones; sed prælectis in judicio confessionibus extrajudicialibus, & in primo actu judiciali publico, statim publicatam fuisse sententiam capitalem, ac non obstante, quod tam ipsa, quàm pater ejusdem delator terminum & dilationem communem Sächsische Frist petierint, executionem maturatam & perfectam fuisse. Quod ipsum vel sanioribus gentilibus satis in humanum visum fuisse, attestatur
394 † Festus, qui Judæis, damnationem Pauli subitam urgentibus, respondit non esse Romannis consuetudinem reum condemnare, antequam ei detur terminus defendendi & abluendi crimina. Actor. *cap.* 25. *v.* 16.

Certum autem est, si puellæ datus fuisset terminus, eam, adhibito prudentum consilio, multa contra confessiones istas deducere potuisse, videlicet quod
395 fuerint erroneæ, † adeoque revocabiles, *per. tradita* Surd. *consil.* 321 *n.* 72. Matth. de Afflict. *Decis.* 44. *n.* 23. Farinac. 1. *consil.* 13. *n.* 10. Clar. § *fin. d. q* 55. *in fin.* (prout emergens postea veritas rei & evidentia in multis id demonstravit, ideoque facilè
396 iste error data defensione, probari potuisset) veluti ad suggestionem effusæ, Scacc. *de Iudic. lib.* 1. *cap* 86. *n.* 7. Johan. Godelm. *de Mag* & *Venefic. lib.*
397 *c.* 9. *n.* 16. Ætatis † & sexus incõsulta facilitate præcipitatæ: Matt. de Affl. *Decis.* 10
398 Roland. à Vall. *consil.* 31. *n.* 8. *tit.* 1. Sine curatore † & defensore † factæ, *l. cl.*
399 *rum,* & *ibi glos.* Balld. & alii *C. de Authorit, præstand.* Quod † Diabolus per eam tanquam obsessam multa fuerit sæpe locutus. Tiber Decian, *tract. crimin. lib.*
400 *cap.* 37. *n.* 57. *ibi: Etsi Dæmonibus vexetur, quia similis talis censetur furioso.* Item quod confessiones istæ essent variæ, contrariæ, adeoq; incertæ, non concludentes, quæ non nocent, *l. qui falsa vel varia, ff. de testib. l. testium,* § 1 *ff. eod* Farinac. *consil. n.* 15. *cum similibus.* Et hæc sanè Nullitas ex parte Dominorum Judicum
401 planè videtur insanabilis: Quia talis terminus defensionis, non posset denegari à Judice, habente, quodcumque liberum & absolutum arbitrium, *glos. in clement. pastoralis,* § *pen. in verb. licuerit, de re Iud.* Marsil. *in Pract. Crim.* §. *constante, n.*

Meno.

enoch.1.*arbitr.77.nu.1. & seqq.quos ad hoc allegat & sequitur* Farinac.*d.consil.* 3.*n.*4.67. Adeò † ut ne quidem aliud statuti vel consuetudinis alicujus præ- 402
tu defendi posset. Cum nec per summum Principem contrarium induci queat, *tradita* Farinac. *consil.* 16. *n.*18. Matth. de Afflict. *Decis.*39, Imò cum iste ter-
nus † præparandæ defensionis jure nitatur divino, de consuetudine vel stylo 403
d induci non posset Rot. Roman.*de Consuet. decis.*6.*num.*3.*in antiqu.* Bursat. *sil.* 201.*n.*70.*vers. quod procedit.lib.*2.

Octavò evidens emergit nullitas circa modum interrogandi & examinan- Constat enim ex protocollo & actis, puellam istam ad nudam Patris & no- cæ delationem, de Domina vidua, ejusque filia non solum in Individuo, nullâ nen præcedente diffamatione & indiciis, sed etiam de omnibus circumstantiis delationis capitulis expressis, interrogatam, † quod jure communi & Ca- 404
nis constitutionibus expressè reperitur prohibitum, *l.* 1 §. *qui quæstionem,* *e quæst. Constit. Crimin.* Caroli V. *tit.* Keinem gefangenem die Umbstände Missethat vorzuhalten; Sondern jhn die gantz von sich selbst sagen zulas. ꝛc. *Junct. art seq.* 56. *ibi.* Wan den gefangenen in annehmen oder fragen/ elbe Umbstände der Missethat vorgesagt/vnd darauff gefraget werden: *Junct.* 31 *faciunt tradita* Sccac. *de Iudic.lib.*1. *cap* 86.*n.*7.8.*ubi dicit*, Talem † inter- 405
andi modum esse leonem suggestionis, ideoque monet, ut ab eo omnes Ju- s abstineant. Et hic repetenda quæ deduximus *suprà in Resolut.* 2 *quæstion.* 7.*decidendi ratione post.n.*247. Et ex hac interrogandi Nullitate evidenti orta Dominæ viduæ ejusque filiæ diffamatio, quem judex prudens examinando ndum juris ordinem præcavere potuisset & debuisset.

Nonò Constitutiones Criminales CAROLI V non solum præmissum jam cedendi ordinem, ut videlicet reus porrecto libello excusetur, lis conteste- à reo respondeatur, eique terminus præparandæ defensionis concedatur, probant; sed etiam expressè sanciunt, † quod agitato hinc inde processu 406
ntentiam judicialiter submittatur & concludatur, *art.* 92. *sub rub.* Wie die hter vnd Schöffen / oder Vrtheiler nach beyder Theil / und allem Fürbrin- / auch endlichen Beschluß die Vrtheyl fassen / ꝛc. Et hanc † practicam con- 407
endi in causa criminali per totam fere Germaniam observari, *testatur* Lu- ic. Gilhaus. *in tract. Crimin. cap.*5.*ram.*6.*nu.*2. Et quamvis conclusio in cau- ivilibus non sit de substantia judicii, *per tradita* Marant. *part.*4 *distinct.* Joh. chsner. *Decis.camer.*6.*n.*80. Tamen, † quia Carolina constitutio illam ex- 408
sè in criminalibus exigit, omitti sine Nullitate non potest. Et quod in Ca- a nulla ne quidem interlocutoria publicetur sententia, nisi causa conclusa partes, vel judice acceptante eam pro conclusa *testantur* Geil *observ.*107. *ero* 2. Ioachim. Minsing. 3. *observ.*17 Quamvis ista † conclusio reum non 409
onstringat, quin defensiones novas post causæ conclusionem formare & ducere possit, *ut declarat*, Andr. Geil. *d. observ.* 107.*num.*11. Marant *alleg. loc.*

At in præsenti facti specie sicut de legitimo processus initio, vel medio, ita ne de conclusione apparet.

Decimò deveniendo ad ipsam sententiæ definitivæ contra puellam ista publicationem, dubium non est, eam omnibus quæ jam enumeratæ sunt Nu
410 litatibus affectam, † adeoque quæ in publicatione ejusdem principaliter vel consequentiam facta sunt, eodem morbo laborare, *l.1.§.ult. ibi quoniam pro nu hoc. habetur. nec ulla est sententia ff. quod quisq; jur. l.4.§. condemnatum, ff. de re j l.ult. ibi nec nomen quidem sententia habere meretur, C. de sentent. ex brevic. re tand.* Clement Pastoralis *sub.fin. de re jud.* Fac. *Constit. Crim* Caroli V. *art* 93. *rub* Darauff sollen Vrtheil-Sprecher/ *& in ipso artic.* 93. *ibi.* Auff alles Gericht einbringen vnd Handlung/ *& art.* 94. *ibi.* Auff obgemelte beschluß/ rc. Ergò u ista non præcesserunt sententiam, quæ ordinatio præcedere vult, illa utiq; nul
411 erit. Quando enim sententia † ejusque publicatio ex actis justificari non pote notorie nulla & injusta censetur Paul. Paris. *consil.* 107. *nu.* 11. *lib.* 4. Gabriel. *con* 207. *num.* 5. *& seqq.* & *Consil* 167. *nu.* 60. Berthazol. *consil. Crimin.* 79. *n.* 2. Affl *Decis. Neap.* 182. *n.* 3. *& seqq.* Farinac, 1. *consil.* 86. *n.* 63. & 2. *Consil,* 142. *n.*

Vndecimò considerando ipsum tenorem sententiæ, ejusque executione illa perpensis diligenter præsentis facti circumstantiis, nimis videtur rigida in severitate excessiva. Nam I. *Sancitum est in Const. Crimin.* Caroli V. *art.*
412 Quod † Sagæ, tunc demum ultimo & quidem ignis supplicio sint afficiendæ, hominibus per veneficia damna dederunt: *Textus ita habet.*: So jemand d Leuten durch Zauberey/ Schaden oder Nachtheil zufüget/ soll man jhn stra fen von Leben zum Todt/ vnd man soll solche Straff mit dem Fewer thun. aber jemand Zauberey gebraucht/ vnd damit niemand Schaden gethan hett soll er sonst gestrafft werden nach gelegenheit der Sachen rc. Ab hac non di
413 crepat jus † commune, quod non simpliciter propterea maleficas seu Sagas u timo supplicio punit, quod cum Diabolo pactum fecerint, sed quia naturæ hu manæ humanoque generi inimici multa damna adferant, *ut in l.* 1. *& in l. nem aruspicem*, 5. *ibi. quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appella &c. & in l.* 7. *ibi humani generis inimici. &c. C. de malefic & Mathemat.* Ex quib
414 † constat damnum hominibus datum potius quam defectionem à cultu Dei Impp. consideratum, *idq; apertius l. eorum est scientia,* 4. *C. eod. evincitur* Ideòq certum est jus civile hoc potissimum spectare, an damnum hominibus per sag datum sit, ad hoc ut ultimo supplicio afficiatur. *Et testatur* Clar. *in* §. *Hæresis sub* 25. *pœnam mortis. hoc casu hodie non est in usu.* Et faciunt. tradita Farinac. *qu.* 20. 71. *& mult. seqq.* Ubi distinctè per multas declarationes & limitationes hanc re explicat. Menoch. 2. *Arbitr. cas.* 388. *n.* 1. *&* 16. Ubi arbitrariam dicit pœnam for legii, & refert Platonem ad prædictum modum jam olim distinxisse Dialog
415 11. de legibus. Joh. Godelman. *de Magis & Venefic. ibi.* 3. *c.* 11. *n.* 32. Ubi, † quod Magi neminem veneficiis læserint, & tantùm fateantur, se contractum cu

Dæmo

æmone iniisse, pœna extraordinariâ, ut fustigatione, relegatione, mulctâ pe-
niariâ resipiscentes puniri posse, idq; firmat *per text. in d. art.* 109. *Crim. Const.*
roli V. *adducens ibid. n.*33. Ita judicatum, ut in tali casu ad fustigationem & re-
gationem Saga condemnata fuerit Joh. Fichard. *consil.* 111 *nu.* 2. *vers.* So viel
un belanget/ꝛc. *Vbi ita scribit*: dieweil dann dieselbe Person sonst kein Zaube-
getrieben/ noch Schaden/ gethan noch etwas anders gehandelt/ dann das
einmal oder zwei mit zum Tantze geführet worden/ vnd mit dem Bösen jhres
dünckens gemeinsamet/ (quod tamen nostra puella constanter negavit,)
nū aber jhr solches alles leydt sein lesset/vnd sich wider zu Gott bekehret/so wü-
ich dieselbe nicht allein in den andern gleich zum Feuer nicht zu verdammē/son-
n auch mit keiner Leibes straff zubelegen. Hactenus Fichard. ubi tandem in
o casu concludit ad relegationem, † in eamque sententiam descendere so- 416
e supremum Sabaudiæ Senatum *testatur* Anton Fab. *in C. rer. in Sabaud. Iu-*
l. l. 9. *tit* 12. *defin.* 1. *n.* 3. *& defin.* 2. *n.* 5. *& seqq.* Laurent. Kirchov. *inter varia Ger-*
n. Consil. 12. *n.* 9. *tom.* 2. Ubi pariter intelligit Constitut. Carolin, ut altero casu
n pœna mortis, sed relegatio vel alia extraordinaria pœna imponatur. Et ita † 417
am de consuetudine rigorosam mortis pœnam tali casu non servari, *scribit*
osp. Farinac *in Pract. crim. q.* 20. *n.* 89 Atqui ex actis constat, puellam nostram
llum hominibus damnum veneficiis arte Magicâ dedisse neque cum Dia-
lo rem habuisse. Ideoque vigore Constitutionis Carolinæ non ultimo sup-
cio; sed aliâ extraordinaria pœna puniendam fuisse. Et licet initio de equo
gallo gallinaceo quædam narraverit, postea tamen idipsum revocavit, neque
quam judicialiter ratificavit: Neque etiam ex actis constat judicem in corpus
licti, prout tali casu jubet Constitutio Carolina inquisivisse. Quoties autem
† ex aliqua causa certo casu pœnam ordinariam arbitrio judicis mitigari vult, 418
n potest imponi capitalis *l. qui ades, ff. de incend. ruin. naufr.* Aretin. *in tract.*
alefic. in gloss. scienter & dolosè col. 5. Marian. Socin. *in cap. inquisit. in pr. de ac-*
sat. Berthazol. *Consil. crimin.* 118. *n.* 3 Marant. *Disp.* 3. *n.* 18. Menoch. 1. *Arbitrar.*
86. *n.* 3. *Iunct. n.* 5. Roland. Vall. *consil.* 51. *n.* 40. *vol.* 1. *per text. in d. l. qui ades.*
qui Carolina † Constitutio *d. artic.* 109. isto casu, quando hominibus per ve- 419
ficium nullum fuit damnum datum, sancit, pœnam ultimi supplicii & quidem
is non esse infligendam, sed ex arbitrio moderandam, quod satis ex ipsis ver-
d. art. apparet. Nam primò præmittit casum, quo per veneficium hominibus
mnum datum fuit, & tunc statuit pœnam ultimi supplicii: Deinde subjun-
alterum casum per dictionem adversativam: Wo aber jemands Zauberey
braucht/ vnd damit niemand Schaden gethan hette/ soll sonst gestrafft wer-
n nach gelegenheit der Sachen. Quæ dictio Sonst/ † hoc est, aliter, satis 420
nuit: in posteriori casu Sagam vel veneficam alia, quàm ultimi supplicii pœna
ectendam, illamque expressè tali casu prohibitam esse. Est enim dictio ista,
onst/ adversativa, sui naturâ diversum à priori inferens, & aliam à præcedente

 casu,

casu dispositionem arguens, *ut notavit* Gylman *in Symphorem.tom.* 4 *part.*1. 14.*n.*204. *vol.*109.*uti eum allegat.*Paul, Math. Wehner.*in Pract.obs verb.*Sf sten. Et licet non desint magni nominis ICti & scriptores alii, qui hoc etiam mortis pœnam propter solum pactum Sagarum cum Diabolo dictent: tam nec allegati auctores postremæ sunt existimationis, & constitutiones Caroli 11. textus illis multum adstipulatur. Quamvis etiam omninò expeditum, & controversia esset, quod nostro casu, capitalem pœnam lex statuisset, quam men non expresse statuit, judicem ad mitigationem flectere debuisset, qu
421 puella nostra à patre † & noverca delata, judici ad pœnam oblata fuerit, casu legibus ita cavetur, quod si pater, filium præsidi offerat, de capitali crim accusatum vel inquisitum, non debere præsidem filium ultimo supplicio d mnare, & sic non ordinariâ, pœnâ sed mitiori, additâ ratione, ne scilicet patr faciat ministrum impietatis, in sanguinem filii, *ut est text.in l.milites*, §. *desertor & ibi gl.ff de re milit.Et sic per illum text. infert* Salicet.*in l.propter insidias*, C. *accusar.post.*Felin *in cap accusasti.n.*13.*ff.de accusat.*Marsil.*in l.*1.§.*ad quaestion n.*16.*ff. de quaestion.*Tiber. Decian.*in tract.Crimin. lib.*13 *c.*13. Tyraquell. *tract. Pœn.leg.caus.*18. Cravett.*consil.*309.*n.*3. Menoch.3.*Arbitr.cas.*347 *per tot.* Scip Gentil. *de bon. matern. cap.* 2. *pag.* 8.

422 Et hoc etiam in † atrocissimo læsæ Majestatis crimine in casu quodam co suluisse & obtinuisse, Paul. de Castr *testatur.* Cæpoll. *cautel.*1.*ubi refert.casum* f lium quendam Comitis Palatini, cōmisisse crimen læsæ Majestatis, patrem p priâ auctoritate ipsum præsentasse Imperatori: dubitatum fuisse nunquid e decapitandus, consuluit Paul. de Castr. quod non, per textum modo alle tum: Imperatorem verò voluisse videre ipsum textum, quo viso eum liberal pœna mortis, relegando per decennium, *uti refert. ipse* Castr.*in d. l.propter in dias*, C.*qui accusar. non poss.* Et licet allegata lex loquatur de desertoribus m tiæ, tamen ratio ibidem expressa generalis est, videlicet ne Iudex patrem fac ministrū impietatis, in sanguinē filii quæ utiq; in omnibus aliis criminibus ca talibus locū habet. Ideoq; allegati modo Dd. textū illū ita generaliter intelligu

423 Et propterea † Lex non adeò facilè, etiam in crimine insidiarum par rum, licentiam parenti concedit accusandi filium, quin potiùs eum moneat p tatis naturalis, *dum in d.l. propter insidias. C. qui accusar. non poss.* inquit, modò p tas & ratio naturalis, animi tui intentionem non revocet. quasi diceret: licet vilis lex hoc tibi patri permittat, memento tamen ab eo abhorrere jus sangui & naturæ, cum patria potestas non in atrocitate, sed in pietate consistat, *ut text. in l. Divus, in ff. ad l. Pompei, de parricid.*

424 Et ideò, inquit Papinianus † patri, & non marito, mulierem & adul rum deprehensum, permissum est occidere additâ ratione: qui plerumque p tas paterni nominis optimum pro liberis consilium capit, *l. nec in ea*, §. *ult. ff. ad*
425 *adult.* Et † nullus affectus vincit paternum, *text. in l. fin. de curat. furios.*

Ideo

Idq; non solùm obtinet † in liberis probis & piis, sed etiam improbis, uti 426
ret ab exemplo Davidis viri justi & secundum cor Dei, qui, licet Absolon
cum pellicibus ejus fœdè concubuisset, Ammon fratrē occidisset, ipsumq;
idem regno pellere conabatur, & hæc omnia patri nota essent: attamen au-
ejus morte, vestes laceravit & exclamavit: Fili mi Absolon, Absolon, fili mi,
mihi tribuat, ut ego moriar pro te, 2. Reg *cap*. 18. Quod & aliis quàm pluri-
Sacræ historiæ exemplis, si opus esset, firmari posset.

Est enim † pater & filius (seu filia) eadem penè persona, *l. fin. C de impub. &* 427
ubstitut. Et † eadem caro, *c. contradicimus*, *§. hac auctoritate*, 35. *q*. 3. adeò ut 428
eris † corpus parentis periclitari censeatur, §. *fin. instit. de noxal. act. Et ideò* 429
it gloss. & post eam Angel. *in l. quidam cum filium, ff. de hered. instit*. Nec † li- 430
ullum meliorem amicum habere possint, Bald, *in c. pertuas, col*. 2. *de probat*.

Cùm itaq; pater iste, puellam filiam suam apud Judicem detulerit, & ad
endum obtulerit, censendum non est, eum adeò paterni nominis & san-
is oblitum eâ intentione id fecisse, ut mortis pœnâ afficeretur: Quis enim
em † suam ita odit, ut eum lanienæ offerat, & sui destructionem appetat? 431
e etiam inde satis apparet, quod publicatâ in filiam capitis sententiâ, dila-
em instanter petierit, & ab ea quasi provocarit, sed frustra, contra tamen
anitatem & juris benignitatem. Et quamvis initio filiam, pietatis & pater-
nguinis quodammodo oblitus, crudeliter satis ad pœnam obtulerit, unâ
noverca, debuisset tamen prudens & humanus Judex considerare † pa- 432
overcalibus delenimentis, instigationibùsve corrupto, malignè circa san-
em suum judicium & injuriam inferenti consentiendum non esse, *ut monet*
ad liter. in l. non est, de inoffic. testam.

Siquidem † pater quoties contra liberos neglecto pietatis officio, ali- 433
facit perinde id æstimandum, quasi non sanæ mentis fuerit *inquit* Mar-
us JC. *in l. hoc. calore*, 2. *ff. eod. tit*. Et patrem † id facientem, morbum in cere- 434
& rationis defectum habere, *dicit* Bald. *in Auth. ex causa, col*. 7. *n*. 26. *vers. se-*
o accipio, *C. de liber. præterit*. Socin. Iun. *consil*. 59. *n*. 13. *vol*. 3.

Ex quibus apparet, † Novercas eò parentes contra liberos instigationi- 435
suis preducere posse, ut furiosis similes existant, ac sanguinis & pietatis ju-
gligant. Indeq; noverca † præsumitur inimica privignis, Tiber. Decian. 436
ct. crim. lib. 3. *cap*. 25. *n*. 83. Et quicquid † pater facit contra liberos habentes 437
rcas, id fecisse præsumitur novercalibus persuasionibus corruptus, *uti do-*
Bald. Angel. Castrens. *& alii in d l. hoc colore, ff de in offic*. Bertrand. *consil*. 22.
vol. 3. Herman. Vult. *consil Marp* 29. *n*, 89. *vol*. 1. Unde non inconvenienter
inis potiùs allusione, quàm derivatione, † novercam quasi nocentem arcū 438
m putavit Accurs. *in* §. *socrum, in stit de Nup. & gl. in c. pastoralis, in verb prin*
de re Iudic. Solent, inquit, † novercæ in privignos sævire. Inde & Illud pro- 439
ium: † *Odium novercale*. propterea quod novercis omnibus innatum sit fa- 440

tale quoddam & implacabile odium adversus privignos, ut explicat Eras
Roterodam. *in adag.* Chiliad. 2. *cent.* 2. *adag.* 95. *Iuxta illud* Euripid. *in Alc*

Hostis, noverca est, ante natis liberis
Nihiloq; mitior nocente viperâ.

Hinc Ovidius *lib.* 1. *Metamorphos.*

Lurida terribiles miscent aconita novercæ.

441 Ac propterea jura suadent † liberos apud novercas educari non deb
l. 1 *C. ubi pupill. educ. deb.* Aretin. *in l. si disceptetur, ff. eod. tit,* Quod & Virgilius
eclog. 9. *innuit sub persona privigni dicens.*

Est mihi namq; domi pater est injusta noverca.

Cum itaque hisce non attentis, puella à patre novercalibus delenime
corrupto, ad puniendum oblata, ultimo supplicio affecta sit, Judex loci, eum
pietatis ministrum, in sanguinem filiæ jam ante per obsessionem Diaboli
satis afflictæ, & ita majori commiseratione dignæ, fecit, *per text. in d. milit*
desertorem, ff. de re militar.

442 III. Mitigationem † cæteris paribus, suadere solet & sexus quali
propter infirmitatem & lubricum consilii, indeque plerumq; fæminæ co
443 propria censentur laborare commoda, *l.* 2. *§. verba ff. ad SC. Vellejan. l. si mulier*
eod. Zang. *de except.* 3. *cap.* 9 *n.* 1. Quare † mulier à mollitie mentis dicitur
444 *text. in c. quod. proposuisti.* 32. *q.* 7. Et constat ex † creationis historia Diabolum
forma serpentis non virum, sed mulierem tanquam simpliciorem, & ad lap
procliviorem prius aggressum fuisse. Genes. *cap.* 3. *v.* 1. *Ibidemq;* Pare. *in comm*
445 *fac text. in c indignantur,* 32. *q.* 6. Ideoq; huic sexui † quem Petrus vas fragile
446 pellat, magis esse condolendum, † etiam quoad mitigandam pœnarum a
ritatem, tàm Canonistæ, quàm Legistæ communiter concludunt, *text in cap.*
dignum, 6. *extr. de homicid.* Ubi Alexand. 3. Papa. *Exoniensi Episcopo ita rescr*
447 Sanè cum † vir discretus existas, pleniùs nosti, quod in delictis non solùm q
titas & qualitas delicti, sed *ætas, scientia, Sexus,* atq; conditio in delinquent
sint attendenda, *glos. ibid in verb. sexus, text. in l. Sacrilegii pœnam* 6. *in pr. ibi*
conditione, sexus vel severiùs vel clementiùs statuere, ff. ad L. Iul. peculat. l. 38. §.
3. *ff. ad. L. Iul. de adult,* Tiber Decian. *li.* 5. *c.* 38. *n.* 62. Andr. Geil. 1. *de pac. publ.*
nu. 7. Peter. Laiman. *de sagis, q.* 1. Hinc. Virgilius *lib.* 2. *Æneid.*

------------*Nullum memorabile nomen*
Fæminea in pœna est.

448 IV. Humaniorem sententiam suadere debuisset puellæ hujus † ætas
nor, cum 17, ętatis annum vix egressa fuerit. Nam licet minor ętas in delictis
in totum à pœna excuset, tamen interdum miseratio ætatis Judicem ad m
crem pœnam perducere solet, *dicit text. in l. auxilium,* §. 1. *ff. de minoribus,*
l. Sacrilegii pœnā, in pr. ibi. pro conditione ætatis vel severiùs, ve clementiùs sta
ff. ad L. Iul. peculat. text. in c. sicut dignū, verb. sed. ætas. attendenda, extr. de hom

Et † Claudiæ, fratres Impp. propter ætatem crimen incestus remisisse di- 449
C. in l.38.§ fratres l. aut facta, persona, ibi: in ejus rei cōsideratione ætatis quo-
atio habeatur, ff. de pœn. fere. 108. ff. de reg. Iur. Ubi JC. Paulus, Ferè, inquit in
ibus pœnalibus judiciis & ætati & imprudentiæ succurritur, Dec. ad d. l. fere,
Angel. Aretin. in tract. de malefic. in verb. scienter, dolosè, n.12. Ubi sic ait: Cau-
lebet esse Judex, in quo minor ex delicto tenetur, quod mitiùs agat cum eo,
majore Unde magis communiter concludunt Dd. quod quando † propter 450
ctum venit imponenda pœna mortis, habita ætatis ratione, regulariter Judi-
devenire non posse ad decapitationem, sed aliam extraordinariam pœnam
onere debere per ea quæ tradit Berthazol. consil. crimin. 118. n.1. & 2.. Ubi ita
es & pluribus locis fuisse judicatum, asserit. Roland, à Valle consil.51. vol.1. n.
& seqq. & consil.77. n.6. & seqq. vol.3. Ubi 24. adductis argumentis & rationi-
anc firmat sententiam, Grammat. decis.23. n.12. Ubi refert ita servatum fuisse,
consilium Neapolitan. uti eum allegat & sequitur Clar. in §. in fin. q.60 sub
Addens ita Dd. tenere frequentiori calculo. Prosp. Farinac. 2. consil. 187. num.
nu.10. & in pact. crimin. quæst. 92. Vincent Honded. consil.104. n.5. vol.1.
aquell. de pœn. temperand. caus.7. per tot. Ubi n.5. inter alias † hanc adducit ra- 451
em, quod adolescentia suapte quasi naturâ sit irramentum vitiorum & levi-
ideò si peccet adolescens vel adolescentia, magis id asscribendum ætatis vi-
quàm pertinaci malitiæ & improbitati, cum nondum ætati isti plenum sit
nis judicium atque consilium Idque non solùm in malæ sed etiam in bonæ
lis adolescentibus obtinere, ostendit Regius propheta dicens de se: Delicta
ntutis meæ ne memineris Domine, Psal. 25. v.7. Et Jobus vir justus exclamat:
n sumere me vis peccatis adolescentiæ meæ. Job. cap.13. vers.26. Et testatur Ho-
s de se, Ode 16 carm. lib.

- ------- me quoq;
tentavit in dulci Iuventa
fervor. & in cæteros Iambos
misit furentem.

que † multi in prima ætate turpes & omnium judicio damnati, postmo- 452
tamen laudabiles extiterunt, teste Lactant de ira Dei, c.22. Et quamvis mul-
d, variè hac de re sentiunt, eò tamen ferè omnes collimant, propter prædicta
& rationes, † minori quidem in delictis non succuri, ut scilicet restitua- 453
mninò, ne pœnâ aliquâ plectatur, sed verè puniendum esse, sed mitiùs, ca-
i pœna regulariter in aliam commutatâ. Quam etiam defendit Wesenbec in
titl. n.26. ff. ad L. Cornel. de sicar. Ubi urget ration. Angel. & Bald. quod videli-
n minori, quamvis pubere non sit tantus dolus, quantus in majore. Ideoque
eadem pœna. Quo etiam collimat constitutio Crimin, Carol. V. artic, 179.
ætatis, maximè in infligendis pœnis rationem habendam esse sancit, ita ut nō
naria, sed Judicis prudentis arbitrio plectatur, quod arbitrium ad mortem

non

non facile extendi debere, *testatur* Wesenbec *d.modo loc.* Menoch. 1.*arbit.* 86. Imò ne quidem posse hoc casu multis firmat Barthazol.*consil. crimin.* 37 6,7. Roland. à Valle *d.consil.* 51.*n.*40.*& seqq.*

Hisce V.*accedit*, quod puella nostra matre in tenera infantia orbata & improbis vetulis à patre educanda fuerit tradita, à quibus si verum est, q
454 narravit anno ætatis suæ quinto Diabolo associata fuit. Quę occasio † pravæ cationis & seductionis in ipsa prima infantia à prudente judice non parum a
455 denda.*arg.cap.dixit* Apostolus 26.*q* 3. Et certum est in illam † ætatem quinqu nii neq; dolum neq; pœnam cadere, cum ejusmodi infantes quinquennes re râ, quid agunt non intelligant, nec multum à furiosis distent, *inquit* Iustin. Imp *in* §.*furiosus instit*, *de inutil stip.* *l.sed & si.*5 §.*pen ff.ad L. Aquil.* *& in l.*3.§.1.*de*
456 *pulchr.* Hinc Modestin. † infantem cum furioso comparans, in delictis, di quod alterum innocentia consilii tueatur, alterum fati infelicitas. *in l, infans.* *ad L.cornel.de sicar.fac. l. infans*, 60.*ff de rei vindic.* Clar. §.*fin. quæst.*60.*nu.*2. var. *in relect. clement. si furiosus, part.* 3.*n.*1. *&* 5. *de homicid.* Andr. Geil 2. *obs.* 110.*n.*20.21.*& seqq.* Menoch. 2. *Arbitr.cas.*325.*n.*2.*& seqq*, *& cas.*329.*n.*2.*& se*

Cum itaque ex actis appareat, puellam nostram ex ea tantùm & non causa, capite mulctatam, quasi ex propria confessione pactum cum Diabolo
457 buerit, † illud vero quinto ætatis suæ anno inierit, non potuit nulla pœna p pterea de jure, nedum capitis, postea adultior, nondum tamen major effecta niri. *Vt tradit.* Marsil. *in d. l. Infans.col.*2. *quem.allegat* Tyraquell. *de Pœn. tem rand.d.caus.*1.*n.*8.

458 Cum ut in omnibus aliis rebus ita vel maximè in † delictis initium sit ctandum & occasio per jura vulgata. Quin imò de isto pacto expresè nihil posuit, sed hoc dixit, **Sie sey ungefehr fünff Jahr alt gewesen/ wie N. jrhs tern alte Magd jhr den Teuffel geben das er sie solte wahren/ und nachlauff und sie solte jhn wider wahren. Item sie N. hette anfangs nicht gesagt/ das er böse Feind/ sondern einer auß jhrer Freündschafft were.** *Protocoll.* 23.*die Ianu* Unde constat puellam ab initio non solùm propter infantiæ ætatem sed eti
459 errorem non consensisse. Nihil † enim magis consensui contrarium quam ror: Ideoq; non consentiunt qui errant, *text.in l si quis per errorem, ff.de Iuri*
460 Pactum † autem sine consensu dari non potest, *l* 1 §.23 *ff.de pact.*
461 Et quamvis contra hoc replicari possit, † puellam nostram post eà pub rem factam Bremæ pactum hoc, si vera est ejus confessio, renovasse, & alia lennia præstitisse: tamen hîc maximoperè considerandum quod antequa Bremam venerit, à Diabolo fuerit corporaliter obsessa, & pro tali non solum ministerio, sed omnibus vulgò habita. Deinde pariter ex actis apparet, Di bolum, eam tanquam obsessam corporaliter in loco N. assumpsisse & per aëre hinc inde vexisse, & cum eam ita solam detinuerit, majorem utique potestate nactus fuit eam decipiendi, & ad pactum tale, si verum est quod dixit, indu

cend

di. Notum enim est ex † historia sacra, Diabolum homines in solitudine 462
entes maximoperè tentare, & laqueis suis involvere. Loth † cum solus 463
cum filiabus, perduxit eum Diabolus ad incestum, Genes. 19. cum † filii 464
bi soli erant, vendiderunt fratrem suum JOSEPHUM, Genes. 37. Quin
hanc occasionem arripuit Diabolus † Salvatorem nostrum in deserto so- 465
versantem tentandi, & ad defectionem inducendi, Matth. 4. Vnde Eccle-
es † væ homini soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se, Eccles. 466
4. *v.* 10. Ideoque si ut narravit, isthac occasione puella nostra ad renovatio-
pacti in infantia initi, inducta fuit, calamitati † ejus meritò condolendum 467
et, tanquam à Dæmonibus vexatæ, *per ea quæ tradit* Tiber. Decian. *in tract.*
in. lib. 5. *c.* 38. *n.* 57. Præterea non apparet, Judicem in circumstantias perso-
loci, temporis per subsidium inquisivisse, adeoq; omnia hæc, quæ de reno-
one narravit, sicut & alia falsa, & à Diabolo conficta esse potuerunt.

Hisce VI. *accedit.* quòd puella ista conditionem suam deploraverit, & de emendatione, ac pœnitentia spem non obscuram fecerit, uti apparet ex *coll. de* 24. *die Ianuar.* Sie wolte gerne wieder darvon/ wann sie könte darkommen/ sie könte nun wol beten das Vatter unser/ und etliche Psalmen/ auch bißweilen/ Gott der Vatter wohne uns bey: Et quod non solùm ver- sed etiam lachrymis hoc contestata sit, habetur in *Protocoll. de* 27. *Ianuar. ad* .1. *ubi*: und insonderheit bey dem 3. Articul/ weinete sie bitterlich.

Atqui Paul. Chrilland Johan. Bodin. Item Auctores mallei maleficarum
xperientia attestantur, validissimum signum cognoscendi † Sagas, quod 468
ymas emittere non possint, *Conf. dictos auctores Mall. malefic. part.* 3. *quæst.*
Godelman. *de Mag. & Venefic lib.* 3. *c.* 3. *n.* 26.

Huc etiam pertinent, quæ scribit Paul. Ghrilland *in tract. de Sortileg quæst.*
. 35. ubi dicit, quod istarum Apostasiarum † duæ sint species, una quæ sim- 469
ter retrocedit à fide, & sequitur cultum & obedientiam Dæmonis; altera
postquam Christi fidem abnegavit, iterum se baptizat expressè in nomine
oli, & aliud sibi nomen imponit. (Qua de re tamen ex actis nostro casu
constat.) Licet itaq; † utraq; species sit damnata, prior tamen si peccatum 470
revocat, admittitur ad pœnitentiam, & evitat pænas corporales sicut hæ-
i pœnitentes, *ut in l. Manichæos, C. de hæret.* Hactenus Ghrillan. *quem re- & sequitur* Franciſc. Jacob. Ziegler. *in consil. de Lamiis, quod extat in addition.* n. Wier. *de præstig. Dæmon. Faciunt tradita* Farinac. *in pract. crim. de quæst. um.* 105. Johan. Godelman. *de Mag. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 45. *& seq.*

Ubi ad hoc adducit quandam Constitutionem Caroli Magni, in eandem nat sententiam Johan. Köppen *observ.* 130. *n* 8 *& n.* 10. Ludov. Gilhaus. *in* . *Iudic. crim. c.* 2. *tit.* 17. *n.* 17. *vers. porrò si Lamiæ fatentur.* Et multis sacrarum arum argumentis id firmat Johan. Scultet. *in trad.* von Zauberey und Zau- n/ *c.* 12. *ubi ita scribit*: Wer nun solcher Bekehrten verschonet / der verschonet

der Christen/vnd nicht der Zäuberer. Ihr sprechet/ sie sind nicht werth/ d
wieder angenommen vnd geduldetwerden / ob sie sich gleich rechtschaffen be
Ich frage aber lieben Herren warumb? haben sie jemand mit Gifft g
Ihr saget nein. Warumb wolt ihr sie dann nicht leiden? Ihr sprechet s
ben GOtt verläugnet / vnnd dem Teuffel gedinet: Warumb leydet ihr
andere die deßgleichenthun/ꝛc. Junctis iis, *quæ in cap. 7. q. mihi, 82. scribit*: N
ex actis constat, hanc puellam Bremæ Deum expresse & solenniter abneg
sed hoc dixit, Es were/ wie sie zu Brehmen vff der Gasterey gewesen ein Creu
leget/ vnd ein Güldene Decke darüber/ darauff hette sie müssen liegen gehen
den Himmel vnd die Sterne verschweren/ da were sie Braut worden. *Prot*
14. *die Febr. post merid.*

471 Jam verò † stellas & astra abjurans, licèt impiè faciat, propriè ta
Christum abjurasse dici non potest. *Faciunt etiam huc quæ scribit* Godel
472 *alleg. cap.* 11. *n.* 50. Quid usitatiùs, † inquit inter milites & mercatores, qu
parvi lucelli gratiâ, in una hora aliquoties Deum abnegent, & se Diabolo d
veant. *Quod latius persequitur* Augustin. Lerchheimer / in seinem Bedencken
Zäuberey / *sub rubric.* von Straff der Hexen oder vnholden. Et certè cum
473 clesia tanquam † pia mater, omnibus, etiam Sagis & Divinatoribus curiosis
mium suum aperiat, & pænitentes recipiat, Actor. 19. *v.* 29. nec fatigata si
quam veniam indulgere, *c. duo 23. quæst. 4. c. super eo. in princ. de hæretic. in 6.*
quet, vers. sed quia circ. fin. de Sum. Trinit. Non videmus, quare ejusmodi S
minorenni, si nullum hominibus aut pecoribus damnum dederit, neque e
cum Diabolo se commiscuerit, propter solam simplicem defectionem à D
quam seriâ pœnitentiâ emendare studeat, ultimi supplicii pæna indistinct
ctanda, & in Ecclesia, propter antegressam Dei abnegationem, planè non s
leranda, Jehova enim dicit: Quoties ingemuerit peccator, vivendo vivet, & n
474 morietur. De Cypriano † refertur, ipsum ab ineunte ætate Magicis artibu
ditum, & in iis educatum fuisse, ita ut vix parem suâ ætate in illis artibus habu
assumpto vero Christi nomine & pænitentiâ actâ, ita in doctrina Christi p
fecisse, ut tandem in Episcopum Carthaginensem electus, postea fidei const
tiam martyrio coronarit & comprobarit, *ut ex specul. Histor. lib.* 13. *cap.* 122.
Lambert. Dan. *in flagell. hæret. p.* 104. *&* 285. *refert*, Johan. Scultet. *d. c.* 12.

475 VII. In temperandis † pœnis, maximè arbitrio Judicis commissis, co
siderari solet, an reus ultrò & sponte delictum fateatur, & se ipsum quasi defer
l. edict. in pr. ff de Jur. Fisc. gl in l. 3. § ult. ff de alien. jud mut. caus. text. in l. in
in fin. ff. de custod. & exhib. reos. Tyraquell. *de pæn. temperand. caus.* 30. Et hanc
cit communem opinionem Simancas. *de instit. Catholic. cap.* 15. *d.* 6. Bero *i*
Clerici, 11n pr. n. 88. *de Iudic.*

476 Et quamvis † Clar. *in §. fen. q.* 60. *n.* 34. dicat, Judices de hoc non cur
interim hæc ratio junctis aliis per se urgentissimis, eò magis movere debu

c casum majore dignum esse misericordia, *sicuti hoc argumentum usurpans, sulendo dixit* Berthazol. *consil. crimin.* 356. *n.* 6. *junct. consil.* 505. *n.* 27.

Major enim † spes est residuæ bonæ indolis, ingenuitatis & emendatio- 477
n his, qui seipsos ultrò quasi deferunt, delicta confitentur, quàm qui etiam ti & suspicione gravissima onerati, malitiosè delicta celant & pernegant. Et tiam in nostris terminis, in crimine videlicet veneficii tenet cæteris paribus delman. *de Mag. & Venefic. lib.* 3 *c.* 7. *n.* 18. asserens, legibus etiam Mosaicis le- punitum, spontè confessum, quàm convictum. Siquidem fur sponte con s, quintam partem ultra ablatam rem restituere cogebatur, cum aliàs vel a dupli, quadupli vel quintupli locum haberet, Num. 5. *vers.* 7. Exod. 22. Et dem sententiam probat Johan. Köppen. 2. *observ.* 130. *n.* 11.

Hæ itaq; rationes, si non singulæ ejus ponderis sint ut Judex animi sui mo-, ad mitigationem pœnæ capitalis, in hoc nostro casu componere potuisset, junctæ tamen omninò id suadere, vel saltem ad cautiorem processus ratio-, concedendam dilationē, movere debuissent; Cùm jura velint, † interpre- 478
one, pœnas potiùs esse molliendas, quam asperandas, *l. interpretatione* 42. *ff. en.* Licet † enim crimina punire non sit crudelitas sed pietas, *per ea qua tra-* 479
Paris. de Put. *in tract. de Syndicat. in verb. crudelitas num.* 4 *fol.* 324. *fac. text. in non est crudelis.* 63. *q.* 5. Interim tamen † illa Iudicis severitas cū aliquo tempe 480
ento benignitatis accipienda est, *l. respiciendum* §. 1. *de pœn. l. hodie, ff eod. text. disciplina, &c. namq; distinct.* 45. *& c. quid faciat,* 23. *quæst.* 3. Maximè quando
on solum ipsa lex delictum certo casu à capitali eximit pœna, sed & insuper 481
at circumstantiæ, propter quas jura & leges mitigationem suadent, ut hoc tro casu ex supra deductis constat; tunc enim Iudex non debet affectare † 482
ritatis gloriam, ut loquitur Justin. sed cum benignitate punire, *secund.* Belvis. *ract. Jud. sub rubr. de pœn. capitali, n.* 2 Ferrar. *caut.* 26. *in princ.* Nevizan. *in nupt. rubr. non est nubendum, n.* 69. *& seq.* Hippol. Riminald. *consil.* 245. *n.* 14. 8. *& seq. lib.* 3. Et Justitiam † cum dulcedine misericordiæ temperare, *d. cap.* 483
iplina, distinct. 45. Nam melius † est Deo misericordiæ rationem reddere, 484
m inclementiæ, *c. allegant,* 26. *q.* 7. Cagnol. *ad l. semper,* 56. *n.* 1. 2. *de Reg. Jur.* senbec *consil.* 19. *n.* 23. Et † Judicium sine misericordia futurum ei, qui mise- 485
rdiam non vult fieri delinquenti, *dicit* Apostolus Epist Jacobi, *c.* 2. *v.* 13. *& rtur in c. plerumq;* 2. *q.* 7. Speculat. *in tit. de dispens.* §. *ult. in in.* 15. *cū ibi allegat.*

Hinc Rudolphus I. Imperat. † hanc sententiam in ore habuisse fertur: 486
erum & immitem fuisse me aliquando pœnituit; lenem & placabilem, nun- m. Et Nero † in primis imperii sui annis, antequam ad tyrannidem ma- 487
stam deflecteret, subscripturus sententias mortis reorum capitalium, excla- le fertur: Quam vellem nescire literas, *teste* Seneca *libr.* 2. *de Clement.* Johan. lter. *in Chronolog. Ecclesiast. polit. in vita Neron.*

Duodecimò redeundo ad Principales Nullitates hujus processus, apparet

488 ex Protocollo & actis, puellam † non fuisse decenter durante inquisitione cu- stoditam, sed in ædibus patris detentam, & aditum ad eam promiscuè cui patuisse, eamq; tanquam Delphicum, ut narratur in facti specie, oraculum con- sultam fuisse de rebus magicis, & tàm per parentum, quàm aliorum malevolo- rum suggestionem, de personis & matronis honestis, multa falsissimè men- tam fuisse, uti non solùm ex narratione Dominorum consulentium, sed & infor- matione cujusdam præcipui officialis & Consiliarii Reverendiss. Episcopi ad mandatum suæ Celsitud. congesta apparet, ubi refert: Es wird von Män- niglich in facto vor gewiß berichtet/ das eine geraume zeit hero/ viel Leute/ a Frembde vnd vom Landt/ in des N. (puta puellæ parentis) Hause auß vnd e gangen/ daselbsten des Mägdleins Anschläge angehöret/ darbey er den N. Bran wein vnd Broyhan verkaufft/ unnd einen grossen Vortheil gehabt. Item/ Es w von redlichen Leuten beständig berichtet/ das gemelter N. nach seiner Tochter H richtung verschidenen Leuten bey Nacht/ vor die Häuser gelauffen/ vnd die selbe a seiner Tochter Aussage offentlich vor Zäubersche auß geruffen. Item/ es hatte d Mägdlein auff feindseeliges eingeben ihres Vettern vnd David H. Haußfr (nach welcher der N. wie sie noch ledig gewesen/ freyen vnnd sich zu ihr nöti wollen/ aber mit einer Maulschell abgewiesen/ vnd dahero derselben feind gewes sie ihres Ehemans Bruders Kind / welches Natürlicher weise am Schlage gest ben/ vergeben/ vnnd daß sie ein Zäuberin were. Item/ Es were beständig bericht daß der N/ in anhören anderer Leute gefragt/ ob nicht Hanß N. auch ein Zäuber vnnd die Tochter geantwortet sie kenne ihn nicht/ er aber mit strengen worten ab mals darauff getrungen/ vnd sich endlich die Tochter erkläret/ gemelter N. wer jhrer Compagni nicht/ möchte in einer andern sein/ worauff der Steinmetz j gleichwol diffamirt/ auch durch solche diffamation causirt/ daß es jhm N. von ande verkleinerlich vorgeworffen/ ꝛc. Item daß newlich bey J. F. G. Cantzley außbün gemacht/ daß ein Erlicher Mann Heinrich N. in einer rechthängiger Sachen wi Cordten N. als ein ernandter Zeuge/ vermöge geleysten Eydts die warheit auß sagt/ daß darauff gemelter Cordt N. neben noch einem leichtfertigen Gesellen / in Steinmetzen Hause zu dem Mägdlein sich verfüget/ daselbsten von morgen Brandtwein/ vnd folgends Broyhan/ biß vff nach mittag vmb 2. Uhren gesoff vnter vnnd bey solchem Gesöff des N. Tochter/ vber obgemeltem Heinrich N. g fraget/ vnd endlich die Erklärung von jhr bekommen/ gemelter Heinrich N. des Fraw vnd Tochter könten die Zauber Kunst / wie solches mit des Ambts Protocoll nothürfftig zubeweisen/ auch gemelter N. selbsten gestanden/ vnd wegen seiner d hero rührender diffamation / einen offentlichen Wiederruff gethan/ vnd mit g fängnüß gestrafft worden. Hactenus ille, cui tanquam principis jurato offici & consiliario, fide digno, in hisce quæ habita diligenti veritatis indagine prin- cipi suo retulit, meritò fides habenda.

Ex quibus omnibus patet, puellæ iſtius malècuſtoditæ læviſſimum paren-
, ea tanquam obſonio quodam diſtrahendi vinum aduſtum & cereviſiam
n fuiſſe, & Diabolum, per eum ipſamque puellam, ſcholam & exercitium
licum calumniandi & diffamandi exercuiſſe, quod utique tanquam rem peſ-
exempli Magiſtratus loci præcavere & nullo modo admittere debuiſſet,
mplo perniciosum, 7.*cum ſimilibus*, *C.de prob.* cum malitiis hominum non ſit
lgendum, *l.in fundo*, 38.*circ.fin*, *ff.de rei vindic.*

Conantur autem Dnn. Judices hunc exceſſum ſatis reprehenſibilem, &
tarum calumniarum fontem fomitemque, duplici ratione excuſare: I. Quod
bolus in carcere puellæ inſidias inſtruxerit, eos ut animæ ejus ſaluti conſu-
nt, puellam tanquam proprii oris teſtimonio convictam maleficam in pa-
is ædibus catenis conſtrictam detinuiſſe. II. Expreſsè prohibuiſſe, ne
ad colloquium ejus admitteretur.

Verum ad hoc reſpondetur, Quod Dnn. Judices N.N. ſolliciti fuerint, de
mæ ſalute redimenda iſtius puellæ, in hoc fecerunt Chriſtiani Magiſtratus
cium laudabile: Quòd verò id modo inordinato & inſolito, cum ſcandalo
lico, & diſcrimine honeſtorum & innocentium fecerint, culpa non carent.
nquam † enim relatum neque uſque receptum eſt, ream de maleficio & ve-
cii crimine convictam, ut prætenditur in apologia, & capitali pœna damnan-
, in paternis ædibus, ad quas cuivis liber patebat aditus, nō ſecreto ſed palam
cuſtodibus & miniſtris publicis detineri. Et ſolent prudentes Judices reos
talium criminum, ſi ex juſta cauſa carceribus non mancipentur, in loco ali-
publico vel etiam domo miniſtri publici jurati, adhibitis plerumque cu-
ibus, qui omnia accuratè obſervent, cuſtodire & diligenter cavere ne cui-
iber pateat aditus. Hoc ſi feciſſent Dnn. N.N. iſtæ honeſtorum virorum &
ronarum diffamationes, inde non eveniſſent. Et ſuperat captum noſtrum
prudentia, patri cuſtodiam filiæ de capitali ſupplicio inquiſitæ, & jam dum
rotenditur convictæ & damnandæ, committere; qui ſi ſtorge naturali mo-
& ſanguinis ſui non planè oblitus fuiſſet, eam quavis hora citra grave diſpen-
n liberare potuiſſet, id etiam procul dubio feciſſet, niſi occaſione hujus cu-
liæ, obſonium diſtrahendi vini aduſti & cereviſiæ diutius ſe habiturum per
fabulas & calumnias ſperaſſet, & ita lucellum iſtud paterni nominis pieta-
tuliſſet.

De inhibitione iſta ex actis nihil apparet. & ſi illa etiam facta eſſet, non ta-
propterea excuſatur ille exceſſus. Quid enim leges (ſeu inhibitiones) ſine
ibus, vanæ proficiunt, inquit Horat. Non enim per nudas inhibitiones ſatis
ſtitiæ, niſi magiſtratus diligenter curet, ut id quod mandatum eſt, fiat. Sive
ue facta ſint tales inhibitiones, ſive non, ex ſupra deductis patet, aditum cui-
romiſerè & colloquium cum puella peſſimo exemplo patuiſſe, quod cùm
tertur, illic locorum notorium ſit, ulteriori deductione non eget.

 Decimò

490 *Decimotertiò* constat ex Protocollo & actis puellam nostram varia, contraria & incerta deposuisse, quæ neque per veritatis inquisitionem, neque mo ad certitudinem redacta & purgata sunt.

Et quidem ex prædictis *variis & contrariis* quædam hic ad ocularem demonstrationem subjungenda esse duximus, ex quibus evidens apparebit processus & sententiæ nullitas

1. Die alte Dibbecke vnd Catharina N hetten jr Margreten Sivers das Zaubern gelehret. *Protocoll. de 23. Ianu. Iunct. Respons. ad art. 6. de 27. Ianuar.*

1. Die N. zu Bremen / hette jhr kunst gelehret. *Protocoll. de 27. Ianu. in Respons. ad artic. 7.*

Item. In der Gerichtlich verlesenen Vhrgicht wird nur der alten Dieb[becken] allein gemeldet / ob hette dieselbe jhr das Zaubern gelehret / *Artic.* 1.

2. Sie wehre auff dem Lust-Hause vor Bremen der N. zustendig Braut gewesen / vnd darselbsten zu geschworen. *Protoc, de 23. Ian.*

2. Sie were zu Bremen in der [N.] Hause Braut gewesen / vnd da[selb]sten zu geschworen. *Protoc. de* 14. [Fe]*bruar.*

3. Wie sie Braud gewesen were ein güldene Decke auff dem Boden gelegen / vnd darunter ein Creutz / darauff sie müssen mit dem Rücken ligen / in den Himmel sehen / vnd denselben verschweren. *Protocoll. de 23. Ianuar.*

3. Hette müssen auff ein Creutz [li]gen gehen / vnd den Himmel (nota [va]riationem) vnd die Sterne versch[we]ren: hetten jhr darnach [nota rur[sus] variationem] eine Güldene De[cke] auffs Creutz gelegt / vnd müssen Bra[ut] sein. *Prot. de* 14. *Febr.*

In der Gerichtlich verlesenen vnd ratificirten Vhrgicht / lautet es al[so]: Sie hette den Himmel vnd Erden verschweren müssen. *Protoc. sub lit. I art.* 18.

4. Wie sie zu Bremmen kommen habe die N. marsche daselbst am Marckt Zucker vnd alleley Kraut gekaufft. *Protoc. de* 14 *Febr.*

4. Wie sie zu Bremen komm[en] vnd vor der N. marschen Hause (w[el]ches nit am Marckt / sondern gegen d[em] Kirchhoff über / wan man auß der [einen] straßen in die ander gehet / stehet) vorübergangen / hette daselbst ein Wage m[it] Apffeln gehalten / darvon die N. marschen ein Sack voll gekaufft / vnnd zu jhr g[e]sagt / das sie den Sack wolte ins Hauß tragen helffen welches sie gethan. *Protocoll. de 23. Ianuar.*

5 Die N. marsche habe sie bey der Hand genommen / sey mit jhr in den Hoff gangen vnd Köel gepflücket *Protoc. de* 14. *Febr.*

5. Wie sie in der N. marsch[en] Hauß kommen / hette dieselbe gesagt [sie] solte bleiben vnd jhr ein wenig Lau[se]... *Protoc. de 23. Ianuar.*

6 Sie sey wol 3. wochen zu Bremen bey der N. marschen gewesen. *Protoc. de 23 Ianuar.*

6. Sie sey 6. wochen zu Bremen bey der N. marschen gewesen *Protoc. [de]* 27. *Ianuar, in Resp. ad art.* 15.

Nota

Nota, in ista puellæ confessionum variatione & incertitudine omninò ecuisset judicem loci, Bræmæ, quæ non ita procul à loco judicii distat, ante mnia inquirere, annè talis ita dicta fæmina ibi habitaret? an in foro vel alia pla-a? an extra utbem tale prædium, de quo puella dixit, haberet? Cum puellam nc in ædibus suis, & quanto tempore habuerit? Quæ omnia præcipit ordi-tio Carolina & Iura Civilia, de quibus tamen ex actis nobis transmissis nihil paret.

7. Sie hette ein Pferd / ein Schwein / vnd einen Welschenhanen les dem Rath zu Bremen zuständig urch Zauberey / worzu jhr die N. arsche materialia gethan) vmbgebracht. *Protoc. de* 24. *in Resp. ad art.* 20.

7. Sie hätte Menschen vnd Vieh mit der Zauberei keinen Schaden zugefügt / darbey auch bestendig verharret. *Protoc. de* 24. *Ianuar.*

Nota, Et hic vigore Carolinæ Constitut. inquirendum fuisset apud natum Bremensem, num se res ita haberet.

8. Wie sie zu N. loco videlicet ju-cii, auff Catharinen N. Bette gele-n / vnd dem Tantze zugesehen / hette Teuffel der N. dischen vnd die N. che jhm wider ein Stück von der sen vnd Backen geschlagen. *Protocol. de* 27. *Ianuar. in Resp. ad art.* 10.

8. Es sey im Tantzen vor Bremen auff dem Lust-Hause geschehen / da der Teuffel der N. dischen ein Stück von der Nasen vnd Wangen geschlagen. *Prot. de eod.* 27. *Ian.* §. Saget ferner / rc.

Nota, hic Iudex inquirere debuisset, num circa id tempus fœmina ista no-nata, damnum aliquod in genis & naso habuerit, & quale id fuerit, quod utiq; cinos latere non potuisset, qua de re tamen ex actis nihil apparet.

9. der Teuffel vnd die N. dische ten sie (ream Domina videlicet vi-a) berichtet die N. vnd jhre Dochter höre mit in die Companey. *Protocoll. de* 31. *Ianuar.*

9. Sie habe die N. selbst im Tantz vnterschiedlich gesehen. *Protoc. de* 13. *Feb. & de* 23. *Ian.*

10. Die N. dische sey 3 mahl mit Tantz gewesen / 1. in Catharinen N. use / 2. im Felde nach Hüttbergen / zu Bremen auff dem Lust-Hause otoc. de 27. *Ian*

10. Es were die N. diesche zu Ey-selberg der gantzen Companey auch mit im Tantzen gewesen / Ergò ist dieselbe mehr als dreymal beym Tantze gewesen.

11. Die N. nimirum Domina vi- hette etwas von einem Auffschertz- nd der N. dischen / welches Herrn N. N. solte beygebracht werden / da-nen zwo knutten / vnnd zwo öesen h etlich garn / so mit dühn zusamen acht gewesen. *Protoc. de* 10. *Feb.*

11. Die N. Domina vidua Die N. die alte N. vnnd N hetten einen schwartzen bandt gekaufft (variatio) darin zwey grosse knutten / vnnd zwey öesen / auch 3. flechten (variatio) gewesen / den hetten sie der Schwertfegerschen (variatio) gethan *Prot. de* 14. *Feb.*

In der Gerichtlich verlesenen Vhrgicht lautet es also: Das Band habe knutten / vnd zwey öesen gehabt.

12 Das Bandt sey Schwartz gewesen *Protoc. de* 14. *Feb.*

12. Das Bandt sey Gryeß gesen. *Protoc. eod.* 14. *Feb.*

Nota, Hîc debuisset Judex loci inquirere, quisnam ille propola fuerit, quo Domina vidua & memoratæ mulierculæ istam fasciam den Auff-Schu Bandt/ emerint, & ab eodem expiscari, quo tempore, quo pretio, &c. Et satisfecissent Carolinæ Constitutioni, & fraus Diaboli detecta fuisset. Neq est verisimile, tres vetulas, & cum illis Nobilem & spectatam matronam, ad e ptionem vilis fasciæ in unius propolæ ædibus convenire, indeque probabile c non debuit.

Possent adhuc aliæ plures variationes ex Protocollo, maximè circa vend tionem prætensam aurei illius cochlearis, ex actis deduci, verùm hæc modò su ficiant, cum incertitudo confessionum vel ex iis satis ad oculum remonstretu

491 Indecens † autem & grave est, super re dubia, incerta & varia certam & quide capitalem ferre sententiam, *cap. grave*, 11. *q.* 3. Cravett. *consil.* 276. *nu.* 4. Joh. Pe

492 Surd. *consil.* 151. *n.* 50. Quia † exinde facile offendi potest veritas & justitiæ, *c*

493 *fin. distinct.* 33. Curare † itaque debet Judex, ut super re certa & liquida, ma mè in criminalibus, ferat sententiam. § *curare, & quæ ibi not. Dd. in stit. de actio junct. l. fin. cum simulib C. de probat. l. quæ sententiam, ibi, in unum conspirantec cordanteq;, C. de pœn.* Nihil † autem magis contrarium certitudini quàm vari

494

495 tio, Cardin. Clement. 1. *de renuntiat.* Udalr Zas. *consil.* 16. *n.* 43. *lib.* 2. Quæ † fi contradictione & evidenti mendacio stare non potest. Anton. Fab. *in cod. rer*

496 *Sabaud. Iudicat. lib.* 9. *tit.* 21. *defen.* 5. *n* 3. Nullumque † evidentius falsitatis signu dari, quam variationem, *tradit* Prosper. Farinac. *post* Bald. *& alios quos allegat*

497 *consil.* 138. *n.* 11. Et incertitudo † omnem vitiare dicitur actum, *l. cum duo ubi gl.*

498 *de in diem addicti.* Bart. *in l. quidam, ff. de reb. dub.* Quia † plus uno verum esse no potest. Indeque ex sola testium & delatorum falsorum variatione innocentia falsò delatæ præcipitanter ac injustè condemnatæ Susannæ cognovit Danie eamq; ab injusta sententia liberavit, Judices istos quod non diligentiùs inqui verint in veritatem hisce verbis increpans. Siccinè fatui filii Israël, non judica tes neq; quod verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israël? *Dan.* 13. 48

Decimo quartò, narratur in facti specie quasdam fœminas ad puellæ huju delationem fuisse incarceratas, per aquam frigidam probatas, & postea sat inhumaniter tortas, tandemque in carcere exanimes repertas, Atqui consta Probationem illam † per aquam frigidam esse irrationalem, inhumanam, im

499 piam & jure aperto improbatam. *text. in cap. Mennam*, § *. purgationem. consu luisti.* 2. *qu.* 4 Et ita omnes, qui non fungum pro cerebro vel peponem pro cor de gerunt, statuere, ex scriptis Doctorum virorum apparet. Petr. Binsfeld. *de Cof*

500 *malefic. membr.* 2. *concl* 7. *dub.* 1. Ubi dicit Magistratum, † qui facit Sagam subire

501 probationem aquæ frigidæ, mortaliter peccare: quia illa † Diabolo fabricante

502 introducta sit. Johan. Bodin. rigidissimus aliâs Sagarum censor dicit, † hac via

Diabolum

iabolum judicia, quæ sancta oportet servari, commutare in scholam magiæ .4. *de Magor. Dæmonom ca*. 4. Petr. Heigi. *Illustr. quæst*. 39. *n*. 61. Ubi dicit, hunc obandi modum esse speciem idololatriæ, † veritatem scilicet ab elemento 503
uæ exquirere, & idolum in ea fabricare, cum potius in rebus dubiis Deum nsulere debeamus, quod multis ibidem persequitur, & solidè contraria refel. *cui concordat* D. Joh. EWich, *Medicus quondam. Bremensis. in tract*. von den xen *fol*. 35. Ubi ita effatur: Was ist dann diß Vngewöhnlich werck anders/† 504
nn eine Versuchung Gottes/ oder ein Teuffelisch gespött/ vnd einer Sorgli. en vnd ärglichen Tragædien anfang? Darvon ein Schertzer lachend gesagt/ ß diese Probiermeister der Köche weise folgen/ dann wie diese die Cappaunen/ sie zur Mahlzeit bereiten/ erst mit Wasser reinigen/ darnach Bradten/ also rü. n Jene auch dem Moloch seine Gerichte vnd Brand-Opffer zu/ ꝛc. Et fol. 41. ncludit, hanc probationem Doctore † Satana ejusq; asseclis carnificibus, 505
ololatris, Sophistis & impiis Phielosopis esse stabilitam & introductã *Quem egat & sequitur*. Joh. Godelman In seinem Antwortschreiben/ *quod extat. lib*. 3. *rinc. tract*: *de Mag. & Venefic*. Ubi in hæc verba scribit: Hierauff antwort ich nd vnd teutsch/ das solches ein wider-Rechtlicher vnd teufflischer gebrauch ist/ o ein grewel † vor Gott dem Allerhöchsten/ das auch seine Göttliche Allmacht 506
durch weniger nicht erzürnet werde/ alß wann zuvor die Kinder durch das wer gangen sind. Deuter. *cap*. 18. Et *lib*. 3. *c*. 4. *n*. 23. *& seqq. id pluribus persequi*, dicens, hanc esse communem Dd. sententiam, probationem istam prohibi- n esse, proindeque omnes facultates Juridicas in Academiis Germaniæ ita sta- re. Et † furiosum hoc probationis genus appellat Francisc. Hotoma. *Disp. d. cap*. 44. *n* 6. Et nulla † ne quidem probabili ratione niti affirmat Hieron. 507
508
eutl. *vol*. 2. *disp*. 4. *thes*. 7 *lit. c*. Jodoc. Damhouder. *in Pract. crimin. cap*. 43. Joh. rcholt. *de Feud. c* 7. *n*. 52. Henr. Bocer. *IC. & Proff. celeberr. in Acad. Tubing in ct. de Quæst. & Tortura. c*. 3 *sub. n*. 101. Lud. Gilhaus. *in Arbor. crim. c*. 2. *tit*. 34. *n*. 158. Ubi dicit, Judicem qui furiosa illa & diabolica exploratione utitur † 509
ione injuriarum conveniri posse, Joh. Scultet. *in lib. qui inscribitur*: Gründli- r bericht von Zauberey/ *c*. 11. *pag m*. 243 Ubi in hæc verba erumpit: † Heyd. 510
ch/ tirannisch/ verführisch vnd teuffelisch ist solche Wasserprüffe/ vbel thun wollen muthwillig irren/ vnd von dem teuffel betrogen sein/ die sie wider f bringen vnd ernewren. *Et pag*. 246. *& seqq. ubi ita concludit* Weil dann nun he Wasserprüff auß Irrthum vnd Aberglauben † erfunden/ mit zuthun 511
teuffels geschicht/ tyrannisch vnd betriglich ist/ Gottes versuchung vnd raff auff sich träget/ vnd in allen Geist- vnd Weltlichen Rechten alß Gott- vnd gefehrlich verbotten/ so haben je die sie noch gebrauchen zu Schutz ts vor zuwenden/ sondern müssen jhre Vngerechtigkeit auch wieder ihren len erkennen. *Hactenus ille*. Herman NeWalt. *quodam Prof. Acad. Helmstad. Apolog. contra Epistol*. Scribon. *& quidem in præfat*. in hæc scribit verba: Die

meynung (nemlich von der Wasserprüfe) in welcher Er (Scribonius) steckt
512 nicht allein ärgerlich/sondern gereichet zu Gottes verachtunge/† ist an ihr se
Unehrlich vnd schendlich. Rationes quas auctores allegati adducunt, longū
ret hîc adducere, ideoque ad ipsos scriptores nos remittimus.

Solent autem plerumque judices pro tuenda hac probationis specie al
513 gare † inveteratam consuetudinem, quæ meritò pro lege custodienda est, p
Jura vulgata.

514 Respondet ad hoc argumentum Nicol. Papa, † Malam consuetudine
tanquam perniciosam corruptelam vitandam esse, *cap. mala consuetudo distin*
515 8. Et dicit. August *lib. 3. de Baptism. contra Donatistas c. 6.* Quod† consuetudo c
dat veritati manifestæ: quia consuetudo sine veritate, vetustas erroris est *inq*
516 Cyprian *in Epist. ad Pompej. & refertur in cap. consuetudo, d. distinct.* 8. Et † s
ratio exemplis anteponenda, *teste* August. *in cap sana distinct.* 9. Ideoque Cels
517 JC. Quod † non ratione, *inquit*, introductum, sed errore primum deinde co
suetudine obtentum est, in aliis similibus non obtinet, *l. qui non ratione*, 36. *ff*
518 *Legib.* Hinc Herman. NeWalt. *in allegat. supro præfat.* Das es † *inquit* eine
gewohnheit sey/ ist auß des Teuffels list und afferey Johan Scult. *d. cap* 11. *p*
519 *mihi* 241. ad hoc argumentum ita respondet, † Gewohnheit gilt nicht wi
Wahrheit vnnd billichkeit: Hundert Jahr vnrecht ist noch keine Stund rec
vnd was Anfänglich an jhm selbst nicht taug/wird durch lange zeit nicht G
gemacht. Sonst möchten sich ewere Hexen damit auch entschuldigen/das sol
vnthatten von anfang der Welt vnd vielen vnd grossen Leuthen begangen sind

Et cum Dnn. N. N. in apolog. sua provocent ad Carolinas constituti
nes criminales, & processum suum ex iis & jure communi justificare vol
non opus est plura de superstitiosa ista consuetudine, & irrationali corrupte
dicere. Constat enim jure communi istam probationem per aquam frigid
520 improbatam, † & altum de ea in Carolinis constitutionibus silentium exist
Ideoque in hoc etiam puncto, processus iste ex jure communi & constitutio
bus Carolinis nullo modo justificari potest. Et cum in dictis Carolinis consti
tutionibus, accuratè indicia in crimine veneficii enumerentur, non est veri
mile hanc probationem per frigidam, si legalis & rationalis visa fuisset legislato
rem omisisse.

521 *Decimo quintò*, non parum suspectus redditur processus, quod † quæda
mulierculæ hoc modo per frigidam probatæ quædam postea gravissime tort
in carcere exenimes & mortuæ, repertæ sint. Et quamvis in Instrumentis Apo
log. Dnn. N. N. adjectis, Notarius attestetur quod visum fuerit chirurgis, co
lum istarum fœminarum fuisse fractum à Dæmone, tamen id ita pro certo a
firmare non potuerunt. Quicquid autem fit, suspicione isthæc non caren
per ea quæ tradit Joh. Wier. *in tract. suo de sortileg. & Sag. lib.* 6. *c.* 15. Joh. Sculte
522 *in d. de tract.* Von Zauberey. *cap.* 11. *circ. fin.* Ubi addit † ex hoc quod fœmin
veneficæ

neficii inculatæ in carcere exanimes & sibi ipsis manus intulisse reperiantur, non firmiter concludi eas fuisse Sagas: Quia hoc & alii fecerunt, utpote Ahiphel impius Absalonis consiliarius, Judas Christi proditor, qui tamen non erunt venefici. Et quòd Diabolus permissu Dei alios quàm veneficos & sagas perfecerit, testantur 7. isti mariti Saræ.

Neque incognitum est Melancholicos † & alios desperationi deditos 523 i ipsis non conscientia sceleris sed vitæ tædio manus inferre, etiamsi nullis rceris vinculis constricti fuerint, qua de re habemus textum, *in l. si quis te, 2. C. testam. fac. poss.*

Fieri itaque etiam potuit, ut quædam ex his propter inflicta tormenta in liquium inciderint & extinctæ sint: quædam verò propter metum futurom tormentorum ac squalorem carceris, doloris forsan impatientes, ut loquir textus modò allegatus, se præcipites dederint. Siquidem doloris impatienus major solet esse metus iste tormentorum quàm mortis. Et apparet ex inrmatione nobis transmissa, Carnificem illius loci judicii agitati ad torquens istas fœminas non potuisse satisfacere judici, sed alium ex vicinia crudeliom ad hoc negocium vocatum. Non itaq; leviter fuisse tortas fœminas, neque num aliarum nondum tortarum fuisse metum, vel inde colligi potest.

Decimo sextò, ex informatione nobis transmissa apparet, post publicatam ntentiam puellam istam una cum patre delatore terminum & dilationem pe-sse, utique ad effectum præparandæ defensionis: à Judice verô illum denegum fuisse. Et dicunt quidem in Apologia sua Dnn N, N. das es dero P. H. D. wieder / dieser Dirne als einer durch jhre eygene Bekandnüß / auch Vrtheil d Recht genungsamb convincirte Zäuberin / dilation und frist / die nicht zu gener jhrer defension gesucht / sondern nur schlecht ohne einige ursach gebeten / indulgiren / *pag.* 20.

Verùm cùm ex iis quæ supra deduximus satis liqueat, processum istum ntra puellam istam non servato juris & Carolinarum Constitutionum ordine, lliter fuisse agitatum, ipsamque insecutam sententiam † eodem morbo in- 524 ctam, executioni mandari illa non potuisset, cum sententia nulla executionem n mereatur, *l.* 1. §. *ult. l* 4. §. *condemnatum, ff. de re Iudic. l. ult. C. de sentent. ex bre. recit.* Clement. Pastoralis, *circ. fin. de re Iudic.* Berthazol. *consil. crimin.* 79. *per* Matth. de Afflict, *Decis.* 120. *n.* 9. *Iunct. decis.* 283.

Et frustra se referunt in hoc puncto Dnn. Capitulares ad Carolinas contutiones, cùm eas in plurimis capitulis & ipsis substantialibus hujus processus nninò neglexerint, *l. auxilium*, 37. *in fin. ff. de minor. l. fin.* §. 12. *C. de jur. de liber.*

Neque in Carolinis constitutionibus invenimus ullo in loco cautum, ellæ minorenni 17. videlicet annorum non legitimè accusatæ, à nullo desæ, ex sola confessione, non habita diligenti inquisitione circumstantiarum i, temporis, &c. condemnatæ, neque aliis argumentis & testibus convictæ,

 provo-

provocanti & terminum defensionis petenti. eum esse denegandum. Quini
525 in hoc Carolinæ constitutiones † cum jure communi concordant, quod reg
lariter reum, nisi aliter de corpore delicti & circumstantiis confessis liqui
constet, morte mulctandum vel etiam torquendum vetet, ut suo loco dedu
526 mus. Indeque, quamvis † quibusdam in locis corruptissimo judiciorum mor
ut dicit Sichard. *ad. l.* 16 *n.* 14. *C. de jur de liber.* provocationes à criminali senten
non admittantur, sed statim executioni mandetur: tamen id ita rectè Dd. lim
527 tant, † si reus delictum esset confessus, de quo etiam aliter quàm per ipsius co
fessionem liquebat hoc enim fortè casu Judex non erraret, qui sententiam c
pitalem exequeretur intra tempus datum ad appellandum, *inquit.* Bald. *in l. obs*
vare, §. proficisci post, n. 9 *de offic. procons. quem allegat & sequitur* Clar. *in* § *fin. q.*
n. 2. Hieronym. Treutler. *Disput. ult. thes.* 3. *lit. d vol.* 2. *cui concordat text. in l.*
servare, 2. *Cod. quorum appellat non recip.*

Ubi Impp. Constantius & Constans rescripserunt maleficos & venefic
tum demum post sententiam non esse audiendos, si argumentis convicti, te
bus superati, voce etiam propria scelus confessi sint. Sed puella nostra neq
argumentis fuit convicta, neque testibus superata, sed tantum delictum ita
inconstanter & variè confessa adeoque propter variationem, contrarietatem
incerditudinem ne quidem voce sua convicta. Ideoque cum contra nudas i
confessiones magna ex parte notoriè falsas, erroneas, varias & incertas pl
ma deducere & innocentiam suam detegere potuisset, dato sibi defensio
termino, & defensore, in quo concedendo, ex supra dictis rationibus judic
non decuisset se ita difficilem reddere. Cum in mora modici temporis
528 magna sit jactura, *teste* JC. Ulpian. *in l.* 21. *ff. de Iudic.* maximè ubi † agitur non
glande legenda, vel pecore pascendo, sed de capite & vita hominis Daniel. *ca*
vers. 48. *& seqq.* Hinc rectè ait Poëta:

Nulla unquam de vita hominis cunctatio longa est.

Quod vulgò ita versum:

Menschen Tödten ist ein grosse sach /
Man bedenck sich woll vnd thue gemach.

Item illud:

Man kan nimmer zu lang Rathschlagen /
Wann man vom Todt sentenz soll sagen.

Et Divus Trajanus, Assiduo Severo rescripsit: Satius esse impunitum r
29 linqui † facinus nocentis, quam innocentem damnare, *teste* Ulpian. *in l. abs*
tem, ff. de pœn.

Indeq; Justissimus Judex & scelerum vindex acerrimus Jehovah, Abr
hamo patri credentium significavit, propter decem justos, toti Sodomor
multitudini & multis injustorum millibus parciturum si invenirentur, Gen
cap. 18. *vers. ult.*

Et ſanè ſtolida hæc puella cum ante ſententiam in judicio non fuerit de ca-
accuſata, ætatis lubrico & facilitate ita varia & multa in ſui aliorumque da-
um contra veritatem, patre delatore & ſuggeſtore, qui longè aliũ quam hunc
avit calumniarum & delationis crudelis exitum, faſſa eſt, quòd utiq; ſi rem
de capite agi intellexiſſet, nunquam feciſſet.

Præterea licèt propter lubricum conſilii in petitione termini non expreſ-
t, quod eum ad effectum formandæ & præparandæ ſuæ defenſionis & inno-
tiæ deducendæ petierit; tamen hæc utique non alia cauſa præſumenda erat
ici, cum quis ſanguinem ſuum qualiter qualiter redemptum velit, *l.* 1. *ff. de bon.*
qui ant ſent. Cicer. *pro Milone.*

Decimo ſeptimò narratur in facti ſpecie, **das nach dem dieſem Mägdlein**
vorige Bekantnüß Gerichtlich vorgeleſen / vnd ſi. ſine ullo curatore & de-
ſore, **auff alle Articul mit Ja geantwortet / vnd darauff die Bluturtheil ab-**
ſen / hette ſo wol des Vnmündigen Mägdleins Vatter / alß ſie ſelbſten ſich
lich beſchweret / ꝛc. Nichts do weniger aber die Vrtheil exequirt. Jam verò
is apparet, tàm patrem puellæ, quam ipſam puellam ſenſiſſe ſe ſententiæ il-
aſperitate & iniquitate gravatam, adeoq; ad ſuperiorem provocaſſe, quod
Jure Civili etiam in criminalibus non ſolùm ipſi † reo damnato, ſed cuivis 530
m extraneo, tantò magis patri, expreſsè permiſſum, neq; ulla univerſali &
gmatica Lege prohibitum, *text. in l. notandum, 6. ff. de appell* Ubi JC Ulpian.
n tantùm ei, inquit, qui ad ſupplicium ducitur, provocare permittitur: ve-
n alii quoque nomine ejus, etiam ſine mandato, neque diſtinguitur utrum
eſſarius ejus ſit, nec ne. Credo enim humanitatis ratione omnem provo-
tem audiri debere. *Et l. lege Iulia, 7. ff. ad. L. Iul. de vi publ.* Ubi idem Ulpianus,
ge, inquit, Julia de vi publica tenetur, qui cum imperium poteſtatemvè ha-
et, civem Romanum adverſus provocationem necaverit, verberaverit, &c.
ff. 2 *§. de pœn.* Ubi idem Ulpian. Cùm, inquit, accipiemus damnatum qui non
vocavit, cæterum ſi provocet nondum damnatus videtur. *fac. l.* 3. *§.* 2. *ff. qui te-*
n, fac. poſſ. l. 6. *§* 3. *C de appellat l.* 29. *Cod. eod.* Ubi Impp. Arcad. & Honor. hanc
unt rationem: ut videlicet cauſa in appellationis Judicio diligentiùs exami-
ur, ubi contra hominis ſalutem, per errorem vel gratiam cognitoris oppreſſa
atur Juſtitia, *Junct. l.* 30. *C eod. l.* 6. *§. fin. C. de Epiſcop. aud. l.* 2. *C ſi. pendent, ap-*
at. mors. interv cum. ſimilib. latè. Farinac. *de pœnis temperand q.* 101 *n.* 1 *& ſeqq*
de Iure † Canonico Iudicem non deferentem Appellationi, in cauſa crimina- 531
o officio deponi teſtatur, Nicol. Boër. *deciſ.* 153. *n.* 4.

Et quamvis ſint, qui ſtatuere non verentur, de generali & invertereta Ger-
niæ conſuetudine appellationes in criminalibus non recipi: tamen hîc pro-
obſervandum, † experientiſſimos Germaniæ ICtos ſimpliciter & in uni- 532
ſum appellationes in Germania ſublatas eſſe, in criminalibus, nuſquam re-
ndere, ſed temperamento adhibito reſtrictè ſcribere, *in pleriſq;* Germaniæ
locis

locis appellationes non recipi. Matth. Wesenbec. *in paratitl. de appellat. recip.* *junct. his quæ tradit idem consil.* 43. *n.* 131. Ernest. Cothman. *consil*, 4. *n.* 82. *vol.* 3.
533 Item per Germaniam † *quodammodo* receptum esse, ne in causis crimi-libus appelletur Johan Ferar. *in tract de appellat. lib.* 1. *c.* 5. *nu.* 58. Daniel. Moll.
534 *lib.* 4. *semestr. n.* 1 *& seqq.* Ubi testatur non solùm in † ditionibus omnibus E-ctorum & Ducum Saxoniæ, quæ pars sunt Germaniæ non exigua, appellatio-nes in causis criminalibus admitti, sed alibi etiam in Germania ita observ. Atque ita facultatem Juridicam Marpurgensem, à Duce Megapolitano con-tam respondisse, & secundùm responsum prædictum Celsissimum Ducem pr-nunciasse, *testatur* Ernest. Cothman. *consil.* 16. *n.* 162. *vol.* 1.
535 Idque etiam † ita ex ordinatione curiali Pomeranica obtinere, ac in e-dem sententiam Facultatem Juridicam in Academia Rostochiensi respondi-*testatur idem* Cothman. *consil.* 4, *n.* 84. *&* 85 *vol.* 3. Ita & Facultatem Juridicam Academia Giffena, de casu criminali ex Ducatu Brunsuicensi consultam de J- respondisse, *testatur* Henric. Rebelſrå / *quæst* 21. Rutger. Ruland *in tract. de* (-
536 *missar. & commission. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *sub n.* 8. Ubi appellationes † in crimi-libus passim recipi testatur in Sabaudia, quæ Imperii Romani est provin-R. A. zu Speyer / *de Anno* 1544. *in pr. & de Anno* 1541. §. Nach dem aber in de-Sleidan. *lib.* 10. *comment.* Appellationes in criminalibus, & in specie in Ve-ficii crimine recipi testatur Anton Fab, *in Cod. rerum in Sabaud. Iudic. lib.* 9. 12. *defin* 1. *&* 2.
537 Cùm itaque † de jure aperto & manifesto, in criminalibus appellatio-permissa, allegans de consuetudine locum non habere, ipsam in eo ipso lo-in quo prætenditur illa vigere, probare debet, ex quo regula est in contrari-*per doctrin. gl. in l. omnis definitio, ff. de reg. Iur.* Johan. Fichard. *consil.* 36. *n.* 5. Ern. Cothman. *consil.* 24 *n* 7. 8. *vol.* 1. Incertum autem est, num talem consuetudin-contra jura scripta Domini N. N. in illo judicii sui loco probare possint. Neq-
538 sufficeret probare solùm non usum, † sed necesse est ut probetur, & casus ta-contigisse, vel contradicto judicio vel actibus, longo retrò tempore observa-contrarium introductum, Cyn. *ad l.* 2. *C. quæ sit long. consuet.* Bart *in* §. *ante-proœm. ff.* Prosper. Farinac. 1. *consil.* 30. *n.* 108. Cacheran. *decis. Pedemont.* 99. *n.* 7. *seqq.* Hieronym Schurff. 3. *Consil.* 47. *per tot.* Honded. 1 *consil.* 110. *num* 22. Hu-Donell. *lib.* 1. *comment*, *cap.* 10. Ubi eleganter deducit ad tollendam legem ve-rem, non sufficere eâ non uti, nisi etiam contrario facto populus declaret, e-sibi improbari,
539 Verum † pro ratione dubitandi urgens militat fundamentum, quod d-sumitur ex novissimis Imperii Constitutionibus, in quibus indefinitè refertu-inveteratam esse Germaniæ consuetudinem, in criminalibus appellatio-non admitti, R. A. zu Augspurg / *de An.* 1530. §. Item / als jetzt etliche Zeithero /
540 *Ordinat. Camer. part.* 2. *c.* 28. Ex quibus † apparet, non solùm illam esse Germ-

consuetudinem, sed etiam eam ipsam pragmatica Imperii Lege comproba-
, atque ita sub testimonio hoc comprobant, Mynsing 4. *observ.* 41. Geil. 1.
rvat. 1. *n.* 28.

Ad hæc *Respondetur.* I. Publicas istas Imperii Constitutiones † principa- 541
r ad Imperiale pertinere tribunal, uti modo citati loci & interpretes osten-
t & docent. Ernest. Cothman. *consil.* 14, *n.* 9. *&* *consil.* 16. *n.* 158. *vol.* 1. Cùm † 542
ò juris communis correctoria sit lex, restrictè accipi debet, neq; de loco ad
um, neq; de tribunali ad tribunal extendenda. *l. jus singulare, ff. de leg.* Francisc.
etin. *consil.* 44. *n.* 1 Hippol. Riminald. *consil.* 350. *num.* 7. *lib.* 3. Et in specie, quòd
uta & consuetudines tollentes appellationes † in causis criminalibus, tan- 543
m non solùm Juris Civilis, sed etiam quodammodo naturalis, correctoriæ
extendendæ, sed quoad ejus fieri potest, restringendę sint. *testatur* Ludol-
Schrader. *inter consil. var. German. consil.* 40. *nu.* 81. *part.* 1. *quem ad hoc allegat*
niel. Moller. 4. *semestr. d. c.* 33. *n.* 2.

II. *Respondemus*, † verba illa allegatarum constitutionum, in hoc quidem 544
dispositiva, ne in Camera recipiantur appellationes causarum criminalium,
ntum verò ad allegatam in iis consuetudinem attinet, planè sunt narrativa &
tiva, cum in iis de tali jure non disponatur, sed saltem narretur, talem in Ger-
nia esse consuetudinem. Verba † autem legis narrativa, Jus non faciunt, *l. non* 545
stolis l. non nudis adseverationibus, C. de prob. Bart. *in l. qui volebat. ff. de hered.*
t Jas. *ad. l. ex his, & per ill. text. n.* 2. *C. de milit. testam* Maximè quando in † 546
rectoriis juris & odiosis, ut hoc casu versamur, *cap.* 1. *in fin. de fil. præstit.* Tiber.
cian. *resp.* 120. *n.* 17. *vol.* 3. Surd. *consil.* 168. *n.* 47. Johan. Gœdd. *cons. Marp.* 26.
. 120. *vol.* 1, Idq; † tantò magis obtinet, quando principaliter contingit du- 547
re de eo, quod in facto præsupponitur, & enunciatur, *uti declarat* Alex. *con-*
. *vol.* 1. *& consil.* 136. *col* 7. *eod. vol.* Bald. *in l. ad probationem, C. de locat.*

Jam verò hic contingit dubium, de ea ipsa universali, quæ *in dd. constitut.*
nciatur, consuetudine, & ex iis, quæ deducta sunt, patet in universa Saxonia,
in Ducatu Megapolitano, Pomerania, & aliis locis Germaniæ, istam con-
udinem non obtinere, sed Jus commune, adhuc dum circa recipiendas, ap-
ationes causarum criminalium observari: Ideoq; generaliter ad omnia Ger-
iæ loca, salva veritatis substantiâ, quæ nudis adsertionibus non vitiatur, *l. illi-*
, §. 1. *ff de offic. præsid.* inferri non potest, † cum vel una data instantia argu- 548
ti generalis nervus incidatur, *l. is qui, § ego. & § quæsitum. ff qui vi aut clam,*
vonũ. i. stit. de rer. divis. Card. Mant. *de tacit. & ambig. convent. l.* 13. *tit.* 6. *n.* 43.

Quamobrem cum istæ constitutiones se referant ad consuetudinē † Ger- 549
iæ, quam non in omnibus locis obtinere expeditum est, eatenus obtinent,
tenus probari potest, in hoc vel in illo loco Germaniæ per consuetudinem
eteratam, Jus commune abrogatum esse: Quia eatenus creditur referenti,
tenus reperitur in relato. *Auth. si quis in aliquo, Cod. de edend. l. in testamento, ff*
de con-

condit. & demonstrat gl.in c.1.de fin. instrum Specul.*de instrum.edit.*§.*restat col.*
vers.pen. Herm Vult.*consil.Marp.*16.*n.*24. adeò ut si referenti † aliud insertū
550 quàm in relato deprehenditur, id per incogitantiam & errorem factum præ
matur, *uti declarat* Decian.*consil.*63.*n.*6.*vers. nec.obstat. Quem ad hoc allegat,*M
noch.*consil.*1.*n.*95.*&*96. Vincent. Honded.2.*consil.*69.*n.*79. Surd.*cōsil.*381.*n.*
551 Et veritas † quomodocumq; apparet, prævalere debet opinioni, & ei innixæ
sertioni, Socin Jun.*cōsil.*180.*n.*82.*&*.84.*lib.*2. Tiber. Decian.*consil.*33.*n.*63.*lib.*

552 III. *Respondemus* per assertionem † & summi Legislatoris & Princip
etiam in lege pragmatica, factæ non probari consuetudines speciales locoru
utpote in nudo & mero facto consistentes *text.est apertus.in cap.* 1. *de constit.in*
Ubi valde accommodatè, & in terminis nostris Bonifac. 8. ita constituit: Li
Romanus Pontifex, qui omnia Jura in scrinio pectoris sui censetur habere, co
stitutionem condendo posteriorem: priorem revocare noscatur. Quia tam
locorum specialium & personarum singularium consuetudines & statuta, c
sint facti & in facto consistant, potest probabiliter ignorare: ipsis dum tam
sint rationabilia, per constitutionem à se noviter etiam (nisi id expresse cav
tur in ipsa) non intelligitur in aliquo derogare. In quo textu satis apertè ca
553 tur, † in probatione consuetudinis, tanquam dubio facti, etiam summum Pr
cipem errare posse, *& ita infert hunc.text.* Petr Foller *in consil. regn.* Sicil. *tit*
*offic. Iustitiar.n.*9. Roch. Curt.*de consuetud. sect.*8.*n.*9. *Et post hos ita decisive p*
deravit hunc text. Dn. referens in caus. Viermundt *contra* Viermundt/ *ap*
554 Meichsn.*decis. Camer.*14.*n.*62.*& seqq. Tom.*3. Ubi † concludit principi aliq
affirmanti quod juris est, ejus assertioni standum esse, secus in iis quæ facti su
555 *per tradita* Socin, Sen.*consil* 87.*nu.*18 *l.*3. Præsertim † cum ex quotidiano re
usu appareat, quamlibet ditionem, civitatem, imò quemlibet ferè vicum pec
liares suas habere consuetudines, Bender *in tract. de revis. conclus.*33.*n.*16. Q
Princeps etiam prudentissimus ignorare potest probabiliter, *d. cap.* 1.*de c*
stit.in 6.*Junct.l.*2.*ff. de.jur.& fact.ignorat.*

Quamobrem, nisi illam consuetudinem in specie in illo loco, contra J
inductam Domini N. N. probare possent, vel nisi ab iis immedite ad Cam
ram, & non Reverendissimum loci Episcopum provocationes procedunt, (
quo nobis non constat, humanitatis ratione & urgente auctoritate, admitte
puellæ hujus, ejusq; parentis provocationem debuissent. Præterea quicquid
de illa consuetudine, & lege imperii, prohibente appellationes causarum crim
556 nalium in Camera † certum tamen est nullitatis querelam in causis crimina
bus, in Camera admitti, & aliquoties desuper processus decretos. *Ordinat. C*
*mer.Part.*1.*tit.*28. Mynsinger. 4. *observ.*42. Roding.*in Pandect. Cameral.lib.*
*cap.*29. Rütger Ruland.*de Commissar. & commission.part.*1.*lib* 2.*ca.*3.*n.*2. Geil
*obs.*1.*n.*28. Tob. Paurmeist.*de Iurisd.Imper.Rom.lib.*2.*cap.*4.*num.*155. Bender.
*revis.conclus.*33.*n.*30.

Cum

Cùm itaq; tam puella ipsa quàm pater ejus suspendii executionem petie-nt, adeq; ipso facto provocaverint, dubium non est propter notorias ex pri-a Actorum inspectione apparentes iniquitates, videlicet quòd puella minor-nis in Judicio Criminali indefensa, nulla prævià accusatione, nullo ei dato ratore, ex nudis confessionibus, iisque variis, magna ex parte erroneis, falsis, ntrariis & incertis, omissa diligenti loci, temporis, aliarumq; circumstantia-m inquisitione graviori quàm Carolina vult Constitutio, pœna damnata sit, lem provocationem superiori receptam fuisse, ac Judicem loci suspensa ex-utione, coram Judice superiori, intermino citationis comparare, & legitimè ocessum esse, per acta criminalia docere debuisse, *per tradita* Geil.*d.obs.1.n.*28. nst. Gothman.*consil.*29.*n.*473.*vol*,3. Hoc cum non fecerit Judex loci, puellę fensionem ab ipsa natura monstratam, notoriè erroneas & falsas confessio-s convellendi eripuit, superioris etiam jurisdictionem contempsit & vio-vit.

Denique tradunt *Dd.* † etiamsi statuto vel consuetudine expressè prohi-atur in criminalibus Appellatio & Nullitatis querela: tamen hoc non pro-dere, si constet ex actis de manifesta sententæ & injustitia & nullitate notoria, *Abb. & alii, in c. ex conquestione, de restit spoliat.* Marsil.*consil.*64.*n.*20.*cum plu-.seqq.* Vant.*de Nullitat.tit.ex defect. Iurisd.n.*4.*&* 5.*quos & alios in terminis no-is ad hoc allegat & multis persquitur* Berthazol.*cōsil. crimin.*79.*n.*1.2.3 *& seqq.* 557
m † quod appellatione prohibitâ nihilominus appellare quis queat, ex causa ta quam acta monstrent & notoriam faciant, Tyraquell.*in tract. le mort. saisit vis. in 6. part. declarat. 6. in princ. n.*4. Lancellot.*de attentat. part.* 2 *tit. de attentat. pellat. pendēt. c.*12.*n.*57. *Quos in terminis nostris ita citat & sequitur* Ernest. Goth-n.*consil.*16.*n.*156.*vol.*3. Quin autem ex actis appareat, puellam hanc ejusq; pa-m justissimam propter enumeratas supra nullitates & injustitiam provocandi, guinemq; suum juvenili facilitate, & erroneis cofessionibus periclitantem, limendi causam habuisse, dubium nemini esse poterit. 558

Decimo octavò considerando jam processum istum quatenus Nobilissi-m Dominam viduam, ejusq; filiam implicat, & inquisitionem ejusq; publi-ionem contra eas concernit: certum est, illum palpabiles nullitates invol-e, & contra aperta Jura institutum esse.

Ubi *Primò* præsupponimus, † inquisitionem specialem contra certam 559
sonam, qualis hæc contra Dominam viduam fuit, esse de genere prohibito-m: quia regulariter à Jure prohibita est nisi in casibus à Jure expressis *secund.* ld. *consil.*124.*col.*2.*vol.*5.*quem ad hoc. allegat* Robert. Marant.*part.*6.*rubr. de in-sitione, n* 6. Maximè † cōtra personas & Matronas Nobiles pietate & vitæ ho-state conspicuas, in quas suspicio inquisiti criminis non cadebat, *cap. cum opor-, c qualiter & quando extr. de accusat. Const. Crimin. artic.*25.*v.* Erstlich/ ob der erdachte eine solche verwegene vnnd leichtfertige Person/von bösen Leymuth

oder Gerücht sey/das man sich der Misset hat zu jhr versehen möge/rc *Junct. artic.* 31. *vers.* zum Vierten/rc.

561 *Secundò* † certi ac indubitati juris est, inquisitionem specialem piè, ritè legitimè institutam & formatam non censeri, nisi præcedentibus indiciis urgentibus vel diffamatione, quæ ortum habet à personis fide dignis & honestis *text. in d. c. cum. oporteat, c. qualiter & quando, de accus. c. inquisitionis, § tertia, cap. licet,* Heli *extr. de* Simon. *l,* 1. §. *idem* Cornellio, §. Divus Severus, *ff. de q. Const. Crim.* Carol. V. *artic. 6. in princ.* Mars. *in practic. crim.* §. 2. *nu.* 87. Bossi *in tit. de inquisit.* 21. Menoch. *de arbitra. q.* 78. *n.* 1. *li.* 1. Clar. §. *fin. q.* 5. *&* 6. Prosper. Farinac. *cōsil.* 86. *n.* 61. *in fin.* Berthazol. *cōsil.* 557. *n.* 1. Ernest. Cothman. *cons.* 29. *n.* 125. *vol.*

562 Etiam † stante statuto, quòd Judex in criminalibus liberè possit procedere, tamen non posset inquirere fama non præcedente, contra non diffamatum Jas. *in l. milites, C. de testam. milit.* Dec. *consil.* 175 *col.* 2. *vers. non obstat.* Roland. Valle, *consil.* 3. *n.* 11. *vol.* 3. *& n.* 18. *ibid* ubi dicit, hanc conclusionem servare totum mundum, sive inquisitio ex Jure Civili, sive ex Juxe Canonico sive ex consuetudine, sive ex mero formetur arbitrio, Cravet. *consil.* 238. *n.* 11. Bursat. *consil.* 9 *num.* 38. *lib.* 1. Cothman. *d. consil.* 29. *n.* 128.

563 Quinimò illa † diffamatio præterquam quòd à fide dignis ortum habet debet esse crebra, ita quod generet scandalum, & quod ad eam amplius conniveri nequeat, *d. c. qualiter & quando,* Gandin *de malefic. verb quod vel. à quibus* 11. Socin. Jun. *consil.* 37. *in princ. vol.* 2. Ruin. *consil.* 147. *in pr. vol.* 5. ita, quasi videatur populus ipse diffamatum, tanquam reum criminis deferre Judici, *ut in huius nostris terminis & veneficii crimine notat* Godelman. *de Mag. & Venefic. lib.* 3. *cap.* *n.* 6. *&* 7. *&* 8. Atq; de illa diffamatione ex actis publicis constare debet. Hond. 1. *consil.* 108. *num.* 12. Berthazol. *consil. crim.* 341. *n.* 29.

564 Ideoq; † judice sine diffamatione inquirente, non solùm ipsa inquisitio redditur nulla, sed etiam is tenetur inquisito ad expensas, & contrà eum præsumitur de calumnia, Paris. de Put. *tractat. Syndic. verb. inquisitio, col.* 2. *&* 6. Robert. Marant. *part,* 6. *tit. de inquisit. n.* 31. *allegans ad hoc* Bald. *in l. sancimus,* 15. *fin. C. de Iud.* Roland. *d. consil* 3. *n.* 13.

At in nostro casu, nulla contra Dominam viduam ejusq; filiam de veneficii crimine præcessit diffamatio, neque ulla alia indicia, quæ ortum traxerint fide dignis, sed à puellæ illius patre homine malevolo & calumniatore levissimo qui enormia hæc delicta falsissima, de Domina vidua ejusq; filia, typo malitiæ non verò justitiæ & veritatis zelo ductus Judici intimavit, *ut loquitur* Pontifex *in d. c. cum. oporteat, vers. verum dictus de accusat.*

565 Judicem † autem ad hominis unius ejusq; levissimi & malevoli delationem nullâ præcedente diffamatione, contra honestam personam inquirere 566 fertè vetat, *text. in d. cap. cum. oporteat ibi:* Discretioni † vestræ mandamus, super prædictis (non obstante delatione illo casu facta) famam ipsius læsam

overitis, vos ad inquisitionem non subtiò procedatis, *concord. Constit Crim.* Carol. *art.6. in pr. & artic.25. ibi.* das solches nicht von Feinden oder leichtfertigen Leuten / sondern von Unpartheylichen kommen.

Et Judicem † sine indiciis, de personis maximè honestis inquirentem, 567
ntùm injuriâ inquisitum afficere, sed eo ampliùs graviter puniri posse, & non
dicis sed canis nomen mereri, *apertè scribit,* Raphaël Fulgos *consil.* 106. *nu.* 2.
i eum allegat & sequitur Cothman. *consil.* 7. *n.* 47. *vol.* 1. Neque eum † Judicem 568
delationem cujusq; hominis levissimi ita inquirendo oportet vagari cum discrimine alienæ existimationis, *ut loquitur* Ulpian. *in l. Prætor.* 7. *in pr. ff. de injur.* eque honestarum personarum famam & salutem infimorum & malevolorum bitrio committere, *l. unius, §. servo ff. de quæstion.*

Imò tantum abest, ut talia † hominum leviorum de veris bonis & nobili- 569
s ac honestis, matronis crimen spargentium testimonia contra hos, probationem aliquam certam faciant, *l.* 1. §. 17. & 19. *ff. de quæstion. c.* 1. *extr. de confess.* Vesenbec. *consil.* 98. *n.* 11. Ut ne quidem sinistra eos gravent opinione, *l.* 1. §. *si. vi quasi sceleris. particeps. ff. de quæst.* Ernst. Cothman. *consil.* 29. *n.* 105. *& seqq*

Quare cùm in causa præsenti, ad solam cæmentarii illius puellæ nostræ pas & novercæ delationem notoriè falsam & frivolam non præcedente diffamatione, vel aliis urgentibus indiciis ad inquisitonem specialem contra Dominam viduam ejusq; filiam processerint, interrogando super articulis delatis ellam, eiq; contra juris ordinem suggerendo, dubium non est, inquisitionem am ipso jure nullam esse, *per text. in d. cap. cum oporteat, &c. qualiter & quando accusat.* Farinac. *in pr. crim. q.* 1. *n.* 40. Decian. *in tract. crim. lib.* 5 *c.* 29. *n.* 41. In 570
tum quòd hujusmodi † inquisitionis Nullitas, ex defectu indiciorum dependens, omnia acta post facta pariter inficiat, nullaq; reddat, etiam si de crimine cepto agatur, Roland. à Valle *consil.* 51. *n.* 23. *vol.* 1. Farinac. *d. q.* 1. *n.* 44. Honded. *nsil.* 108. *n.* 13. *lib.* 1. *quos adhoc. allegat.* Facultas Juridica Coloniens. *in consil. quod tat. inter consil.* Cothman *post.* 29. *n.* 119. *vol.* 3.

Præterea tanto minùs cæmentarii hujus hominis levissimi & infimæ sor- delationi falsissimæ, contra Dominam viduam ejusq; filiam habentes apud nnes cordatos pietatis & honestatis testimonium luculentum, ut suprà in secundæ quæstionis resolutione *nu.* 182. *& mult: seqq.* probavimus, Judex credere buisset, cum nullam aliam delationis suæ rationem reddere potuit, quam nc, quòd à puella ista stolida, minorenni, pessimè educata, à Diabolo corpoiter obsessa, & quæ se falsò criminis sociam dixerat, audiverit & perceperit, æ non solùm propter multos, imò plurimòs defectus, suprà in secundæ quæonis resolutione. 200. *& aliquot seqq.* enumeratos, testimonium contra Donam viduam, ferre non potuit; sed etiam interrogata à Judice, hanc dicti ineptissimam rationem adduxit, se à Diabolo audivisse, Dominam viduam usque filiam, esse in consortio Sagarum, quamvis posteà variando & contradicendo

cendo sibi aliam dicti rationem attulerit. Itaque primus hujus diffamatio auctor fuit Diabolus, deinde calumniantium malignitas, & temeraria Judic crudelitas: Et neq; puella ista, neque pater ejus fide digni & integri fuêre ad ducendam diffamationem, & sufficientia ad inquirendum indicia, qua de re prà latiùs egimus. Et ad probandam talem famam, quæ viam aperit inquisiti ni non sufficit testem dicere, se audivisse ab una & custodia quadam puell Diabolo delusa, & pro obsessa habita, quævè Diabolum dicti auctorem alleg
571 † sed à majori populi parte ejus loci, in quo fama spargitur. Bart. *in l. de mino* §. *plurimum*, *n.* 14. *ff. de minor.* Bald. *in rubr. n.* 5. *C. de probat.* Paris. *consil.* 153. *nu. part.* 4. Bursat. *consil.* 192. *n.* 31. *vol.* 2. Natt. *consil.* 388. *n.* 3. Quibus & hoc addim
572 quòd de Jure † minor non possit esse denunciator maleficiorum Dyn. *in l. pupillo, ff. de nov. oper. nunc. quem refert & sequitur.* Bald. *in l. in pr. C. in quib. c in integr. restit. non est. necesse.* Tiber, Decian. *in tract. crim. lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 22.

Si itaque minor non est idoneus denunciator ad effectum formandæ
573 quisitionis specialis, † neque is, qui non nisi à minore se id audivisse asseriti neus denunciator erit ad inquirendum, cùm non plus credatur deferenti, qu auctori ejus, nec plus copiæ, quàm originali, *per tradita* Honded. 1. *consil.* 10
574 58. quia ex causę † primæ influxu operatur secunda, Zas. 2. *consil.* 1. *n.* 107. Ge
575 *observ.* 1. *n.* 8. neq; plus est in causato, quàm procedit ab influente potentia ca Bald. *in l.* 1. *ff. de Senator. l.* 1. *C. de dignit.* Et causâ prima † infectâ, secunda etiam ficitur. quia gubernatur à prima, Cravett. *consil.* 1. *pro genere. n.* 402.

Deinde puella hæc professa est, se sociam criminis, & ut talem Domi
576 viduam falsò indicavit. Atqui dictum † socii criminis famâ non præceden non est sufficiens ad inquirendum Judicium, maximè contra personas N les & honestas, in quas suspicio tàm gravis delicti non cadit, Hippolit de M sil, *in practi. crimin.* §. *constanter*, *n.* 39. *& in* §. *diligenter*, *n.* 67. *& consil.* 35. *nu* Plot. *in repetit. l. si quando*, 16. §. 4. *n.* 24. *C. unde vi. ubi. testatur. de cõmuni.* Berth *consil. crimin.* 556. *n.* 9. *junct. n.* 15. Roland. à Valle. *consil.* 51. *n.* 25. *& seqq. vol.* 1. R bert. Marant *in spec. part.* 6. *tit. de inquisit. n.* 23. Ubi dicit rationem hujus esse
577 peditam; quia † fama debet procedere à fidei dignis & honestis. Socii autem minis non sunt tales. Ergò non præcedente fama vel aliis indiciis, dictum s criminis non sufficit ad inquirendum, *Constit. Crimin. art.* 25. §. Erstlich /art.3
578 zum Vierdten/ zc. Quibus & hoc accedit, quòd in genere † fœminarum na tiones non censeantur fide dignæ, & tales, quibus tutò insistere licet, *ut post* B bat. & Tyraquell. *tenet* Anton Gabriel. *com. conclus. lib.* 7. *conclus.* 8. *n.* 42.

Et quamvis Farinac. *q.* 43. *n.* 130. Clar. *quæst.* 21. *n.* 6. & alii statuant, dic socii criminis facere indicium ad inquirendum, id tamen, si ipsi ita declara
579 locum habere, † quando contra socium talem, nihil aliud opponi posset, qu quod se socium criminis fecerit. At si alios præterea defectus patiatur, & a etiam de causis sit inhabilis, nullam omninò fidem facit, etiam in criminib

excep

ceptis, sed in totum repellitur, *ut per doctrinam* Angel. *in l. qui in judicio, ff. de* *[ca]lsat. tradunt* Marsil. *consil*. 74, *nu*. 23. Grammat. *consil*. 58. *nu* 9. *Consil*. 35. *n*. 27. [Ro]land à Vall. *d. consil*. 5. *n*. 31. 32. 33. *vol*. 3. Facult. Juridic. Coloniens *consil*. *n*. 135. [H]anc declarationem communiter approbatam *ex* Laurent. Hircon. Riminald. [...] *bus dicit* Vincent. Honded. *consil*. 93. *n*. 38, *& seq. vol*. 2. *quod. latius persequitur* [Far]inac. *d. q*. 43. *n*. 178. Ubi inter alia † de defectu socii criminis qui est minor, 580 [qu]od is repellatur, *& in iisdem terminis de minore ita sequitur*. Roland. *d consil*. 3. [2]6. *&* 27. Berthazol. *consi. crimin*. 565. *n*. 14. Ubi de socio † criminis vario & si- 581 [bi]psi contrario, quod is non faciat indicium neque ad inquisitionem neque ad [to]rturam, Bursat. *consil*. 204. *n*. 62. Berthazol. *consil*. 40. *n*. 12. *lib* 1.

Jam verò præter ætatis defectum & variam ac inconstantem hujus puellæ [dep]ositionem, multi alii suprà adducti sunt defectus, quod videlicet communi[ter] habita fuerit pro obsessa, quod Diabolus multa & varia per os ejus fuerit lo[cut]us, quod fuerit malè educata, malè custodita, & à patre aliisque calumniato[rib]us ad diffamandas honestas personas instigata, quod rationem dicti reddide[rit t]alem, ex qua non nisi falsitas & calumnia colligi potuit.

Denique tanto minus hujus puellæ dictum nocere potuit Dominæ viduæ [eju]sque filiæ, quod illa neque mediante juramento, neque tortura ut socia cri[min]is illud deposuerit, quòd tamen jura nostra postulant, ut aliqua fides socio [cri]minis haberi debeat.

Decima nona, Nullitas ex hisce jam præmissis colligitur, quod, sicut Di[c]tores hujus processus criminalis, ex sola delatione hominis levissimi, qui id se [aud]ivisse dixit à puella nostra stolida, multis modis ad veritatis testimonium [in]habili, quæque dicti sui auctorem Diabolum allegavit, non præcedente dif[fam]atione aut ullis aliis legitimis & ad inquisitionem sufficientibus indiciis [co]ntra Nobilissimam Dominam viduam ejusque filiam, nec ritè, nec piè, nec [lega]liter inquirere, neq; eas inter reos criminum in Protocollum suum referre [pot]uerunt vel debuerunt: ita tanto minus debuerint falsissimas istas delationes [de] delicta tam atrocia de Domina vidua ejusque filia, per meram suggestio[ne]m elicita, & contra juris ordinem in Protocollum relata, in prædictæ Domi[næ] viduæ, ejusque filiæ ac totius familiæ dedecus & ignominiam, in judicio, [qu]od officina justitiæ & veritatis esse debet, publicare, licet suppressis id fece[rin]t nominibus, iis tamen circumstantiis, ut quivis facilè intellexerit istas de Do[mi]na vidua ejusque filia publicari; insuper ipsam puellam aliquoties Domi[na]m viduam ejusque filiam in ipsa publicatione nominasse & proclamasse, [co]nstat, quibus omnibus Judex nulliter & contra juris ordinem procedendo [caus]am & occasionem præbuit.

Summa itaque hujus argumenti est: † Quando Judex non potest contra 582 [ali]quem sine evidenti nullitate de jure formare processum inquisitionis specia[lem,] tunc etiam nec potest nec debet ea quæ contra juris ordinem inquirendo

 congessit,

congessit, maximè inquisito desuper non audito, publicare, cum inquisiti ho
& fama inde magis quàm ex ipsa in quisitione lædi possit, & hoc nostro ca
facto Dominæ viduæ fama inde è malevolis lacerata sit.

Vicesimò, posito ita, citra tamen veritatis præjudicium, Dominos Dire
res hujus processus ad solam delationem levissimi istius cæmentarii, juste
tuisse inquirere contra Dominam viduam ejusque filiam easque referre i
reos criminum capitalium, quod jure eos non potuisse modò demonstra
583 est, † eo tamen casu publicari ille processus in quantum concernebat Do
nam viduam ejusque filiam, iis inauditis & ad hoc non citatis nullo modo
584 buisset. Idque ex hac juris ratione inevitabili & regula certissima: † Quot
cunq; aliquis ex actu qui geritur lædi, & contradicere potest, toties vocandus
*text. in l. de unoquoq; & ibi glos. & Zas. ff. de re Iudic. l. nam, ita, 39. ibi. adhibitis
his qui contradicent, id est qui læderentur, ff. de adopt.* Hieron Schurff. 1. *cons*
Geil. 1. *obs*. 48. *n.* 1. Mynsing. *obs. 6. n. 1. cent. 6.*

585 Quod etiam † in summo procedit Principe, qui licèt legibus sit solu
contra absentem tamen & non vocatum procedere, & aliquid in ejus damn
& præjudicium decernere non potest. *per text. ad hoc singular. in* Clement P
ralis de re Iudic. l. ult. C. si per vim vel alio modo, l. ult. ff. de natal. restit. cum simil
586 Idque † juri divino congruit. Genes. *cap.* 18. *v.* 21. *cap. Deus omnipotens*, 2. *qu*
cap. quodlibet & quando, extr. de accusat.

Et hunc processum ipse Jehova supremus Judex in Paradiso judicibus
jus seculi monstravit, dum primos nostros parentes legis transgressores pri
processum inquisitionis vocavit, & quamvis sciret illis defensiones legiti
non competere, tamen eas quas potulerunt audivit, iisque demum auditis
tentiam publicavit Genes. *cap.* 3. *v.* 9. *& seqq.*

587 Est enim † citatio species defensionis, quę ex ipsius naturæ promanat
588 tibus, *arg. l. ut. vim, cum similibus, ff de Iust. & jur.* Et † nemini deneganda
589 *fensionis facultas, & ibi Dd. ff. de jur. Fis.* Ne † quidem Diabolo, si foret in judic
590 *ut loquuntur Dd. &* Rot. Roman. *Decis.* 364. Indeque † nec stylo nec ulla c
suetudine induci posset, ut citatio in actu, in quo quis lædi & contradicere
test, omittatur. Alexand. post Bald. *in l. si sic sub. n.* 18 *ff. delegat.* 1. Peregrin.
cons. Farinac. *lib.* 1. *consil.* 85. *n.* 21.

591 Quamobrem † nullitas ex defectu citationis proveniens inter omnes a
censetur potentissima Vant *de Nullitat. tit. de defect. citat.* Certum autem est,
hac inquisitione ejusque publicatione, Dominam viduam ejusque filiam &
tam familiam lædi & contradicere potuisse, prout etiam de facto læsæ sunt: Ide
592 que † antequam ille processus in vulgus, & delicta falsa pro veris in judicio de
publicarentur omninò eas prius vocare, & super capitulis delationis audire J
dex, juris necessitate obstrictus fuit, *qua de re text. in terminis est, d. cap. qual
& quando, post med. ibi.*

Deb

Debet igitur esse præsens is, contra quem facienda est inquisitio , nisi per tumaciam se absentavit : & exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fue- nquirendum , ut facultatem habeat se defendendi : non &solùm dicta, sed nnomina ipsa testium sunt ei(ut quid, & à quo sit dictum apparet) publi- da, nec non exceptiones & replicationes legitimæ admittendæ:nec per *sub-tionem* nominum infamandi, per exceptionem verò exclusionem deponen- lsum audacia præbeatur. Et paulò pòst monet *ibi text*. In inquisitione in nibus diligentem esse adhibendam cautelam,ne forte per leve compendium rave veniatur dispendium. *extr. de accusat.* »

Atqui dubium non est,si capitula ista delationis illius cæmentarii,& de- r nulliter formatæ inquisitionis suggestivæ, Dominæ viduæ transmissa,ipsi defendendi se facultas data fuisset, falsitatem hujus delationis & calumnia- facilè doceri, & ita jure impediri potuisse, ne tam atrocia delicta, de falso licarentur, prout in seqq verbis demonstrabitur.

Neque est, quod hîc quis objiciat, † illos demum esse vocandos, quos 593 cipaliter & directò negocium tangit.non verò quibus oblique & per con- ientiam præjudicium generari potest, *l.*1 §.*denunciari*, 14 *ff. de ventr. inspic.* lr. Zas. *ad d.l. de unoquoq;* , *n.pen.ff.de re Iudic.* Vant. *de Nullitat.d tit.de citat.* ,Schurff. *d.consil*9.*n*.4.Molina. *de Iur.*, *primog.* Hisp.*lib*.4.*c*.8 *n*.3.4.

Nam ad hoc respondemus,illud procedere in iis actibus,† in quibus non 594 ur de præjudicio & damno tertii,non vocati, irreparabili , sed jus salvum læsum remanet. *Et talem etiam casum continet alleg.l.*1.§.*denunciari*.

Quia † ideò ibi non requirebatur citatio substituti,quod præjudicium non 595 irreparabile, sed salvum remanebat. jus substituto probandi partum fuisse positum , *l.* 1. §.*fin ff. de Carbon. edict. & ita ad hunc. text. respod.* Felin. *in cap. de Magor.&obed.* Prosp.Farinac.*consil.*168.*n* 60.*in fin.*Eamq; declarationem tum Pedemontanum approbare testatur , Osasc. Cacheran. *Decis. Pedem: num.*14.*Iunct.nu. ult.in fin.*

Atqui per hanc inquisitionem & maximè ejusdem publicationem actum ,de fama & existimatione, adeoque pleno Dominæ viduæ ejusque filiæ præ- icio & damno irreparabili. Ideoq; omino super publicandis de ea delictis s, prius cum suis defensionibus audiendæ fuissent : vel capitula concernentia m personas publicari non debuissent. Damnum † namq;famæ grave & ir- 596 rabile censetur,ideoq; capitali æquiparatur,cum vita & fama pari passu am- re dicantur, *l* 8.§ *fin.ff. quod met. caus.l. Iusta.*9 *ff.de manumiss.vind.gl.in cap. extr.de his quæ met.caus.* Thom.Grammat. *Decis.*98.*n*.3.Geil.1.*obs.*123.Ideo- †fama & honores omnium pretiosissima *l.fin.duabus. ff.de R. I.l. ex hac le- f.si quadrup. paup. fec.dicatur.cap.facta,* 11 *q.*Decian.*tract. Crimin.lib.* 3.*cap.* 597 *nu.* 54. Cujus † thesaurus inæstimabilis Proverb. *cap.*22. Syracid.*cap.*41. Et 598 cut lilium dans suavitatem odoris, *ut dicit* Bald *in l.*1. *col.*1.*C.de confess.purgat.* 599

Roland.

600 Roland. à Vall. *consil.* 98. *n.* 49. *vol.* 4. Ejusq; † jactura gravior amissione oc-
601 rum, *per text, in l. infamia. C. de decur. lib.* 10. Geil. *d. obs.* 123. *n.* 6. Vitaque sine f-
ma, viva mors est, *arg. l. reprehendendi, Cod de instit. & substit. l. pen de var.*
extra. ord. cognit. L. 1. §. *deportatos ff. de bon possess. contra tab.*

602 Usque † adeò ut honestis & Nobilissimis personis magis expedita m
quàm vilipendi Bald *consil.* 312. *visis actis, lib.* 4. *col* 1. *in fin.* Cravet. *consil.* 168.
603 *lib.* 1. Et nonnulli † mortem turpitudini anteponendam censent, Luc. Penn
l. 1 *C. de capitat, civ. cens. exim.*

604 Indeque † quod omnis is, qui confingit contra innocentem tale aliq
quod illius honorem & existimationem lædat, vel propter quod quis famæ
riculum incurrere possit, malè agat, & furi latroni ac proditori æquiparetur,
ex merito, cap. deteriores. cap. summa iniquitas, 6 quæst. 1. *cap. homicidiorum*
stinct. 1. Petr de Ancharan. *consi.* 365. *jus.* §. *fin. instit. Vti, ex illis infert. & consil*
Ludolph. Schrader. *de Feud. part.* 9. *c.* 4. *n.* 105.

Si itaq; nec in civilibus ubi agitur de pleno & irreparabili alicujus pr
dicio, etiam per consequentiam, fas non est judici inauditis his, qui ita læ
contradicere possunt, procedere, tanto minus id licebit in criminalibus & c
sis concernentibus famam & existimationem honestarum & Nobilium per
605 narum, cum † honor quibuslibet rebus pecuniariis præferendus sit *l. Iulia*
26. *cum ibi notat, ff. si quis omiss. caus. testam.* Bald. *in c. ex ratione, l. reprehende*
5. *& ibi.* Jas. *Cod. de instit. & substit.*

Præterea apparet ex Protocollo publicato, multa capitula puellæ no
esse prælecta, quæ non ejus sed Dominæ viduæ factum & ei falso imputata
mina principaliter attigêre, & nihil quicquam ad puellæ aggravandum delic
conferre potuerunt, utpote quod Domina vidua Reverendissimi N. sorori
reum cochlear arte magica sustulerit, & una cum alia fœmina id ipsum c
pretio distraxerit: Item, quod Reverendissimo & Celsitud. suæ sorori in itin
cum N. Roteburgum irent, insidias magicas struxerit, & utrisque grave damn
dederit, cum similibus, quæ omnia veritate manifestatâ falsissima repe
sunt.

Neq; excusatur isthæc nullitas per hoc, quod quidam ex Dominis N. N
Domina vidua per Notariũ & testes requisiti 2. *die Iulii, An.* 1617. prætenderu
die Herrn N. N. hetten bedencken gehabt die Fraw N. zu avisiren: (videli
quod contra eam inquisiverint & inquisitionis capitula ejus etiam factum c
cernentia publicare voluerint) Sintemal solches ein weiter auffsehen gemac
vnd ein mehrers darauff erfolgen können / 2. Das auch keine Obrigkeit schul
were solches zu avisiren.

Ad primum enim Respondemus, si non integrum visum fuit Domi
Directoribus processus, viduæ isthæc quæ de ea ejusque filiæ fama & existim
tione agebantur denunciare, ad evitandas ambages, tantò minus integr
ip

is videri debuisset, ejusmodi atrocia crimina de Domina vidua ejusque filia, nequam illæ desuper cum suis defensionibus auditæ essent, vel aliter per inquisitionem de veritate indubitatò, constitisset, famæ & existimationis detrimento totiusque familiæ labe, pro exploratis facinoribus, publicare.

Debet quidem Judex † ambages in judiciis, maximè criminalibus, fugere, 606
erim tamen id cum illa cautela debet facere, ne fortè per leve compendium ad
ve veniatur dispendium, *ut dicit text. in nostris terminis in d. cap. qualiter &*
ndo circ, fin. de accusat. Ne † justitia & veritas offendatur, Psalm. 72. *vers.* 1. *&* 607
q. Psalm. 101. Sapient, *cap.* 1. *v.* 1. *& seqq.* Psalm. 96. *vers.* 13. Syracid. *cap.* 4. *v.* 33.
seqq. l. puniri & ibi gl. verb. Iudices. C. si contra jus vel utilit. publ. l. Judex, ubi
hard. *Cod, de Iudic,* Ne † innocens injustè opprimatur, *l. absendem. ff de pœn.* Ne 608
uæ sint † præda & pupilli spolium injustorum, Esa. *c.* 10. *v.* 2. ne malum dica- 609
bonum, & bonum malum, tenebræ lux, & lux tenebræ, Esa. *c.* 5. *v.* 20. *C. si quis*
ninem, cap. va qui dicitis malum bonum, 11. *q.* 3. Et sine præcipitantia, Esa. *c.* 28.
l. 1. *C. de execut. rei jud.* Quia † hæc est noverca justitiæ. Clement. Pastoralis 610
verum de re jud. Bocr. *Decis.* 5, *n.* 13. Geil, *de Arrest. c.* 1. *n.* 12. Sine † cujusquam in- 611
ia, ne tempestate potius quàm potestate uti videatur, Zas. *consil.* 10. *n.* 7. Ferdi-
nd. Vasquetz. 1. *contr. c.* 1, *n.* 20. Non † ex odii fomite sed charitatis adfectu, *text.* 612
d. cap. qualiter & quando extr. de accusat. Dei † & legum timore, Nov. 23. *c.* 3. 613
n † temere, *cap. temerarium,* 11. *quæst.* 3. Neque † ex arbitrio & domesticæ vo- 614
tatis proposito: *cap. Iudicet.* §. *bonus Iudex.* Sed † servato juris ordine, *cap. eo-* 615
n, q. in fin. 11. *q.* 3. Nov. 28. *c.* 2. *&* 13. Nov. 18. *c.* 5. Audita † parte altera, Syracid, 616
v. 3. Gars. Mastril. *de Magistrat. li.* 2. *c.* 2. *n.* 84, *& seqq.* Et ita † ut vel maximè 617
sæ viduarum intrent ad judicem, & plena cognitione discutiantur & dijudi-
tur, Esa. *c.* 1. *v.* 23. Jerem. *c.* 5. *v.* 28. Cùm itaq; † leges & jura prohibeant contra 619
uditos procedere & inquirere, & quicquam in eo statuere unde honor lædi
gravari possit, *d. cap. qualiter & quando, cum similibus, suprà alleg.*

Directores hujus processus non excusantur, asserentes, Sie habens be-
ckens gehabt/ secundùm juris ordinem procedere & Dominæ viduæ inqui-
onis processum & ejus contenta ante publicationem denunciare, & defen-
nes ejusdem desuper recipere. Non enim † ex hujus vel illius arbitratu, & 620
do ac indigesto motu juris & justitiæ ordo negligendus, Bart Bald. *& Dd. ad*
& ad l. placuit. C. de Iudic. Nam ex ficta † æquitate & capite suo velle proce- 621
e non solùm periculosum, sed etiam temerarium & levitatis est plenissimum
uit. Paul. Carstens. *ad. d. l. placuit, C. de Iudic.* Et † ficta æquitas duplex est ini- 622
itas, Bald. *consil.* 9. *n.* 3. *lib.* 1. Thominus *Decis.* 16. *n.* 17. *in fin.* Et † quæ legibus 623
n est fulcita æquitas, pestilentissimum virus est, *inquit* Gars. *de Expens. c.* 1. *n.*
Quantum † itaque à jure scripto receditur, tantum ab æquitate receditur. 624
ob. Cujac. *Consultat.* 38. *in fin.*

Alterum verò quod attinet, Das keine Obrigkeit schult seye/ solches zu

avisiren/ id ita in nostris terminis contra rationem naturalem, sensum com-
nem, jus divinum & humanum, ac justum iudiciorum morem asseritur, per
quæ tradit Ernest, Cothman *consil. 7. vol. 1 passim per tot.*

Siquidem suprà satis ex jure divino & humano deductum & probat-
est, Judicem non posse cum discrimine alienæ existimationis vagari, nec co-
inauditum procedere, vel quicquam in ejus læsionem decernere, tanto mi-
à malevolis falsò delata & conficta crimina de honestis & Nobilibus personi-
totius familiæ labe in vulgus publicare.

Vigesima prima omnino insanabilis in hoc processu occurrit Nullitas, q-
in ea, quæ de Domina vidua cæmentarius iste ex ore stolidæ illius puellæ det-
rat, Judex loci non inquisiverit, & tamen delationis capitula, velut explorata
cinora publicarit.

Nam 1. cum cæmentarius ille Dominam viduam detulerit, quasi una
aliis fœminis, Reverendissimo N. ejusque Celsitud. sorori per artes Mag-
grave damnum in via Roteburgensi dederit, & puella desuper à judice inqu-
625 id affirmarit, ante omnia judicem loci decuisset, † priusquam puellam super
delatione contra Dominam viduam in specie interrogasset, apud Revere-
simum, qui narratur tunc temporis fuisse N. quod saltem tertio miliari N. di-
diligenter expiscari, num se res ita haberet, ut antequam ad inquisitionem
cialem & ulteriora contra Dominam viduam procederet, certò de corpore
licti sibi compertum haberet juxta divini & humani juris regulas, quæ vo-
ante omnia de corpore delicti constare debere. Hinc Jehova de Sodomitis,
scendam, inquit, & videbo utrùm clamorem, qui venit ad me *opere compleve-*
Genes. *cap.* 18. *v.* 12. *Ex quo text. Evarist Papa ita infert.*

Deus omnipotens, cui nihil est absconditum, sed omnia etiam antequ-
fiant manifesta sunt, non ob aliud, Per se inquirere dignatus est, nisi ut judici-
hujus seculi exemplum daret, ne præcipites in discutiendis & judicandis nego-
sint, & ne mala quorumcunque prius præsumant credere, quam probentur,
ante audita diligenter inquirant nec præcipitando agant. *Cod. Deus omnipot-*
11. *q.* 1. *cap. qualiter & quando in pr. de accusat. cap. licet Helin. de Simon.*

626 Et † severè præcipit Jehova judicibus, ut diligenter inquirant, an verum
627 crimen, quod denunciatur, Deuter. *c.* 17. *v.* 4. Sic † Josua super confessione fa-
Achan, non ulterius processit, sed misit ministros ad inquirendum, annè uti co-
fessus erat res ablatæ in tabernaculo ejus reperirentur, & iis demum reperti-
ulteriora processit. Jos. *c.* 7. *v.* 20. 21. 22. 23. 24. Et dixit Salomon, antequam sc-
teris, ne reprehendas. *cap. eorum qui accusantur.* 11. *quæ.* 3. Qui ante iudicat qu-
inquirit, in Labyrinthum erroris impingit. *inquit Zas. in quæst. 2. de Iuda*
fol. mihi. 112. *text. in l.* 1. §. *item illud ad SCtum Syllan. l.* 1. §. *necessario, ff. eod l. si*
legatum §. *ceterum. ff. ad L. cornel. de fals.* Bald. *in l. qui sine,* 22. *col.* 1. *ff. de quæstion-*
nd. l. 1. §. *item illud ad Syll. Quē ad hoc allegat & sequitur* Robert. Marant. *in spec-*
Iud-

c part.6.tit.de inquisit.n.17.& .18.Prosper, Farinac.in Pract.crimin.qu.1.n.6.
n.Cravet.consil. 244. in princ. per, l.si quando, in verb. patefacta. Cod. unde vi, 6
nt,in Bald.& Jas.in 4 notabili.

Et notat ibid.Cravett. † ab effectum formandæ inquisitionis specialis ple- 628
e commisso delicto constare debere, & non sufficere, si per conjecturas
stet. Ideoque manus judicis sunt ligatæ, donec de corpore delicti constet.
sil.consil.18.n.1.vol.1.Cothman.1.consil.12.n.28.

Neque † reorum confessiones pro exploratis facinoribus haberi oportet. 629
.Divus.Severus.& §.fi.servi,ff.de quæstion l.sicut,l.1,C.eod. Neq; audiendus
erire volens, l.non tantum ff.de appellat,l.1.§.si quis ultro,ff,de quæstion.Myn-
.observ.81.n.5.cent.3,

Aliâs † fama & existimatio honestorum, arbitrio infimorum, criminoso- 630
& calumniantium committeretur. l.unius,§.servo, ff,de quæstion. Ernestus
hman. 3.consil. 29.n.104

Cum itaque † Judex loci potuisset & omninò de jure debuisset apud Re- 631
ndissimum N. inquirere, an suæ Celsitud. & ejusdem sorori damnum illud
dium Dominæ viduæ à Diabolo & cæmentario contra veritatem confi-
n, datum fuerit, nec ne. per text.in Constit.crim.Caroli. V.art.54 Ubi ita con-
tum: Auff bekandnüß / die auß oder ohne Marter geschihet soll der Richter
ie Ende schicken vnd nach den Vmbständen / so der gefragte der bekanten
ethat halber erzehlet hat / so viel zu gewißheit der Warheit dienstlich mit al-
fleiß fragen lassen / ob die bekandnüß der obberührten Vmbständen wahr
der nicht. idque hoc casu facere contra juris ordinem neglexerit, & nihilo-
us ad inquisitionem & publicationem falsò delatorum criminum nulliter,
glecta omni humanitatis ratione processerit, † tota illa inquisitio & quæ 632
n insecuta, ipso jure nulla sunt. Grat.consil.97,nu 12. & consil.57.nu. 1.lib.1.
quod ita totus mundus servet. Et † quod quandocunque etiam post sen- 633
iam opponi possit ejusmodi nullitas, ex prædicto fundamento ineptæ inqui-
nis, multis confirmat Farinac, d.quæst.1.n,5.

II: Quantum ad aureum cochlear sublatum attinet, dicunt quidem
mini N. N. in Apologia sua. Daß der Gülden-Löffel zur zeit verübten pro-
s hinweg gewesen / vnd damahls niemand wissen können / wohin derselbe
men. Verùm quoad inquisitionem contra honestam personam firmandam
solùm † judici debet constare de corpore delicti, sed etiam de circumstan- 634
oci, & temporis, anne videlicet illo tempore & loco quo narratur delictum
e commissum, id factum sit nec ne: ita enim investigari potest veritas. jam
ex actis nobis transmissis Den Löffel-Dieb betrifft collatis cum puellæ
s confessione, constat Reverendiss. N. sororem cochlear illud furto subla-
, per integrum ferè annum post illud tempus, quo puella hæc narravit Do-
am viduam arte Magica suæ celsitudini cochlear prædictum surripuisse, in

potestate sua habuisse, & quotidie eo usam fuisse. Ideoque si Judex in facti veritatem, ut facere debebat, inquisivisset, vel ex hac sola temporis discrepantia falsitatem delationis & calumniarum deprehendere, & non minus quam justus vir Daniel olim ex sola loci discrepantia falsitatem adulterii, de Susanna delati, cognoscere & innocentiam Dominæ viduæ patefacere potuisset, *Dan.* Quo de argumento infra in Resp. ad 10. argumentum plura monebimus.

Præterea ut inquisitio contra Nobiles & honestas personas formetur non satis est constare de corpore delicti, & honestæ personæ per levissima

635 quemque falsò imputari, sed debet † præcedere diffamatio & alia verisimilia indicia ex quibus suspicio commissi delicti in hanc potius quam in aliam personam cadat, per ea quæ in præcedentibus ex jure deduximus. Sic pariter Judex loci de propola isto apud quem fasciam istam prætendebatur emisse Domina vidua, qua in præparando veneficio & applicando Domino Eberh. N. usa fuisse prætense dicitur, interrogare debuisset puellam, quisnam ille esset? ubi habitaret? Deinde apud eundem diligenter de istis narratis & omnibus circumstantiis, annè se res ita haberet inquirere, quæ omnia nulliter neglecta, & tamen Domina vidua ista figmenta tanquã explorata facinora, licet suppresso nomine publicata sunt. Ex hisce & aliis quæ ex actis deduci possent, rerum argumenta justo & prudenti rerum arbitro, & affectuum præjudicio non occupato, de nullitate hujus processus, maximè autem quantum Dominam viduam ejusque filiam innocentissimas ejus occasione injustissimè diffamatas concernit, satis superque patebit.

Restat nunc ut argumenta in contrarium adducta ordine refellamus.

636 Et quidem ad *Primum* Respondetur, † Judici asserenti de Justitia processus tantum credi, quantum apparet ex actis, *text. in cap. quoniam, & ibi Dd. ext. de prob. cap. quomodo sacerdos cap. cui est illata, cap. capisti, cap. non solum ille* ... *l. prolatam & ibi* Bald. *Cod. de sentent. & inter col. omn. jud.* Bartol. *in l. suspectum* ... *ill. text ff. de procurat.* Joh. Goedd. *consil. Marp* 28 *n* 73.

637 Ideoque † citatio, causæ cognitio, & ordo Juris in Judice non præsumuntur, nisi probentur, quia illa scripto constare & ex actis apparere debent. *d. cap. quoniam cap. tenor. de re judic.* Matth Wesenb. 1. *consil.* 7. *n.* 7.

638 Ideoque † præsumtio militans pro Judice & magistratu non procedit quoad Justitiam facti & ordinem processus. Wes. *consil.* 1. *n.* 46, Roland. à V... *consil.* 1. *n.* 60, *vol.* 2. Goedd. *d. consil.* 28. *n.* 73.

639 Neq; † præsumi potest pro judice, qui ordinem judicii & processus non observavit, & cum de injustitia vel nullitate ex actis manifestè apparet, *cap. sollicitudinẽ, §. si verò de appellat, cap. inter ceteras, de sentent. & re jud.* Bald. *in l. sancimus nu.* 19. *Cod. de Judic.* Felin. *in cap quoniam contra. n.* 25. *extra de probat.* Menoch. *Præsumpt.* 67. *n.* 32. 34. 49. *&* 51. Tiber. Decian. *Respons.* ... 5. *n.* 4. Ernest. Cothm.

640 *consil.* 29. *num.* 398. *vol.* 3. Ubi dicit, præsumptionem † illam pro Magistratu

ium resolvi, quando apparet ordine juris non observato præcipitanter & in-
ritè processum, Robert. Marant. *in spec. tit. de inquisit. n. 31. in fine.* Vbi in no-
s terminis scribit, contra Judicem † sine indiciis inquirentem præsumi omne 641
um: Et in iisdem terminis scribit Paris. de Put. *in tract. de Syndicat.* §. *inquisi-*
vers. Iudici faciliter non permittitur inquirere n. 9. & seqq.

Ideoq; † si ex abrupto, parte, quæ lædi & contradicere potest, non citatâ, 642
allegationibus auditis procedat, validissima & efficacissima est contra eum
sumptio, quod iniquè & injustè, adeoq; injuriosè istud fecerit, *ut post* Alciat.
umpt. 9. reg. 3 n 23. & seqq scribit. Johan. Harprecht. *ad § non solùm*, 11. *n.* 64.
t. de injur. Imò talem † Judicem non solùm injuriam sed & vim facere, *scribit* 643
der. Mindan. *de processib. lib. 2. c. 13. n 7. & 8 per text in l. extat. ff. quod met. caus.*

Talis † enim Judex nulliter procedendo dicitur spoliare, & ideò grava- 644
tanquam spoliatus ante omnia venit restituendus, *c. conquerentur, & ibi* Dd.
stit spoliat Affl ct. *in commentar. ad constit. Neapolit. li. 1. rubr.* 24. *de violent.*
possess. n. 32. 33. & 59. in fin Boër. *decis.* 238. *n.* 4. Cravett. *consil.* 18. *n.* 8. Adrian.
man. *in Simphorem. Tom.* 1. *tit* 1. *vol.* 5. *n.* 12. & 14.

Constat autem ex ipsis actis, & quæ ex illis suprà deduximus, Directores
is processus in plurimis ordinem Juris Divini, Canonici, Civilis & maximè
stitu. *Crimin. Carolin.* neglexisse ideoq; pro iis præsumi, id quod in Apolo-
præt nditur, non potest. Et hæ nullitates, cum ex ipsis actis quæ notorium in-
unt, apparent, probatione aliena non indigent. Neq; tantùm tribuendum
illi † præsumptioni pro Magistratu & Judice, ut contrarium allegari aut 645
bari non possit aut debeat. Nam & † Pilatus hanc pro se habuit præsum 646
nem, cum ipso Christo teste, potestatem habuerit desuper à Patre suo cœ-
, interim cum ex actis constet, eum Juris ordinem neglexisse, & ad falsas
evolorum & calumniantium delationes Salvatorem innocentem, non ha-
veritatis inquisitione, condemnasse, Iohan 18. & 19. Quis pro ejus Iustitia
sumet, Eandem præsumtionem Iudices illi habuerunt pro se, qui Susan-
, delicium fæminarum & exemplar castitatis, ad falsas pessimorum nebu-
um delationes capitis sententiâ damnarunt: interim tamen constat ex actis,
d cum præcipitanter, & sine sufficienti causæ cognitione processerint, in-
è eos pronunciasse & innocentem damnasse, exindeque meritò à Daniele
quam fatuos reprehensos: Dan 13. Et dicit Gregorius: plerumq, accidit, ut
icis locum teneat, cujus ad locum vita minimè concordat: proinde sæpe
ur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus solvat, sæpe suæ volunta-
notus, non autem causarum merita sequitur: sæpe fit ut odio vel gratiâ mo-
ur, *c. plerumq, contingit*, 11 *q* 3.

Hinc toties legimus in sacris, Iehovam conqueri de Iudicibus, & ejus rei
sexcenta exempla adduci possent. Quamobrem cum ex actis nostris de in-
itia processus constet, præsumptio † illa generalis pro Magistratu & Iudice 647

per contrariam ex facto ipso emergentem, præsumptionem & probatione eliditur, *l. Divus, ff. de restit. in integr* Roland. à Valle *consil.* 1. *nu.* 44. *lib.* 4. Ga
647 *d. consil.* 28. *n.* 74. Neq; † præsumptiones generales pro judice tollunt præsumptio- nes speciales, Franc. Becc. *consil.* 52. *n.* 12. 40. 107. 108. Farinac. *consil.* 42. *n.* 36 *lib.*

Ad secundum respondetur; quomodo hactenus N.N. Justitiam administ- rint, relinquunt Domini Consulentes suo loco, neq; etiam quicquam in coll- gii illius, cujus olim Pater Dominorum Consulentium, N. N. Decanus & c- put fuit meritissimum, contemptum & dedecus asserere vel moliri cupiunt: s hoc tantum intendunt ostendere, illos qui ex collegii corpore, directores hu processus fuêre, eum nulliter neglecto Juris ordine instituendo, Dominam duam ejusque filiam, totamq; N. Nobilissiimam familiam præter jus & fas g vâsse & malè processisse,

649 Neq; etiam † ex antecessorum Justitia successorum salvari potest iniq- tas. Licèt enim Symmach. Papa dixerit: Quis sanctum dubitet quem apex tan dignitatis attollit? In quo, si desunt bona acquisita per meritum, sufficiant, qu loci decessore præstantur: *c. non nos beatum Patrum, distinct.* 40.

650 Tamen non incongruè ad hoc respondit Hieronymus dicens: Non † s filii Sanctorum, qui tenent loca sanctorum, sed qui faciunt opera eorum, *c. n est facile, distinct. ead.* 40. Neq; cathedra facit Sacerdotem, sed Sacerdos cat- dram, *inquit* Chrysostom. *in c. multi, de distinct.* Sic legimus Scribas & Pha- seos sedisse in Cathedra Mosis, Matth. 23. *Et facit text. in c. plerumq; in fin.* 11. q
651 Ubi dicitur: † Non omnes prælati pro prælatis habendi: Nomen enim non fa Episcopum sed vita. Salomon, Regum quos sol illuxit, fuit sapientissimus, Su- cessorem tamen Rehabeam relinquit valdè stolidum & injustum, 1 Reg. *cap.* Præterea, licèt sint Nobiles & generis splendore coruscent Directores hu processus, sunt tamen homines, qui labi & errare possunt, intervenire vel m ximè odio, inimicitia & ira, ut in facto, à Dnn Consulentibus præsupponit
652 quia † hæc corrumpunt humanum Judicium, *c. quatuor,* 11. *q.* 3 Unde Poëta.

Fortior est qui se, quam qui fortissima vincit
Mœnia,

653 Ac in † solum Deum cadit omnis perfectio, ut de Ludovico II. Galli- rum Rege, ejus virtutes commemorans dicit Philippus Cominæ in præfat. H- storiar. Gallic. Unde Psalmista, vani, inquit, sunt filii hominum Psal. 72. *vers.* Quod Lutherus ita vertit: Grosse Leute fehlen auch.

654 Et rursus: † Dixi ego, Dii estis & filii excelsi omnes: vos autem sicut h- mines moriemini: & sicut unus de principibus cadetis, Psal. 82. *vers.* 6.7. Part itaque illa de præterito in præsens, hoc nostro casu attendi potest præsumpti
655 Justitiæ cùm ex actis de nullitate processus evidenter constet: Quia † præsu- ptio quantumvis magna veritati cedere debet, *l. Divus, ff. de integr. restit. l. si q adulterii, C. ad Jul. de adulter.* Geil. 2. *obs.* 97, *n.* 18, Matth. de Afflict. *Decis.* 107. *n.*

bi dicit, † cessare præsumtionis allegationem, ubi habemus veritatem, & 656
od plus demonstretur illa per facti evidentiam, quàm per vocis efficaciam, *undum* Bald. *in l.1.col.2.C.de adil.act.*

Præterea legitur apud Johan. Ewig/ Medicum quondam Bremensem, qui tractatu suo von Hexen scribit, non ita pridem in eodem Iudicii loco, propter putatum veneficii crimen duas fæminas innocentes combustas, referam ipsius rba: Wie gefährlich es sey/ der Hexen Zeugnüß zu glauben/ ob ich schon mit len Argumenten vnd Exemplen könte darthun/ will ich dannoch vmb der irtze willen ein einiges alhier erzehlen/ welches vor wenig Jahren zu N. sich tragen/ daselbsten 2. Frawen/ von wegen der Hexerey/ der sie von einem an- n Stück Weibes beschuldiget/ zu hafften gezogen. Alß aber die beklagten/ h Form der gebräuchlichen Rechten mit dem Fewer gestrafft/ kompt auch die ägerin bey dem Amptman in Verdacht/ wird eingezogen vnd peinlich verhö- / da sie dann bekandt/ daß sie selbsten schuldig vnd die zwo verbranten vnschul- geweſt. *Hactenus ille d. tract.* von Hexen/ *part.2.*

Ad tertium respondemus, † Æquum quidem & Iustum, ac Dominorum 657
N. ordine multò dignius fuisse, si tàm defuncti Domini N. Dominæ viduæ riti, quàm Nobilissimæ familiæ, tùm etiam ipsius & filiæ orphanæ conditio- (cum viduæ & orphani inter personas miserabiles, quæ vel maxime calum- s & injuriis expositæ, & eò majorem bonorum favorem merentur, referan- *l.un. & ibi Dd. Cod. quando Imperat. inter pupill. vel viduas, vel alias miserab. son. cognosc.* rationem accuratiorem directores hujus processus habuissent, & ita præcipitanter ac nulliter, cum existimationis discrimine Nobilissimæ minæ viduæ, quàm rectius venerari & defendere debuissent, vagati fuissent, diligentius ex charitatis adfectu, non ex odii fomite & servato Iuris ordine cessum hunc instituissent. Hoc autem, cum non factum sit, præsumptio- illæ ex favore ordinis, generis & conditionis desumptæ sua sponte conci- t. Et testatur experientia, † Nobiles & ejusdem etiam ordinis homines, 658
r se ita aliquando odio & ira exardescere, ut hisce non attentis, alter alteri, , famæ & omnibus bonis insidias struat!

Et dicit Salvator: Inimici hominis domestici ejus, Matth. 10. *v.36.* Quod nuit Propheta dicens: Nolite credere amico: ab ea, quæ dormit in sinu , custodi claustra oris tui: Quia filius contumeliam facit patri, & filia con- git adversus matrem suam, nurus adversus socrum Michæ *cap. ult. vers. 5. & 6* ōq; nusquam tuta fides.

Ad quartum respondemus † quòd quærulantes contra processum antea fa 659
m, teneantur justificare suas querelas, ex antiquis non ex novis actis & pro- on bus, id procedere, si querulantes in processu antea instituto, ad eum vo- & suis defensionibus sufficienter auditi sint, *per ea quæ adducit* Osesc. Cacher. *Pedemont.* 157. *n.6. & seqq.* Matth. de Afflict. *Dec.* 390. *n.3. & Dec.* 402. *sub n.5.*

Tunc

Tunc enim nihil imputari potest Judici, si reus vocatus defensiones suas tempore ordinati processus deducere non potuit. Et constat ex actis & suprà deductis, Dominam viduam ejusque filiam nunquam ad processum inquisitionis contra ipsas institutum vocatas, nunquam cum defensionibus suis auditas, & tamen de iis gravissima crimina, publicè in judicio lecta & publicata. Nihil itaque acta illa præjudicant Dominæ viduæ ejusque filiæ non vocatis, neque auditis:
660 quia sæpè, inquit IC. † constitutum est, res interalios ortas, aliis non præjudicare, *l. sæpè, 63. & ibi Dd. ff. de re Iudic. tot. tit. C. ne res inter alios acta.*

Si itaque Dominæ viduæ fuisset denuntiatum, vel ipsa aliunde inquisitionis contra se institutæ, notitiam habuisset, potuisset facilè innocentiam suam deducere, demonstrando falsum esse, quòd Reverendissimus N. & Suæ Celsitud. Soror in itinere N. damnum grave acceperit: potuisset deducere & probare falsum fuisse, quòd puella ista dixerat, illo tempore cochlear aureum arte magicà surreptum, cùm post illud tempus memorata Ducissa cochlear illud ferè per integrum adhuc annum in sua potestate & usu habuerit: potuisset probare, falsum esse quod unà cum tribus vetulis fasciam illam à propola quodam emerit, & Domino N. damnum istà fasciá dare voluerit; quibus probatis, dubium non est, Dominam viduam potuisse impedire, ne ipsius & filiæ nomen inter eos & capitalium criminum falsò referretur, nevè convicta de iis crimina pro veris publicarentur. Ridiculum itaque & valdè ineptum est, Dominæ viduæ hîc objicere, quòd teneatur Iustificare querelas suas ex illo processu de instituto, quem ipsa tunc temporis, quantum ad se attinet, planè ignoravit, neque ad illum vocata, vel cum suis defensionibus unquam audita fuit, vel quicquam allegaverit, quòd pars actorum, ad Iustificandum illum processum fieri potuit.

Sufficit itaque probare ex novis actis, Dominos Directores de Domina vidua non vocata, non audita, indefensa, falsa crimina pro veris publicasse & eam gravasse. Præterea etiam ex illis ipsis actis processus illius memorati, querelas suas magna ex parte justificare potuit Domina vidua & ejus heredes, cum illa ipsa acta, quàm plurimis nullitatibus scateant, & ex illis processus iste de lure justificari non possit.

661 *Quintum † quod attinet argumentum*, quod Dnn. N. N. consuluerint, & Medicum & Ministerium Ecclesiasticum super isthac puella, hoc ad processum contra Dominam viduam justificandum nihil confert. Præterea ministerii N. attestatio de puella ista non fuit pura, sed sub conditione, quæ in nostro casu multis articulis notoriè defecit, & insuper hæsitanter facta, ut suprà in secunda Quæst. resolutione latiùs deduximus. Quod vero Dominos Directores lateat puellæ hujus matrem & avunculum, tàm gravi melancholia fuisse correptos, ut necesse fuerit eos custodire, &c. Id quidem illos non planè excusat, cum in hoc inquirere debuissent diligentiùs, quod Ius commune, *& Carolina Constitutio exigunt.*

Ad sextum argumentum Respondemus, † nos venerandæ facultatis Juri- 662
æ Academiæ Helmstadensis Responsum, & quid eos ad ita respondendum
verit in suis relinquere terminis, maximè, cum illud processum contra Do-
am viduam institutum, non concernat. Et non dubitamus, si facultas
mstadensis fuisset interrogata super processu, quatenus Dominam viduam
cernit, illam Responsuram fuisse Dnn, Directoribus neque ad ejusmodi fri-
s & non verisimiles delationes malevolorum & levissimorum hominum
tra Dominam viduam inquirere, tanto minus inquisitionis capitula falsa
veris publicare fas fuisse.

Deinde Responsum illud prædictæ venerandæ facultatis Helmstadiensis
n quoad hoc in quantum concernit processum contra puellam, non est eò
ntendum, ut exinde justificetur processus nulliter institutus; quia respon-
illud intelligendum est cæteris paribus servatis servandis, Putârunt enim
. Respondentes, Judicem loci suo non defuturum officio, & an vera, an
falsa puella confessa fuerit diligenter & accuratè inquisivisse, cæteraque
jus commune & Carolinæ suadent Constitutiones Criminales exactè ob-
âsse. Solent namque † Scabinatus aliaque Collegia Judica quando de 663
in causa criminali respondent, addere clausulam: *Si diligenti habitâ inquisi-
de delicto certò constet. uti testatur* Daniel. Moller. 3. *Semestr.* 40..

Et si fortè hanc clausulam omisissent Domini Helmstadienses, tamen illa
adjecta censeri debet: Quia † clausula adjici solita habetur pro adjecta. 664
l. Eberhard *in loc. à solitis.* Johan. Meichsner. *Decis Camer.* 17. *num.* 5. *tom* 3.
imè † si leges & jura idem præsupponant & requirant Philip. Matth. *consil.* 665
purg. 26. *n.* 101. *vol.* 2.

Nihil itaque imputari potest Dominis Helmstadiensibus qui hæc omnia
upposuêre, quæ jura & mos notorius præsupponunt. Quod verò suprà
ximus sententiam illam ultimi supplicii contra puellam suadentibus ita
is circumstantiis, & argumentis nimis duram & rigidam nobis videri, licèt
c nos magnopere Facultatis venerandæ moverit auctoritas, *ceu in simili*
Celsus *in l. Labeo, §. fin. de suppellect. legat.* Tamen propter rationes quas
ris & legum fontibus adduximus mitiùs cum ea agendum fuisse salvo eorũ
o existimamus per jura & rationes *supra Num* 406 *& mult. seqq.* adducta.

Ad septimam dubitandi rationem Respondemus cum Ernesto Cothman-
Cto eximio *Consil.* 12. *n.* 59. *& aliquot seqq. vol.* 1 Ubi ad adductum Bodini
n ita respondet: † Sanè videtur mihi sententia ista non tantùm erronea, & 666
us divinis ac humanis contraria & periculosissima, primum enim cur ma-
veneficii crimine processum ordinarium aspernemur, nulla ratio certa
di potest: nec enim minus in eo de vita & sanguine humano agitur. Imò in
ficii crimine processum magis solenniter magisq; curiosè ac cautè servari,
uam utile est & extremè necessarium, tum quod crimen sit atrocius † & 667

majori pœna coërceri soleat; *l.* 1. *C. de malefic.* Grammat. *Decis.* 33. *n.* 1. Tum
668 in eo facilior sit lapsus † & error, atque adeò majus subsit periculum: *l.* 1. §. *fi.*
ff. de carbon. edict. l. addictos, C. de Appellat. cap. ubi periculum de edict. in 6. Fr
Ponzin. *tract. de Lam. n.* 67. Paul. Castr. *consil.* 299. *n.* 1. *part.* 2. Menoch. *cons.*
n. 4. *lib.* 2. Cujac. *in Paratit l. C. de carbon. edict.* Tum denique quod Consti
669 Carolina processũ in eo observari severè præcipiat, † & jubeat. Hactenus C
mannus. Quibus concordant tradita Godelman. *de Mag. & Venefic. lib.* 3. *c.*
670 centis. Cum in nullius criminis cognitione † & disquisitione judices à tra
justitiæ puniendo innocentes & dimittendo nocentes faciliùs aberrare po
ac in crimine veneficii: Ideò cautè agendum est, quando de vita, existima
& sanguine hominis judicium ferendum est: ne judices ex affectu, vel igno
vel dubia conscientia, aliquid admittant, cujus ipsos postea pœniteat, & ve
experiantur quod Poëta canit:

Judicii vindex tandem Deus exstat iniqui

Leopold. Hackelman. *quondam in Acad. Ienens. prof. illustr. quæst. Disp* 24.
671 *lit. l.* Et vel maximè in hoc processu ignorantia † Judicis solet esse calami
nocentis, *teste* August. *de Civit. Dei, lib.* 19. *c.* 6. Deniq; facit generalitas Con
672 tionis Carolinæ † *artic.* 83. ubi ita sancitum: **In allen Peinlichen Gerich**
händeln / sollen Richter und Schöpffen Unsere Ordnunge gegenwertig h
und darnach handlen / rc.

673 *Ad octavam* dubitandi rationem Respondemus I. Confessiones † e
pro exploratis facinoribus haberi non oportere, *l.* 1. §. Divus. Severus. *&* §
vi ff. de q. l sicuti. l. pridem, C. eod. latè Farinac. *q* 2. *n.* 7. *fac. text in Const. crim.*
674 Ideoque in criminalibus confessus pro judicato † non habetur, pe
675 modò allegata & supra passim adducta. 2. Ut aliquis † ex confessione co
innetur, & non solùm debet Judex certus esse de delicto, sed confessio debe
certa, constans, & firmiter concludẽs *per ea quæ deducit.* Berthaz *consil. crim*
nu. 17. *Const crim.* Caroli V. *art.* 31. § **Zum fünfften** / &c. Atqui constat ex a
supra decidendi rationibus puellæ hujus confessiones fuisse varias, cont
erroneas & incertas, ideoque falsitatis suspicione atque mendacii impli
quare sententia capitalis desuper ferri non potuit. 3. Confessiones minor
criminali judicio sine curatore vel defensore factas iis non nocere, supra in
decidendi ratione juris & Dd. auctoritate probavimus.

Ad nonum respondemus; I. Aut illæ confessiones puellæ considerantu
tenus propriam ejus personam concernunt, aut quatenus de Domina
ejusque filia falsò effusæ: hoc casu Dominæ viduæ ejusque filiæ, nihil præ
676 cant, tum quia confessiones † unius non debent nocere alteri: Felin. *in c.* 2.
de fid. Instrum. Berthazol. *consil. crim.* 242. *n.* 20. Herman. Vultej. 2. *consil.*
39. *n.* 150. Tum quia per suggestionem non præcedentibus indiciis vel dif
tione de Domina vidua, per Judicem nulliter fuêre extortæ, per deducta su

va decidendi ratione remissivè. Confessiones † autem factæ non præceden- 677
s indiciis, tanquam per se nullæ non validant processum nullum, *per ea qua seuntur in addition. ad* 8 *consil.* Prosp. Farinac. Marsil. *consil.*130, *n.*25. *& alii allegati.* Tum denique quia falsæ, erroneæ & variæ fuerunt, ut pariter suo ostendimus. Quantum verò puellam attinet, neque quod ipsius perso- confessiones illæ possunt purgare vitium processus; quia 1. argumentum regulariter fallit in criminalibus, per deducta ad præcedens argumentum. ra adducta obtinent, quando confessiones sunt validæ, secus si nullæ: quia quod nullum † est per se, validum operari non potest effectum, *l.* 14. §. *con-* 678
nandum, ff. de re Iudic. l. non. putavit. §. *non quavis ff. de bon. possess. contra tab.* verò istæ confessiones puellæ minorennis fuerunt factæ sine interventu cu- ris, † adeoq; nullæ, per deducta suprà in sexta decidendi ratione. Et ita in ter- 679
s nostris ad hoc argumentū, *Respondet* Roland. à Vall. *consil.*31. *n.*8 9. 10. & 11. Non enim omnis confessio est sufficiens ad condemnandum reum, sed emum quæ legitimè & servato juris ordine emanavit: Invalida autem at- i non debet: quia actus † nullus & non factus parificantur, *l. quoties, ubi* 680
qui satisd. Marsil. *singul.* 431. *& ita deducit*, Berthazol. *consil. crim.* 341. *n.*17. ubdens, ex invalida † confessione non posse quem pati damnum, nec illam 681
tatuto disponente de confessione comprehendi.

Neque obstat ratio huic argumento annexa, quod veritate per confessio- habita, non opus sit ambagibus; quia confessiones † reorum in crimina- 682
non sufficiunt ad liquidationem facti, quia de eo aliunde judici constare t, Bertrand. *consil.*134. *n.*3. *part. vol.*2. Berthazol. *consil. crim.* 341. *nu.*17. Quo nt jura allegata ad præcedens argumentum. Neque adversantur, quæ de orio adducta sunt, quod confessio inducat notorium in quo juris ordo non datur. Nam ex supra deductis patet, quod in criminalibus sola confessio inducat notorium facti. Jura verò † & quæ disponunt in notoriis relaxari 683
ordinem, intelligenda sunt de notorio facti propriè ita dicti, quod est quan- lictum commissum est coram populo vel majore ejus parte, & ita ille vel r pars per sensum visus, vel auditus fuerit testis rem ita se habere *uti definit.* ac. 1. *consil.*30. *sub n.*90. *Et in Pract. crim. q* 21. *n.*41. Quodvè inducit indu- m certitudinem & ita se vulgo exhibet, ut negari non possit, per tradita enb. *consil.*13. *n.*26. Indeque aliud † est delictum esse notorium, aliud de 684
o notorie ex confessione vel argumentis constare, hoc enim magis ex ju- æsumptione, quam ex facti evidentia tale dicitur? Illo casu relaxatur juris hoc non item, uti declarat Farinac. *d. q.*21 *n.*166.

I. Respondemus in contrarium allegata jura † procedere in notoriis, 665
ubstantia & qualitate sunt notoria, *per ea quæ latè tractat.* Sigismund Scacc. 686
*dic. lib.*2. *c.*9. *n.*51. *& aliquot. seqq.* Non enim satis † est ipsum factum esse no- m ad hoc ut relaxetur juris ordo, sed necesse est omnes etiā qualitates facti

notorias esse, ita ut expeditum sit nullam reo notoria facti evidentia convic defensionem competere posse, *per ea qua tradit* Vultej. 1.*consil. Marp*. 16.n.9

687 III. Respondemus Allegata jura possunt procedere † in notorio fa actu permanentis *per ea qua prolixè deducit* Sigismund.Scacc. *de Iudic. lib*.1.7 *sub num*. 8.

688 IV. Respondemus Ex confessione † non dici notoriè constare de d licto, quando contra eam aliquid opponi posset, utpote quod sit varia, incer incōcludens, erronea, à minore facta, &c. Tunc enim cum confessionis fides v cillare indicatur notorium non inducitur, Hostiens.*in cap.cum speciali de app* Johan. Andr.*in cap. cum olim de verb.signific. gloss.in cap. cum sit. Roman, de A pellat*.Mascard. *conclus*. 1102.*n*.9.*&* 10.&*ita declarat.etiam* Farinac.*d.quaest.n*. Atqui hæc enumerata nomina contra puellæ hujus confessones verè adduci opponi possunt. Ideoque dici non potest, ex iis judici aliquid notoriè consta &indubitatam fidem facere potuisse.

689 *Ad decimum Respondemus*. Farinacium † ita quidem scribere, nulla tam adducta ad hoc juris ratione vel textu ? Et quamvis inter alios pro sua hac se

690 tentia alleget Francisc, Ponzinib,*tract. de Lam.n*.70. Is tamen † magis in cont riam ibidem inclinat sententiam, quod nec in veneficii crimine si non cons de corpore delicti Judex sine periculo ad condemnationem procedere po Siquidem is ita scribit: Declaratur tamen, dummodo talis confessio sit veri milis vel vera, referens exemplum, de quadam muliere, quæ fuerat confessa dedisse venenum viro suo ex quo mortuus fuerat, Judicio tamen medicor tale venenum non fuisse repertum efficax ad mortem, Ideoque ex tali confess ne non potuisse mulierem condemnari

Deinde leges & jura supra adducta, ex sola videlicet confessione reos n

691 esse damnatos generaliter & per modum regulæ universalis disponunt, † standum, donec de exceptione doceatur, *l*.5 *de probat*. Andr. Geil 2.*obs*.151 *sub* 3.*& in tract.de Pignor.cap.obs*.14.*n*.2. Johan. Meichsner. *Decis.camer*.18.*fol*.77

692 *tom*.3. Gœdd.1.*consil. Marp*.52.*n*.107. *& seqq* Indeq; regulam † habens pro adductam dicitur habere intentionem fundatam. Jas. *in l*. 2. *n*. 33. *ff. si quis in vocat*. Bald.*in cap*.1.*n*.2.*de alien. Iudic*. Wes.*consil*.48.*n*.31.

693 Jam vero nulla lex in veneficii † crimine specialiter disponens rep ritur, ideoq; à regula non est deflectendum Et ita Alexand.*consil*.115.*n*.1.*&* 3 3.Marsil.*in l*.1.§ *praterea, n* 33.*ff.ad l.cornel. de sicar*. Grammat.*consil.crim*.36. In hoc veneficii crimine post alios tenere refert, & sequitur. Ernest. Cothma *d.consil*. 12.*num*. 21.*vol*. 1. Eamque sententiam sequi solere supremum Sabaud Senatum, testatur. Anton. Fab. *in Cod.rer.in Sabaud.Iudic.lib*.9.*tit*.12.*defin*.2.

694 Ubi decidit, periculosum esse † ultimi supplicii pœnam illis satis irrogare, q delictum ultrò fatentur, de quo tamen non aliter quam ex ipsarum confessio constaret.

Quo

Quòd de aureo cochleari adductum est, illud tempore instituti proces-
amissum fuisse, & de eo Judici constitisse, ad condemnationem puellæ nihil
fert. deinde non apparet Judici certò, sed saltem confusè ex rumore con-
isse de ejus amissione: talis autem confusa notitia † in criminalibus mini- 695
satisfecit sed ex diligenti inquisitione de omnibus circumstantiis inquiren-
n. *text. in Constitut. Crim.* Carol. V. *artic.* 31. § zum Andern / *ibi*: Alle mögliche
notturfftige Umbstände / die nach Gelegenheit und gestalt jeder Sache/
rbest zu nachfolgender Erfindung der Warheit dienlich seyn mögen/ erfor-
n/ rc. *Junct. artic.* 54. *& seq.* Quia non dicitur † constare de facto, nisi etiam 696
stet de qualitate facti, *l. si. per alium*, §. *docere*, *ff. ne quis, eum qui* Bosl. *in tit. de*
ll. n. 3 *&* 4. *Quod multis eleganter. deducit.* Farinac. *in practic. crimin. q* 2. *n.* 1.
. Si itaq; in qualitates & circumstantias hujus commenti inquisivisset, Judex
; cognovisset falsitatem delationis.

Ad undecimum argumentum respondemus, ex iis, quæ suprà deducta sunt,
erq; patere, Juris ordinem in isto processu maximè quatenus ille concernit
minam viduam, non esse observatum, adeoq; præsumptiones juris omnes
tra Judicem vigere, *per. ea. quæ respons. ad prim. argumentum adduximus. Ne*
adversatur text. in l. quod. Republica 33. *ff. de injur. qui maximopere in apologia*
tur: Quia ille textus † loquitur restrictè & limitatè tunc videlicet demum 697
usari Magistratum, si Reipublicæ causa aliquid decernat, quod ad alicujus
tumeliam spectet, si id faciat *secundùm bonos mores*, hoc est, † servato Juris 698
ine, *c. eorum qui, in fin.* 11. *quæst.* 3. solenniter, *cap. inprimis vers. Quod si. fortè*
solenniter acta non sunt, 2. *q.* 1. secundùm leges divinas, Genes. 18 *vers.* 21. *cap.*
us omnipotens, 2. *q.* 1. secundùm Juris publici formam, *l. si. quis homicidii, C. de*
sation. secundùm formam constitutionum, *l. absentem*, *C. d. accusat. ex præ-*
pto ordinationum criminalium Carolinarum, *artic.* 83. *ibi*: In allen peinlichen
ichtlichen Händeln / sollen Richter und Schöpffen / diese unsere Ordnung
nwertig haben / und darnach handeln / rc. Ita ut nihil noccendi cupiditate. sed
nia consulendi charitate fiant, *teste* Augustin. *in c. prodest.* 13. *q.* 4 non ex odii
ite, sed charitatis adfectu, *cap. qualiter. & quando. extr. de accusat.*

Quando † enim leges nostræ dicunt, aliquid fieri debere secundùm bo- 699
mores, hoc volunt ne offendatur pietas, *l. filius, ff. de condition.* nevè negliga-
ustitia & veritas, *c. cum oporteat, c. qualiter & quando, extr. de accusat.* Et ge-
liter secundùm bonos mores fieri dicitur, quod fit † secundùm leges & con- 700
tiones, secundùm Jus naturale & gentium, *per ea quæ tradit* Gœdd. *ad l* 3. *sub*
de verb. signif. Andr. Geil. *observ.* 39. *n.* 15. Petr. PecK. *in c. nõ est obligatorium*,
g. jur. 6. Vel secundùm laudabiles & rationabiles locorum consuetudines,
ol. Reusner. *consil.* 19. *n.* 57. *& seqq.*

Neque enim † publicæ utilitatis & severitatis prætextu, privata utilitas 701
ligenda, & innocentes supprimendi: quia leges naturæ & omnia Jura eo

 respiciunt

respiciunt, ut utilitas publica & privata osculentur se invicem. Hinc JC. Paulu
alterum, inquit, utilitas privatorum: alterum vigor publicæ disciplinæ postul
l. locatio, §. in fin. ff. de publican, & vectigal. Quod eleganter expressit Frideri
Imper. dum dixit Imperialem decere solertiam ita reipublicæ curam gere
& subjectorum commoda investigare, ut regni utilitas incorrupta persistat,
singulorum status jugiter servetur, c. 1. in princ. de prohibit. Feud. alien per Frid

702 Et nota est illa 12, tab. lex †: Salus populi suprema lex esto. Nec est Ius
703 tia, † propter nocentes innocetem supprimere, gravare & diffamare Vi
Honded. consil 99. n. 22. vol. 1. interest quidem Reipubl. magis purgare provinc
am hominibus, & in deliquentes serveriùs animadvertere; sed magis inte
704 est ne innocentes † detrimentis afficiantur, l. servum, 33. § publicè, de procura
absentem, de pœn. l. 2. §. fratris, ff si aliq. testam. l. si fratres, 53. §. fin. ff. pro soc. l. si tis
quo, 20. ff. comm. divid. Matth. Wesenbec. consil 45. n. 50.

705 Nec † Magistratui fas est per injuriam aliquid facere, l. nec Magistratui,
de injur. Et quemadmodum delicta non debent manere impunita, & justific
706 impius; † sic nec condemnari justus, utrumq; enim apud Deum abominab
est, Proverb. 17. vers. 15. Albert Gandin. in tract. de malefic. tit. de receptator. n

707 Non † enim Justissimus Jehova vult justum perdere cum impio, sed p
tiùs propter decem justos multis injustorum millibus parcere, Gen. 18. vers.
& vers. fin. Exech. 18. vers. 5. Idque etiam Carolinæ inculcant constitutiones c
minales statim in exordio, ita videlicet in puniendis delictis, Judicem procede
adhibitâ prudentia, ne innocentes graventur, &c. P. H. O. artic. ibi. damit n
mand Unrecht geschehe /&c. Cùm leges ideò nocentes, & malos pœnis
708 ficiant, ut innocentes & boni subleventur & defendantur, non debet id † quo
in innocentium salutem directum est inperniciem eorum detorqueri, text. in
quod favore, C. de legibus.

709 Quod enim justum est, † vel justum esse putatur, id justè nobis per
quendum est, Deuter. 16. vers. 20. Ubi Iehova, justè, inquit, quod justum est pe
710 sequeris, ut vivas, &c. Non enim sunt † facienda mala, ut eveniant bon
monet Apostolus, & can. forte, 14 q. 5. c sic. non sunt, 32. q 4. cap. fin. 32. q. 8. Imò
711 quidem bonum † faciendum, si ex eo majus malum oriri potest abb. in c. cu
712 ab omni. n. 2. de vit. & honest. Cleric. Cravet. consil. 6. n. 86. Sigism Scacc. de Iudic
713 lib. 1. cap. 12. n. 49. Unde Paulus, non omnia † inquit; quæ licent ædificant & ex
714 pediunt, 1. Cor. 10. vers. 23. Ideoq; licitum ita † coarctandum & faciendum,
illicitum evitetur, l. tutor. de suspect. tutor. Majus † autem malum est damnis aff
cere innocentem, quam dimittere nocentem, d. l. absentem. ff. de pœn. Ideoq; po
715 tiùs debemus † pati malum, quam ut faciamus peccatum, c. quod sacris extr. qu
716 met. caus. c. sicut cum trib. seqq 32. quæst. 4. Nam facere † vel committere injuria
quocunq; modo, vel sub quocunq; prætextu, omni Iure etiam naturali prohi
bitum est. Mascard. de Probat. conclus. 902. vol. 2. n. 6. 7. & 8.

Debe

Debent itaq; Judices † cum Dei & legum timore tribunal conscendere, 717
Nov.23. cap.3. Et actus † suos regulare à Justitia poli & fori, & summopere cu- 718
re,ne dilectionem proximi offendant,nevè tempestate potiùs quam potestate
antur, Zas.consil. 10.n.7.lib.2. Ferdinand Vasq.1.controv.cap.1.nu.20. & lib.2.
51.n.65. Ubi inferunt, nec summum † Principem prætextu publicæ utilitatis, 719
bditos posse opprimere vel damnis afficere,& si quid agat,id agere debere sine
icujus injuria l. 2 §. si quis à Principe, ff. ne quid.in loc.publ.l.nec avus, Cod.de
mancip.lib.Matth. de Afflict.decis.286.nu.3 Andr. Geil. observ.56.n.9.& seqq.
observ.58.n.4. & seqq.lib.2.Nicol. Reusn.1.consil.1.per tot.

Cùm itaque Dnn. Directores hujus processus non secundum bonos mo-
s,hoc est, Jura, leges & constitutiones procedendo aliquid ad contumeliam
nocentissimæ matronæ ejusque filiæ fecerint, non rectè dict. Legem, quod
eipubl.&c. ad sui exculpationem allegant, neq; culpa carent. Nihil † enim 720
terest,ex quàm honesta causa quis insaniat, inquit.Hieronym.2.contra Iovian.

Et quid quæso Reipubl. inde boni provenire potuit,quod Domini Di-
ctores de Domina vidua ejusq; filia falsa crimina pro veris in Judicio publi-
runt, & diffamationi honestarum & nobilium personarum occasionem con-
a omnia humanitatis Jura præbuerunt. Et sanè † qui publicæ student utilitati 721
severitati, cum oppressione innocentium, illi ventum seminant & turbinem
etunt: Oseæ cap.8. vers.7 concipiunt quisquilias & pariunt stipulas, Esa.33.
ers. 11. Ova aspidum fovent, telas araneæ texunt & opera eorum opus ini-
uitatis & violentiæ,ac pedes,eorum ad malum currunt & festinant,ut effundant
nocentem sanguinem, Esa.59.vers.5. 6.7.

Similis est ratio aliarum in Apologia allegatarum legum, quòd videlicet
ris executio non habeat injuriam, quia ex suprà deductis patet, non posse di-
Juris executionem, si innocentes damnis afficiantur, inauditi & indefensi dif-
mentur, publicatis de iis falsis & atrocibus criminibus pro veris.

Duodecimum quod attinet,non constat nobis de illo recessu Diæcesano,
ec quicquam ex actis nobis transmissis, de ejus contentis exploratum habe-
us: Putamus tamen recessum illum cum Reverendissimo loci Episcopo tan-
uam Principe Imperii laudatissimo,& patriæ patre meritissimo,ita esse initum,
iuxta allegata suprà Jura & Friderici Imper. ac constitut. Et publica utilitas &
atus singulorum jugiter illæsus servetur: Si itaque talis extat recessus, das man
e völlige Vhrgericht mit aller Personen Namen / darauff dieselbige gerichtet /
hne eines Nachdencken/vbergeben vnd verlesen lassen möge / rc. Ille utiq; non
udè & indigestè, sed civiliter † erit intelligendus.l 9.ff.de servit. Ne inde in- 722
riarum † oriatur occasio,unde Jura nasci oportet,ceu Impp Grat. Valentin.& 723
heodos.rescripserunt,in l.meminerint C.unde vi.

Si autem † ille recessus ita crudè intelligeretur, quascunque de quibus- 724
nque etiam honestis & innocentibus personis, à malevolis & levissimis
hominibus,

hominibus, confessiones effusas per se falsissimas, ante veritatis inquisitione publicare, in Judicio licere, quid aliud quam occasio injuriæ & diffamatio
725 honestorum iste recessus existeret, Deinde † iste recessus ita intellectus, no solùm offenderet dilectionem proximi, & innocentes damnis afficeret, s etiam contra pietatis, honestatis & Juris Civilis ac Carolinarum Constitut. re gulas, quæ jubent inquisitionem veritatis ante omnia faciendam, confessio nes reorum pro exploratis facinoribus non esse habendas, directè tender
726 adeoque Jure non subsisteret. Nam ut ait JC. Gajus, contra Juris † Civi regulas pacta conventa rata non habentur, *l. contra* 28 *ff. de pact.*

Et Imper. Antonin rescripsit: Pacta quæ contra leges, constitutionesq vel bonos mores fiunt, nullam vim habere, *l. pacta quæ 6. Cod. de pact. l. non dubi um, C. de legib. cum similibus.* Non enim verisimile est, Justissimum Principe voluisse inire cum Reverendo Capitulo conventionem contra bonos mor
727 Iuris publici regulas, & Carolinas Constitutiones, quia Princeps † tanquam ju stitiæ plenus præsumitur velle quod Iura volunt: *l. digna vox. C. de legib. l. ex im perfecto, C. de testament.* Barthazo l. *consil.* 366. *nu.* 27. Cothman. 4. *consil.* 12. *n.* 1
728 Talis namque præsumitur intentio † Principis, qualis est legum candor juris naturalis, integritas, *ut ex* Bald. *&* Zas *tradit.* Geil. 2 *obs.* 76. *n.* 11. Garf. Ma strill. *de Magistrat. lib.* 3 *cap.* 4. *n.* 44. Hieron. Cævall. *in spec. com. opin. q* 906. *n.* *Quod. multis. & eleganter persequitur* Nicol. Reusner. 1. *cons.* 1. *nu.* 126. *usq. ad*

Quare si consideremus istum recessum, ut pactum & conventionem, a
729 Iuris Civilis regulas in redigendus est; Si verò statutum, idem obtinet: Q statuta etiam debent esse rationabilia: ideoque interpretationem † ex jure com muni recipiunt & admittunt, *l. si. servi vestri, & ibi* Salicet. *Cod. de noxal. actio* Mascard. *de interpret. statut. conclus.* 2. *n.* 80. *& seqq.* Wesenbec. *consil.* 14. *n.* 10. 730 *Consil.* 47. *n.* 38. Froster. *de succession. ab intest. lib.* 8. *c.* 17. *n.* 4.
730 Illaq; interpretatio † ita facienda, ut quàm minimè à Iure communi rec datur, *l. præcipimus, in fin, Cod. de Appellat. l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrim. l. qu verò, & l. seq. C. de legib.* Alexand. *consil* 140. *num.* 4. *vol.* 2. Cravett. *consil.* 259. *nu.*
731 Mynsing. *observ.* 5. *cent.* 1. Etiamsi † à proprietate verborum esset recedendum Roman *consil.* 338. *n.* 19. Cravett. *consil.* 197. *n.* 6 *vol.* 2. Alexand. *consil.* 85. *n.* 12. *li.*
732 Unde † nec statuto caveri potest, ut nulla admittatur interpretatio, & talis clausula adjecta sit, tantùm de frivola intelligendum est, *ut monet* Bart. *ad omnes, n.* 65. *ff de Iust. & Iur. per l.* 1. *§. pen. C. de vet. jur. enucl.*
733 Quamobrem recessus † iste de publicandis reorum confessionibus etiam de tertiis & aliis factis, expressis eorum nominibus, hanc recipiet inter pretationem ex Iure divino, naturali & communi, si confessiones istæ ver sint, & Iudici ex diligenti veritatis indagine exploratæ, indubitatæ, illique con tra quos istæ confessiones tendunt, non solùm tales sint personæ, in quos suspi cio ejusmodi delicti commissi cadat, sed etiam desuper cum suis defensionibus

audi-

iti, innocentiam suam purgare non potuerint Si alium sensum quis arripiet us recessus, is hoc in effectu assereret, judici licere cum discrimine existimatio- innocentium vagari, falsa pro veris publicare & diffamationibus & calumniis n aperire, quod divina & humana pariter jura vetant.

Quinimò ratio naturalis tanquam † rerum omnium rectissima arbitra, 734
l. scire oportet, §.51. *ff. de excusat.* Angel. *cons.* 110. *n.* 5. Cothman. 1. *consil.* 22. *n.* 5. vini splendoris radius: Contaren. *de Republ. & Magistrat. Venet. lib* 1. Recti silii, recti judicii fons & scaturigo, Lips. *lib.* 1. *de Constant. cap.* 4. Cordibus minû insculpsit, & cum ipso genere humano, hanc prodidit maximam: Quod bi non vis fieri, alteri ne feceris. Si itaque quis quæreret ex Dnn. Directo- 735
s, si contingeret à levissimo nebulone vel alio Diaboli mancipio apud Ju- m N. vel alibi locorum de ipsis eorumq; uxoribus & liberis charissimis, ne- da scelera & atrocia crimina, puta veneficii, furti, latrocinii, raptus, rapinæ & ilium falsò, ad suggestionem vel ex odio confitentium aliorumque ita inci- tium spargi, essetnè æquum ista statim illis desuper non auditis, neque veri- indagata, pro exploratis facinoribus in Judicio publicare, & ita ipsis & toti iliæ labem adspergere? omnes procul dubio uno ore responderent: mini- gentium. Ergo omnia † quæcunque vultis, ut homines faciant vobis, ita & 736
illis, Salvatoris præcepto, facere debetis. Hæc est enim Lex & Prophetæ, th *cap.* 7. *v.* 12. & 13. Lucæ. *cap.* 6. *v.* 31.

Denique non videmus quare Dnn. Directores isthæc falsa de Domina a ejusque filia conficta & ementita crimina pro exploratis facinoribus pu- è prælegi fecerint puellæ: Aut enim illa tanquam circumstantias aggravan- delictum puellæ prælegerunt & publicarunt, hoc, antequam illas circum- tias ex veritatis inquisitione, quæ tamen hic panè neglecta est, pro certo loratas haberent, juxta allegata suprà Jura & Constitutiones Criminales, re minimè potuerunt. Aut non pro exasperanda puellæ pœna, sed ad gra- dam Dominam viduam ejusque filiam: Et hoc malè & contra leges, cum prius non fuerint desuper auditæ, & crimina ista notoriè fuerint falsa & ficta.

Quod itaque neque Reipublicæ neque ulli hominum prodest, alteri verò et & innocentem famæ & existimationis jacturâ præter meritum afficit, ue piè, neque honestè, neque justè fieri potest, multò minus Reipublicæ erandæ causâ factum dici meretur: per ea quæ modò deduximus. Maximè 737
n Reipublicæ † intersit, cives maximè Nobiles integros sine calumniæ & miæ macula conservare. Novell. 85. *in pro.* Ernestus Cothman. *Consil.* 29. 444. *vol.* 3.

Quinimò † sinistra ex ipso facto oritur præsumptio, si actus qui geritur 738
il prodest facienti vel Reipublicæ, nocet autem alteri; Mascard. *concl.* 815. *n.* 2. 7. Joh Gœdd. *consil. Marp.* 28. *n.* 69.

Quæ prætérea de stylo judicii argumento huic 12. adjecta sunt, planè structo eo, super quo constructa erant fundamento, per se concidunt, nec refutatione indigent. Quæ denique adjiciuntur, quòd præter intentionem tè Dominorum Directorum factum sit, quòd puella nomen Dominæ ejusque filiæ in judicio exclamârit, eos omnino non excusat, per ea quæ cũtur *infr. in quæst.* 5. resolutione *sub* 4. dubitãdi ratione *vers.* nec adversatur,

Ad decimum tertium, Respondemus I. Illud responsum venerandæ Facultatis Wittenbergensis Apologiæ adjectum esse sine dato vel sine die & con
739 adeoque suspicione † non carere, *l.* 1. *&* 2. *& quæ ibi notant Dd. ff. de edend.*

II. Responsum illud non fuit petitum ante, sed post factam execution & publicationem, ut apparet ex contentis. Ideoque autem præposterationis
740 tio vix excusatur: Quia consilium prudentum † debet peti ante factum, Syracid. *cap.* 32. *v.* 24. Hinc Poëta Mantuan, *Ecclog.* 2.

- - - - - - - - - - *Vtile non est*
Consilium post facta dari, quod oportuit ante
Consilium post facta, imber post tempora frugum.

741 Et dicunt nostri: † Zu geschehenen Dingen/ soll man das Beste reden.

III. Narrata, super quibus illud responsum fuit impetratum non adjecta Apologiæ, ideoque de ipso responso judicari non potest. Solet
742 JCti † respondere secundùm narrata.
743 IV. Responsum † illud Dominorum JCtorum Wittebergen interpretandum secundùm regulas Juris divini, Canonici, Civilis & Constitutiones criminales, atque adeò credendum eos citra controversiam illud indubitato præsupposuisse: Magistratum videlicet consulentem in confe num istarum, de personis tertiis factarum, veritatem inquisivisse omne confessionis articulos, ejusque circumstantias explorasse, & de his certò constitisse.

V. Nos cum Dominis Wittebergensibus in hoc consentimus, quod tum Reverendum Capitulum propter paucorum, qui processum hunc dire excessum injuriarum actione conveniri commodè non possit, prout suo pluribus prosequemur. *Hactenus de tertia Quæstione.*

QVARTO QVÆRITVR.

Cum Nobilissima virgo N. N. ejusque frates & tota familia, defunctæ matre, contra quoscunque citationem ex l. diffamari emaneri rint, an adhuc imposito silentio nihilominus actioni injuriarum cus esse possit?

744 ET quidem id negandum videtur. Nam, I. Expeditum est quoties † currunt plures actiones rei nomine, una quis experiri debet, *inquit*

Ul

an.l.nemo.ex his, §.1.ff.de R.I. cui concordat IC. Modestin. in l. plura, delicta
, princ. ff. de O. & act Ubi ita respondit: si ex una obligatione plures actio-
nascantur, una tantum modo non omnibus utendum est ideoque actor, † 745
isu quo ejusdem rei nomine plures ei actiones competunt, unum eligere
t, quâ intentata, regressus ipsi ad aliam non dabitur, ut dicit Ulpian. in l. quod
rede, §.1.ff.de tributar.act. Joh. Meischner. Decis.camer.9.n.26.& Decis.13.n.
10.& seqq.tõ.3. Et hîc, locũ habet, quod dicitur, via † quã semel elegisti tibi 746
t.l.si mulier, §.fin.ff.quod met.caus. Coler. de Process.execut.part.1.c. 10 n.223.
II. Duo † remedia ordinaria electivè non cumulativè concurrunt, per 747
a tradit Zas.singul.resp.cap.20.n.16. Atqui tàm actio † injuriarum, quàm ex 748
amari ordinaria, est quia utra que ex lege competit.
II. Facit quod utraq; actio tendat ad vindictam, altera ad perpetuum
ium irrogandum, altera vel corpori vel famæ damnum inferendum. Con- 749
tem, quoties † plures actiones ejusdem facti nomine ad vindictam com-
e sunt, unà intentata aliam tolli. l.nu. Cod.quando civil.act.præjudic.crimin.
ibid.n text.in l.prætor.edixit, §.si dicatur, ff.de injur. Andr. Geil.1.observ.65.
oh. Sichard.ad l.3.sub n.4. C.ad L. Aquil.
V. Cum diffamatus in actione l.diffamari petat & concludat, ut diffa-
in posterum desistat à diffamatione, priorem diffamationem tacitè cen-
emisisse. Ideoq; † ad eam vindicandam admittendus non est l. non solum, §, 750
njur.l.postquam liti. C. de pact. Nam renunciantibus jura sua non datur ad
ressus, cap. quàm periculosum, 7.q.1. l, quæritur, §.si venditor.ff.de ædil.edict.
qui semet ff.de success.edict. l Herennius, ff.de vict Surd, consil.152 nu,1. Me-
consil.197.n.87. Roland à Vall. consil.95.n.34.vol.1.
Sed hisce & similibus non obstantibus verior † & communior juris sen- 751
est, actionem injuriarum per intentatum antea remedium ex L. diffamari,
enseri sublatam. Siquidem dictum remedium L. diffamari C. de ingen.
niss. ad hoc saltem datur, ut diffamatori silentium perpetuum inponatur:
cum ultra hanc perpetui silentii impositionem, alia pœna contra diffa-
m ex d.l.diffamari, exigi non possit: Interim Reipublicæ ac privatorum
è intersit, ejusmodi diffamatores, qui sine legitima causa cum discrimine
mationis honestorum malo exemplo vagantur, dignis pœnis affici, ideoq;
mninò impunè ferant, læsis patere debet actio injuriarum seu de dolo &
resse. ut tradit Speculat. tit. de empt. & vendit §. nunc dicendum est de re-
d.vendit. vers.ult.not.cum duob.seqq. quem allegat & sequitur. Bartholum.
ad L. diffamri cap.1 n.5.& cap.5.n.32 33.34.35. Cæsar. Contard. ad d.dif-
n.130. Hieronym. Cagnol.ad eand.L.nu. 4. Et ita etiam novissimè respon-
est. Cothman. consil.4 n.29.& seqq. vol.3. Ubi id de communi ferè curia-
nsuetudine servari testatur.
isce accedit, quòd in jure nostro sint constituti modi, quibus obligatio

752 quæ ex injuria oritur, tollatur, quibus remedium intentatum d.l. diffamari invenitur adnumeratum, ideoq; nec per illud obligatio ex injuriis defend
753 censebitur sublata. Sicut enim non quovis † modo inducitur obligatio, ita quovis, sed legibus demum constituto & confirmato tollitur modo, *ut erud ostendit* Jacob. Cujac. *ad l.1. ff. de Pact.* Francisc. Duaren. *ibid.* Reliqua pro hac se tentia fundamenta patebunt ex responsionibus subjectis ad illatas modò du tandi rationes.

Ad primum respondetur, adducta jura procedere videlicet una ex pluri actionibus competentibus electa recessum non dari ad aliam, nisi plus sit in
754 quàm in alia. Si enim † ex eodē facto duę competant actiones, postea judicis ti9 potestate esse, ut quo plus sit in reliqua actione, id actor ferat, *Resp.* JC. Pau *l. quoties* 41. §.1. *ff. de action. & obligat. l. si actū* 43. *ff. pro soc. l. prædia*, 28. *ff. de act empt.* Bart. *in l. nunquam plura, nu.* 3. *ff. de privat. delict.* Hubert. Giphan. *ad l.* 4 1. *n.* 2. *ff. d. R. I.* Anth. Matth. *ibid n.* 6. *Late* Matth. Coler. *de Process. execut. pa c.* 8. *n.* 53. 54. 55. *& seqq.* Georg. Obrech. *de Concip. & form. libell c.* 22. *n.* 23. *& s*

755 Tunc enim unius † præstatio reum conventum ab altero non libe etiam in pœnalibus, *l. cum ex uno.* 32. *Vbi IC. Hermogenian.* Cum ex uno, in delicto plures nascuntur actiones, sicut evenit, cum arbores furtim cæsæ dic tur, omnibus experiri permitti, post magnas varietates obtinuisse, *ff de obl. & l.1. l. si colonus*, 9. §. *ult. ff. arb furt. cæs. l.1.* §. *dixerit. ff. de public. l.1. ff. de vi. bon. ra*
756 4. §. *cum Domina*, & §. *ult. ff. de noxal. act.* Obrecht. *d. lic.* Iniquum † quippe ei cui duo jura proposita sunt, propter id quod minus est, auferri id quod ube est, scribit Hug. Donell. *Commentar. jur. civil. lib.* 19. *c.* 4.

757 Constat autem pinguius † esse remedium actionis injuriarum quòd solùm ad pœnam criminalem fisco applicandam, seu corporis afflictivam, etiam civiliter ad æstimationem & recantationem intentari potest, quam act nem ex L. diffamari, quæ eò saltem tendit, ut diffamatori, nisi in judicio legiti diffamationis causas deducat, silentium perpetuum imponatur, ut in poster
758 abstineat: Quod itaque † adjectum est, viam quam quis semel elegit, ei p re, id ex modò deductis ita intelligendum, si quis viam talem eligat, per qu præcludatur postea aditus ad aliam. Jam verò actio L. diffamari non est ejus turæ & conditionis, ut præcludat viam ad actionem injuriarum.

759 *Ad secundum respondetur*, an actio l. diffamari ordinarium, an verò extra dinarium sit remedium, inter Dd. non convenit. Nam extra ordinarium † h esse remedium, post Bald. Felin. & alios statuit Cæs Contard. *ad d. l. diffam num.* 98. *& seqq.* Sed posito hoc remedium esse ordinarium, non tamen hu electione actio injuriarum consumitur: quia probatum est modò in pr
760 denti responsione etiam ordinariis † remediis pluribus ex eodem facto co petentibus uno electo, alterum quod pinguius est & plenius actori prospi non tolli. Et ipse Zas. *alleg. loc.* 2. *sing. cap.* 20. *nu.* 34. declarat regulam à se p

po

itam fallere si plures actiones remedia ordinaria, se compatiantur & cu-
ari possint. Jam verò ex casu quo unum remedium pinguius est altero illa
mpatiuntur & cumulativè competunt.

Ad tertium. respondemus, actionem L. diffamari,† propriè non tendere ad 761
dictam vel pœnam commissæ diffamationis, sed ad hoc esse comparatam,
eo injungatur silentium perpetuum, ut in posterum abstineat à diffama-
e, nisi judicio experiatur, & si quas se justas diffamationis causas habere pu-
egitimè deducat, *d. l. diffamari, & ibi.* Joh. Oldendorp. *num* 12. Blarer. *in pr.*
l. num. 6 *& cap* 1. *n.* 5. Didac. Covarr. 1. *var. resolut. cap.* 18. *in pr. & n.* 7. *cum seq.*
r. *Decis.* 255. *n.* 9. *&* 10. Geil. 1. *obs.* 9. *n.* 2. *& seqq.* Nulla itaque pœna nulla vin-
a est, inhibere diffamatori, justas rationes adducere non valenti, ne in po-
um diffamari pergat, cum id tàm civilis quàm naturalis ratio eundem pro-
eat.

Ad quartum respondemus illud legitima & probabili carere consequentia.
n enim † sequitur: Titius petiit sibi decerni processus ex L. diffamari Ergò re- 762
ciavit actioni injuriarum: Cum ex modò adductis constet, ista remedia esse
npatibilia & diffamato cumulativè competere, quo casu unius electio alte-
non tollit. Deinde juris est expediti renunciationem † in dubio non præ- 763
i, sed eam per probationes excludentes & arctiores evidenter probandam
text. in cap. super hoc. extra de renunc. Bald. *in l.* 1. *notab. ult. C. de edict. D. Adr.*
Tiber Decian. *consil.* 100. *n.* 24. *vol.* 3. Cravet. *consil.* 206. *n.* 10. Wesenb. *consil.*
Cephal. *consil.* 84. *in fin. lib.* 1. Adeò ut ex actu † aliquo etiã Proximo nõ induca- 764
nisi de ea expresè agatur. *cap. sane & ibi gl in vb. Sustinere in fin. ext, de renũc.*

Et generaliter quoties † alia conjectura capi potest, quam remissio juris
petentis, illa potius quàm hæc arripienda. Cephal. *consil.* 25. *num.* 50. *lib.* 1. &
sil. 434. *n.* 5. *lib.* 3, Siquidem remissio † juris est quasi quædam donatio *l. con-* 765
§. si. filius, ff. de pact. Bart. *in l. si quis delegaverit, ff. de donat.* Wesenb. *consil.* 42. *n*
Nemo † autem suũ jactare præsumitur, *l. cum. de indebito, ff. de condict. indebit.* 766
ui ex intentato L. diffamari, remedio, alia, quam remissionis actionis iniuria
capi conjectura potest, videlicet illa, quæ & naturæ illius beneficii compe-
t diffamatori, nisi judicio experiri velit, injungatur, ut à diffamatione desi-
, vel etiam in eum finem, ut diffamato certò constare possit, quasnam diffa-
ionis suæ causas diffamator allaturus sit, & si legitimas non habeat, diffama-
ò melius proposita injuriarum actione, diffamationem prosequi possit, in-
e hoc † L. diffamari remedium quodammodo præparatorium actionis in- 768
iarum esse potest. *Vti eruditè monet in hanc. sententiam respondens* Ernest.
Cothman. *d. consil.* 4 *num.* 32. *Iunct. num.* 54. *vol* 3.

:(*):

SUCCEDIT JAM QUINTA QUÆSTIO.

In qua hoc proponitur, quod cum Domini Consulentes pro certo tenean[t] hanc diffamationem à quibusdam ex Dominis Capitularibus, qui h[u]jus processus, nomine tamen collegii totius, instituti Directores ex[-] stitere, vindictæ studio ac eo animo factam, ut per eam ipsis mè d[e-] functæ matri, sorori, totique familiæ ignominia & dedecus inferr[e-] tur, Annè propterea quòd tam ficulneo & fragili fundamento inh[æ-] rentes, huic diffamationi occasionem præbuerint, recipiendo ta[m] frivolas, falsas & varias delationes easq; publicando pro veris [&] exploratis facinoribus & quod eandem diffamationem non obscu[re] in prætensa sua Apologia prosecuti sint, actione injuriarum conven[i-] ri possint?

ET quidem hoc ipsum sequentes suadent rationes & argumenta. I. Quod f[a-] cere † vel committere injuriam quocunq; modo, tàm naturali quam civ[ili]

769 jure sit omninò prohibitum, *per ea quæ tradit* Mascard. *de Probat. conclus.* 901. 6. 7 *&* 8. Joh. Gœdd. *consil. Marp.* 26. *n.* 70. *in fin fol.* 2. Ideoq; neminem excu[sa-] ri eam committendo, ne quidem Magistratus vel Judicem, † *per text. in l. nec ma-*

770 *gistratibus* 32 *ff de injur.* Ubi JC. Vlpian. Nec Magistratibus, inquit, licet aliqu[id] injuriosè facere, si quid igitur per injuriam fecerit Magistratus, vel quasi priva[-] tus, vel fiducia Magistratus, injuriarum potest conveniri. *l. continet.* 3. §. 1. *ff. quod met. caus. ubi idem* Vlpianus. Cæterum, inquit, si per injuriam quid fecit popu[li] Romani Magistratus, vel provinciæ præses Pomponius scribit edictum, quo[d] metus causa locum habere, *fac. l quidem.* 29 §. *Magistratus. ff. ad L. Aquil.* Pro[sp.] Farinac. *de var. ac divers. crimin. quæst* 105. *n* 13.

771 Igitur H. non solum procedit, quando † Magistratus est singularis pe[r-] sona, sed etiam universitas, Collegium, Capitulum, &c. *arg. l. metum, § animad- vertendum, & ibi gl. ff. quod met. caus. l. sed & ex dolo* 15. §. 1. *ff. de dol. mal. Auth.* [i]*tem nulla communitas. C. de Episcop. & Cler.* Innocent. *in cap. gravem, n.* 2. *extra de sen- tent. excom.* Oldrad. *consil.* 65. *n.* 7. Vbi dicit, comunem hanc esse Dd. sententiam. *Quem ad hoc allegat & sequitur.* Ernest. Cothman. *consil.* 32. *n.* 208. *vol.* 3. Myn[s.] *obs.* 78. *cent.* 4. Joh. Harprecht. *ad §. non solum, n.* 56. *Institut. de Injur.*

772 Siquidem & dolus † delictum & consequenter etiam pœna in Vniversi[-] tatem & Collegium cadit, per allegata modo Jura Alber. *in l. si quis in tantam col.* 3 *vers. quidam dicunt, C. unde vi.* Paul. Paris. *consil.* 21. *n.* 30. *lib* 4. Vbi dicit e[sse] communem conclusionem, Julius Clar. *lib.* 5. *Sentent. §. fin. quæst.* 16. *nu.* 8. And[r.] Geil. 2. *de Pac. publ. cap.* 9. *n. & seqq.*

No[-]

Non obstante quod Collegium Universitas seu Capitulum habeat di-
atem: quia dignitas in delictis nihil relevat, adeò ut ex dignitate † delin- 773
ntis delictum efficiatur gravius, *cap.* 1. §. *Iudices, ubi* Bald. *de Pact. juram. firm.*
n. Cravett. *consil.* 118. *sub n.* 8. Reatu enim majori delinquit. qui honore po-
i præfulget, *cap. nulli,* 25. *quæst.* 1. Et quanto † quis est sublimior, tanto debet 774
perfectior Mich Ulcurrun *de Regim. mund. q.* 2. *n.* 14. Unde illud Satyrici: † 775

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major qui peccat, habetur.

Quod nostri ita efferunt:

Je höher Bergk / je tieffer Thal /
Je grösser Mann / je schwerer Fall.

n obtinet, etiam delinquentes sint Clerici: quia † illi vel maximè vitæ in- 776
itate & exemplo aliis prælucere debent. *text. in l.* 8. *in fin. C. de Episcp. & Cler.*
non. si incompetenter. 2. *q.* 7. *cap. Sacerdos,* 3. *q* 7. Quod multis persequitur Apo
us 1. *ad Timoth. cap.* 3. Huc faciunt quæ in nostris terminis scribit Philipp.
mminæ. *lib* 5. *histor. Galli.* † Quo potentior, inquit & major est, qui facit in- 777
am, eò gravius dolere eos quibus infertur, quod propter auctoritatem illius
is ad infamiam suam pertinere putent.

III. Censetur autem † Magistratus facere alicui iniuriam quando 778
ra innocentem inauditum præcipianter aliquid facit, dicit, vel publicat,
d ad diffamationem & existimationis ac dignitatis læsionem spectat *d. l.* 32. *ff.*
jur. Petr. Frider. Mandan. *de Processi lib.* 2. *c.* 13. *n.* 7. & 8. Johan. Harprecht.
non solùm, n. 64. *Instit. de injur.* Omne namque † verbum vel factum iniu- 779
m, quod alterius sugillationem vel infamandi causam spectare potest,
umitur iniuriosè seu animo iniuriandi factum. *l.* 1. §. *omnem autem, ff. de in-*
l. item apud Labeonem, §. *generaliter, ait prætor, ff. eod.* Bart. *ibid. n.* 5 Farinac. *de*
ac diversi. crimin. q. 105. *n.* 15. Adeò ut purgatio † & contrarii animi probatio 780
mbat ei, *l.* 1. *si non convicii, C. de injur. l. item apud.* §. *fecisse & mult. seqq. ff eod.*
extra de præsumpt. Geil. 2. *obs.* 106. *n.* 1. *lib.* 2. Mascard. *conclus.* 902. *n.* 6. 7. *Vbi*
tur. de commun. Paris. *consil.* 149. *n.* 9. *vol.* 4. Bernh. Wurmbser. *Pract. forens.*
tit. 47. *obs.* 1. Clar. § *injuria. num* 12.

Constat autem ex actis & suprà deductis, Dominos Capitulares Dire-
es processus huius, nulliter inquirendo contra Dominam viduam eiusque
n, & publicando de iis falsa & atrocia crimina per se iniuriosa pro veris,
imationem & dignitatem earum multis modis gravasse, ac diffamationi
ltram aperuisse: Indeque eos id iniuriosè & diffamandi animo fecisse, tàm
præsumitur, donec illi contrarium evidenter probent.

IV. Nihil interest, an universitas vel collegium ipsum directò aliquem
meritan verò diffamationi alicuius nulliter & contra iuris ordinem pro-
ndo, occasionem præstiterit: Cum certi iuris sit, etiam † ex occasione præ- 781
bita,

bita, jure aliquem conveniri & puniri posse. Jas. *consil.* 139. *num.* 1. *circ. fin. vol.*
782 Ernest. Cothman. *consil.* 32. *n.* 290. *vol.* 1. Maximè † quando quis operam dat
illicitæ, tunc enim semper ei imputantur quæ inde sequuntur. *d. l. si. non convi*
Cod. de Injur. l. si ex plagis, §. 1. *ad. L. Aquil.* Felin. *in cap. si autem, n.* 1. *&* 2. *de*
script. Alexand. *consil.* 103. *n.* 3. *vol.* 1. Andr. Geil. 2. *obs.* 110. *n.* 8. *& de Pac. publ. lib*
783 *c.* 7. *n.* 13. *& seqq. Plenè* Cacheran. *Decis.* 104. *n.* 4. 5 8. Sic in L. Aquilia, qui † dam
occasionem præstat damnum fecisse videtur. *l. qui occidit,* 30. §. *in hoc quoq;*
784 *L. Aquil. & in L. Cornelia.* Nihil † interesse putatur, an aliquis occidat, an v
mortis occasionem præstet. *l. nihil. interest. ff. ad cornel. de sicar.* Schneidvvin.
fin. num. 7. *instit. ad l. Aquil.*

Res autem est illicita contra Juris ordinem innocentem & in auditum g
vare, de eo falsa crimina pro veris publicare, item non præcedentibus indi
vel fama inquirere. Quin imò etiam rei licitæ operam dans, si eam non præ
diligentiã, quam præstare de jure obstrictus erat, exinde conveniri potest;
785 & imperitia † culpæ annumeratur, §. *præterea. cum.* §. *seq. Instit. ad L. Aquil.*
Medicus, qui perperam medicamentum adhibuit, tenetur, *l. illicitas.* §. *sicut*
offic. præsid. l. 2. *ff. quod. quisq; Iur.* Mynsing. Schneidvvin. *&* Dd. *ad l.* §. *præt*
786 *Institut. ad L. Aquil.* Adeò ut † Judex condemnavit innocentem capite p
possit, *ut tenet* Bald. *in rubr. Cod. de pœn. Iud. qui malè judic. vers. quæro qu*
debet Iudex, &c. Salicet. *ibid. in l fin. eod. tit. text. in l. lege* Iulia, §. *hodie, ff. ad L.*
repetund. Vel si id per negligentiam faciat, deponi possit, *l. si quos, Cod. de offic.*
fect. orient. Nicol. Boër. *Decis.* 147. *n.* 8. 9. 20. *& seq.*

Neque adversatur, quod Domini Directores falsa crimina de Dom
vidua ejusque filia fecerint publicari suppressis earum nominibus, & quod
vinare non potuerint, puellam in Judicio earundem nomina expressarum.
787 hoc enim responderi potest, aliquem † injuriarum teneri, si ad alicujus i
miam, vel dignitatis læsionem aliquid fecerit, dixerit, susceperit, etiamsi eum
nominarit, *per ea quæ tradit.* Jul. Clar. *lib.* 5. *sentent.* §. *injur. num.* 1. *in fin.* Ale
788 Nevo, *consil.* 82. Unde & † impersonaliter verba injuriosa proferentem
publicantem, injuriarum conveniri posse ab eo, ad cujus contumeliam illa p
tinent, haud incognitum est, *l. Lex Cornelia,* 5. §. *si quis, &* §. *quod Senatuscon*
tum. ff. de injur. Bart. *in l item apud,* 15. §. *cui, ff. eod.* Socin Jun. *consil.* 38. *lib.*
dolph. Schrader. *de feud. part.* 9. *cap.* 4. *n.* 107.

789 Et non excusatur Judex, si dicat, † non putâram, quia illa teste Cicero
790 non est vox prudentis. Nam prævidere † Judex prudens debet, quod verisim
ter contingere potest, quodq; ille suspicari potuit vel debuit, *arg. l. si. quis do*
§. 1. *ff. locat. text. in c.* 1. §. *novit. ibi futuris casib. prudenter occurrere, distinct.*
convenientibus, in princ. 1. *q.* 7. *gl. in c.* 1. *in vb. precaveri, extr. de serv. nõ. ord.* Bl
ad l. diffamari, n. 19. *C. de ingen. manumiss.* Barthol. Cæpol. *consil.* 34. *n.* 50 53.
791 Sic qui † abortionis vel amatorium proculum exhibet, etsi non ea mente da

occi

idat, tamen homicidii secuti pœnam luit. *l. si quis. § qui abortionis. ff. de pœn.* Si-
iter vim † inferens non tantùm de vi, sed & de omnibus facinoribus & 792
nis violentia illata commissis, tenetur *C ad l. Iul. de vi publ.*

Atqui suprà probavimus, judicem injustè & præcipitanter innocentem
ditum gravantem, censeri vim facere. Cùm itaque noster Judex non solùm
brupto non præcedentibus indiciis legitimis, & diffamatione injustè ad in-
itionem contra Dominam viduam ejusq; filiam processerit, & non habita
tatis inquisitione falsa crimina pro exploratis de iis publicârit, sed etiam
itare potuit, seu saltem debuit, talem publicationem injustam, damnosam
posse Dominæ viduæ ejusque filiæ & toti N. Nobiliss. familiæ puellamque
n vel ex desperatione impunitatis vel ex malevolorum incitatione, ad nomi-
onem Dominæ viduæ, si ei falsa ista de ea conficta crimina in Judicio præ-
rentur, facilè prosilire potuisse, ideoque propter temeritatem & impru-
iam non † excusatur, si cum discrimine alienæ existimationis iniquè vaga- 793
it *l. prætor edixit, 7. in pr. ff. de injur.*

Quia culpa † casum præcessit, adeoque is non excusat, *per l. 1. §. cum ariete l.* 794
quadrupes pauc. fec. d. c. l. quoniam multa, C. ad L. Iul. de vi publ. Cacheran. *De-*
04. n. 75. Maxime cum nulla justa fuerit causa, quæ Judicem movere debuit,
t hæc falsa crimina de Domina vidua conficta puellæ prælegi in judicio face-
cum ejus delictum & factum aggravare ista non potuerint, ut suprà circa
Quæstionis deduximus, Ubi autem justa † instituti causa reddi non po- 795
urique calumnia præsumitur.

V. Totum Capitulum injuriarum actione nostro casu conveniri posse
nde maximè infertur, quod etiam post factam publicationem, & ex ea or-
injustam diffamationem, Apologia quædam sub nomine & auctoritate
us Capituli emanaverit, in qua processus iste omnesque iniquitates & nulli-
s circa eum commissæ ratificantur, approbantur ab ipso Capitulo ipsaque
matio continuatur: Quæ † ratificatio etiam in delictis æquiparatur man- 796
, *l. 1. §. sed & si quod, l. 3. §. cum procurator, ff de vi & vi arm. l. hoc jure utimur,*
l. cap. 1. de homicid. in 6. Hieronym Schurff. *consil. 55. n. 14. cent. 3.* Cacheran.
is. 138 num. 6. & aliquot seqq.

Cum enim processus iste à Dnn. Directoribus fuit formatus, nomine &
oritate Capituli, bene potuit † ab ipso ratificari, etiam per deputatos, Bart 797
ut facta, § nonnunquam, ff de pœn. innocent, in c gravem, de sent. excomm. An-
consil, 21. n. 32. lib. 4. Matth. de Afflict. *Decis Neapolit. 376. n. 3. 4* Quod usq; 798
verum est, ut † non tantùm expressa, sed & tacita ratificatio sufficiat. Myn 799
4. obs. 79. nu. 5. ubi scribit. Quod † per tacitam ratihabitionem & conniven-
universitas delicti particeps reddatur, etsi illud nullo communicato consi-
it perpetratum, *per tradita* Felin. *in cap. dilectus, 2. de Simon.* Jas. *in l. civitas. ff.*
b. cred. Ernest. Cothman. *consil. 32. n. 319. & seqq. vol. 1.*

Q Satis

800 Satis enim est, quod † per conjecturas & actus sequentes colligatur luntas & consensus Capituli, ad hoc ut omnes teneantur & puniantur, Card *Clemens.*1.*de poen.*Felin,*in d.c.delectus col.fin.vers.tertiò limita*, Et *ita ponder* *Dn referens apud* Adrian. Gylman. *in Symphorem part.*1.*tit,*2.*vol,*1.*sub nu.* Eamq; opinionem ut comunem refert Villob.*in Com. opin.lit.u.n.*46. Meno
801 *Remed.*9.*recuperand.num.*123 Eò magis quod † Capitulum dicatur Colleg
802 parvum, *ut dicit* Bart.*in l.*1.*in fin.ff.de alb.scrib.*Indeque † præsumuntur om habuisse notitiam & scientiam, & quòd omnes voluerint actum ratificare *pluribus deducit* Paul. Paris.*d.consil.*21.*n.*38.39.40.*lib.* 4.

Verùm licèt hæc sint ejus ponderis, ut gravissimis & justissimis hisce tionibus moti, sine suspicione calumniæ, Domini Consulentes Reverend Capitulum injuriarum actione convenire & pulsare possent, attamen inspe diligentiùs præsentis casus circumstantiis, nõ videtur è re Dnn. Consul. inti injuriarum actione Capitulum prędictum, convenire, sed potiùs aliis reme tutioribus experiri.

803 Siquidem I. Certi & indubitati Juris est, ad hoc † ut universitas al vel capitulum actione pœnali pulsetur, non sufficere, quòd quidam, vel e omnes de collegio seu capitulo excessum committant; sed necesse est, ut i communicato consilio, & habito tractatu, factum illicitum committendi
804 *distinctè determinat*, Bart.*in l.aut facta*, §.*fin.c.*9.*ff.de pœn* Quem tanquam ris nostri speculum & lucernam, uti eum appellat Curt.Jun.*Consil.*4.*colum.* *Consil.*12.*col.*4. *Patrem Juris Catell.Cott.in memoriabil.verb.* Iurisperitus,*&c.* in re omnes sequuntur Jas.*in l civitas,n* 3.*ff.si cert.pet.* Bald.*consil.*383.*nu.*1. Paul. Castrens.*Consil.*104.*n.*1. Quæ est communis oppinio, *ut dicit* Abb.*in dilectus* 2.*de* Simon.*quem ad hoc allegat & sequitur* Jul. Clar.*lib,*5.*senteut.* *quæst.*16.*n.*8 Matth.de Afflict.*Decis,*378.*n.*1 Hieronym.Schurff. *Consil,*55. *cent.*3 Ernest.Cothman.*d.consil.*32.*n.*218. Eamque sententiam à Dominis sessoribus Cameræ Imperialis aliquoties comprobatam, apparet ex iis quæ dit, Mynsinger *d.observ.*79.*n.*1.*& seqq.cent.*4. Andr. Geil.2.*de Pac.publ.cap* *n.*4.*& seq. Referens apud* Gylman.*in symphorem part.*1.*tit* 2.*vol.*1.*sub n.*201.
805 *secundum elisionis fundamentũ fol.*144. Non itaq; potest † Universitas conve ex delicto quorundam, *per notat.* Innocent.*in cap. gravem,de sentent.ex com*
806 Oldrad.*Consil* 65.*Col fin.* Aym.Cravet.*Consil.*19.*n.*8. Licet † illi sunt præcipu
807 primores Capituli, *per tradita* Mynsing *d.observ.*79 *n.*3. Quia † delictum pa cularium personarum regulariter non nocet universitati, *cap. accedentibus* *privileg.gloss.ibid in verb,renunciasse*, Andr. Geil.*in tract. de Arrest c.*1 *nu.*
808 Adeò ut † ne quidem statuto effici posset, ut universitas vel Capitulum, fact singulorum præstet, Bald.*in l.sed omninò,n.*2. *C.ne uxor pro marito*, Jas.*in l.si q*
809 *suo,*§.1.*n.*3,*C.de in offic.testam* Aliud † quippe est ipsum Capitulum, aliud sing in eo homines, *gl.in l.sicut,*§.*si quid ff.quod cujusq. universa.nom. Canonist.in c*

tit,extr.de constitut. Roland.à Valle *consil.* 53.*n*,6.*vol.*7. Johan. Gœdd.*consil.* *rp.*28.*num.*131 *vol.*2. Nostro autem casu non constat ex actis, Dominos Ca-lares omnes cõvenisse, & præviâ deliberatione unanimiter hoc cõnclussisse, rocessus iste ita injustè, & nulliter contra Dominam viduam ejusq; filia m or-aretur, & illæ ita diffamarentur.

II. Reperimus, non postremi nominis JCtos ejus esse sententiæ, Ma-ratum † & Judicem ob processum injustum vel nulliter institutum, injuri-quidem facere sine dubio, sed actione injuriarum non teneri, nisi evidenter areat non solùm inordinatè, sed etiam malitiosè eum egisse, & animum ac positum injuriam faciendi habuisse, Iacob. de Aren. *ad d.l nec Magistratibus,* *injur. quem ad hoc allegat & sequitur* Ernest. Cothman *consil.* 24 *nu.*15 *vol.*3. 810

Siquidem ob † inordinatum processum duo tantùm dantur remedia, rum alterum est appellationis, nullitatis & reliquorum hisce cohærentium, *in l*, 4. § *condemnatum, ff. de re Iud.* Alterum verò est actio Syndicatus, *l.* 2. *&* Bard. *Cod. de pœn. Iudic. qui malè Iudic.* Et ita in Romana Curia decisum fuisse, tur Paris. de Put. *de Syndicat* § *injuria officialis, vers. Iudex ad instantiam* *n.*2 *in fin. & in* §. *inquisitio, vers. Iudici facit iter, n.*9. 811

Ubi de Judice † temerè & indebite inquirente, quod teneatur in Syndi parti ad interesse, & expensas etiamsi ad delationem vel instigationem ali-s processerit, qui tamen in probatione defecerit. imò aliquando etiam minaliter Judicem propterea teneri ex Cyno & Bald. ibid. statuit. Quamvis asu, quo constat ex actis, Judicem inquisitionem formâsse, nullis vel levissi-& in omnibus præcedentibus indiciis, neq; diffamatione, censeri esse in dolo, mnia, & non solùm ad expensas, sed etiam criminaliter puniri posse, inci-in Turpillianum, patique omnes pœnas, ac si esset privatus, quia verè dici-esse in dolo, *post* Bart. *& alios scribit practica criminalis Magister* Prosper. inac. *tit. de accusat. q.*16.*n.* 27. 812

Quæ sententia & nobis arrideret, nisi hoc nostro casu adessent circum-tiæ, propter quas difficulter non sine magnis sumptibus & ambagibus, one injuriarum contra totum Reverendum Capitulum instituta obtinere mini Consulentes maximè in ista opinionum varietate, possent. Et cùm tutiori viâ, ipsis satisfieri possit, ut ex Quæstionis sequent. & penult. resolu-e patebit, eam ambulandam consultiùs esse putamus.

Argumenta suprà in contrarium adducta, relinquimus in suis ter-is, eaq; tanti ponderis esse putamus, nisi in hoc casu circumstantiæ & con-rationes singulares, & ea quæ in prima decidendi ratione adduximus. d suaderent; iis tuto insisti posse. Quintum adhuc videtur obstare argu-ntum, ad quod respondemus I. Eandem solennitatem † requiri in ratifi-one actus, quæ requiritur in confectione, *l. sicut proponis, C de nupt. l. nuptiæ.* *tit. nupt.* Decian, *consil.* 532.*n.*2 Aretin, *consil.* 127.*n* 3. Cacherã. *decis.* 138 *sub.* 813

 vers.

num.6.verſ.nec obſtare,&c. Sicut itaq; ad hoc, ut Capitulum delinquat & pun tur, neceſſe eſt omnibus convocatis, præcedente deliberatione & communica conſilio delictum commiſiſſe, per ea quæ ſuprà deduximus: Ita id ipſum eti ut cenſeatur factum ſingulorum, ratum habuiſſe Capitulum, ad hoc ut pun poſſit, neceſſariò præcedere debet, Cacheran.*d.deciſ*138.*ſub n.*18.

Jam ex actis nobis tranſmiſſis, de eo nihil conſtat, neque etiam opinam omnium Dominorum Capitularium mentem & intentionem fuiſſe, vel adh eſſe, injuſtum quorundam proceſſum, cum injuſtitia & læſione innocentis N biliſſ. matronæ ejusque filiæ & totius Nobiliſſ.familiæ conjunctum, ratificare laudare: Quin multos potius ex iis, juſti & veri amantes, in corde ſuo iſtas i quitates deteſtari & injuſtè ac falsò diffamatis condolere, certò credimus. fieri etiam potuit, hos ipſos, qui Directores ejus proceſſus fuêre, auctores fui & ſuaſores, ut Apologia iſta prætenſa divulgata ſit.

II. Illa Apologia videtur fuiſſe oppoſita proceſſui inſtituto à Dnn.Co ſulentibus ex *L.Diffamari*, quamvis nulliter & contra juris ordinem, ut in re lutione octavæ Quæſtionis deducetur: adeoque ad exculpationem & excu tionem potius, quam ad ratificationem nullitatum & diffamationis commi

814 publicata. Tunc autem demum † ex facto ſubſequenti actus præcedentis m ximè illiciti approbatio & ratificatio præſumitur quando factum tale eſt, fieri non poſſit, niſi actus præcedens ratus habeatur, Bart. & Paul. Caſtrenſ *Paulus reſpondit,ff.rem rat.hab.* Cravett.*conſil.*204.*n.*14. Burſat.*conſil.*118.*nu.*

815 Surd.*conſil.*164.*n.*46.*& conſil.*183.*n.*36. Et quælibet † occaſio ſive cauſa ſuff ad excludendum ratificationem: quia neceſſariò ex facto inferri debet. Rom *Conſil.*291.*n.*5.Dec.*conſil.*72.*n.*5.Marc. Anton.Natt.*conſil.*77.*nu.*14. Maſcard *probat.concluſ.*1255.*n.* 51. *&* 53.

Cùm verò iſta Apologia prædicto proceſſui fuit oppoſita, & etiam pr teſtatio expreſſa ei inſerta, quod ad ſui tantùm defenſionem, ad nullius verò d famationem Domini Capitulares ediderint, non neceſſariò exinde inferri p teſt diffamationis ratihabitio & approbatio.

Hoc tamen huic Quæſtioni annectimus, ſi Domini Conſulentes, co tra quoſdam ex his qui proceſſum iſtum nomine Capituli ita nulliter & adi juriam Dominæ viduæ, &c. formârunt, concurrentibus præſumtionibus q buſdam & conjecturis concludentibus, odii, inimicitiæ, invidiæ &c. prop quas illos potiùs quàm alios convenire injuriarum vellent, id jure fieri po non dubitaremus (cùm aliud ſit Capitulum, aliud ſinguli de Capitulo, per

816 ſupra deducta) eoque ad minus adigi poſſe, niſi propter factum injurioſ condemnari injuriarum vellent, † ut Jurejurando ſe purgarent, animo inj riandi, ex odio, & propter inimicitias nihil feciſſe, *per ea, quæ in Cameræ judicio ſervavit* Andr.Geil 1 *obſ.*106 *n.*4.5.*& cõprobat* Marq.Freher.*de exiſtim.* *ſub.n.*22. Gilh. *de injur.*§.9.*n.*38.Bernh.Græv.*concl.practic.*106.*n.*2.*& ſeqq.*

IN SEXTA QVÆSTIONE QVÆRITVR.

nné Domini Consulentes cæmentarium istum ejusque uxorem, quòd de Domina vidua ejusq; filia tàm gravia & atrocia crimina falsò detulerint, easq; diffamarint, injuriarum actione convenire possint?

D quam Quæstionem sine ambagibus Respondemus, cæteris tamen paribus, quod sic. Siquidem † injuria dicitur inferri, quoties alicui crimen 817
quod imputatur, & de eo spargitur, quod per se turpe est, & existimationem dignitatis statum lædit, quocunque id faciat modo. *l. item apud Labeonem, §. eraliter. & §. ait prætor, ff. de injur.* Bart. *ibid. n. 5.* Ernest. Cothman. *consil. 15. n. vol. 1.* Farinac, *de var. ac divers crimin. quæst. 105. n. 17.*

Quod etiam in eo locum habet, qui non ex officii necessitate, sed motu prio judici de aliquo crimen falsum defert, † & diffamationi causam præ- 818
: Cum nemo debeat denunciare crimen, quod probare non potest, *per ea habentur in l 1. ff. ad Turpill.* Aym. Cravett. *consil. 13. sub n. 3. post med. quem gat & sequitur.* Harprecht. *in §. injuria autem, n. 125. Instit. de injur.*

Sicut enim ad accusationem alterius prosilire nemo debet, nisi crimen ntatum & objectum legitimè probet; *l. qui accusaret 4. Cod. de edend. l fin. B. robat.* Ita nec ad delationem, quia talis delator sponte se offerens similis est usatori. *arg. l. ea quidem, C. de accusat.* Luc. *de penn. in rubr. Cod. de delator.* ammat. *Decis. 39. n. 6. 9 & 10.* Sigismund. Scacc. *de Iudic. lib. 1. cap. 55. sub nu. 3.* idicit, contra ejusmodi delatorem posse opponi omnes exceptiones, quæ sunt opponi contra accusatorem. Jul. Clar. §. *fin. quæst. 7. in fin.* Vbi dicit, de qui non ex necessitate officii, sed sponte accederet ad denunciandum, judidum prout de accusatore, & ratione calumniæ condemnari posse: Quia actionis & delationis effectus quoad puniendum delictum in idem incidunt, *n fin. §. quod quisq; jur. l. 2. § docetur. ff. ne quis eum qui in jus vocat.*

Ideòque † denunciatores tenentur probare, vera esse omnia quæ in de- 819
ciatione continentur, *uti post alios notavit* Joseph. Mascard. *de probat. concl. nu. 1. & seq.* Quod & in denunciante ex officio calumniosè multis *defendit* avett. *consil. 68. n. 8. 9. 10. per text. in l. 3. C. de advocat. divers. judic. & alia jura ationes ibid. adductas.* Ergò tanto magis id obtinet in denunciante sponte, motu proprio. *Latè* Prosp. Farinac. *de Accusat. quæst. 16. n 15. 16. 17.* Vbi testatur ne, † se vidisse ejusmodi delatores propter calumniam fustigatos, vel ad tri- 820
es missos. Quamobrem si delator non probet crimina quæ detulit, dolus & mus injuriandi in eo præsumitur. *l. 1. C. de advocat. divers. Iudic. cap. 2. ibique gl. a de calumniator. cap. qui crimen, 2 q. 8. § qui verò. de elect. in 6.*

Neq; excusantur delatores nostri, quod dixerint, se audivisse à puella, non minus reus sit, qui crimen ab aliis confictum spargit, quam qui ipse

confingit, *text.in cap.in cunctis*, § *hac igitur*, *ibi*: Nimiæ levitatis esse, si quis gravia credere studeat, quæ probari non possunt, 11.*q*.3.*c.non solum ibid.* Ideo ex eo quod non solum crimen intentatum non fuit probatum, sed etiam notoriè de falsitate delationis constet, libido & animus injuriandi satis deprehenditur..*d.l.*1.*C.de advocat.d.vers ludic.l.si non convicii, C. de injur.*

821 Siquidem indubitatum est, † quod mendacia summam fraudem & quam maximè deliberatum dolum arguant & ostendant. Car. Ruin..*consil.*29*n.*6.*vol.* Cravet.*consil.*142.*num.*17. Hippol. Riminald.*consil.* 274.*num.* 53. *& mult. seq.* Neque adversatur quod dici solet, quamlibet causam etiam injustam & fatuam excusare à dolo, *l.igitur*, § 2 *deliberat.caus.* Mynsing 3.*obs.*98.*n*.4.

822 Quia illa regula non procedit, † nisi injusta causa habeat probabilem simplicitatem vel ignorantiam, absitque ab ea præsumta vel astutia, vel vafricies *d.l igitur*, §.*potest*, *de liber.caus.* Udalr. Zas.*consil*,12.*n*.106.*lib*.1.*ubi dicit*, Nullum esse juris textum qui assertionem istam sine illo temperamento firmet. Proinde si qui ex Dd.eam doctrinam aliter docerent hi non viderentur æqua dixisse; Quia statuerent tenebras lucem, & ut dicit Esaias, bonum malum. Nunquid enim semper filii Belial causam prætexerent injustam, & sic impunè grassarentur? Quid enim non audet homo malitiæ deditus? *Hactenus Zasius*:

823 Causa autem † illa, quod audiverint à puella, minorenni & à Diabolo divexata, non habet probabilem simplicitatem, neque tollit præsumtionem fraudis & astutiæ, cum puella ista tàm propter ætatem, quàm propter sexum & vitæ conditionem non fuit fide digna, ut ex ejus ore fas esset, tàm atrocia crimina de matrona honesta & Nobilibus personis in Judicio deferre & divulgare, quo casu ex tali causa quem non excusari à dolo, si fœminis credat, *ut per* Barba.& Tyraquell.*im tando prædictam regulam tradit.* Anton. Gabriel.*Com-*

824 *mun.conclusion.lib.7.concl.*8.*n* 42. Sicuti † nec rumor incertus, & vagus excusare solet.*per ea qua tradit* Mascard.*de Probation.concl.*254.*n*.40.

825 *Secundò*, regula illa non procedit † in illicitis, & jure prohibitis: quia in his semper dolus vel notorius est, vel saltem indubitatò præsumitur, *gloss & Dd. in l.dolum, Cod.de dol.* Geil.1.*de Pac.pub.cap*.7.*nu*.23. Petr:Frider.*de Process.* *cap*.23.*n*.14. Wes.*consil*.33.*n*.6. *& seqq.* Illicitum autem & Iure divino, naturali & civili prohibitum est, de proximo crimina falsa & atrocia ex frivolis & ineptis causis deferre & divulgare, ideoque id faciens à dolo non excusabitur.

826 *Tertiò*, procedit illa regula † nisi aliunde ex aliis iisque fortioribus & validioribus conjecturis dolus præsumatur & appareat, *ut tradit* Harprecht.*ad* §.*injuria autem*, *n*.134. *Instit.de injur.*

Jam verò non solùm de falsitate delationis notoriè patet, sed etiam sunt conjecturæ; quæ ostendunt, cæmentarium istum ex odii & malitiæ virulentia potius suggessisse filiæ ista crimina, ut ea de Domina vidua assereret, prout etiam hac occasione alios honestos viros, & matronas diffamatas suprà deduximus.

Qu

Quamobrem cum falsò cæmentarius ille cum uxore sua de Domina vi-
a ejusque filia atrocissima crimina divulgârit. & ad Judicem detulerit, quod
rint in consortio Sagarum: quod Domina vidua arte magicâ Reverendissi-
N. sorori aureum cochlear surripuerit: quod illi & Reverendissimæ suæ Celsi-
dini in itinere N. grave damnum attulerit. Eaque omnia falsa & conficta
sse mendacia notorie constet, quis dubitet, hosce delatores non solùm ad
nna & interesse teneri, sed etiam criminaliter, vel civiliter injuriarum actio-
conveniri posse. Et cum forsan parum habeant in bonis, expedit potius cri-
nalem adversus eos actionem ad corporis inflictivam, apud competentem
non suspectum Judicem intentare: Præsertim cum falsitas delationis noto- 827
sit, nec ipsi innocentiam suam legaliter purgare valeant, Non dubitamus
mentarium † istum ad minimum fustigatione & relegatione, uxorem verò
hac solùm plecti posse. *Iuxta l. fin ff. de iniur.* Wesenb. *in Paratitl. n. 16. ff. eod.*
Geil. 1. *obs.* 65, *n.* 2. 3. Treutl. *Disp.* 30, *th.* 9. *lit. h. vol.* 2. Et in terminis falsi dela-
is ita se observasse, *testatur* Farinac. *de Accusat. quæst.* 16. *n.* 17. *in fin.*

Certum enim est, injurias hasce † atroces esse, tùm ratione falsò delato- 828
n criminum atrocium, §. *atrox. & ibi* Dd. *Institut. de injur.* Tùm quòd † con- 829
Dominam viduam, tamquam Nobilem & honestam matronam ac spectatæ
nitatis fœminam, ejusque filiam virginem verecundam, malitiosè effusæ;
n. in Angel. *in l. non solùm, §. quumq; n.* 3. *ff. de injur.* Practic. Corrad. *rubr. de*
ur. n. 9 Farinac. *de var. ac, divers. crimin. q.* 105. *n.* 205 Tum † quia apud Prætorē 830
loci Judicem sparsæ; *l. Prætor edixit. §. atrocem, vers. nam in Prætoris conspectu*
e injur. Aretin. *in d. §. atrox, instit. de injur.* Azo. *in sum. n.* 16. *C. eod* Paril *consil*
4. *n.* 11. Adrian. Gylman. *votor. Cameral. Tom.* 2, *part.* 2 *vol.* 13. *n.* 8. Tùm quia ad
otocollum dictatæ & scripto comprehensæ: *l. Lex. Cornelia, § si quis, ff. de injur.*
n. C. de famos, libell. c. 1. 5. *q.* 1. Zas. *in l. cum lex, n.* 12. *ff de legib.* Tum † quia apud 831
licem repetitæ: Ancheran. *consil.* 325. *n.* 2. Tum † quia plures iniuriæ & delicta 832
t, *l.* 1. *vers. quia duplici, C. de rapt. virgin.* Ernest. Cothman. *consil.* 15 *n* 82. *&*
vol. 1. Tum † quia in Judicio criminali, & loco publico multis adstantibus & 833
lientibus publicatæ & proclamatæ, *d. l. Prætor. edixit. §. at ratione, ff. de injur. l.*
est quæstionis, §. 1 *ff. eod. c.* 1 *ibi multis, coram adstantibus, extr. de maledic. & per*
m text. post. Hostiens. Iohan. Andr. *& alios* Farinac. *d. q.* 105. *n.* 186. *&* 189. Cra-
t. *consi.* 168. *n.* 11. Tum quia toti familiæ dedecori: August. Beror. *consil. nu.* 8.
3. Tum deniq; ratione perniciosi eventus, cum nequissimi isti dilatores ist-
suâ delatione tantū effecerint, ut iniuriæ istæ & calumniæ à Iudice loci, quam-
neque piè neq; iustè pro exploratis facinoribus fuerint publicatæ, & multi
maximè vulgus hominum inde sinistrè de Domina vidua eiusque filia su-
spicati sint, Nevizan. *consil.* 76 *n.* 7. Ernest Cothman
consil. 4. *num.* 24 *vol* 3.

Septi-

SEPTIMO QUÆRUNT DOMIMI CONSULENTES.

Annè injuriæ istæ pro scriptis & realibus potiùs, quàm verbalibus habenda, adeoq; etiam anno elapso actio injuriarum salva sit?

AD quam pariter sine circuitu respondemus, injurias hasce non solùm prolatas, sed etiam scriptura comprehensas, easque publicè in Judicio ... ctas, ipsa testari acta & scripta. Et cum suprà respondimus, totum Capituli corpus commodè injuriarum actione conveniri non posse, hîc disquirendum anné etiam ex parte cæmentarii, ejusque uxoris injuriæ hæ scriptis factæ cen...
834 possint: Et quidem certum est, injuriam † in scriptis fieri, quoties aliquis scripturam famosam componit, scribit, edit, hoc est, copiam describendi facit, quod perinde est, alteri scribendum dictat, *L. Lex. Cornelia*, 5. *§. & si quis, ff. de injur.* § 1. *& ibi* Schneidwin. *&* Dd. *Instit. de injur. l. item apud Labeonem*, 15. *§. si quis*, 29. *ff eod.* Vbi JC. Vlpianus, si quis, inquit, libello dato vel Principi, vel cui, famam alicujus insectatus est, injuriarum erit agendum. Constat autem actis cæmentarium nostrum ejusque uxorem, non solùm voce injurias ... Judici detulisse & sparsisse, sed ad album seu Protocollum articulatè dictâsse, asque ex ore eorum ita ab actuario in publica monumenta conscriptas & re...
835 ptas esse. Jam verò eò modò dictis Juribus † non solùm is injuriam in scriptis fecisse censetur, qui scribendo alicujus famam insectatur, sed etiam qui ... quid edit apud Judicem vel alium quemcunque. Edere autem, ut explicat Vlpianus JC. non solùm est copiam describendi ejus quod jam antea scriptum est, facere, sed etiam *Dictare*, vel ad album Prætoris demonstrare, quid dictaturus est, ... §. 1 *ff de edend.* Johan. Oldendorp. *Class. 1. act* 8. *in princ.*

Ideoque nihil interest, sive quis porrigat libellum Judici in scriptis, ... porrigat querelam seu delationem verbalem apud acta Judicis, & tabellio ... in scriptis redigat, *ut explicat* Salicet. *in l. pen. n. 2. C. de accusat.* Iul Clar. *lib.* 5. *sent.* §. *fin. q.* 12. *n* 7. Hinc etiam in crimine libelli famosi nihil interest, an aliquis scripserit, vel alii scribendum dictarit *secund.* Angel *in l. Lex Cornelia*, §. *si quis librum*, *n.* 1. *ff. de injur.* Ant. Gomez. *de delict. c.* 6. *rubr. de injur. n.* 1. *in pr.* Ceph... *cons.* 341. *n.* 5. Farinac. *de var. ac divers. criminib. q.* 105. *n.* 445.

Ex hisce itaque fundamentis indubitatis præsupponimus, injurias ... non solùm voce & verbis, sed etiam scriptis factas. Ideoq; quamvis ex com-
836 muniori Dd. sententia verbales non reales sint, actionem tamen † super iis competentem non annalem sed perpetuam esse, in foro & praxi receptior est sententia: cùm scriptura † sit perpetua, quæ semper manet semperq; loquitur. Vd...
837 Zal. *in l. cũ lex. n.* 12. *ff. de legib. per text. in l. Arrian, C. de hæretic. facit text. in l. quidam, §. nummularios, ibi quarum probatio scriptura continetur, ff. de edend.* Pa...

Pa...

l.consil.112.n.44.vol.1.per text.in l.1.§.initio, ff.de offic.praefect.urb. Hinc Oldorp.Germaniæ Sulpitius, uti eum appellat Ernest.Cothman. respons.Acad. 25.scribit, quòd plus lædant scripta & diutius hæreant, quàm vulnera, Class.7 o.vers.Usus autem sum exemplo,&c.Habent enim scripta actum permanenut dicit, Bald.in un. n.5. vers.primo casu, C.de confess. Et semper, continenter uotidiè loqui censentur.Paris.d.cõsil.112. n.44.Joh.Althus. lib.1.Jurisp.Rom. 53.vers.pœna hac tollitur.Et hanc sententiam preter allegatos tuentur.Bernh. rmbs.Pract.forens.lib.1.tit.47.obs.11.n.3.Hieronym.Schurff.consil.12.n.1.Cent. ynsing.Respon.59.n.9. Vultej.ad §.pœna autem,n.8.Instit.de injur.Borcholt. fin.instit.Hackelman.Illustr.quaest,Disp.23.th.15.lit.c.Eamq; tanquam jure & nibus firmioribus suffultam Cameram Imperialem in decernendis proces & causarum decisione sequi, testatur Andr.Geil.2.obs.104.n.4. Et ita conm in causa Pauli Wobelers, contra G. Vhrangell 25. Septembr. An. 1567. Cor.Decision.sive praejudic.Camer.verbo injuria vers.injuria picta vel scripta. 4.Ubi pariter attestatur, ita observatum in causa Hanaw contra Großschlag eptembr. An.1578.Ab eaque recedendum non esse arbitratus est Dn. Refecui reliqui Adsessores omnes adstipulati sunt in causa cujusdam civitatis N. ra D N.apud Gylman.Tom.2.votor.Cameral.part.2.vol.12.n.1.Ac juxta eam ando pronunciasse Academiam Friburgensem testis est Udalric.Zas.ad d.l. lex,n.12.ff.de legibus.

Decisiones † autem Cameræ esse instar legis, & pro lege merito sequenribit Hermann.Vultej.lib.2.de Feud.cap.3.n.9.in fine.Cum ipsa repræsentet ratorem & summi principis consistorium, ut idem Vultej. Respondit.Consil. purg.19.n.94.& consil.21.n.264.vol.3.Ubi, à Camera Imperiali, Imperatorẽ tum Imperii repræsentantem, decisa, dicit vim legis habere argumento eoquæ traduntur de decisionibus consilii Neapolitani & aliarum curiarum marum, Matth.de Afflict.Decis.169.n.9.& Decis.109.n.7.Robert.Marant. cul.Indic.tit.de Appellat.n.252.Menoch.Remed.1.recuper.possess.n.189.Ubi, decisiones Concilii Delphinatus vim legis in ea regione habeant. Idem ecisionibus Rotæ, Gratianopolitanis disserit Wesenb.ad §. respons.instit. de G.& civil.Menoch consil.53.n.28. 838

Ideoq; Cameræ † Decisiones communi Dd. opinioni rectè præferuntur. de consil.21.n.264. Cæsar Ursill.in addit.ad Afflict.Decis.1.nu.10. Francisc. Decis.Neapol.401.n.26.& seqq quae adducit Bernh.Græ væ.in prooem.concl. cõcl.2.n.32.Et facit text.in l.filius,14. in pr. ubi IC. Paul. Quaestionẽ ex antesenatus decisione resolvit, in verbis: sic enim senatũ censuisse, ff.ad l.Cornel.de fals. hoc autẽ SCtũ, ibi: & ait sextus sic esse sæpe Iudicatũ, ff.de SCto Syllan. cũ simil. 839

Et extat † in jure novissimo sanctio pragmatica, ut in quæstionibus inter controversis Senatus Cameralis sententiæ, vota seu decisiones anteriores vè emergentibus casibus, observentur, donec Imperatoris & statuum Im- 840

perii communi definitione terminentur, R. A. zu Speyer/ *de Anno* 1570. §. Da aber aller veränderung/ ꝛc. *ibi*. Damit auch die opiniones so bey den Rechtsgelehrn gantz Streittig/ und aber etwann in relationibus causarum mit Approbation deß gantzen Raths angenommen/ mit fleiß colligiren, &c. *Junct. verb.* Gleichwol sollen Cammerrichter immittelst (videlicet antequam Imperatoris statuum conventione & sanctione aliter non sit decisum,) in decernendo processus & decidendo causas sich denen gemeß verhalten. Vbi itaque claram habemus textus determinationem, meritò longior cessat disputatio, *l. ancilla, C. de furt.* Wesenb. *consil.* 24. *n.* 14 Decian. *consil* 2 *n.* 102. *vol.* 2.

Superesse adhuc difficultas quædam videtur, cujus Domini Consulentes in facti specie non meminerint, à quo hæc actio institui possit? Cum enim Domina vidua defuncta sit, videtur ipsius † morte extincta injuriarum actio, cum
841 mina vidua defuncta sit, videtur ipsius † morte extincta injuriarum actio, cum mors omnia solvat, Nov. 22. *cap.* 20. *in pr.* Ideoque eam neque heredibus nec in heredes dari, *l. Injuriarũ*, 13. *l. item apud*, 15. §. *Injuriarum, ff. de injur. l. si cum*. 10. *qui injuriatur. ff. si caution. in judic. tot tit. C. si reus vel accusat. mortuus fuerit.*

Sed quia non solùm Dominæ viduæ, jam piè defunctæ, sed etiam filiæ adhuc viventi, nominatim injuriæ fuerunt illatæ, ut etiam in omnium reliquorum liberorum, & totius familiæ ignominiam illæ redundent, dubium non est, prædictam Nobiliss. Virginem unà cum fratribus & sororibus totaq; cognatione
842 suo ac matris, & respectivè cognatæ nomine, actionem injuriarum criminalem seu accusationem contra cæmentarium illum ejusq; uxorem, pessimos injuriantes instituere posse, *l. Lex Cornelia, in pr.* §. 3. *ff. de injur. l.* 1. §. 1. §. 2. *l.* 2 *l.* 3. *ff. de liber. caus.* Bart. *in d. lex Cornel. in pr. ante n.* 1. *& ibi* Alexandr. *in addit. lit. b.* Bart. *in l. ne pupillo*, §. *si quis ipsi in qua quæstion. ff. de nov. oper. nunciat.* Paul. C. *cõsil.* 275. *col.* 2. *vol.* 2. Mascard. *de Probat. lib.* 1. *concl.* 68. *n.* 4. Prosp Farinac. *de ac divers. crimin. q.* 105. Menoch. *lib.* 2. *Arbitrar. cas.* 262. *n.* 1. Osasc. Cache. *Decis. Pedemont.* 104. *n.* 3. Tiber. Decian. *in tract. Crimin lib.* 3. *cap* 5. Johan. Surd, *Decis. Mantuan.* 89. *n.* 4. 11. *& aliquot seqq.* Johan. Schneidwin. *ad* §. *pa n.* 15. *Instit. de injur.* Robert. Marant. *in specul. part.* 6. *tit. de inquisit. n.* 60 & Fichard. *consil. German.* 98. *n.* 3. Ludov. Gilhaus *de injur. & famos. libell.* §. 7. *& seqq.* Tyraquell. *de pœn. temperand. caus.* 51. *n.* 68. Henningus Goden, *c.* 101. *n.* 11. *& Consil.* 107. *n.* 2. 3. *& seqq.* Hartman. Pistor. *observ.* 99. *n.* 1. *Et ita de jure consultus respondit.* Ernest. Cothman. *consil.* 87. *n.* 10 *& seqq. vol.* 2.

Idque non solùm vivente, sed etiam defuncto injuriato obtinere, ut liberi & cognati injuriantem accusare, & injurias parenti vel cognato mortuo in judicio & scriptis illatas, vindicare possint, *eleganter firmat* Matth. Wesenb. *consil.* 22. *nu.* 2. Ubi dicit, quod licet actio injuriarum non transeat ad heredem tanquam heredem, cum non sit in bonis defuncti, in quibus terminis jura
843 allegata loquuntur, sed bene possit † accusare hæres tanquam persona conjuncta, cujus interest, & qui persequitur vindictam propriam persequitur injuriam

uriam defuncti, *per text. in l.1.§. & si fortè, ff de injur.* Ubi addit JC. rationem, òd spectet ad existimationem nostram, si qua defuncto cui successimus, fiat uria vel si fama ejus lacessetur; quia videlicet semper interest heredis defun- existimationem purgare, *text. in l.d.1. §.6, ff. de injur.* Hieron. Schurff. *consil. num 13. cent.1.*

Et quamvis allegati textus loquantur de injuriis, jam defuncto & cadaveri tis, ratio tamen subjecta generalis est, & fortior in vivente quàm in defuncto litat. Ideoque idem jus argumento à fortiori vigeri debet. *l. non possunt cum ff. de legib. l. pen. §. si quis, 5. vers. & licet municipum, ff. de Jur. & fact. ignor.* Mi- enim est injuria quæ fit defuncto quàm illa quæ fit viventi, *ut ex notat. per* tol. *in l. fideicommissum, C. de fideicommiss. tradit.* Cravett. *consil.* 205. *n.*26.

Ideoque hæredibus maximè liberis, ut injuriam patri vel matri defunctæ tam prosequantur criminaliter, jure permissum est, præsertim † si injuriæ sint tæ in scriptis & in judicio *per tradita* Wesenb. *d. consil.* 22. *n.* 2. *Et ita etiam ex- dit & sequitur* Cothman *d. consil.* 87. *n.*16. *vol.*2. 844

Quod etiam eo casu quo defunctus † injuriam remisisset, injurianti, ut ni- ominus conjuncti de familia eam vindicare possint, procedere, *diserte declarat* . Petr. Surd. *d. Decis. Mantuan.* 89. *nu.* 4. *quem allegat & sequitur* Farinac. *de . ac divers. criminibus, quæst.* 105. *n.* 289. *in fin.* 845

Sed ex concione funebri typis divulgata & nobis transmissa constat, Do- am viduam vindicationem sibi illatarum injuriarum Deo justissimo Judici, beris suis debito modo prosequendam ante mortis horam commisisse, & unxisse hisce verbis: Sie wolte für ihre Person solche Verleumbder für das richt Gottes wissen zu fordern/und das übrige in dieser Welt ihren Kindern Erben gebührlich zu Eyffern befehlen/rc.

Quamobrem liberi defunctæ Nobiliss. Dominæ viduæ ultimo elogio, & ndato ad injurias hasce debito modo, & per legitimos Juris tramites vindi- e obstringuntur. Idq; † & piè & justè Domina vidua liberis suis injungere, b his rectè effectum dari & potest & debet. Exemplo Davidis viri secundum Dei, & Salamonis filii ejus sapientissimi: Ille enim injuriam sibi illatam à neifilio Gera, uti & proterviam ac delicta à Joabo commissa, huic tanquam cessori & heredi in regno, sanguine vindicanda commisit, quod & is ita ex tis jussu piè & justè executus est. 2 Reg. *cap.* 3. *v.* 2. 846

SUCCEDIT JAM OCTAVA QUÆSTIO,

In qua in eventum Quæritur:

nè hoc casu quo commodè adversus capitulum injuriarum actio insti- tui non possit, directò & in specie contra ad ipsum denuò citatio ex L. diffamari peti, & ex ea processus formari possit, præsertim cum

contra jamdum agitatum & finitum judicium ex prædicta L. diff-mari in genere contra quoscunque diffamatores institutum Apo-giam quandam ediderint, & judiciaria tela terga obverterint?

SEd cum ex actis nobis transmissis constet, citationem & processus ex L. Dif-famari generaliter contra quoscunque & ut ex narratis supplicationis citationis satis evidenter apparet, etiam contra Dominos Capitulares N. pr-pter nullitates in processu suo, maximè quatenus tangit Dominam vidu-ejusque filiam, commissas, directò fuisse impetratos, eoque rem deductam post emissam secundam citationem edictalem, peremptoriam, & accusata lenniter contumaciâ, nemine comparente, servato Juris ordine, omnibu singulis diffamatoribus, qui diffamationi occasionem præbuerunt, à deputa Reverendiss. Domini Episcopi Commissariis, per sententiam, perpetuum positum silentium 25. *Januar. An.* 1619. illaque in rem judicatam transiverit, 247 nuò ex eadem causa & ad eundem effectum, agi non poterit: † Hoc etenim rum judicatarum auctoritas non patitur, ut ea, quæ semel finita sunt ex eod capite & fonte instaurentur. *l. 5. C. de re Iudic. & ibi* Cujac. *in Paratitl.* Azo *summ. l. fin. C. sentent. rescind. non poss.* Ubi Constantinus Imperat. rescripsit, de sas semel causas judiciali sententia, ne quidem per rescripta Imperialia resusci ri. Cùm itaque Domini Consulentes, processus ex L. Diffamari in genere c tra quoscunque & ita etiam contra Dominos Capitulares jam ante obtinuer eoque rem perduxerint, ut quibuscunque & consequenter etiam Dominis pitularibus per sententiam silentium perpetuum fuerit impositum, illaq; que per Appellationem vel aliud remedium suspensivum extincta vel susp fit, suum transeundo in rem judicatam sortita est effectum, etiam contra minos Capitulares, in quantum illi diffamationis illius commissæ, reos se fe runt, *per ea quæ post alios deducit* Blarer, *ad L. diffamari, cap. 8. n. 41. & mult. iisque plenum attulit præjudicium* Geil. 1. *obs. 12. n. 5.*

248 Neq; per prætensam † illam Apologiam Directores Processus illius liter instituti, ex quo orta hæc diffamatio, effectum emanatæ citationis, & super in contumaciam publicatæ sententiæ, sibi ipsis in prætensa illa Apolo Jus dicentes, impedire aut effugere Jure potuerunt; sed omninò citati com rere, & in competenti hoc Judicio, si quas suæ diffamationis & processus c tra Dominam viduam ejusque filiam nulliter & neglecto Juris ordine instit justas proferre rationes & causas potuissent allegare, & Judicis sententia causâ plene discussâ expectare debuissent. Nam ideò judiciorum vigor, Ju que publici tutela videtur in medio constituta, ne quisquam sibi ipsi va permittere ultionem, *rescribentibus Impp.* Theodos. Arcad, & Honor. *in l. nu 14. C. de Iudæ. & Cælicol.*

Et exstat Decretum Divi Marci in hæc verba: Optimum est, ut si q

te pu

utes habere petitiones actionibus experiaris. Cum Marcianus diceret: Vim nam feci: Cæsar dixit: tu vim putas esse solùm, si homines vulnerentur? Vis & tunc, quoties quis id quod deberi sibi putat, non per Judicem reposcit. *teste* JC. Callistrato, *in l. exstat, 13. ff. quod met. caus. l. 10 in verb. non expectato Judicium ordine, &c. Cod. unde vi, l. 11. ibi: nec citra præsidialem Jussionem res debitoris arbitrio suo auferre potest, C. de pignorat. act.* Non enim singulis permittendum quod per Magistratum publicè fieri debet, *teste* JC. Paul. *in l. non est singulis, ff. de reg. Jur.* Juris igitur æquabilis decernendi gratiâ Judices inventi sunt, Claud. Cantiunc. *de offic. Iudic. c. 2.* Ubi in hæc scribit verba: † Si in sua sibi quemq; causa jus dicere Majores nostri sustinuissent, quid non sibi permisissent, vel potentiores in infimos? Vel veteratores isti cautelarii in simplicis cultores veritatis? Imò quæ non tyrannis ex illa licentia profluxisset: Huius igitur æqualitatis servandæ gratia, arbitrati Legumlatores, iniquum admodũ esse, in re propria habere alicui licentiã, Jus sibi dicere, *l. un. Cod. ne quis in sua caus. judic. l. qui Iurisdictioni praest, 10. ff de jurisd.* Quibus licet solutus videatur sumus Romanorũ Princeps, *l. Princeps. ff. de legib.* Adeò ut ipse in causa propria jurdicare possit, *l. & 41. ff. de hared. instit. §. fin. inst. de vulgar. substit. ubi* Tiberius *& l pœn ff. de his qui testã. del. ubi* Ant. Imp. *in causis propriis judicarunt*, Bald. *in l. rescripta, C. de precib. Imp. offer.* Zas. *in l. est receptũ, n. 8. & 9 ff. de Iurisd.* Castald. *de Imp. q. 19. n. 2. & seqq.* Natt. *consil. 487. n. 49.* Cravett. *consil. 5. n. 6.* Placuit tamen, legibus soluto Principi, legibus se allegatum profiteri Principem, *l. digna vox, C. de LL.* 849

Indeque † vigore Aureæ Bullæ Caroli IV. receptum, ut ipse Imperator vel Rex Romanus super causis, pro quibus impetitus fuerit, coram Electore Palatino Rheni respondeat, *text. in Aur. Bull.* Carol. IV. *c. 5. §. fin.* Thom. Michael. *de Jurisd. cõclus.* 131 Vult. *ad l. 1. n. 4. & seq. C. ubi senat. & Clariss.* Sixtin. *de regalib. li. 1. c. 1. n. 52. & seqq.* Heig. *illustr. q. part. 1. q. 4. n. 8.* Rosenth. *de Feud. c. 12. concl. 3. n. 13.* 850

Si itaque ipse imperator super causis, pro quibus impetitur, judiciorum vigori & ordini se submittit, neque ab observantia judiciali se eximit, tantò minus id aliis minorum gentium Magistratibus licebit vel integrum erit, Apologias scribendo Judicialem auctoritatem spernere, & pro suo arbitratu, patris & judicis vices subire. Hinc toties in novissimis cautum legimus Imperii constitutionibus, † omnem viam facti, sive id fit armis, sive scripturis sive picturis, ipsis etiam Imperii principibus & statibus esse prohibitam, nullique, cujuscunque sit conditionis & dignitatis, fas esse, judiciorum vigorem spernere & facti viam eligere, *text in* Reichs Abscheid zu Augspurg/ *de Anno* 1555. §. dargegen den die Stände/ rc. *In verbis*: Es soll sonsten kein Standt den andern/ mit der That/ oder sonsten mit ungutem fürnehmen / sondern in alle wege/ nach laut und Anweisung der heiligen Reichs Rechten / sich an gebührenden ordentlichen Rechten benügen lassen/ rc. R. A. zu Wormbs / *de Anno* 1521. *sub rubr.* Röm. Kays. Mayest. Landfrieden/ *in fin. princ. ibi*: wer zu dem andern zusprechen vermeinet/ 851

vermeinet / der soll solches thun an Enden und Gerichten / da die Sach orden[tlich] hin gehöret / R. A. zu Speyer / *de Anno* 152?. §. zum andern / 2c. *in fin. verbis*: we[r] den andern zu sprechen hat / soll das mit gebührlichen Rechten thun / bey Pöen [und] Straff deß Landfriedens / 2c. R. A. zu Regenspurg / *de Anno* 1521. §. wo aber jeman[d] 2c. *ibi*: mit Recht und dessen ordentlicher Execution / *& de Anno* 1542. §. und da[s] die Zeit / 2c. *juncta ordinat. Polit. de Anno* 1548. *sub rubr.* von Schm[äh]schrifften / 2c.

Hæc Jura, licèt de actore loquantur, idem tamen in personis reorum c[on]ventorum obtinere dubium non est, cum quoad Processum & Juris ordin[em] plerumque actor & reus pari Jure censeantur, per Jura vulgò nota. Quin[i] in Judicio hoc L. diffamari non Domini Consulentes, sed *D*omini Direct[ores] hujus processus, vel qui eorum factum probârunt, actoris vices sustinuerunt, *ea quæ tradit* Geil 1. *observ.* 9. *& latè ibid.* Bernhard. Grævæ *concl.* 9. *per tot.* M[yns.] *sing.* 6. *obs.* 90. Neque etiam opitulatur Dnn. Apologistis, quòd sint Clerici [&]
852 cõstituant corpus dignitate valdè conspicuum: Siquidem etiam adversus † P[ræ]latos & Clericos competere beneficium L. diffamari, *tradit* Felin *in cap. acc[epi]mus, & per illum text. extr. de fid. instrum.* Alexand. *consil.* 103. *quos allegat & [se]quitur* Cæsar. Corrad. *in tract. L. diffamari. c.* 3. *n.* 33. *& seq.* Vbi id ampliat, u[t] casu non solùm Prælatis, sed etiam eorum successoribus perpetuum cense[atur] impositum silentium: *& c.* 5. *n.* 3.
853 Et constat ex novissimis † imperii constitutionibus; ipsaq; praxi in vi[ridi] observantia posita, Electores Principes & Status Imperii, tàm Ecclesiasti[ci] quàm Seculares, hoc nostro L. diffamari remedio in Camera certis casibus [non] attenta status dignitate cõveniri posse, Geil. 1. *obs.* 10. *& seq.* Myns. *loco supr. a[ll.]*

Quamobrem, cùm Domini Consulentes ad Jus provocarint, & ser[vato] Juris ordine processus & tandem sententiam obtinuerint, eaq; neq; per ap[pel]lationem vel simile remedium extincta vel suspensa sit, sed in rem judica[tam] transierit, contra quoscunque diffamatores suum sortita est effectum. Ne[que] enim unquam relatum, neque usquam receptum, ceu loquitur JC. *in fin. l.* 1. *ff. [de] Senator.* Apologias scribendo & edendo reum conventum, vel actorem [ob]servantiam judiciorum declinare, vel sententiæ & rei judicatæ effectum im[pe]dire posse. Ideoque cum Reverendo Capituli N. *D*ecano citatio hujus p[ro]cessus solenniter fuit insinuata, ut constat ex relatione nuncii, & passim pub[lice] affixa, utique Capitulum per Syndicum vel procuratorem comparere, & ex[ce]ptiones si quas habuissent, vel dilatorias vel peremptorias opponere, si sen[ten]tiam perpetui silentii impedire voluissent, Juris auctoritate obstricti fuer[unt.] Aut enim existimarunt Dnn. Capitulares, citationem attingere, Reverend[um] Capitulum, aut non. Si hoc, non opus fuit Apologiam scribere, vulnus fa[mæ] jam antè diffamationis per eam refricare, & Dominorum consulentium [ma]trem jam pie defunctam, & filiam adhuc viventem, ulteriùs præter meri[tum]

avare & affligere; Si illud; omninò comparere & Jure agere debuissent, per modò tradita,

IN NONA QUÆSTIONE DUO PROPONUNTUR:

Annè modò memoratis remediis deficientibus, vel propter difficultates circa ea incidentes vel aliis emergentibus hoc casu incommodis, Domini Cosulentes contra Dominos Capitulares, ad nullitatem processus tutò agere, & apud superiorem obtinere possint, ut iste processus superioris auctoritate annulletur & cassetur?

AD hanc Quæstionem breviter respondemus, Dominos consulentes † ad processus illius, respectivè contra matrem & sororem nulliter & neglecto ris ordine instituti & publicati, cassationem, proposita nullitatis querelâ prodere, idque deductis nullitatibus ex ipsis actis, quæ notorium inducunt, obtire posse, dubium nullum esse dubitamus, *per ea quæ tradit* Mynsing. *obs*. 42. *nt*. 4. Johan. Fichard. *Consil. German*. 123. *per tot*. Andr. Geil. 1. *observ*. 127. *n*. 8. *seq*. Ernest. Cothm. *consil*. 14. *n*. 53. *& aliquot seqq. & consil*. 16. *n*. 134. *& seq. vol*. 1. uctor. *decis. sive præjudiciorum Cam. verb. Citatio super Nullitate, fol*. 73. *Et est t. in ordinat. Camer. part*. 3. *tit*. 34. §. und soll also die Nullität/rc. *Et in ead. ordi. part*. 2. *tit*. 28 §. *item* nach dem auch/rc. *ibi*: da sich jemand beklagen würde/ daß peinlichen Sachen sey unerfordert und ungehört/ und also nichtiglich/ oder sonst der natürliche Vernunfft und Billigkeit/ wider ihn procedirt/ gehandelt d geurtheylet/ und derhalben principaliter auff die Nullität und Proceß anchen würde/rc. Alsdann soll der ansuchenden Parthey solcher Nichtigkeit lber Ladung erkandt/ und darauff Rechtliche Hülff mitgetheilet werden/rc. um itaque ex ipsis actis & iis, quæ in 3. Quæstionis resolutione deduximus, identer appareat, quàm plurimas & insanabiles nullitates, contra Jura natulia, Civilia, & constitutiones criminales Caroli, in processu isto N. commis, & Dominorum Consulentium piè defunctam matrem & adhuc viventem orem ac totam cognationem exinde graviter læsam, hoc remedio experiri issimè poterunt, 854

Verùm enim verò cum in optione † gravati sit, vel coram eodem Judice, i pronunciavit, vel coram ejus superiore nullitatem principaliter in Judicium ducere. Barth. *in l. si expressam*. 19. *sub n*. 14 *ff. de Appellat*. Felin. *in c. in literis*, 4. *de offic. & potest. Iud. deleg*. Sebast. Vant. *de Nullitat. rubr. coram quo possit, &c*. 7. & 8. *Ubi testatur de communi* Sigismund, Scacc. *de appellat. quæst*. 19. *remed*. 1. *nclus*. 6. *n* 72.. Mynsing. *observ*. 92. *n*. 6. *cent*. 5. 855

Hoc etiam casu in optione Dominorum Consulentium erit, annè Nullitatis,

tatis querelam apud Reverendum Capitulum N. velint proponere, & postul[ent] ut processum à se institutum, quatenus ille Dominam viduam ejusque fili[am] attigit, publicè in Judicio per decretum annullent, & pro nullo declarent; ill[a] acta inquisitionis à publicis actis separent & cancellent, refusis sibi damnis [&] expensis. Et si hæc via Dominis Consulentibus placuerit, non dubitamus R[e]verendum Capitulum, ipsorum postulationi non defuturum: Siquidem pri[n]-
856 cipalibus † constitutionibus cautum est, ea quæ infamandi alicujus causâ monumenta publica posita sunt, tolli de medio, *inquit* JC. Marcian. *in l. con[sti]tutionibus, 37. ff. de injur.* Constat autem ex actis & deductis, crimina ista à [com]mentario & uxore ejus infamandi causa falsò conficta, delata & nulliter in m[o]numenta publica relata, esse notoriè falsa, ac ad infamationem Dominæ vi[duæ] jam defunctæ ejusq; filiæ & totius familiæ spectare, ideoque à monumentis [pu]blicis, quæ non falsorum criminum suggestionibus, sed explorata rerum ve[ri]tate, firmitatem obtinent, removenda, *arg. l. fin. C. de re judic.*

Et si fortè quis persuadere vellet Dominis Capitularibus, hoc sine sc[an]-
857 dalo aliquo & disreputatione Reverendi Capituli fieri non posse, is sciat, † [ju]dicem potiùs admittere debere scandalum, quàm veritatem relinquere, & f[alsa] crimina pro exploratis, in monumentis publicis reservare, *ut ex* Hadrian. *ref[ert]* Nevizan. *in sylv. Nupt. lib. 5. n. 116.* Quia iram Dei supra se provocat, qui ver[ita]tem opprimi prospiciens, eam pro viribus non ostendit & defendit, *c. quisq[uis] cap. nolite, 11. q. 3.* Veritati enim meritò omnia cedere debent, *c. fraternitatis* [de] *frigid. & malefic.* Ideoq; melius est pro veritate pati supplicium, quam pro ad[ula]tione recipere beneficium, *inquit* Augustin *c. nemo peritorum, 11. q. 3.* Nam M[a]gistratui & judici, utpote Dei vices in hisce terris obtinenti, Psal. 82. *vers. 6.* [Sa]pient. 6. *vers. 5.* *Nov. 105. cap. 2. in fin.* Magis debet esse cordi custodia Just[itiæ] & veritatis, quàm obedientia voluntatis, Sapient. 1. *vers. 1.* Psalm. 72. *v. 1. & se[q.]* Psalm. 101. *vers. 5. c. Iudicet. 3. q. 7. l. puniri, ibi gl. verb. Iudices, C. si contra Ius vel [uti]lit. publ.* Speculat. *lib. 3. part. 3. de sentent. §. in fin.*

Quamobrem nullius rei major quàm veritatis esse debet reputatio. Si[ci]que Domini Capitulares hoc denegarent, eo ipso significarent, se potiùs fa[lsæ] isti diffamationi velum & patrocinium velle quærere & iniquitatem operiri, P[sal.] 73. *vers. 6.* quàm veritati jam detectæ & singulari Dei beneficio manifestatæ [te]stimonium præbere, quod utiq; de tàm laudabili & spectato collegio non [est] præsumendum.

Hac viâ relictâ, si superiorem adire vellent, Domini Consulentes, siv[e] sit Reverendissimus Episcopus loci, sive Camera Imperialis, possunt narr[are] Nullitates processus, & petere ut decernatur citatio adversus Reverend[um] Capitulum, ad videndum, declarari processum nullum, & resarciendum [da]mna & expensas. Prior via esset compendiosior, & sine magno sumptu i[ri] posset: Posterior autem magis quidem regia, sed prolixior & sumptuosi[or]

ac mag-

nas simultates, odia & inimicitias *Dnn.* Capitulârium, adversus Domi-
nsulentes, fortè implicaret.

Alterum hujus Quæstionis Caput quod attinet, anné videlicet Domini lentes contra Reverendum Capitulum N. propter abusum Jurisdictionis ationem ejus agere possint? Pro Affirmativa seqq. videntur militare ra-, quòd communis & generalis sit conclusio, abutentem Jurisdictione maximè in criminalibus, & neglecto Juris ordine cum asperitate proce- 858
n, privari posse, *arg.* §. *Dominorum & quæ ibi tradunt* Dd. *Instit. de his qui vel alien. Iur. l.* 2. §. *Dominorum, & ibi.* Bald. *ff eod. l.* 1 *C. de. emend. serv.* nton. de Petr. *de potestat. Princip. c.* 8. *n.* 74. Ubi dicit, quòd abutens do- sibi concesso, non mereatur dominari. Curt. Jun. *consil.* 137 Grammat. 04. Ubi refert, per magnam curiam ita judicatum, & in regio consilio litano comprobatum Myns. *obs.* 8. *nu.* 5. *& seqq. cent.* 5 Matth. de Affl ct. 265. *n.* 72. Regner. Sixtin *consil. Marp.* 8. *n.* 113. *vol.* 3. Geil. 1. *obs.* 17. *n.* 2. Hie- n. Treutler *Disp.* 3. *th.* 12. *lit. c. vol.* 1. Unde illud laudabile curiæ Parisianæ navit edictum: *Le Seigneur, qui abusè de sa justicè, en doit estre prive!* hoc utens imperio privator. Papon. *lib.* 13. *Arrest. tit.* 2. *arrest.* 5. *& lib.* 23 *tit.* 5 *ar-* oh. Gall. *Quæst.* 340. Zachar. Viet. *de exemption. conclus* 14. Quia expedit licæ, ne quis jure & re sua malè utatur, *inquit Sacratiss. Imperat.* Justinia- § 2. *Instit. de his qui sunt sui vel alien. jur.* Et privilegium omninò meretur re, qui permissa sibi abutitur potestate, *inquit* Gregor. *in cap. Privilegium, st.* 3. *cap. plerunque, ibid.* Qui suæ voluntatis motus, non autem causarum ur merita, ipse potestate sua se privat *d. caus.* 11. *q.* 3. Et summos etiam Prin- & Reges propter sævitiam & injustitiam regnis & imperio exutos, tàm sa- àm profana testatur historia. Cujus rei habemus exemplū in Rehabeam. ronic. *cap.* 1. Syracid. *cap.* 47. *v* 28. In Athalia, 2. Reg. *cap.* 11. *cum similibus.* occasione Tarquinium, Neronem, Wenceslaum & alios imperio Romano os, expeditum est. Ita etiam aliquando in regno Angliæ accidisse testatur rd. *lib.* 1. *histor. Gall.* Et de Rege Neapolitano refert memorabile exem- Cominæ *lib* 1. *de Bell. Neapolit.*

Pro Negativa autem sententia facit, † quod Jurisdictio Collegio & Ec- 859
competens, propter abusum quorundam de Collegio, ipsi Ecclesiæ adimi possit. *cap. delictum de reg. jur in* 6 *gl. in cap placuit,* 26. *q* 3. Felin. *in cap. ad A- cam, n.* 2. *de Simon. Dd. in l jubemus nullā, C. de SS. Eccles.* Cæsar Contard. *in L. diffamari, cap.* 3. *n.* 38. & *seq.* Ubi concludit in simili, quòd in materia L. nari, respectu juris prælati diffamantis, ei rectè imponatur silentium, illæso nente jure Ecclesiæ *per tradita Roman. consil.* 369 *incip. circa primum. col. unt tradita* Andr. Geil *de Arrest. Imper. cap.* 10 *n.* 24. Hieronym. Schurff. 55. *cent.* 3. Et quæ supra in resolutione quintæ Quæstionis deduximus.

860 Deinde ut ad privationem † procedi possit, necesse est, ut præcedat superioris monitio, quâ judex monetur ut ab asperitate desistat, quod si facere cesset, tunc demum privatur. *per tradita* Andr. Geil. *d. obs.* 17. *sub n.* 4. ubi dicit ita in praxi observari. Bernhard. Grævæ *conclus.* 17. *considerat.* 1. *lib.* 1. Sed in nostro casu talis monitio nulla præcessit. Possent tamen Domini Consulentes apud superiorem,
861 præter annullationem † ad mulctam agere fisco applicandam propter excessum istum valdè irregularem, *per text.* In P. H. O. Caroli V. *artic.* 1. *ibi:* In dem allem eine jede Oberkeit möglichen Fleiß anwenden soll/ damit die Peinlichen Gericht zum besten verordnet/ und niemand Unrecht geschehe/ als dann zu diesen grossen Sachen/ welche deß Menschen Ehr/ Leib/ Leben und Gut belangen/ tapffer und wol bedachter Fleiß gehörig. Darumb dann in solcher Uberfahrung/ niemand mit Rechtmässigem Vorträglichem Grund seine Verlassung und Hinlässigkeit/ entschuldigen mag/ sondern billich derhalben/ vermög dieser unser Ordnung gestrafft/ daß also alle Oberkeit so peinlich Gericht haben/ hiemit Ernstlich gewarnet seyn sollen.

862 Possunt † item damna, expensas & interesse petere sibi adjudicari, *arg. art.* 20. *Ordinat. Crim.* Caroli V. Bald. *in l. sancimus, C. de judic. & in rubr. C. de pœn. Iud. qui malè judic.* Paris. de Put. *in tr. de Syndicat. §. inquisitio, vers. Iudici faciliter non permittitur inquirere, &c. n.* 9. *&* 10. Rob. Marant. *in spec. part. tit. de inquisit. n.* 21. *&* 31. *in fin.*

Salvo semper cujusvis rectiùs sentientis judicio.

F I N I S.

